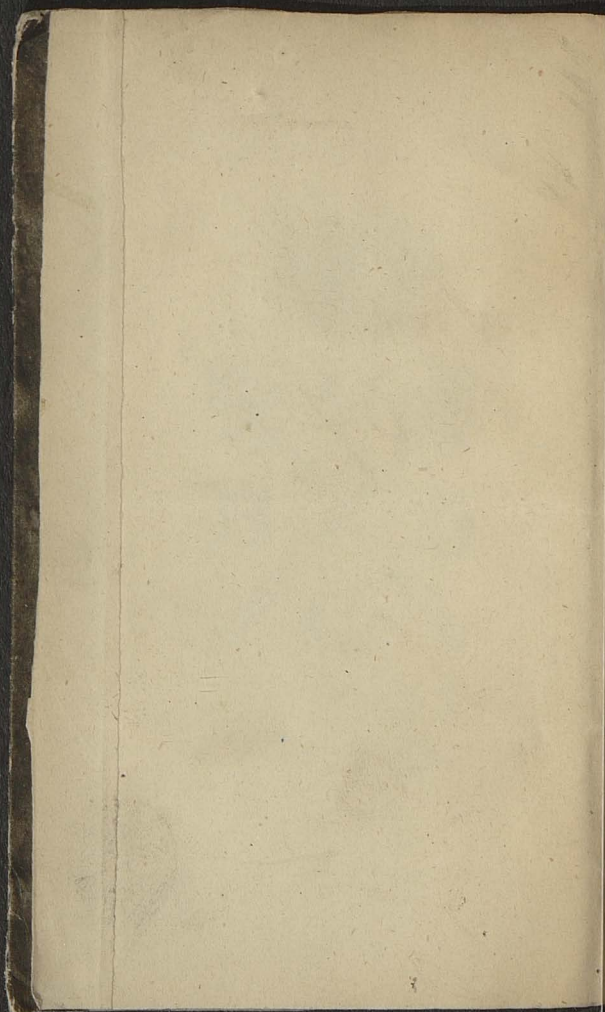

3467 I

TEOLOGIA

Theot
3467.

100
E
f
P
A
A

PRÆ-ADAMITÆ.

SIVE

EXERCITATIO

super Versibus duodecimo, decimotertio, & decimoquarto, capituli quinti Epistolæ D. Pauli ad Romanos.

Quibus inducuntur

Primi Homines ante Adamum
conditi.

Authore Isaacio Peyrerio

*Nota qd
hunc h.
trū Au.
hor abju.
raverit.
C. 402.*

ANNO SALUTIS

M. D. C. LV.

*Sam. Dring, Inq.
Anno 1744. Hage*

C
V
C
f
II.
l
a
III
t
P
IV
V.
VI
c
d
VI
A
P

Handwritten text at the bottom of the page, including the words "LONDON" and "PRINTED".

E L E N C H U S
C A P I T U M

quæ continentur in Exer-
citatione.

C A P U T I.

Verba Apostoli. Imputationem peccati
cœpisse à transgressione legis Dei,
quam Adamus violavit : desisse in
Christo. Antithesis inter Adamum & Chri-
stum. Pag. 7

II. De lege Dei data Adamo. Item de variis
legibus humanis & divinis, quæ fuerunt
ante legem Dei datam Mose. 8

III. De quatuor hominum statibus: sub na-
tura: sub lege: sub gratia: sub gloria. Tem-
pus legis statuendum esse ab Adamo, non
à Mose. 11

IV. Peccatum fuisse imputatum ab Adamo
usque ad Mosem. 13

V. Probatur idem quod superiori capite pro-
batum est. 15

VI. Infantes peccavisse ad transgressionis A-
dami similitudinem. Et de variis similitu-
dinis acceptionibus. 16

VII. Infantes peccavisse ad transgressionis
Adami similitudinem, secundum superio-
res omnes acceptiones similitudinis. 18

- VIII. Anxietas interpretum in explicatio-
ne horum versuum. Statuere, primos ho-
mines creatos ante Adamum, neque offi-
cere doctrinæ Christianæ, neque historiæ
Geneleos: imo utramque elucidare. Con-
gruere omnino cum historiis & monu-
mentis Gentium. 20
- IX. Textus Apostoli. Analyſis verſus duo-
decimi. De imputatione peccati, & de re-
gno mortis. 23
- X. Analyſis verſus decimi tertii. Legem hic
intelligendam, datam Adamo. Aſſeritur
vulgata lectio. 24
- XI. Analyſis verſus decimi quarti. De regno
mortis ab Adamo uſque ad Moſem. Mo-
ſem hic ſumi pro lege data Moſi. 26
- XII. Duo tempora notari ab Apoſtolo. U-
num, à lege. Alterum, ante legem. Sive,
quod idem eſt, Unum ab Adamo; Alterum,
ante Adamum. 27
- XIII. Creati homines ante Adamum non
peccaverant ad ſimilitudinem tranſgreſſio-
nis Adami. Legendum hic, *peccaverant*, non
peccaverunt. 29
- XIV. Peccatum dari materiale & formale:
non imputatum, & imputatum. Similitu-
dinem tranſgreſſionis Adami poſitam in
imputatione, non actu tranſgreſſionis
ejuſ. 30
- XV. Quæ ſit vera ſimilitudo tranſgreſſionis
Adami, per Oſeam Prophetam. 32
- XVI. Ne-

XVI. Neminem potuisse unquam peccare actualiter sicut Adam peccavit. Infantes verius peccavisse ad similitudinem transgressionis Adami quam adultos. Legem Moisaicam expressam ad similitudinem legis Adamicæ. Legem Adamicam hoc loco intelligendam. 34

XVII. Peccata facta ante legem, neque imputata, neque ad similitudinem transgressionis Adami. Peccata facta post legem, imputata, & facta ad similitudinem transgressionis Adami. De peccato mortuo, & vivis hominibus ante legem & Adamum. 36.

XVIII. Introducitur vivus homo absque lege, vel ante legem & Adamum, loquens secundum mentem D. Pauli. 37

XIX. Peccatum Adami fuisse retro imputatum primis hominibus ante Adamum conditis: & damnationem mortis ex illo peccato, retro regnavisse in illos. Quae de causa illud fieri debuerit. 40

XX. Peccata præcedentia, de quibus locutus est D. Paulus cap. 3. hujus epistolæ; eadem esse quæ facta ante legem & Adamum; quia legem & Adamum præcesserunt. 41

XXI. Quomodo censeripotest, peccatum Adami fuisse retro imputatum primis hominibus ante Adamum conditis: necnon damnationem mortis ex illo peccato, retro regnavisse in illos. 42

- XXII. Analysis continua horum versuum
Apostoli. 44
- XXIII. Adamum dici primum hominem,
qua ratione Christus secundus homo
est. 46
- XXIV. Adamum dici primum hominem,
qua ratione primus homo peccator est.
Imputationem peccati Adamici non fluxif-
se ex Adami traduce. 48
- XXV. Explicatur D. Paulus Actorum capi-
te 17. Ex uno sanguine, non esse, ex uno
Adamo. 50
- XXVI. Exercitationis epilogus. 51

EXER-

Sup
ti

Verb
tr
de
C

E

catur
perv

X

Mun

sibe

X

Mo

litu

turi

V

dec

ab

pec

crim

Sta

non

re

Ap

vir

sur

EXERCITATIO

Super Versibus, duodecimo, decimotertio, & decimoquarto, capitis quinti, Epistolæ D. Pauli ad Romanos.

CAPUT I.

Verba Apostoli. Imputationem peccati cœpisse à transgressione legis Dei, quam Adamus violavit: defuisse in Christo. Antithesis inter Adamum & Christum.

P

Aulus Apostolus, Epistola quam scripsit ad Romanos, capite quinto, versibus 12, 13, & 14. hac ait.

XII. Sicut per unum hominem peccatum intravit in Mundum, & per peccatum mors: ita etiam in omnes homines mors pervasit, in quo omnes peccaverunt.

XIII. Nam usque ad legem peccatum erat in Mundo. Peccatum vero non imputabatur, non existente lege.

XIV. Regnavit autem mors ab Adamo usque ad Mosem: In eos etiam qui non peccaverant ad similitudinem transgressionis Adami; qui est typus futuri.

Vulgati Interpretes explicant illud, Usque ad legem, decimotertii versus; de tractu illo temporis qui intercessit ab Adamo usque ad Mosem. Per quod tempus statuunt peccatum quidem fuisse in Mundo, sed non datum fuisse crimini; sive non fuisse imputatum, ut vulgo dicitur. Statuunt, inquam, peccatum cœpisse imputari à Mose, non autem ab Adamo.

Verum hoc (præfabor pacem tantorum Virorum) pugna-re mihi videtur fronte ad versa, cum eo quod voluit dicere Apostolus: imo quod significanter expressit, quamvis leviter attingisse videatur. Voluit enim illud, & hic est sensus perpetuus hujus loci. Homines à Deo depulsos propter

unum hominem peccatorem, rediisse in gratiam propter unum hominem Deum, Peccatum intravisse in Mundum, per unum hominem peccatorem, qui legem Dei pratergressus est: absolutionem de peccato illo, qua Justitia & Justificatio appellatur, intravisse in Mundum, per unum hominem Deum, qui legi divina paruit, & piacularis factus est ob culpam illius hominis peccatoris. Hominem illum peccatorem typum fuisse, sed typum oppositum, hujus hominis Dei. In hac tamen oppositionis comparatione voluit Apostolus, imputationem, ut ita dicam, fuisse gratiam hujus hominis Dei, transgressione hujus hominis peccatoris: potiorum hujus justificationem reatu illius: plenius & potentius hujus obsequium illius pervicacia. Ubi perpetua viget antithesis inter illum & hunc. Ille est Adamus, hic est Iesus Christus. Ille est primus Adamus, hic est secundus Adamus.

Voluit item Apostolus, per temeratam illam primum legem Dei, ab illo primo homine Adamo, homines omnes inimicos & hostes Dei evasisse: per transgressionem illius legis omnes homines peccavisse: per contumaciam illius hominis, omnes homines peccatores effectos: per illud peccatum, quod est transgressio illius legis, mortem pervasisse in omnes homines, mortem regnavisse. Illud autem demonstravit Apostolus evidentissime: nec cœcutire possumus in tanta luce, nisi forte quia nimia est. Nimirum ut nobis constet, imputationem peccati cepisse à transgressione legis Adamo data, non autem à lege data Mosi. Cœpisse ab Adamo, desisse in Christo. Nulla enim hic antithesis inter Mosem & Christum. Typum, sive antitypum Christi unicum, constituit hoc capite Adamum D. Paulus.

CAPUT II.

De lege Dei data Adamo. Item de variis legibus humanis & divinis, quæ fuerunt ante legem Dei datam Mosi.

I Ex Dei data Adamo illa fuit, cujus transgressio, ut prædixi, Adamum, & in illo omnes homines fecit hostes

hostes Deo : qua armavit Angelum ense fulmineo , ut illum , & in illo omnes homines Paradiso detruderet. Lex Dei illa fuit , qua Adamum , & in illo omnes homines effectit peccatores , reos , contumaces : per quam peccatum intravit in Mundum : per quam omnes homines peccaverunt : per quam mors pervasit in omnes homines. Et de illa lege intelligenda sunt verba hęc Apostoli : Usque ad legem peccatum erat in Mundo. Quippe qua lex Adami , vel data Adamo , princeps fuit legum omnium. Qua lex legum , & per excellentiam Lex simpliciter dici debuit.

Reliqua leges sua nomina sortita sunt. Lex enim naturalis est , qua dicitur recta ratio : unde leges gentium orta sunt : a quibus itidem fluxerunt leges civiles , qua secundum varios Legumlatores varia sibi induerunt nomina. Tales olim fuerunt , vel duriores Lycurgi leges , vel molliores Solonis constitutiones , vel qua tulere strictiora jura Decemviri , vel qua edixere remissiora Pratores.

Imo & leges Dei varias indietas fuisse Judais , longe ante legem datam Mosi , constat ex Genesi ipsa , cap. 26. ubi Deus Isaacum affatur hu verbis. Benedicentur in semine tuo omnes Gentes terrę , eo quod obedierit Abrahamus voci meę , & custodierit precepta & mandata mea , & ceremonias legesque servaverit. Quibus patet manifestissime , precepta & mandata Mosaiica non fuisse prima preceptorum & mandatorum Judais prescriptorum , ut creditur : Ceremonias Mosaiicas non fuisse primas Ceremoniarum Judaicarum , ut creditur : Leges Mosaiicas non fuisse primas legum Judaicarum , ut creditur. Sed longe ante Mosem precepta & mandata alia statuta Judais ; ceremonias alias institutas ; & leges alias Dei populo huic sancto & electo decretas & sancitas fuisse. Iudas autem hoc loco intelligo : non filios Abrahami tantum , qui vocantur semen Abrahamę ; sed & patres omnes Abrahami ipsius , Adami posteros.

Verum inquires : Quas precepta & mandata legimus prescripta unquam fuisse Judais ante Mosem ? Laudabo sanctificationem Sabbati : mundorum & immundorum discretionem : abstinentiam a suffocatis : qua

legimus mandata & præcepta fuisse Iudæis longe ante Mosem. Quas inquires caremonias legimus ante Mosem fuisse unquam in usu apud Iudæos? Caremonias laudabo illas, quibus sacrificiorum ritus constituit apud Iudæos, longe ante Mosem. Quin & cultus Dei varios institutos: ab Adamo, usque ad Enos filium Sethi: ab Enos filio Sethi, usque ad Abrahamum: ab Abrahamo usque ad Mosem. Scriptum nimirum est Geneseos cap. 4. Sed & Seth natus est filius, quem vocavit Enos. Ille cœpit invocare in nomine Domini. Certe invocabatur Dominus nomine aliquo, ab Adamo & Setho, ante Enos. Sed invocare cœpit Enos Dominum nomine alio, quo Adamus & Sethus illum invocaverant. Additam vero legimus circumcisionem Abrahamo. Et revelatum nomen Jehovæ, Mosi; Iudæis antea inauditum.

Quas vero legimus, inquires, sancitas unquam fuisse leges Iudæis, ante legem Mosi? Leges asseram audacter illas, quas hoc loco Geneseos ser vavisse dicitur Abrahamus. Imo, secundum quas notum est, longe ante Mosem, honoratos fuisse parentes à filiis suis: animadversum in homicidiis: prohibita adulteria: interdicta latrociniis: imo & vetitam concupiscentiam, scelerum causam & femitem. Qua omnia vulgus Theologorum putat initium habuisse à Mose tantum: quamvis certissimum sit, communia illa fuisse legum omnium divinarum & humanarum: instituta & observata longe ante Mosem. Utpote qua emanaverint, non à Mose, ut vulgo creditur; sed à jure ipso naturali, gentium, & civili: imo à præcepto ipso divino, longissime ante Mosem.

Lex sane Mosaica jus suum, illudque præcipuum, habuit apud Iudæos; sed suum successive tempus, distinctum ab aliis & primis legibus Iudæicis. Qualis mos est apud omnes populos, quorum posteriores leges priores antiquant. Imo proprie constituit lex Mosaica in caremoniis peculiaribus; in peculiari ratione sacrificiorum; & in peculiari jure Sacerdotii. Qua non erant in usu ante Mosem; & à Christo abrogata sunt.

Nullibi autem scriptum est, peccatum fuisse imputatum omni generi humano, propter leges illas violatas, sive

sive naturales, sive gentium, aut civiles: propter temperatas leges illas Dei, quæ in desuetudinem abierunt: propter abdicatam circumcisionem, & inobservatum Moysen. Sed scriptum est disertissime & conceptissime; peccatum intravisse in Mundum, per legem perruptam ab Adamo: Imputatam fuisse transgressionem legis illius omnibus hominibus: & per transgressionem legis illius mortem pervasisse in omnes homines. Unde innotescat, legem datam Adamo, tanquam generalissimam, & legem legum, Legem simpliciter dici & audire debuisse hoc loco.

CAPUT III.

De quatuor hominum statibus: sub natura: sub lege: sub gratia: sub gloria. Tempus legis statuendum esse ab Adamo, non à Mose.

Status hominum optime partiti sunt, qui illos quadrisariam dividerunt, posueruntque hoc ordine: primum, sub natura: secundum, sub lege: tertium, sub gratia: ultimum, qui erit sub gloria. Allucinari mihi videntur qui numerant tempus legis à Mose, quod statui debuit ab Adamo. Tempus inquam legis illius de qua hic dedita opera egit Apostolus. Locutus enim est de lege illa, in cuius transgressionem homines omnes peccaverunt: & de illo homine qui legem illam perfregit, in quo mors pervasit in omnes homines. Quæ omnino conveniunt legi datæ Adamo, & Adamo ipsi: nullo modo autem legi Mosaicæ, neque Mose ipsi. Iudæi enim soli peccaverunt in transgressionem legis Mosaicæ. Iudæos solos affatus est Deus cum legem illam Mosaicam promulgavit. Neque iuste & iuridice actum fuisset cum omnibus hominibus, si mors pervasisset ex transgressionem illius legis, in illos etiam homines quibus lex illa non data fuisset: atque adeo qui nullo pacto, & nullo fœdere sancito, lege illa tenebantur.

Moses certe missus fuerat Iudæis solis; non ut in quo Iudæi peccarent: id est, non ut Iudæi peccarent in Mose peccante: sed ut unicuique Iudæo sua sibi legis illius Mosaicæ transgressio imputaretur. Res non ita

se habuit in Adamo. Peccaverunt omnes homines in transgressione legis illius quam Adamus egressus est. Peccatum illud quod sibi soli peccavisse visus est Adamus, transit in omnes homines, qui peccaverunt in Adamo peccante Ratio est; quia lex illa data Adamo, lata fuit omnibus hominibus. Et quo momento allocutus est Deus Adamum, cum legem illam suam ei dabat, allocutus est homines omnes. Ita ut iuste & iudice egerit Deus cum omnibus hominibus; quando mors in illos pervasit ex peccato Adamo, & transgressione legis illius quam Adamus violavit. Quia lex illa putata fuit data omnibus hominibus; qui involuti & astricci fuerunt pacto & fœdere illo, quod Deus cum omnibus hominibus in Adamo, tanquam Syndico & defensore omnium hominum, pepigerat, & percusserat.

Quæ cum ita sint, atque adeo certa ut de illis dubitare religio sit: fateor me non intelligere, quæ ratione tempus illud legis quod quarimus, non debuerit assignari ab Adamo. Lex enim primum data Adamo, denotat evidenter, legem primum cœpisse ab Adamo. Imo legem illam de qua hic loquitur Apostolus; à qua fluxit imputatio peccati. Quæ imputatio cœpit esse ab Adamo, à quo & regnum legis cœpit esse.

Hujus autem rei veritatem quid attinet quærere per alium interpretem quam per Apostolum hoc loco? Nullum scilicet fuit regnum mortis, quod non prius pependerit à regno peccati: nullum quinèriam regnum peccati, quod non prius pependerit à regno legis: legis inquam illius, à cuius transgressione peccatum imputari, mors regnare cœpit. Causa igitur antecedens & primigenia peccati & mortis, constituenda est Lex eadem. Atqui regnum mortis cœpit esse ab Adamo per Apostolum ipsum hoc loco. Regnavit mors ab Adamo usque ad Moysen. Cœperit ergo necesse est multo magis regnum legis ab Adamo ipso, per eundem Apostolum loco eodem. Regnavit lex data Iudæis in Moysen, à Moysen ipso. Regnavit lex data omnibus hominibus in Adamo, ab Adamo ipso. Regnavit inquam lex ab Adamo, usque ad Moysen: vel usque ad Iesum Christum. In quo scilicet, lex omnis, Adamica & Moysaica, & tempus

pus ipsum peritit legis utriusque. *Vipote, à quo tempus Gratia caperit esse.*

Conueniens ergo est ut definiamus & circumscribamus tempus Legis, ab Adamo ad Christum. Qua ratione definiemus & circumscribemus tempus Gratia, à Christo quando venit in carne, ad eundem Christum cum venerit in spiritu ad Gloriam: qua erit in aeternum.

CAPUT IV.

Peccatum fuisse imputatum ab Adamo usque ad Mo-
sem.

SEd neque illud assequi possum, quantumvis meditatione contendam: qua ratione probari possit, peccatum non fuisse imputatum per totum illud tempus quod fluxit ab Adamo usque ad Mosem. Contrarium enim colligitur ex locis omnibus Geneseos.

Incipiam ab Adamo ipso. Quare ergo peccatum fuit imputatum Adamo ipsi? Quare imputatum omnibus hominibus, qui in illo peccaverunt? Quare fugatus Adamus, & in Adamo fusi omnes homines Paradiso? Quare maledicta terra propter peccatum Adam, nisi terra, & toti mundo fuit imputatum? Quare timuit Cainus qui occiderat fratrem suum, cum dixit Deo: Major est iniquitas mea quam ut veniam merear? Quare major iniquitas, si non magis imputata? quare deneganda Caino venia, si non imputanda Caino iniquitas? Quare dixit Lamech uxoribus suis: Quoniam occidi adolescentulum in livore meo; septuplum ultio dabitur de Caino: de Lamecho vero septuagesies septies? Quare ultio dabatur de peccato, quod non putabatur esse peccatum? quare ultionis, nisi fuissent imputationis gradus? Quare legimus Deum flagellavisse Pharaonem plagis maximis, propter Sarai uxorem Abrahami: nisi reputavisset Deus adulterium & Regi & regno? Quare dixisset Deus de Sodomitis: Aggravatum est peccatum eorum? Quis fuit illa peccati aggravatio, nisi peccati imputatio? Et si tunc temporis nulla fuissent imputationes; quare justitia decem Iustorum, si degissent Sodomis, reputata fuisset reliquis Sodomitis in justitiam: qua illorum peccata,

qua

qua peccatorum clamores & aggravationes, id est imputationes, substulisset? Quare per illud tempus imputata fides Abrahamo, per quam imputatio peccati auferenda erat? Remedium certe prae-supponit morbum. Imputatio fidei prae-supponit imputationem peccati. Quare percussisset Deus Onanum eo quod fecisset Rem detestabilem? Quare illa detestabilis; si non imputanda, qua percussione vindicanda foret? Quare noluit Iuda polluere manus suas sanguine Iosephi fratris sui? Quare fuit illa pollutio quam timuit, si non est imputatio? Locuti sunt ad invicem fratres Iosephi, credentes non intelligi: remordebat eos quod in illum peccaverant. Idcirco; agebant, venit super nos ista tribulatio. Et inferius Ruben; Nonne dicebam? Nolite peccare in puerum. En sanguis ejus exquiritur. Nimirum, exquisitio sanguinis, imputatio effusi erat. Quare Moses & ipse, ante legem suam latam, prae-cipiti cursu aufugit in desertum, propter occisum Aegyptium; nisi supplicium veritus est à iudicibus Aegyptii, qui ejus sanguine parent assent occiso Aegyptio? Quare ergo ab Adamo usque ad Mosem, instituta fuerunt sacrificia, qua fuerunt peccatorum expiationes; nisi fuerunt per illud tempus peccatorum imputationes? Ratio enim postulat, ut quod remittitur, non imputetur, quod imputatur, vindicetur.

Quod si demum nobis licet, ut par est, iudicium ferre de reatibus & imputationibus peccati, per poenas qua sequuntur reatus & imputationes peccati: nullum certe peccatum fuit aque imputatum, à Mose usque ad nos, qualia fuere imputata ab Adamo usque ad Mosem. Non enim dicuntur cataractae caeli effusa, vel fornaces supera descendisse & crepita vixisse, in perniciem hominum peccantium à Mose usque ad nos; qualia leguntur de diluvio, & de conflagratione Sodomitarum, ab Adamo usque ad Mosem.

CAPUT V.

Probatum idem quod superiori capite probatum est.

Verum, quid procul à me quaro quod juxta me est, quodque in hoc textu est? Quare dixit Apostolus, peccatum intravisse in mundum per Adamum;

& per peccatum mortem? Ad quid enim intravit peccatum in mundum, nisi ut mundo imputaretur? Quae enim est irruptio illa peccati in mundum; si non est imputatio peccati, quae ab Adamo involvebat mundum sub condemnationem mortis, ex peccato Adami? Quod vero expressius argumentum imputationis expressissima potuit adduci quam illud; quo censentur homines omnes inimici, & facti hostes Deo? Quae rursus major imputationis nota potuit inuri peccato illi, vel potuit exprimi ab Apostolo; quam poena mortis quae tale peccatum ultra est? Quae enim est relatio mortis ad peccatum, eadem est ultionis ad imputationem. Apostolus autem asseruit ipsissimis verbis hoc loco; Mortem regnavisse ab Adamo usque ad Mosem. Regnavisse; per imputationem peccati. Contra enim rerum ordinem regnavisset mors, per illud tempus quod intercessit ab Adamo usque ad Mosem; nisi per illud etiam tempus imputatum fuisset peccatum. Quorsum enim poena, ubi non est reatus? Quid porro reatus est, si non est imputatio? Sunt certe haec reciproca, poena & reatus, mors & peccatum. Poena praesupponit reatum; mors praesupponit peccatum. Regnavit mors ab Adamo. Recte concludetur, Ergo imputatum fuit peccatum ab Adamo. At si voluisset Apostolus, peccatum non fuisse imputatum ab Adamo usque ad Mosem, sed coepisse imputari a Mose: nec debuerat dicere, mortem regnavisse ab Adamo. Imo illud tantum; regnavisse a Mose usque ad Iesum Christum, qui finis fuit legi Mosaeica: per quod tantummodo tempus intelligunt Interpretes peccatum fuisse imputatum.

Hoc autem me magis movet: quod interpretes ipsi verentes verba haec versus 18 huius capituli: Ἄρα ἐν ἑσθὶ ἐῖς τὸν κόσμον εἰς τὴν θάνατον ἀνθρώπων εἰς ἑσθὴν καὶ ἡμῶν: transfulerunt hoc modo. Sicut per unam offensam (intelligunt autem offensam Adami) reatus venit in omnes homines in condemnationem. Quare subaudi verunt Interpretes reatum illum, qui non est in Graeco? Quis est reatus ille ex offensa Adami; si non est imputatio ex offensa Adami? Patet ergo per ipsos etiam Interpretes: peccatum fuisse imputatum ab Adamo, per totum illud tempus quod ab illo usque ad Mosem interjectum est.

CAPUT VI.

Infantes peccavisse ad transgressionis Adami similitudinem. Et de variis similitudinis acceptionibus.

AT, quam facile abyssus abyssum in vocat, tam proclive est, incommodum sequi incommodum. Hinc factum est quod interpretes, qui noluerunt, peccatum fuisse imputatum ab Adamo usque ad Moysen; cum venerunt ad illam partem decimi quarti versus hujus capituli, qua dicitur, Mortem regnavisse, in eos etiam qui non peccaverant ad similitudinem transgressionis Adami: cogitaverunt dissimilitudinem inter peccata adulterorum, & peccata infantium: inter peccata actualia, & peccata originalia: de quibus nec minimam fecit hic mentionem Apostolus: hic enim non erat hic locus. Voluerunt scilicet Interpretes, Apostolum intellexisse hoc loci; Infantes non peccavisse ad similitudinem transgressionis Adami, quia non peccaverant actualiter quemadmodum Adamus peccaverat. In eos tamen mortem regnavisse sicut in adultos, qui peccaverant actualiter, quemadmodum (ut autumant) Adamus peccaverat: ac proinde (ut sibi volunt) ad transgressionis Adami similitudinem.

Verum quarerem: Qua ratione potuisset mors actualiter regnare in Infantes, quemadmodum mors eadem regnaverat in Adamum: nisi Infantes actualiter peccavissent quemadmodum Adamus peccaverat? Qua ratione, inquam, potuissent Infantes mori revera & actualiter, ad similitudinem mortis qua infligebatur ex peccato Adami: neque peccavisse revera & actualiter, ad similitudinem transgressionis & peccati ipsius Adami? Praesertim, cum mors sit peccati opsonium, ut loquitur Apostolus capite 6. hujus epistolae; & sequatur naturam, qua similitudo est, peccati sui.

Quarerem rursus: Qui fuissent illi adulti, vel qui fuissent illi infantes, ante Adamum geniti, qui peccavissent vel non peccavissent ad similitudinem peccati Adami? Dixit enim disertissime Apostolus: Mortem regnavisse ab Adamo, in eos etiam qui non peccaverant. *Ἐπεὶ τὸς μὴ ἀμαρτήσαντας. Τὸ, peccaverant, denotat*

tempus præcedens tempus illud primum, quo mors regnare cœpit. tẽ, etiam, denotat aliquid quod exera ordinem videtur: Mortem scilicet regnavisse, retro etiam à suo principio. Neque sane tam facile esset expedire se ab his incommodis, si pressius urgerentur.

Sed his omiſſis, ulterius progredior: proboque, Apostolum intellexisse; Infantes etiam Adami nepotes peccavisse ad ejus transgressionis similitudinem. Dixit enim, omnes homines: non aetatem distinxit: neque enim adultus magis est homo quam infans: dixit, inquam omnes peccavisse in Adamo. At, si peccaverunt Infantes in Adamo: Ergo multo magis ad ejus transgressionis similitudinem. Censetur enim quasi in eandem Adami transgressionem impegisse, qui in transgressionem Adami peccavit. Imo quotquot fuerunt adulti ut infantes, insiti à cunis ipsis in Adamo, & in radice transgressionis Adamica: per hanc suam insitionem participes facti fuerunt radicis, id est ipsius transgressionis. Ergo multo magis participes similitudinis ejus.

Potuit rursus peccari ad similitudinem transgressionis Adami, vel similitudine spiritali, vel similitudine naturali. Similitudine spiritali, que imputatio est: qua spiritu & mente concipitur idem quis peccavisse quod alius peccavit. Similitudine naturali, qua natura propagatio est: qua fortes creari fortibus, & peccatores peccatoribus generari putantur.

Similitudo porro hac naturalis, dicitur duobus modis. Primo sumitur pro imagine. Imo idem sunt similitudo & imago, Genes. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Atque ea significatione, Infantes referre patres suos, & similes patribus suis dicuntur. Hinc illa sunt apud Iureconsultos, representationum sive imaginum jura, concessa infantibus ut adultis: imo nondum natis, ventres in possessionem missi. Sed de his satis. Sufficiat hic reposuisse, quod scriptum est Geneseos 5. Adamum genuisse filium Sethum, ad imaginem & similitudinem suam, ut ad rem, & expressim significans similitudinem illam, qua est inter Infantes filios, & adultos patres qui illos genuerunt.

Similitudo naturalis, secundo modo accepta, dicitur comparatio, siue proportio. Simile est, quid comparativum, quid proportionale.

Sic canibus catulos similes, sic matribus hædos

Noram: sic parvis componere magna solebam.

Secundum hanc significationem, similes figura definiuntur à Geometris; quæ circum angulos æquales latera habent proportionalia. Vnde filios Infantes, similes patribus suis adultis, ita definire possumus: Qui circum eandem & æqualem formam hominis, functiones habent corporis & animi proportionales. Eadem quippe est & æqualis forma hominis in infantibus, quæ est in adultis. Functiones autem corporis & animi, si non sunt eadem & æquales in Infantibus, quæ sunt in adultis; deprehenduntur certe comparata, & proportionales cum adultis.

CAPUT VII.

Infantes peccavisse ad transgressionis Adami similitudinem, secundum superiores omnes acceptiones similitudinis.

C*ertum est, Infantes peccavisse ad similitudinem transgressionis Adami, similitudine illa spiritali, quæ intelligitur transgressio Adami imputata omnibus hominibus, infantibus ut adultis: nec non finguntur omnes homines idem peccavisse quod Adamus peccavit; ratione similitudinis quæ imputatione peccati Adamici exprimitur. Neque enim exortes fuerunt imputationis illius infantes; quia enim transgressionis Adamicæ non mage puri quam adulti.*

Probatum autem Infantes peccavisse ad eandem transgressionis similitudinem, similitudine naturali; secundum utramque acceptionem similitudinis ipsius naturalis. Probatum inquam exemplo eodem quod proposui Sethi Infantis, quem Adamus genuit ad imaginem & similitudinem suam. Id est, quem genuit ad imaginem organicum & functionum omnium corporis & animi, quæ fuerunt in Adamo adulto. Habuit ergo Sethus infans intellectum ad imaginem intellectus qui fuit in Adamo adul-

to. Habuit rationem ad imaginem rationis qua fuit in Adamo adulto : habuit voluntatem ad imaginem voluntatis qua fuit in Adamo adulto ; peccatricem scilicet , & propensam ad peccatum. Ergo intellexit Sethus infans ad imaginem intellectus Adami adulti. Ergo ratiocinatus est Sethus infans ad imaginem rationis qua erat in Adamo adulto. Ergo voluit & peccavit Sethus infans, ad imaginem voluntatis & peccati , sive transgressionis Adami adulti. Atqui imago, ut dixi , eadem est qua similitudo. Peccavit ergo Sethus infans , ad similitudinem transgressionis Adami adulti.

Hac autem similitudo qualis sit, clarius dignoscetur per alteram similitudinis acceptionem, quatenus est proportio : Qua nempe Sethus infans genitus est ad similitudinem Adami adulti. Id est, proportionalis cum Adamo adulto ; si ratio habeatur eadem totius infantis ad totum adultum, qua partium illius infantis ad partes istius adulti. Habuit ergo Sethus omnia organa corporis similia & proportionalia ; functiones omnes animi similes & proportionales, cum organis omnibus & functionibus omnibus, corporis & animi, qua fuerunt in Adamo adulto. Intellexit ergo Sethus infans ad similitudinem intellectus Adami adulti: Id est, secundum illam proportionem qua est inter infantem & adultum : inter intellectum infantis qui vagit, & intellectum qui viget in adulto. Ergo ratiocinatus est Sethus infans ad similitudinem rationis qua erat in Adamo adulto ! Id est, secundum illam proportionem qua est inter rationem infantis balbutientis, & rationem qua regnat in adulto. Ergo voluit & peccavit Sethus infans, ad similitudinem voluntatis & peccati, sive transgressionis Adami adulti : Id est, secundum illam proportionem qua est inter voluntatem teneram, & peccatum infantis nondum renati ; voluntatem nodis & cortice duratam, & peccatum robustum quod est & luxuriat in adultis.

Quibus omnibus colligitur, peccatum procedere eadem similitudine & proportione, qua progrediuntur corpora, qua evadunt organa & functiones omnes corporis & animi, ab infantia ad adultam aetatem. Patet inquam infantes dici proprie peccare ad similitudinem transgressio-

ni adulterum, secundum illam similitudinem, siue proportionem peccati, non secundum actum ipsum peccati. Quem scilicet actum non possunt infantes: & quem si possent, jam non peccarent ad similitudinem, sed ad veritatem ipsam transgressionis adulterum, Peccavisse ergo censendum est infantes ad similitudinem siue proportionem illam transgressionis Adami adulti. Demonstrabitur autem inferius nullam dari similitudinem peccatorum ad Aualium, secundum illam acceptionem qua similitudo intellegi hic debuit.

CAPUT VIII.

Anxietas Interpretum in explicatione horum veruum. Statuere primos homines creatos ante Adamum, neque officere doctrinæ Christianæ, neque historiæ Geneseos: imo utramque elucidare. Congruere omnino cum historiis & monumentis Gentium.

Nequè vero mirum prorsus mihi videtur, quod Interpretes Versus illos Apostoli tractantes, feliciter minus elucidaverint. Angebantur enim undique in explicatione hujus loci, usque ad Legem. Vel enim Lex illa intelligenda erat de lege data Moysi, vel de lege data Adamo. Si lex illa intelligebatur de lege data Moysi: asserendum erat, peccatum fuisse in mundo ante Mosem & usque ad Mosem: peccatum vero per illud tempus non fuisse imputatum. Si lex illa intelligebatur de lege data Adamo: statuendum erat, peccatum fuisse in mundo ante Adamum, & usque ad Adamum: peccatum vero ante Adamum non fuisse imputatum. Ponendi ergo erant alii homines ante Adamum, qui quidem peccavissent, sed qui non ecca vissent imputati ve; quia ante legem peccata non imputabantur. Inter utrumque incommodum positi Interpretes, dubitabant, neque plane sciebant quo se verterent. Quia vero minus grave apparebat asserere, peccata non fuisse imputata ante Mosem & usque ad Mosem; quam statuere alios homines fuisse vel creatos vel genitos ante Adamum: posthabuerunt illi secundum incommodum pri-

primo. Rejecerunt Interpretes fabulosos illos homines, qui Adamum praeessisse credendi erant: & sibi alios acciverunt qui non peccavissent imputative ante Mensem.

Verum, si licet per Dominos & Magistros meos, Doctores orthodoxos; penes quos jus est summum inquirendi & statuendi de Theologico, & quorum judicio, me, meaque omnia, obsequenti & caca religione devoveo: experiarum facilius accommodetur his versibus explicatio, si dicimus, illud usque ad Legem, intelligendum esse de Lege data Adamo.

Non inficior, quin primo obtutu statuere primos homines ante Adamum conditos, prater communem Theologorum omnium sententiam, conturbare videatur conscientias, non in tranquillo illas collocare. Exhorrescent scilicet & refugient, non dicam dictu, sed cogitatu, quotquot sunt religiosae vetustati addicti. Neque rursus illud me latuit, quam male multatus fuerit ille apud veteres, qui demonstrabat, homines esse Antipodas, & hemisphaeria ad diametros nostri Orbis opposita. Metuendum nempe mihi fuisset temporibus illis antiquis & regidis; neque feliciter mihi cessisset nova tempora cogitanti, quam infeliciter cesserat novo illi Cosmographo, novus Mundos indaganti. At certe, nunc non est ut & olim fuit. Melioribus natus seculis & auspiciis, Deum veneror ut talem avertat invidiam: & tam benigne accipiantur quae cogitavi super his, quam sincere, & ingenue, & exercitationis causa hic à me exhibentur.

Primum ergo, & praescine dicam: eo me lubentius animum appulisse ad investigandos alios homines ante Adamum creatos; quod putavi nullum hinc posse oriri incommodum fidei quae est ex Evangelio. Idem enim fore concepi fatum positionis hujus apud Theologos, quale est celeberrimae quaestionis de motu terrae apud Astronomos. Sive enim caelos credimus circumagi, sive terram existimamus subverti; succedunt nihilo minus vice perpetua, & dies nocti, & diei nox: revolvuntur itidem statim & praescriptis temporibus, tempestates quaeque anni: segetes florent vere, quae astate matura fiunt; spumant vina autumno, quae hieme defacantur. Pari eventu, sive credimus Adamum fuisse

fuisse creatum solum, & primum omnium hominum; siue ponimus alios homines ante Adamum fuisse genitos: stabit semper suo loco, & suis mysteriis religio omnis Christiana. Summa enim & fundamentum redemptionis nostra, qua Religio Christiana est, in eo consistit; ut credamus homines omnes damnatos in Adamo, innocentes probatos in Christo. Quemadmodum autem non necesse erat, Iesum Christum fuisse ultimum omnium hominum, qui aulae Mundi tolleretur, ut Mundum & homines omnes absolueret: ita neque necesse erat Adamum fuisse primum omnium hominum, qui Mundi proscenia iniret, ut Mundum & omnes homines condemnaret. Manent ergo suis locis, primus Adamus & secundus Adamus; remanet semper inter Adamum & Christum, typus ille sanctus circa quem redemptio nostra, & doctrina omnis Christiana reciprocantur; etsi dicimus primos homines fuisse creatos ante Adamum.

Imo certe, ut perfectior constituatur antitypus inter Adamum & Christum; commodius multo erit asserere, Adamum non fuisse primum omnium hominum, qua ratione Christus non fuit ultimus omnium hominum. Commodius inquam erit asserere, imputationem ex peccato Adami (secundum quam culpa Adamica rei facti sumus) retroactam fuisse in illos homines qui Adamum precesserunt; qua ratione imputatio absolutionis qua est in Christo (secundum quam labe peccati Adamici diluimur) retroacta est in illos homines qui Christum precesserunt. Minus ergo perfecte constitueretur Adamus Antitypus Christi, si poneretur primus omnium hominum: neque eadem converteretur reciprocatio imputationis ex peccato Adami, cum imputatione absolutionis in Christo; nisi retroageretur peccatum Adami in primavos homines ante Adamum, quemadmodum retroacta est absolutio Christi de peccato illo in primavos homines ante Christum.

Opinione, ut saepe fit, & vulgato magis consensu, quam exquisita veritate credi videtur, Adamum fuisse primum omnium hominum qui in luminis oras prodierunt. Illud enim neque dicunt usquam, neque intelligunt sacra & canonica pagina. Imo e contra, colligitur ex iisdem, quod

quod probare in promptu erit; alios homines Adamum antecessisse.

Adde, quod expositione hac, qua statuit primos homines ante Adamum creatos, clarior multo apparet historia Geneleos. Conciliatur eadem cum se ipsa. Conciliatur item miris modis cum monumentis omnibus profanis, siue antiquis siue recentioribus; Caldaeis puta, Aegyptiis, Scythis, & Sinensibus. Conciliatur vetustissima rerum creatio, qua exponitur capite primo Geneleos, cum hominibus Mexicanis, quos non ita diu Columbus penetravit. Conciliatur eadem cum hominibus illis Australibus & Septentrionalibus, qui nondum cogniti sunt. Quos omnes, sicut & illos prima & vetustissima creationis rerum, qua enarratur cap. I. Geneleos; probabile est creatos fuisse cum terra ipsa in terris omnibus, neque ab Adamo propagatos.

Per hanc rursus positionem, conciliatur fides cum recta ratione, qua non patitur ut statuamus Mundum natum his initiis, à quibus, secundum Hesiodi computum, vix dimidia corvi unius aetas confecta est. Conciliantur demum hoc posito, qua videntur contraria versibus his Apostoli, de peccato originis, in quo recumbit doctrina omnis Christiana; quod est maxime instituti nostri. Differam in aliud tempus probationes illas, qua pro hac hypothesis periri possunt, tum ex historia Geneleos, tum ex historiis Gentium, tum & nuper è lustratis terrarum populis. Quod vero instat, peragam, & totus insistam Versibus his Apostoli, quos hinc explicare incipiam.

CAPUT IX.

Textus Apostoli. Analysis versus duodecimi. De imputatione peccati, & de regno mortis.

Versus XII. Sicut per unum hominem peccatum intravit in Mundum, & per peccatum mors: ita etiam in omnes homines mors pervasit, in quo omnes peccaverunt.

XIII. Nam usque ad legem peccatum erat in Mundo. Peccatum vero non imputabatur, non existente lege.

XIV. Re-

XIV. Regnavit autem mors ab Adamo usque ad Moſem : In eos etiam qui non peccaverant ad ſimilitudinem transgreſſionis Adami.

HI VERSUS explicari mihi videntur commodiſſime hoc modo.

Sicut per unum hominem. *Per Adamum qui transgreſſus eſt legem Dei : ſive per transgreſſionem legis quam Adamus violavit.*

Peccatum intravit in mundum. *Ortum & natum eſt peccatum, originem accepit; ſive quod idem eſt, intravit in mundum, à transgreſſione legis quam Deus dederat Adamo. Peccavit enim Adamus ex quo violavit interdiktam arborem, & ex quo transgreſſus eſt legem quam Deus illi dederat.*

Et per peccatum mors. *Intravit mors in mundum per peccatum, qua ratione peccatum intravit in mundum, per violatam legem ab uno illo homine Adamo.*

Ita etiam mors in omnes homines pervasiſt, in quo omnes peccaverunt. *Pervasiſt mors in omnes homines, per eundem hominem per quem omnes peccaverunt. Qua vero proxime dixerat Apoſtolus, Intravit peccatum in mundum, & per peccatum mors : erant ſatiſ ad demonſtrandum introitum peccati & mortis in mundum; ad demonſtrandam item relationem qua eſt inter peccatum & mortem; ut poſito peccato, mors neceſſario poneretur & ſequeretur. Verum, ut plenius ſignificaret introitum illum, & totam relationem adimpleret, convertere voluit propoſitionem Apoſtolus : ut quemadmodum poſito peccato, ponitur & ſequitur mors; ita etiam reciproce, poſita morte inferretur neceſſario peccatum.*

CAPUT X.

Analysis verſus decimi-tertiſ. Legem hic intelligendam, datam Adamo. Aſſeritur vulgata lectio.

Sequitur verſus XIII. Nam usque ad legem peccatum erat in mundo. *Uſque ad legem : intellige legem Dei datam uni illi homini Adamo : per ea qua jam diſta ſunt, & qua dicentur inferius. Uſque ad legem*

legem inquam illam, peccatum erat in mundo. Adde vero, vel subaudi: Et per peccatum, mors etiam erat in mundo. Voluit scilicet Apostolus, peccatum & mortem fuisse in mundo, usque ad legem Dei; sive usque ad transgressionem legis illius divinae, quam unus homo ille Adamus violavit: Nullum jus tamen habuisse in mundo, ut illius dominium & possessionem invaderent, & in illo irrannidem occuparent. Rationem reddidit hanc: quia Peccatum non imputabatur non existente lege. Quod idem est atque si dixisset Apostolus: Ante legem Dei, sive usque ad legem illam Dei quam violavit homo ille Adamus, peccatum & mors erant in mundo: nullum jus tamen in eo usurpaverant, nulla eis erat in possessione mundi legitima collocatio, nullum ejus legitimum dominium. Ratio est, quia ante illud tempus lex nulla data erat a Deo. Lex enim Dei sola illa fuit, cujus transgressio peccati imputationem effecit, & mortis regnum constituit: quae reatum induxit peccato, & mortem instituit pœnam istius reatus: quae peccatum fecit imputatum, mortem ulciscentem & regnantem.

Legendum vero est hoc loco: Peccatum non imputabatur; quamvis recentiores versiones habeant, Peccatum non imputatur. Vetus enim & vulgata versio legis expressim, Imputabatur. Et verisimiliter oportuit veteres Græcoscodices ita conceptos fuisse, Ἀμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογῆτο μὴ ὄντι νόμῳ. Incuria vero Notariorum, qui primum pedem litera μ, ad verbi μὴ, continua serie scripserant cum verbo ἐλλογῆτο: reliquum vero litera ejusdem μ, longiuscule, & junctum a primo pede: accidisse ut ἐλλογῆτος primum corruptius, deinde ἐλλογῆται repositum fuerit: quamvis vere scribendum fuisset ἐλλογῆτο: quod postulat brevior & genuina magis hujus loci sententia.

Utrumque certe ut idem significans, potuit legi impune; & utrumque semper erit hoc loco subaudiendum, sive ἐλλογῆται sive ἐλλογῆτο scribatur. Posito uno alterum consequetur. Scribatur enim primo; Imputatur. Posita hac præmissa: Peccatum non imputatur non existente lege: elicienda semper erit hæc conclusio. Ergo ante legem,

gem, vel usque ad legem, peccatum non imputabatur. Scribatur rursus, Imputabatur: ut fiat hic sensus: *Ante legem, vel usque ad legem, peccatum erat in mundo; sed peccatum tunc temporis non imputabatur. Ratio erit subaudienda, quam suppressit Apostolus, orator elegans: Quia peccatum non imputatur non existente lege. Verius ergo, ut brevius & elegantius, legendum est hoc loco: Imputabatur, non Imputatur.*

CAPVT XI.

Analytis versus decimiquarti. De regno mortis ab Adamo usque ad Mosem. Mosem hic sumi pro lege data Mofi.

Addit Apostolus versu decimoquarto. Sed regnavit mors ab Adamo, usque ad Mosem. Regnavit mors: per imputationem peccati. Regnare incepit mors: per imputationem peccati: qua ratione imputari capit peccatum, per transgressionem legis Dei. Ante legem Dei, & antequam Adamus temerasset legem Dei; peccatum erat in mundo, sed non imputabatur. Ante Adamum, & ante legem Dei, mors erat in mundo, sed non regnabat. Superiori versu, & hoc, ut patet, promiscue sumuntur, & idem sunt quoad tempus, lex & Adamus. Lex enim Dei data fuit primum, & primo omnium hominum Adamo: & mors regnavit ab Adamo, ratione illa tantum qua lex Dei violata est ab Adamo.

Usque ad Mosem. Regnavit mors ab Adamo: id est, à momento illo quo Adamus transgressus est legem Dei: usque ad Mosem: id est usque ad legem Dei datam Mofi; & quamdiu lex illa Dei data Mofi viguit. Moses enim sumitur hoc loci, pro lege data Mofi: quemadmodum sumptus est Adamus, pro lege data Adamo. Ita quando in divinis scriptis, Deus vocat populum suum Iudaicum, filium suum Jacob, sive Israël: intelligit Deus Iudaos, non filios carnis, sed filios promissionis. Et Iacob sumitur locis illi, pro promissionibus quas Deus fecerat patribus Iudaorum. Ita passim apud humaniores auctores, Decem viri sumuntur pro legibus duodecim tabularum. Sic in iure

vulgare est, Ait prator. Ubi prator sumitur pro legibus remissionis juris, quas Pratores olim edixerant. Pari ratione Moses, est lex Mosaica. Voluit autem Apostolus, mortem regnavisse ab Adamo, sive à lege Adamica; usque ad Mosem, sive usque ad legem Mosaicam. Imo quamdiu lex Mosaica obtinuit. Vel clarius, usque ad adventum Domini nostri Iesu Christi: cujus mors utriusque legis fuit consummatio, & data Adamo, & data Mosi.

Lex data Adamo, tanquam generalissima, & prima legum divinarum, indicta omni generi humano; illa fuit, cujus transgressione peccatum, & per peccatum mors, intraverunt in mundum, & pervaserunt in omnes homines: qua peccatum imputari, mors regnare cœpit in omnes homines. Lex data Mosi, appendix fuit legis illius generalissima, ad particularem usum Iudaorum. Christus autem moriens sustulit imputationem peccati, à violata prima illa lege in mundum invecam; & legem Mosi, quam Iudæus & ipse Christus observaverat, antiquavit. Qua ratione vero, sublata causa tollitur effectum, eadem Christus legi in genere obtemperans, & morte sua transgressionem legis expians; tollens imputationem peccati quæ erat per transgressionem legis, sustulit regnum mortis quod erat per illam peccati imputationem. Ita ut à morte Christi tantum deserit regnum illud mortis, quod inceperat à peccato Adami.

CAPUT XII.

Duo tempora notari ab Apostolo. Vnum, à lege. Alterum, ante legem. Sive quod idem est. Vnum, ab Adamo. Alterum, ante Adamum.

Patet ex prædictis, Apostolum posuisse hoc loci duo tempora. Unum, quo peccatum & mors primitus intraverunt in mundum, & pervaserunt in omnes homines: quo peccatum primitus imputari, mors regnare cœpit. Alterum, quo quidem peccatum & mors erant in mundo, sed non imputabantur, non regnabant: nullo jure pervaserant in omnes homines; non vivebant.

uebant. Peccatum tunc temporis erat mortuum: mors erat mortua: & nullus erat sepulchri aculeus.

Tempus primum exprimitur his verbis. Per unum hominem peccatum intravit in mundum. Mors in illo pervasit in omnes homines. Item; Regnavit mors ab Adamo. Tempus secundum notatur per hac verba. Usque ad legem peccatum erat in mundo: peccatum vero non imputabatur non existente lege. Atque adeo non imputato peccato, non regnabat mors.

Tempus autem illud primum, quo peccatum primitus imputari, mors regnare cœpit; fuisse illud quod incepit ab Adamo, à lege, & transgressione legis illius quam Adamus violavit, sive à peccato Adami; patet ex verbis ipsius Apostoli, & luce meridiana clarius patet. Peccatum enim Adami illud, fuit omnium peccatorum, ut ita dicam, imputatissimum: imputatum omni generi humano. Peccatum illud, primum omnium vixit: & recte dictum est originale; quia primum omnium intravit in mundum per Adamum. Verba illa, intravit in mundum; quasi nascens peccatum, & Adamum quasi perturientem significant. Sed quo inficantem jugules: Imputatum fuit peccatum ab Adamo, quia regnavit mors ab Adamo. Peccatum Adami illud primum omnium regnavit; quia mortem intentavit omnibus hominibus. Ius gladii & mortis inferenda, summa est animadversionis, & nota meri imperii. Hac de causa usus est Apostolus verbo hoc, regnavit; ubi dixi, Regnavit mors ab Adamo. Et significavit, peccatum & mortem imputari cœpisse, vixisse, & regnavisse ab Adamo; sive à momento illo quo Adamus legem Dei prægressus est.

Iam vero investigemus tempus illud, quo peccatum, & mors erant in mundo; sed non imputabantur, non vivebant, non regnabant. Certe, quarendum illud erit ante legem: quod voluit Apostolus verbis conceptissimis. Usque ad legem peccatum erat in mundo: peccatum vero non imputabatur non existente lege. Usque ad legem: intellige legem Dei datam Adamo: qua lex Mundi, & Lex, simpliciter & sola dici potuit: utpote per cuius transgressionem solam peccatum potuit imputari & mors regnare

regnare toti mundo. Nequaquam vero intelligenda hic est lex data Moysi. Ut enim supra & fuse demonstratum est, imputabatur peccatum ante legem datam Moysi; & ex imputatione peccati, regnabat mors ante illam.

Quærendi ergo erunt alii homines ante Adamum, non ante Moysen; quorum neque peccata fuissent imputata; neque mors regnans: cum ab Adamo, non à Mose, imputar; peccatum, mors regnare cœperit.

CAPUT XIII.

Creati homines ante Adamum non peccaverant ad similitudinem transgressionis Adami. Legendum hic, peccaverant, non peccaverunt.

ADjuvat investigationem hanc quod proxime sequitur. Regnavit mors ab Adamo, &c. In eos etiam qui non peccaverant ad transgressionis Adami similitudinem. Notanda vero sunt curiose verba illa: In eos etiam qui non peccaverant. ὅτι τὸς μὴ ἀμαρτήσοντας, τὸ ἀμαρτήσοντας, τὸ peccaverant; denotat tempus præcedens, Græcè ἀόριστον, Latine indeterminatum: præcedens inquam definitum illud tempus ab Adamo, à quo peccatum intravit in mundum. Denotat homines qui peccaverant ante Adamum, sed non ad transgressionis Adami similitudinem. Peccaverant quidem primi illi homines ante Adamum conditi, sed nulli in legem Dei admissa fraudis rei erant: ad similitudinem Adami, qui primam fraudem legi Dei fecit. Nulla enim erat promulgata lex Dei ante Adamum; atque adeo non existente lege Dei, nullum erat illorum hominum peccatum; quia non erat imputatum, quale fuit peccatum Adami.

Vulgata versio legit hoc loco, Peccaverunt, non Peccaverant. Vi fieret vulgatus ille sensus: mortem regnavisse ab Adamo in Adami posteros; qui in illo, & ab illo, peccaverunt: sive peccavissent ad transgressionis Adami similitudinem, sive non peccavissent ad illam similitudinem. Quod si ita esset, nihil hic novi portavisset Apostolus. Quis enim nescit mortem regnavisse ab Adamo, in omnes Adami posteros qui in illo peccaverunt?

Verum inquit interpretes : nihil hic vulgare vel jejunum attulit Apostolus ; quando dixit mortem regnavisse ab Adamo , usque ad Moysen , etiam in eos qui non peccaverunt ad transgressionis Adami similitudinem . Quippe qui intellexerit mortem regnavisse in Infantibus , qui non peccaverunt ad transgressionis Adami similitudinem ; quia non peccaverunt actualiter , quemadmodum Adamus peccavit .

Refutavi hac pluribus supra : & nullam hic cramben recoquere in animo est . Sed ne in illis deinceps vel minimus super sit scrupus , probandum est : Peccavisse actualiter quæ Adamus peccavit , non fuisse peccare ad hanc peccati sive transgressionis Adami similitudinem , de qua hic egit Apostolus . Evincendum in super & hoc : Infantibus Adami posteros , peccavisse actualiter ad hanc veram transgressionis Adami similitudinem .

CAPUT XIV.

Peccatum dari materiale & formale : non imputatum & imputatum . Similitudinem transgressionis Adami positam in imputatione , non actu , transgressionis ejus .

Utrumque autem brevi methodo absolvam , si licet uti verbis Scholæ , distinguendo peccatum in materiale & formale . Peccatum materiale voco illud , quod manat à natura nostra , à materia , à carne , & sensibus nostris . Peccatum formale illud , quod manavit à lege , cujus transgressionem peccatum formam imputationis accepit .

Latini nomen peccati mutuuntur à pecore . Quoties enim homo delirat à recta ratione illa quæ hominem constituit ; quoties impulsu materia sua quam habet communem cum brutis , quid agit dignum pecore & indignum homine ; toties cadere videtur à specie sua , & incidere in speciem pecoris sive bruti . Quicquid enim sit ab homine , vel incuria numinis , vel ira , vel libidine , vel aliquo alto appetitu ; commune ei est cum pecudibus quas natura finxit ad terram pronas , neque ad cælum conversas .

Communis

munis est homini cum brutis, rapacitas, sitis effera sanguinis; communes incesta nuptiæ, libidinosæ illa nefandarum venerum prurigines, & cætera de genere hoc, quæ leges Gentium naturali suo illo recta rationis ductu coercuerunt: caverunt scilicet, ut quæ possent homines, fierent in suo gradu, in sua specie, nec declinarent in bruta.

Deus autem quid egerat sublimis cum homine. Voluerat ut homo qui pronis sensibus, & inclinante materia vergebat in brutum; vi spiritus & formæ suæ elevaretur in Deum: ut essentia quodammodo, sicut imaginis divinæ, fieret particeps. Legem ergo illi dederat quæ id posset, si eam observaret: & ei imputaretur si violando legem illam, non ascenderet ad sublimem illum statum, & ad gradum illum gloriæ quem Deus illi adornaverat. Ex quo egitur legem illam transgressus est Adamus, eo nomine quod gerebat personam totius generis humani: peccatum quod per se & materialiter, absque lege Dei, non imputabatur, à lege Dei, vel à transgressione legis illius, cæpit formaliter imputari. Peccatum quod erat peccans simpliciter & materialiter ante legem, factum fuit peccans *rebus* & *ex* *collo*, ut loquitur Apostolus, capite 7. hujus epistola, vers. 13. forma superveniente, vel adventu legis; si ve per imputationem violata legis. Et hoc est verum peccatum formale quod peccavit Adamus, quod peccaverunt omnes homines in Adamo. Unde manifesto constat, potuisse ante Adamum peccari actualiter quoad materiam, quemadmodum Adamus peccavit: non autem quoad formam & imputationem peccati: quæ est vera similitudo transgressionis Adamæ, de qua hic agitur. Ratio est, quia ante legem non imputabatur peccatum. Vbi non est lex, inquit Apostolus capite 4. hujus epistola, neque pravaricatio est. Pravaricatio autem eadem est, quæ transgressio legis: illa ipsa proprie quæ peccatum imputationis labe infecit.

Quod ut compingatur in oculos: pecudes actualiter & materialiter eadem faciunt, quæ transgrediuntur homines; incestant, rapiunt, occidunt: nec erit tamen usquam adeo supinus qui dicat, pecudes peccare ad similitudinem

transgressionis hominum: quia pecudes quae haec peccant, sequuntur tantum suam naturam, & suam materiam; neque legum transgrediuntur ullam, quia nulla eis data est cujus transgressionem formetur in eis & imputetur peccatum. Peccavisse igitur actualiter quemadmodum Adamus peccavit, non fuit peccavisse ad similitudinem illam transgressionis Adami, de qua hic loquitur Apostolus.

Hinc probare erit facile, Infantes peccavisse actualiter, ut ita dicam, ad illam similitudinem. Nam si non peccaverunt infantes ut adulti peccant, quoad materiam, quia non habent actu aequae vegetam; peccaverunt certe aequae actualiter quoad formam, & quoad imputationem peccati. Actualiter enim imputatum fuit peccatum Adami infantibus ut adultis; & actualiter mortui sunt infantes ut adulti, propter illud peccatum Adami, quod eis imputatum fuit. Quae est vera similitudo transgressionis Adami, de qua hic agitur. Peccavisse igitur Infantes actualiter censendum est, ad transgressionem Adami similitudinem illam quam intellexit hoc loco Apostolus.

CAPUT XV.

Qua sit vera similitudo transgressionis Adami, per Oseam Prophetam.

Sed omisis distinctionibus Logicis; videmus manifestissime qua fuerit similitudo illa peccati Adami, per Oseam Prophetam, capite 6 versu 7. Qui locus unicus occurrit in biblia sacra, ubi explicatur praecise & lucide, quid fuerit peccare ad similitudinem peccati sive transgressionis Adami.

Objurgans Deus eo loci Iudaeos, quod rupissent pactum ejus, sive quod egressi essent legem quam dederat Moses Dominus, haec ait. Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum meum. Quod idem est atque si dixisset Deus; Peccaverunt Iudaei sicut Adamus peccavit: vel quod perinde est, peccaverunt Iudaei ad similitudinem transgressionis Adami. Quare? Quia transgressi sunt Iudaei pactum meum, sive legem meam; sicut, vel eadem similitudine, qua transgressus est Adamus pactum meum, sive le-

gem

gem meam. Quia transgressi sunt Iudaei pactum meum, quod in Mose cum Iudaeis pepigeram; siue legem meam quam dederam Iudaeis in Mose: sicut, vel eadem similitudine, qua transgressus est Adamus pactum meum, quod in Adamo cum omnibus hominibus pepigeram; siue legem meam quam dederam omnibus hominibus in Adamo.

Patet hinc perspicue, longe ante Mosem pactum Dei fuisse conventum cum Adamo; siue legem Dei primam indictam fuisse Adamo. Quod pactum, siue quam legem Dei, primus omnium hominum rescindens & evertens Adamus; quicumque homines transgressi sunt alia pacta; siue vel alias leges Dei: dicti sunt homines illi peccavisse sicut Adamus peccavit: vel quod idem est, dicti sunt peccavisse ad similitudinem transgressionis Adami.

Concluditur hinc tandem: peccavisse ad similitudinem transgressionis Adami; fuisse, transgredi pactum, transgredi legem Dei; sicut Adam transgressus est pactum, transgressus est legem Dei. Ergo non peccavisse ad similitudinem transgressionis Adami, fuisse, nullum pactum Dei rupisse, nullam Dei legem perfregisse: quales illi homines non peccaverant ad similitudinem transgressionis Adami, de quibus hoc loco D. Paulus: quibuscumque Deus nihil pepigerat: quibus nullam legem Deus indixerat: qui peccaverant ante legem Dei: qui nullo jure; qui nullo pacto divino tenebantur: qui non peccaverant imputati ve, quia ante legem peccata non imputabantur. Ante legem inquam illam quam Deus dedit Adamo: à quo peccatum capit imputari, quia lex ab illo capit esse.

CAPUT XVI.

Neminem potuisse unquam peccare actualiter sicut Adam peccavit. Infantes verius peccavisse ad similitudinem transgressionis Adami quam adultos. Legem Mosaicam expressam ad similitudinem legis Adamicæ. Legem Adamicam hoc loco intelligendam.

Notanda porro sunt ex hoc loco Osee Propheta. Primum. Neminem unquam mortalium, vel adul-

zum, potuisse, proprie loquendo, peccare actualiter sicut Adam peccavit. Ratio in promptu est: quia arbor scientia boni & mali e vanuit ex oculo omnium hominum, ex quo Adamus Paradiso ejectus est. Ita ut impossibile fuerit ulli unquam mortalium vel adulto, carpere fructum illum vetitum quem Adamus comedit. Atqui, non alia ratione credendi sunt homines peccavisse in Adamo quam illa, qua censentur omnes comedisse fructum illum vetitum quem Adamus comedit. Ergo si non credendi sunt comedisse fructum illum vetitum actualiter, sicut Adam illum comedit; neque censendi sunt peccavisse actualiter sicut Adam peccavit. Restat igitur ut credantur omnes homines qui peccaverunt in Adamo, peccavisse ad similitudinem peccati Adamici. Credantur inquam Gentiles, quibus lex Dei nunquam innotuit, peccavisse per imputationem istius peccati; qua censentur peccavisse, non actu, sed similitudine manducati fructus prohibiti, & violata legis ab Adamo. Credantur porro Iudaei quibus lex Dei nota fuit; peccavisse secundum eandem similitudinem, dupliciter: Primo, quatenus transgressio Adami imputata eis fuit, aequae ut Gentilibus: Secundo, quatenus & ipsi transgressi sunt legem Dei quam noverunt; sicut Adamus pater eorum primus, transgressus est legem Dei quam & ipse noverat. Et hoc est proprie quod voluit Oseas hoc loco, Iudaeos peccavisse sicut Adamus pater eorum primus peccaverat.

Labitur hinc rursus in cineres quod ad hunc locum D. Pauli attulerunt Interpretes, ubi voluerunt adultos peccavisse ad similitudinem transgressionis Adami, quia peccaverant actualiter quemadmodum Adamus peccaverat. Ex eo enim quo censentur adulti peccavisse actu peccatum Adami, non amplius censi potuerunt peccavisse ad similitudinem peccati illius: quia plus est peccare actu, quam ad similitudinem; ratione illa, qua actus qui est veritas rei, plus est quam similitudo qua est imago rei. Imo infantes verius censendi essent, secundum Interpretes, peccavisse ad similitudinem peccati Adamici, quam adulti. Certissimum enim est infantes peccavisse in Adamo. At nullo alio pacto potuit quis peccare in Adamo; quam
 vel

vel actu, quo peccavit Adamus, & peccaverunt adulti secundum Interpretes; vel ad similitudinem istius peccati. Atqui infantes non peccaverunt actu peccatum Adami, secundum Interpretes. Peccaverunt ergo necesse est, secundum Interpretes, ad peccati illius similitudinem.

Notandum insuper est, eandem esse rationem legis ad legem, qua peccati ad peccatum quod manavit à transgressione sua legis. Ac proinde, si peccatum Iudaorum est similitudo peccati Adamici: consequi hinc, legem Mosaicam, qua peccato Iudaorum causam praebruit, similitudinem fuisse legis illius qua peccatum Adami fecit. Atque adeo legem Mosaicam, neque primariam neque originalem dicendam; sed secundariam ad similitudinem primariae & originalis Adamicae expressam.

Notandum ultimo est: legem Mosaicam subaudiendam esse, ubi agitur de peccato Iudaorum: legem vero Adamicam intelligendam, ubi agitur de peccato illo originali quod transit in omnes homines, Iudaeos & Gentiles, ex peccato Adami. Atqui egit hoc loco Apostolus de peccato illo originali. Ergo & intellexit hoc loco legem Adamicam, non Mosaicam.

CAPUT XVII.

Peccata facta ante legem, neque imputata, neque facta ad similitudinem transgressionis Adami. Peccata facta post legem, imputata, & facta ad similitudinem transgressionis Adami. De peccato mortuo, & vivis hominibus ante legem & Adamum.

Notandum praeterea est diligentissime; nullam aliam his verbis, & toto hoc capite, sive distinctionem, sive differentiam, sive dissimilitudinem peccatorum, vel posuisse vel intellexisse Apostolum; praeter illam qua est inter peccata imputata, & peccata non imputata; inter peccata facta post legem, & peccata facta ante legem. Peccata facta post legem, imputata: peccata facta ante legem, non imputata. Peccata facta post legem datam Adamo, imputata: peccata facta ante legem datam Adamo, non imputata. Peccata imputata post legem datam

Adamo, facta ad similitudinem peccati Adamici, à quo lex coepit esse. Homines ergo qui non peccaverant ad similitudinem peccati Adamici, eos fuisse qui peccaverant ante legem & Adamum: sed quorum peccata non imputata fuerant, quia ante legem peccata non imputabantur.

Peccata eorum erant mortua ante legem. Quod voluit Apostolus infra capite 7. hujus epistola, versu 9. Absque lege (vel ante legem, quod idem est) peccatum erat mortuum. Id est, non vivebat ante legem peccatum: nondum natum erat: nondum originem acceperat: nondum intraverat in mundum: nondum exierat in oras luminis: nondum erat dictum originale. Ergo neque factum erat ad similitudinem peccati Adamici: quia peccatum illud Adamicum factum fuit à lege data Adamo, & post legem ei datam: quia vixit peccatum ab Adamo: quia intravit in mundum per Adamum: quia originem accepit, & dictum est Originale, ab Adamo. A quo deinceps Adamo quisque peccaverunt homines, dicti sunt peccavisse ad similitudinem peccati Adamici: peccati scilicet vivi, & originalis, quod fuit a lege, & post legem: non autem ad similitudinem peccati mortui, quod erat absque lege, & ante legem.

Ego vero vivus absque lege quondam. Subjunxit Apostolus loco eodem. Id est; Ego vero non mortuus absque lege, vel ante legem. Quemadmodum enim peccatum vocaverat mortuum, quod nondum natum erat: simili argumento vivos homines absque lege & ante legem vocavit Apostolus, qui non moriebantur propter imputationem pratergressa legis. Dixit Apostolus vivos illos homines, apud quos peccatum erat mortuum: qua ratione mortuos homines ille idem alias pronunciauit, apud quos peccatum vixit.

Introduxit autem hoc loco D. Paulus hominem loquentem absque lege, & ante legem: constitutum haud dubie sub statu illo natura, quem diximus praeessisse statum legis. Nam de se solo locutum hic Apostolum, nec verisimile est; cum lex utraque & Adams & Mosis, fuerit longe ante illum: neque dici possit vixisse illum unquam absque lege.

Introduxit inquam hominem loquentem, quondam
tori, indefinite, absque lege, & ante legem. Ergo ante
 Adamum, cum definite lex data fuerit Adamo.

CAPUT XVIII.

Introducitur vivus homo absque lege, vel ante legem
 & Adamum, loquens secundum mentem D. Pauli.

Introducamus & nos ad exemplar D. Pauli, hominem
 eundem *Præ-Adamitam*, homines Adami posteros
 affantem. Fingamusque illum bisfrontem, qui antece-
 dentia Adamum & legem viderit tempora; quique se-
 quentia Adamum & legem non veris secula. Qui viderit
 utriusque status homines: & sub statu natura creatos, &
 sub statu legis positos.

O vos! dicit ille, sub statu legis constituti: vos ego allo-
 quor. Attendite & videte; qua differentia fuerit inter
 me creatum ante legem, & vos à lege sive post legem pro-
 genitos. Vivebam ego quondam sub statu illo natura, qui
 à vestris presentitus, sed neque dum cognitus fuit. Vive-
 bam inquam sub statu illo, absque lege Dei. Et vivebam
 vita illa naturali tantum, qua mihi communis erat cum ce-
 teris animantibus. Vivebam absque cognitione veri illius
 Dei, qui creavit cælum & terram. Et vivebam absque
 ulla cognitione voluntatu ejus.

Quicquid Dei notum mihi poterat esse, manifestum mi-
 hi erat lumine illo innato, & recta ratione illa que mihi à
 natura indita erat. ^a Invisibilia Dei illius intellecta &
 conspecta mihi erant, à creatione mundi, & per ea qua
 facta erant. Præsumebam Deum illum esse, indagine illa
 naturali qua non nisi in uno principio creatore conquiescit:
 sed Deum illum non noveram. Incognitus mihi erat tunc
 temporis Deus ille; qualis idem erat incognitus tempore
 D. Pauli Atheniensibus. ^b Deus ille qui se toti natura,
 atque adeo hominibus manifestum dederat, per potentiam
 suam, & per mirabilia creationis: absconderat à me fa-
 ciem suam, & nomen suum; nec se mihi confessus erat,
 qualem se deinceps Adamo confessus est. Homini nempe
 illi

illi quem ad hoc peculiariter formavit, ut se illi communicaret, & notam in illo faceret voluntatem & legem suam omnibus hominibus, Cognitio prima veri illius Dei: cognitio prima voluntatis & legis ejus, ab Adamo fuit. Quo momento notum se dedit Deus homini illi; ex eo notam fecit homini illi legem suam. Et lex Dei cœpit esse ab homine illo Adamo, cui primo omnium hominum Deus se approbavit, & quem primum allocutus est.

Peccabam ego absque lege, & ante legem illam Dei: sed non peccabam in Deum; quia nulla adhuc mihi lex Dei nota erat, qua vetuisset peccatum. Remordebat me intrinsecus peccatum meum; quia me, dignitate & excellentia creationis meae, supra omnia animalia positum, infra bestias ipsas traducebat. Pudebat scilicet me peccati mei, ante legem Dei; quam non noveram, quia nondum erat: eodem modo quo pudebat Socratem & Catonem peccati sui, post legem illam Dei; sed quam neque ipsi noverunt.
^a Accusabatur & condemnabatur peccatum illud meum, natura ipsa, & me ipso iudice: qua ratione & ipse mihi ipse eram quodammodo lex à natura.

Imo & illud: pigebat me peccati mei quondam: quia præter legem illam naturalem, qua mecum nata erat, leges itidem alia præscripta mihi erant ante legem illam Dei, decretis hominum, jure gentium & civili. Quales deinceps & post legem illam Dei, præscripta itidem leges fuerunt, Gentilibus illis quos vocatis hominibus; quibus, sicut & nobis, ante legem creatis, lex eadem illa Dei fuit incognita: quales inquam leges præscripta illi fuerunt, vel à Lycurgo, vel à Solone, vel à Decemviris. Nefas quippe mihi erat peccavisse in leges illas decretis hominum & iudicum meorum mihi præscriptas: quale nefas erat vel Thracibus, vel Atheniensibus, vel Romanis, peccavisse in leges illas suas, à Legumlatoribus illi suis promulgatas.

Remordebat ergo me peccatum meum, natura ipsa & me ipso iudice. Imo coercerant peccatum illud meum iudices ad hoc constituti, legibus illi suis gentium & civilibus. Sed peccatum illud meum mihi non imputabatur à

Deo

Deo iudice, quia Deus legislator mihi ignotus erat. Sciebam quid esset peccare in leges hominum: nesciebam quid esset peccare in legem Dei. Sciebam quid esset peccatum, hominibus illud prohibentibus: nesciebam quid esset peccatum, Deo illud prohibente. Peccabam in legem naturæ, & in leges illas hominum, gentium putæ & civiles, quæ à natura ortæ erant: sed non peccabam in legem illam Dei, cuius transgressio mihi imputaretur à Deo, sicut imputata fuit Adamo: & cuius imputationis nota fuit illi & posteris ejus, mori morte: morte inquam regnante & duplici. Non idcirco quod peccabam, moriebar morte; sicut Adamus deinceps mortuus est, quando legem Dei transgressus est. Non moriebar ego ante legem illam Dei, morte illa regnante & duplici, quæ secuta est transgressionem legis illius divinæ, & imputationem peccati Adamici. Mors mea, ante legem illam, mihi pure & unica erat naturalis; non regnans, non imputata, non duplex, ut morte morerer. Moriebar, sed non morte moriebar.

Hac ita mecum gerebantur sub statu naturæ, ante legem & Adamum. Vobis autem sub statu legis constitutis; & ab Adamo, vel post Adamum genitis, res aliter longe se habuit. Peccatum enim illud quod mihi erat simpliciter & naturaliter peccatum, sub natura, ante legem & Adamum: peccatum idem illud à lege & Adamo, vobis cœpit esse imputatum & duplex. Peccatum quod mihi erat mortuum, quod non originem acceperat, quod non vivebat: quod cum parabam, vivebam: sive quod perinde est, propter quod non moriebar morte, sub natura, ante legem & Adamum: peccatum idem illud, à lege & Adamo, originem accepit, intravit in mundum, & vixit in vobis. Mors quæ mihi naturaliter tantum contingebat, sub natura, ante legem, ante transgressionem legis, vel ante peccatum Adami: mors eadem illa, à lege & peccato Adami, cœpit regnare in vos, & imputationis causâ vobis infligi. Mors mihi erat simplex ante legem & Adamum: mors vobis fuit duplex, ex quo cœpit esse regnans, à lege & Adamo, propter peccatum Adami.

Quibus omnibus, clarius patet Sole ipso cum sudum est; quid fuerit non solum peccare ad similitudinem transgressio-

gressiois Adamica: sed etiam, quid fuerit mori ad similitudinem mortis Adamica.

CAPUT XIX.

Peccatum Adami fuisse retro imputatum primis hominibus ante Adamum conditis: & damnationem mortis ex illo peccato, retro regnavisse in illos. Qua de causa illud fieri debuerit.

Tale vero fuisse peccatum Adami dixit Apostolus hoc loco, ut retro imputatum fuerit, & mors, siue damnatio mortis, ex illa peccati imputatione in illos etiam homines retro regnaverit, qui vixerant sub statu natura, non sub statu legis: qui peccaverant ante legem, at que a deo ante Adamum.

Quod nimirum oportuerat, ratione mysterii ad salutem, non ad perniciem eorundem hominum instituti. Oportuerat enim primos illos homines, qui peccaverant impune erga Deum ante legem, quia nullius legis divinae violatae rei erant, reos fieri in reatu Adami, ut participes fierent salutis & gloria qua est in Christo. Oportuerat primos illos homines peccavisse in Adamo, ut sanctificarentur in Christo. Quod ut fufusus eloquar. Oportuerat, ut hominibus illis, ratione & virtute mysterii, censeretur retro imputatum peccatum Adami; & censeretur mors siue damnatio mortis, ex illa imputatione peccati in illos retro regnavisse; priusquam mors Christi, qua peccati Adamici fuit expiatio, quaque gloriam salutis operatur, retro eis imputaretur: & priusquam salus qua in Christo est, quaque vita ipsa est immortalis & aeterna, retro regnaret in eosdem, ex illa mortis Christi imputatione. Oportuerat ut quibus imputandus esset Iesus Christus, iisdem prius imputaretur Adamus. Ut quibus imputanda foret mors secundi Adami, iisdem prius imputaretur peccatum primi Adami. Ac demum, qua virtute mysterii vivere eis daretur in Christo; eadem ratione imputationis, censerentur prius mortui in Adamo. De quibus verissime potuit illud usurpari; Perissent nisi perissent.

CAPUT XX.

Peccata præcedentia, de quibus locutus est. D. Paulus cap. 3. hujus epistolæ; eadem esse quæ facta ante legem & Adamum; quia legem & Adamum præcesserunt.

Peccata illa quæ præcesserunt peccatum Adami, illa eadem fuere, nisi me fallit conjectura, quæ vocavit Apostolus supra, capite 3. hujus epistola, Peccata præcedentia: προγεγονότα ἀμαρτήματα, cum ait, Deum proposuisse Iesum Christum placamentum per fidem in sanguine ipsius; ad demonstrationem justitiæ suæ, prætereundo peccata quæ præcesserunt. διὰ τὸ πᾶσι ἵν' ὑπογεγονότων ἀμαρτημάτων. Quæ præcesserunt: supple, legem. De quibus peccatis loquitur his nostris versibus Apostolus. Edixit enim peccata fuisse ante legem. At certe, quæ peccata præcedentia sive antecedentia, intellexisset Apostolus loco illo capituli tertii, præter illa quæ legem præcesserunt sive antecesserunt? Ideo dicta commodissime Antecedentia, quia facta ante legem. Quæ scilicet peccata ab initio nulla & irrita, quia facta ante legem & Adamum, ex post facto Adami convaluerant: quibusque aspersa fuerat labe imputationis ex peccato Adami, quam sanguis Christi ablueret. Vel secundum mentem & verba Apostoli: quæ peccata antecedentia Iesus Christus placamentum ad hoc propositus præteriret & aboleret.

Mihi vero nihil agere videntur, qui volunt, Apostolum intellexisse hoc loco; Iesum Christum placamentum ad hoc propositum fuisse à Deo, ut præteriret peccata antecedentia legem Mosaicam. Tanquam ad hoc propositus videretur Iesus Christus, ut præteriret & deleter peccata facta in legem tantum à Mose promulgatam; ut solum extingueret legem Mosaicam, in quam Iudæi soli peccavissent: non autem ut maxime præteriret, & præcipue extingueret peccata facta in legem datam Adamo atque in primis refingeret legem illam, in quam non solum Iudæi, sed homines omnes peccavissent. Certe nulla hic res fuit

fuit Apostolo cum Mose : tota illi fuit cum Adamo : quare ratione Christus dictus est, non secundus Moses, sed secundus Adamus. Neque intellexit Mosem, vel locutus est de Mose hoc loco Apostolus, nisi quatenus Iudaorum princeps ille, in cuius legi transgressione Iudai soli peccaverunt, peccavit, originem accepit, & derivatus est ab Adamo; non solum primo Iudaorum parente, sed & omnium hominum principe mystico: nimirum, in quo, vel in cuius transgressione homines omnes peccaverunt.

Paret ergo, locum illum capitis tertii, referri debuisse ad hos versus capitis quinti. Et peccata antecedentia de quibus illic egit Apostolus, eadem fuisse qua hic intellexit facta ante legem: non imputata per se illorum auctoribus, sed illis mystice retro imputata ex peccato Adami: ut Iesus Christus placamentum ad hoc propositus, prateriret peccata illa; & gremio illo suo, absolutionis & gratia, auctores illorum susciperet.

CAPUT XXI.

Quomodo censeri possit, peccatum Adami fuisse retro imputatum primis hominibus ante Adamum conditis: nec non damnationem mortis ex illo peccato, retro regnavisse in illos.

AT inquires. Quomodo censeri & cogitari potest, homines illos qui Adamum precessisse intelligendi sunt, peccavisse ad similitudinem transgressionis Adami, & mortem ex transgressione illa retro regnavisse in illos? Satisfaciam huic quomodo, per alias quaestiones factas in quomodo. Et solverit illam qui unam harum solvet.

Quaro è contra. Quomodo per transgressionem illam Adami, per peccatum illud originale, censetur & cogitatur natura omnis corrupta, & labefacta omnia creatio? Quomodo censetur & cogitantur peccavisse, non dicam Infantes, sed neque dum etiam nati homines in peccato Adami? Illud enim; Omnes homines peccaverunt in Adamo: denotat, collective omnes, homines in specie, & speciem totam peccavisse in Adamo: homines ergo omnium

tem-

temporum & aetatum. Scripta sunt de morte, eadem qua de peccato. Mortem in Adamo pervasisse in omnes homines. Id est; mortem, ex quo Adamum perculit, pervasisse in omne genus humanum. Ergo in omnem speciem, & in homines omnium temporum. At quomodo censendi & cogitandi sunt decollati in uno hoc homine omnes homines, neque dum etiam nati? Nimirum intelligendi sunt primi illi homines ante Adamum conditi, peccavisse in Adamo, & damnationem mortis subivisse in Adamo; ratione eadem qua neque dum etiam nati peccavisse in illo putantur, & mortui in illo existimantur.

Quaro itidem. Quomodo censetur & cogitatur peccatum Adami imputatum Gentilibus illis hominibus, qui nati sunt ab Adamo; si ve post Adamum? Quomodo censetur mors regnavisse in illos ex peccato Adami? Quaro, inquam, quomodo censeantur Gentiles illi post Adamum geniti; peccavisse ad similitudinem transgressionis Adami; & quomodo putentur mortui ad similitudinem mortis Adamicae? Gentiles inquam illi, quos ex Pre-Adamitarum hypothese, non ab Adamo, sed ab ante Adamum creatis hominibus, oriundos statuo: ad quos neque fando unquam pervenit, vel Deus Adami, vel lex Dei data Adamo, peccatum vel mors Adami; quin neque Adamus ipse; & quorum idcirco in his imputationibus Adamicis, par omnino & eadem causa est cum Gentilibus ante Adamum conditis; quibus utique, neque Deus ille Adami, neque Adamus ipse unquam innotuit. Demonstrabitur autem paulo inferius, non ideo fuisse imputatum peccatum Adami, Gentilibus illis post Adamum genitis, quatenus illos Adamus genuit. Probabitur enim, non imputari quod manat ex traduce, sed imputari proprie, quod non materialiter generatur.

CAPUT XXII.

Analysis continua horum versuum Apostoli.

His ita explicatis, ut magis elucescant; eliciamus & contexamus hinc continuam, quam in partes se-

secuimus, horum versuum analysin: qua talis erit.

Versus XII. Sicut per temeratam legem Dei ab uno homine, peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors: ita mors opsonium peccati & proprium peccati inseparabile, pervasit in omnes homines, in hoc peccato, vel homine, in quo omnes peccaverunt. Quemadmodum per illam legis Dei transgressionem, peccatum imputatum fuit omnibus hominibus: ita mors, per illam peccati imputationem, regnavit in omnes homines.

Versus XIII. Certe, antequam lex Dei esset, antequam lex Dei esset violata; & usque ad legem Dei, usque ad legem Dei violatam, peccatum erat in mundo, & legem Dei precedebat. Sed illud peccatum non erat proprie peccatum; quia peccatum, proprie est transgressio legis Dei: at non existentē lege Dei, nullum esse censebatur peccatum: non putabatur, quia non imputabatur. Peccatum tunc temporis censebatur tantum, vitium inhaerentis & innata corruptionis in homine; in carne, in materia & natura homini corruptioni obnoxia. Mors vero putabatur tantum effectus naturalis corruptionis illius: nondum enim decreta erat contra peccatum, quia lex nulla à Deo lata erat, qua imputationis notam peccato inuisset. & peccatum proprie dictum constituisset. Sed à momento illo quo lex Dei fuit, quo lex Dei violari cœpit; peccatum quod non antea putabatur, exin cœpit imputari: mors qua antea privatio tantum erat, exin cœpit esse quid positivum, quid vivens, quid regnans. Mors eadem illa qua falce instructa erat, ut secundum ordinem naturæ omnes homines demeteret: gladio armata est, ut secundum institutum legis, merum imperium in omnes homines agitates.

Verum inquires; quod est illud momentum, à quo lex Dei fuit, à quo lex Dei violata fuit: à quo peccatum imputari, mors regnare cœpit?

Versus XIV. Regnavit mors ab Adamo. Regnavit mors ab illa transgressione legis Dei, quam Adamus persregit. Regnavit mors ab Adamo, quia imputari cœpit peccatum ab Adamo. Regnavit mors ab Adamo, &

per-

peruasit in omnes homines, ut peccatum Adami, & peccata omnium hominum qui in illo peccaverant, damnatione animadverteret.

Constat de principio, videamus finem istius regni. Regnavit mors ab Adamo, usque ad Moysen. Vel usque ad legem Moysi, & quamdiu lex Moysi obrinuit. Regnavit mors usque ad mortem legis Mosaeicae: vel quod idem & clarius est; usque ad adventum & mortem Domini nostri Iesu Christi: qui legis fuit consummatio, peccati & mortis consumptio. Nulla enim est imputatio peccati, nulla est damnatio mortis us qui sunt in Christo.

Imputatio autem illa transgressionis Adami tantum valuerat; ut mors qua ex eius condemnatione sequebatur, regnauerit non solum in illos, qui deinceps & post Adamum peccaverunt, ad morem transgressionis illius, ad morem peccati imputati: sed etiam retro renaverit in eos qui retro peccaverant; non ad similitudinem transgressionis Adamicae, sed ad similitudinem peccati non-imputati, quod erat ante legem illam quam Adamus violavit.

Ille vero Adamus typus erat, sed typus oppositus futuri Adami; id est, Iesu Christi. Ille erat primus Adamus: hic secundus Adamus. Quemadmodum per illum primum Adamum, peccatum quod erat ex transgressionem legis Dei, intravit in mundum, & per peccatum mors; ita etiam per hunc secundum Adamum absolutio de peccato illo intravit in mundum, ac per illam absolutionem vita. Quemadmodum in omnes homines mors pervasit in illo primo Adamo in quo omnes peccaverunt: ita etiam in omnes homines vita pervasit, in hoc secundo Adamo, in quo omnes peccati Adamici fontes evaserunt: Ac demum: quemadmodum mors qua obtinuit a peccato primi Adami, regnavit in illos homines qui non peccaverant ad similitudinem peccati imputati; sed qui peccaverant ad similitudinem peccatorum antecedentium; id est, non imputatorum; qualia erant peccata facta ante legem: Eadem ratione, vita qua obtinuit per gratiam absolutionis illam, quam generi humano comparavit secundus Adamus, regnavit in eosdem. Sive, quod perinde est; pra-

terit & deleuit Christus, placamentum ad hoc à Deo propositus, peccata illa antecedentia, infecta reatu & imputatione peccati Adamici. Quæ est absoluta comparatio inter utrumque Adamum, primum & secundum.

CAPUT XXIII.

Adamum dici primum hominem, qua ratione Christus secundus homo est.

Objicitur, Adamum vulgo dici primum hominem. Sed facile erit responsum, si dicimus, Adamum esse primum hominem, qua ratione Christus dicitur & est secundus homo. Relative nimirum & typice dicuntur invicem Adamus & Christus; ille primus homo, hic secundus homo. Notandum porro illud est curiosius quod alias tetigi, & identidem inculcandum mihi est. Adamum & Christum, propositos esse hominibus, tanquam duos oppositos imputationum terminos: unum, damnationis propter crimen: alterum, purificationis de crimine: ambos, qui homines omnes imputationibus suis involverint: homines, inquam, præteritos & futuros: & qui retro longissime ante illos creati erant, & qui post illos longissime progeniti sunt & progignentur.

Quod ut sensibilibus comparatione intelligatur: concipiamus omnes homines, quotquot creati sunt à principio temporum, & procreabuntur usque ad finem seculorum, similes esse a sculo illi Virgiliana.

Quæ tantum vertice ad auras

Aërias, quantum radice ad Tartara tendit. Comparemus radices arboris illius, quæ ad terram & Tartara ipsa desiguntur; hominibus illis ante Adamum creatis, à principio temporum: quorum notitia sepulta, & seculorum ignorantia abscondita est. Comparemus comas illius asculti ad cælum usque luxuriantes; hominibus illis qui nati sunt à Christo, vel à tempore Christi, & qui nascuntur usque ad finem seculorum. Comparemus denique truncum illius arboris; hominibus illis qui intercesserunt ab Adamo ad Christum. Trunco vero illi concipiamus duos surculos immixtos, qui in truncum ipsum coalue-

runt,

runt, inter radices & ramos a sculi: primum, Adamum: secundum, Christum. Ponamus Adamum primum surculum, trunco illi primo insitum, qui succo suo peccati & mortis arborem totam infecerit, ab imis radicibus ad summam usque ramorum fastigia. Ponamus Christum secundum surculum, trunco eidem illi & deinceps inolefcentem; qui arborem illam medicaverit, eamque à radice ad verticem spiritu suo justitia & vite imbuerit. Ponamus, inquam, plantas duas illas trunco illi immissas, inter radices & ramos arboris: quales posuimus Adamum & Christum, inter homines illos qui à principio creati sunt, & eos qui ad finem usque porro gignuntur. Condiscamus hinc tandem, quod quemadmodum non necesse fuit, Adamum secundum & ultimum, fuisse ultimum omnium hominum, ut prateritos tantum homines sub justitia sua comprehenderet. Ita neque necesse fuit Adamum antecedentem & primum, fuisse primum omnium hominum, ut futuros tantum homines sub peccato suo concluderet. Condiscamus, inquam, Adamum dici primum hominem, qua ratione dicitur Christus secundus homo.

CAPVT XXIV.

Adamum dici primum hominem, qua ratione primus homo peccator est. Imputationem peccati Adami non fluxisse ex Adami traduce.

IMo inquit; non dicitur Adamus, ratione illa tantum, primus homo: sed & dicitur absolute, primus & pater omnium hominum. Respondeo; Adamum dici iidem posse primum & patrem omnium hominum, quatenus homines omnes in illo peccaverunt; & quatenus primus & pater omnium peccatorum est. Simili ratione dicitur Abrahamus pater omnium credentium, imo pater Adami ipsius, quatenus Adamus credidit, & quatenus ex fide justificatus est. Ita Christus vocatus est primitiæ resurrectionis; & primus omnium hominum qui resurrexerunt; quamvis alii resurrexerint longe ante Christum, scriptura sacra teste. Dicitur Abrahamus
pater

pater omnium credentium; quoniam fides imputatur omnibus credentibus ex fide Abrahami. Vocatus est Christus primitiâ resurrectionis, & primus omnium qui resurrexerunt, quoniam resurgit in Christo & per Christum. Simili argumento, nuncupatur Adamus primus & pater omnium hominum, quia primus homo peccator, quia pater omnium hominum qui peccaverunt, quia peccata fuere imputata omnibus hominibus ex peccato Adami, quia omnes homines peccaverunt in Adamo.

Neque vero necesse fuit, omnes homines duxisse originem ab Adamo, ut censerentur omnes peccavisse in Adamo, vel ut eius peccatum Adami imputaretur. Vitium certe naturale & materiale peccati, derivatur extrahendo sive ex vitio natura humana, & materia ejusdem ex qua Adamus & ipse formatus est. Sed vitium imputationis, sive imputatio ipsa peccati Adamici, qua pure est intellectualis, emanavit à transgressione legi quam Adamus violavit, nulla adhibita generatione naturali: quatenus intelligitur transgressio Adami mystice effusa in illa omnia qua imputationi Adamica subiacebant.

Ita quando ira Domini servit in sexaginta mille Iudæos propter peccatum David: putandumne ergo fuit, Iudæos illos oriundos ex Davide, ut eis peccatum Davidis imputaretur? Neutiquam. Imo illis peccatum Davidis imputatum fuit, quatenus David princeps eorum & caput erat; quo nomine referebat populum omnem Iudæicum; & qua ratione populi dicuntur plebs propter diliramenta suorum Regum. Ita quando fideles omnes, Iudæi & gentiles, dicuntur filii Abrahami; anne ideo censendum est, gentiles natos esse ex semine Abrahami, ut illis imputetur fides qua est ex Abrahamo? Vel rursus: anne ideo censenda est imputata fides Abrahami Iudæis ipsis, quatenus Iudæi sunt semen Abrahami, & quatenus ab illo naturali generatione prognati sunt? Nihil minus. Sed dicuntur ratione spiritali, & mystica, Iudæi & gentiles, filii Abrahami: quatenus Abrahamus, quoad fidem, vices sustinuit omnium fidelium Iudæorum & gentilium: & qua ratione sola dicitur esse indefinite, pater credentium. Hinc nimis

rum est, quod tam subtiliter D. Paulus disputavit capite 9 ad Romanos: non omnes Iudaos ex semine Abrahami, reputandos in filios Abrahami: sed illos tantum qui sunt filii Abrahami, secundum promissionem & fidem: id est, secundum spiritalem Abrahami generationem. Idem prorsus statuendum est de imputatione qua est ex gratia Christi. Nullos enim natos habuit Christus, natos inquam secundum carnem, quibus imputaret suam gratiam. Plures certe propagavit spiritales filios, super quos purgatio & gratia ejus spiritualiter & mystice effusa est; non materialiter, non carnaliter, neque ex traduce.

Sed & imputationem illam ex peccato Adami non fluxisse in omnes homines ex Adami semine, demonstratur clarissime per exemplum Mundi totius, cui peccatum Adami fuit aque imputatum. Terra enim maledicta fuit propter peccatum Adami! & totus orbis labem imputationis accepit ex peccato illo. Nullus autem dixerit, Mundum oriundum vel natum esse ex Adamo. Sufficit nempe credidisse, Adamum mysticam induisse personam mundi totius & omnium hominum. Cui Adamo tanquam Syndico & defensori rerum omnium creatarum, significata lex Dei, censeretur significata toti mundo & omnibus hominibus. Quam legem Dei si violaret homo ille, nomine illo quod preserebat, & quo reserebat creationem universam, imputaretur illi homini, & omnibus hominibus, & toti mundo; Imputaretur inquam peccatum illius homini omnibus hominibus, praeteritis, praesentibus, & futuris: qua ratione fides ex Abrahamo, imputata fuit fidelibus omnibus, praeteritis, praesentibus, & futuris: qua ratione iidem Christi obsequium; quo vicem Adami pensavit, imputatum fuit omnibus hominibus, praeteritis, praesentibus, & futuris.

Explicatur D. Paulus Actōrum capite 17. Ex uno sanguine, non esse, ex uno Adamo.

Non movet me quod introducitur D. Paulus in Areopago dicens, Actōrum capite 17. Deum fecisse totam hominum gentem ex uno † sanguine. Non enim concluditur hinc, ut vulgo receptum est, homines omnes oriundos ex Adamo. Imo illud tantum, Deum compegiſſe omnes homines, ex una eademque materia, ex una eademque terra, ex uno eodemque pulvere, ex una eademque carne, ex uno eodemque sanguine. Quæ locutio vulgaris est in sacris literis. Ecce & me sicut & te fecit Deus: & de eodem luto ego quoque formatus sum: agebat Elin ad Iob. Tale illud est Domini nostri D. Petrum alloquentis. Simon Barjona, caro & sanguis hæc non retexit tibi. Nec praterendum est quod hoc loco Actōrum, signate distinxit Apostolus materiam à progenie hominum. Materiam fecit ex sanguine: progeniem duxit à Deo. Ubi dixit, Fecit ex uno sanguine totam hominum gentem. Deinde conclusit; Progenies ergo Dei cum simus. Non dixit, Progenies Adami cum simus. Quippe qui alloquebatur, non Iudaos, sed Athenienses gentiles: & respiciebat, non particularem illam creationem Adami, qua Deus Iudaos in Adamo sibi peculiariter finxit & efformavit filios: sed generalem illam, qua Deus naturam ipsam, & omnes homines ad sui imaginem creavit: & secundum quam imaginem dicuntur indistincte omnes homines progenies Dei.

† Vulgata editio vertit, ex uno simpliciter, sed in autographo Græco legitur expressim, ἐξ ἑνὸς αἱματός, ex uno sanguine.

CAPUT XXVI.

Exercitationis epilogus.

EXegi qua habebam super his versibus Apostoli, de imputatione peccati, & de regno mortis, ab Adamo: nec non de hominibus illis qui non peccaverant ad similitudinem transgressionis Adami; quos peccavisse ante Adamum posui. In quibus tria sunt qua benignus lector perpendat velix.

Primum est. Commodius multo responderi posse objectionibus illis, quas intentat in hanc nostram positionem vulgata opinio; quam responderi queat intricatis illis incommodu, qua mea hac positio attulit contra vulgatam opinionem.

Secundum est. Nullum prorsus oriri incommodum (quod mihi saltem visum fuerit) expositione hac: imo è contra comoda multa ex illa percipi. Lucem magnam afferri, cum Evangelio, & versibus his D. Apostoli; tum etiam historia Geneseos. Conciliari Genesim & Evangelium, cum Astronomia veterum, Historia & Philosophia gentium vel antiquissimarum. Itaque si venerint Chaldaei ipsi, vetustissimi ille Astronomi, penes quos erant rationes cursu siderum, à multis retro centenis annorum millibus (ut ajunt) composita & confecta: si venerint antiquissimi Aegyptiorum Chronologi, cum antiquissimis Regum suorum dynastiis: si venerit Aristoteles ipse: si venerint cum Aristotele Sinenses, philosophi & chronologi fortassean eximii: vel si qui olim reperientur sagaces apud Australes & Septentrionales incognitos: quibus, sicut & Sinensibus, Aegyptiis, & Chaldaeis, sua sibi sint epocha, à pluribus annorum myriadibus tradita & cognita: Accipiant ultro illi omnes expositione hac historiam Geneseos, & fiant lubentius Christiani.

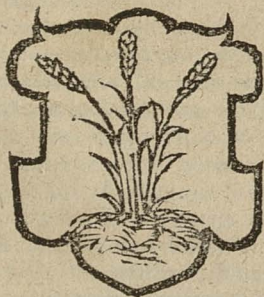
Tertium est quod unice benignum meum lectorem oratum volo. Ut quacunq; hic congesti, scripta putet

*Exercitationis gratia. Nihil enim ausim asserere de his
quæ videntur parum convenire cum recepta opinio-
ne totius Ecclesie. Cujus præceptis, atque illud ste-
rum edico, totum me sine fraude & devotissime ad-
dico.*

Deo duce & auspice.

SYSTEMA
THEOLOGICUM,
EX
PRÆADAMITARUM
HYPOTHESI.
PARS PRIMA.

ANNO SALUTIS;
M. DC. LV.

THE HISTORY OF THE
MILITARY ARTS

IN THE
REPUBLIC OF VENICE

BY
FRANCESCO

GIARDINO

VENICE
MDCCLXXII

I
om
crit
giff
cipi
tion
Et
ex
tur
no
tav
fui
L
cum
stor
ubi
ner
pia
poc
bus
qu
nih
nor
pri
in
dec
ma
&

P R O O E M I U M.

Conditi orbis epocham non ducendam esse ab illo principio quod vulgo figuratur in Adamo; naturalis est suspicio, omnibus insita cognitione rerum vel mediocriter imbutis. Videtur enim altius & à longissime retroactis seculis petendum illud principium: tum ex antiquissimis Chaldæorum rationibus: tum ex vetustissimis Ægyptiorum, Æthiopum, & Scytharum monumentis: tum ex nupere detectis terrenæ machinæ partibus: tum & ex regionibus illis incognitis, ad quas novissime percrebuit navigando pervenisse Batavos: & quarum homines verisimile est non fuisse ab Adamo propagatos.

Illa eadem & mihi olim inciderat suspicio; cum puer adhuc vel audirem, vel legerem historiam Genesios. Ubi Cainus foras egreditur: ubi occidit fratrem suum, cum essent in agro; nempe illud, more latronum, caute; ne à quopiam arbitro proderetur: Vbi timet, ubi fugit, pœnam fratricidii: ubi denique longe à patribus suis uxorem ducit, & civitatem ædificat. Sed quamvis hæc animo meo insideret dubitatio; nihil tamen de illa audebam proferre, quod non saperet receptam opinionem de Adamo primo omnium hominum creato: donec incidi in versus, duodecimum, decimum tertium, & decimum quartum, c. 5. Epist. D. Pauli ad Romanos: quos abhinc viginti plus minus annis, & mente & manibus verso. Ac veluti qui per

PROŒMIUM.

glaciem incedit, suspendit gressus suos; ubi astrictam minus, vel fauciam, diffidit: ubi vero concretam, & acrius induratum sentit, fortius figit pedem: timui primo, ne vel plantas mihi secaret dubia hæc disputatio, vel in profundam hæresim devolveret, si quando illi diutius insissem. Verum ubi tandem per hos versus Apostoli scire licuit, peccatum fuisse in mundo antequam imputaretur hominibus: ubi deinceps novisse datum est, illudque inconcussè, peccatum cœpisse imputari ab Adamo; ausus sum animo, & totam hanc disputationem usque adeo solidam expertus sum, ut præter illam trepido minus pede vectus sim. Reperi homines trans & ultra imputationem illam peccati quæ originem traxit ab Adamo; qui quidem peccaverant, sed quibus peccatum non imputatum fuerat, ad similitudinem Adami, cui primo omnium hominum peccatum imputatum fuit; atque ita imputatum, ut illi, & in illo omnibus hominibus, reputatum in crimen, & versum fuerit in mortem.

At, quæ rerum natura est bene compactarum, tanta mihi apparuit hinc positionis hujus firmitudo; ut quo plures illam verti ad quæstiones Theologicas, illasque majores & intricatiores; hoc solidior, major, & purior mihi affulserit Religio Christiana:

Qualisque videri

Cœlicolis, & quanta solet.

Cujus rei experimenta quædam edidi in Exercita-

cita-

P R O O E M I U M.

itatione illa, quam ad elucidationem Ver-
 suum illorum Apostoli speciatim institui. Ne-
 que enim pro ratione opellulæ omnia potui.
 Exponere nunc in animo est, continua Exer-
 citationis causa & gratia, Systema ipsum Theo-
 logicum, quo doctrina omnis Euangelii, ex
 Præ-Adamitarum hypothese, fusius explicetur,
 & appareat. Positionem hanc, ne dicam
 Fidei quæ in Christo est, quoquo pacto officere:
 quin illam etiam tricis quam pluribus, quibus
 implicatur, extricare; nec non oculis, &
 mentibus, ubiq; fere illustriorē exhibere. Quod
 nullo hiatu promitto. An vero expedire & ex-
 equi valeam, iudicium esto Lectoris benevoli.

Non sum vero animi dubius, quin plurimi
 conspecto Operis hujus apice & lemmate, ne-
 que plecto Opere ipso; voces continuo & ma-
 nus intentent in hanc hypothesein, quia nova
 est: stylosque ocius stringant, ut quod non ce-
 perint, carpant. Quibus omnibus jam nunc re-
 spondeo: *Quicquid scripserint, me nihil responsu-
 rum.* At si qui erunt sedatiores & cordatiores;
 quales & quampluri nos fore confido; qui sibi
 temperabunt: Et si quid illos in scriptione mea
 diligenter examinata offenderit; more huma-
 no & Christiano admonere me dignabuntur:
 Illis ego totum me adprobabo: & honore sum-
 mo cumulatis plene satisfacere conabor. Hoc
 vero præcipue, & verbis conceptissimis recipio.
 Si quis causa cognita me errare demonstraverit.
 Hoc est: me in aliquo vel minimo adver-

P R O O E M I U M.

fari historiae Geneseos, aut quibuslibet locis aliis Scripturae sacrae & orthodoxae, quae continentur in utroque foedere: vel diversum abire, quantum latus unguis est, à quovis capite fidei Christianae. Primum, habeo illi gratiam maximam quod me docuerit. Deinde vero, nomen meum non pudebit apponere; imo gloriosissime mihi versurum putabo, si illud totum & quadratis literis implevero, in ejurando tali errore meo: Quem abominor, si quis meus talis est. Quamvis enim mihi ipsi sim amicissimus, magis tamen mihi est amica Veritas. Quod unice profiteor. Nomen autem meum nunc reticeo, verecundia, non mali facti conscientia. Vereor enim, ne tam nobile & tam illustre argumentum culpa ingenii, & tenuitate orationis detrivero, neve omnino infra sit, quicquid super hac sublimi materia elaborare & concinnare studuero. Sed reputent qui me norunt, quibus & quantis erroribus actus fuerim, abhinc triginta annis; & quae me fata per illud tempus traxerint & retraxerint. Ita ut meditando magis quam legendo, & literis ut par erat serio incumbendo. Opus hoc tandem inconditum & male dolatum extuderim. Oro itaque Lectorem meum hanc veniam: ut hoc quaecunque rudimentum boni consulat, & benigno animo accipiat.

ARGUMENTA
CAPITULUM
SYSTEMATIS.

LIBRI PRIMI.

CAPUT I.

Versus Apostoli. Specialiter in illis tractatur de peccato originali. Lex eo loci intelligenda est Adamica, non Mosaica. De peccato naturali & legali, imputato & non imputato. De morte eisdem naturali & legali. Leges humana instituta sunt ut dirigant rectam rationem. Intra homines sunt. Lex diuina supra homines est. Pag. I

II. Peccata hominum naturalia; vitia ipsa sunt natura humana: quorum causa non sunt petenda ex peccato Adami. Peccatum legale imputatum hominibus ex peccato Adami, adventitium est. Spiritualiter concipitur, nec propagatur naturaliter. 5

III. Mors naturalis hominum, creatur ex natura ipsa mortali hominum: nec causatur ex condemnatione mortis decreta in Adamum. Quae mors legalis est. Et spiritualiter, non naturaliter intelligitur. 9

IV. Homines creati sunt in principio ad imaginem Dei: & valde boni. De imagine Dei qua prima creationis est. Et de imagine Dei qua secunda creationis est. Homines creati sunt in principio recti: Sed ex materia prava: & quae facile in se ipsam redire posset. 13

V. De materia hominum corruptioni obnoxia: De creatione hominum recta. De reditu hominum ad ingenium naturae, & materiae suae corruptioni dedita. 16

VI. Homines rectos creatos, & in pravam naturam suam reflexos, Deus creatione secunda in melius restituit. Et ab hominibus ad Deos euehit. De productione & factio. De immutabili & mutabili: immortalis & mortalis &c. De spiritu qui ex Deo est; & de Spiritu mundi. 20

ARGVM. CAPIT. SYSTEM.

- VII. De uno Deo: & de uno spiritu qui ex Deo est. De
vario siue din. siue spiritibus. 22
- VIII. Homines spiritibus pravis emoti, ceciderunt e sta-
tu suo recti quo creati erant, in pravam naturam suam. Re-
stituti in melius per Spiritum recreationis, qui unus ex
Deo est, norunt Deum quem ignorat caro & sanguis:
Sanctitatem assequuntur, quam non poterant creatione
sua prima adipisci: & mortem suam naturalem im-
mortalitate supernaturali redimunt. 27
- IX. Recreatio hominum, gratia & donum Dei est. Non
omnibus datur hominibus recreari. Sed electis tantum.
Electio in rebus naturalibus est. Electio divina in electis
Dei est. Qui sint Electi. Et qui dicantur Reptrobi. 31
- X. Electio divina dupliciter consideratur: in Deo, & in
Mysterio. Illa ab aeterno est. Hac mysticus temporum
occasionibus dispensatur. Illa homines omnes indistincte
admittit. Hac Iudaeos primo elegit, & in Iudaeis Gentes
terrarum omnes assumpsit. 36

ARGUMENTA CAPITUM
LIBRI SECVNDI.

CAPUT I.

- DE electione Iudaorum. Electio Iudaorum incepit ab A-
damo primo Iudaorum patre. Iudaei primogeniti, quia
primo electi. Electi autem non suo merito, sed merito Dei
elicientis & volentis beneficio. Formati ex eadem terra
communi qua ceteri homines creati sunt. Deus matri-
moni conjunctus Ecclesia Israelitidi. Iudaorum pater.
Iudaei Dei habitati, qua filii Dei. Deus Iudaorum mater.
Amicus Iudaorum. Iudaei amici Dei. 40
- II. Deus Iudaorum rex. Iudaei populus Dei. Deus Iu-
daorum dominus. Iudaei servi Dei. Iudaei dicti sancti.
Dicti iusti. Iudaei electi in populum sempiternum. Se-
parati de universis populis terra, in sortem & heredita-
tem Domini. 48
- III. Iudaei electi Terra data est electa. Terra sancta, quia
terra

ARGV M. CAPIT. SYSTEM.

- terra sanctorum Et terra promissionis, quia promissa
juramento patribus Iudaorum. Descriptio Terra sancta.
Electa terra illa, non sua natura, sed Dei benedictis
& eligenti placito. Iudaorum terra. Et quam Iudai
soli habitarent. 53
- IV. Ierusalem civitas sancta terra sancta. Templum in
Ierusalem positum. Et in monte Sion bicipiti. Colles aere-
ni Civitas David. Civitas magni Regu. De Regibus
Iudaorum. Explicatur Samuel de jure Regu. 58
- V. Electi gentiles in Iudais, electione mystica. Filii Dei
habiti, quia adoptati in Iudais. Et insiti in Iudais. 62
- VI. Gentiles genere & origine diversi à Iudais; qua ad-
optati & insiti in illis. Gentiles aethi, quia sine Deo.
Homines simpliciter appellantur. Et filii hominum.
Insipientes, stulti, iniqui. 66
- VII. Gentiles dicti peccatores. 70
- VIII. Gentiles dicti infantes, parvi, & pauperes. 73
- IX. Gentiles dicti filii iræ. Inimici & hostes Dei Bestia,
& bestia habiti à Iudais: imo bestie immunda, Opposi-
tionis comparatio inter Iudais & gentiles. 79
- X. Iudai formati à Deo in Adamo. Gentiles creati à
Deo. Et creati verbo Dei sicuti cetera animantes: nec
non eadem die qua cetera animantes. Iudai pecu-
liariter formati manibus Dei. Deus Iudaorum pla-
stes dicitur. Adam primus pater Iudaorum. Iudai
filii Adam vocantur. 83
- XI. Iudai vocantur à Mose, filii Adam. Explicatur ca-
put 32 Deuteronomii. Explicantur Isaias & Oseas, su-
per Adam patre primo Iudaorum. Gentiles dicti alienige-
na. Iudai species hominum distincta à specie gentiliu.
Gentiles terrigena. Explicatur psalm. 49. Abraham
habuit servos vernaculos, & emptitios, qui non erant ex
stirpe sua: id est, Adamica. Filii hominum, qui? Fi-
lius hominis, quis? Differentià inter fratres Iudaorum,
& gentiles alienigenas. 87

ARGUMENTA CAPITUM

LIBRI TERTII.

CAPUT I.

Probatur ex *Genesi* origo gentilium diversa ab origi *Iudaorum*. *Gentiles* creati fuerunt creatione illa qua enarratur capite 1. *Geneseos*. Creati animalia omnia, & creati omnes homines, masculus & foemina, sexta creationis die; sicut & planta & arbores & volatilia, suis diebus; per unum versum terrarum orbem. Quare die illa non fuerit creatus unus homo & solus, in terris omnibus, à quo omnes homines nascerentur. 95

II. Formatus fuit *Adamus* seorsim à primis hominibus, formatione illa qua enarratur capite 2 *Geneseos*. *Adamus* primus & pater *Iudaorum*, non omnium hominum. Diversa omnino formatio *Adami*, à creatione primorum hominum. *Eva* non potuit edificari eadem die qua *Adam* formatus est. 99

III. De mirabili formatione *Adami*. De mirabilibus *Isaaci* & *Christi* conceptionibus. *Adamus* typus *Christi* factus fuit in omnibus similis *Christo*, excepta iustitia *Christi*. *Eva* sponsa *Adami*, figura & ipsa *Ecclesia* sponsa *Christi*. 104

IV. *Cain* Agricola. *Abel* pastor & custos ovium. *Cain*, occiso *Abelo*, timet. Fugit pœnam fratricidii. Fugit, more reorum omnium, ad orientalem plagam *Edeni*. Uxorem ducit, generat filium, & in plaga eadem orientali civitatem edificat. *Adam* genuisse dicitur filios & filias, à *Setho* nato usque ad mortem *Adami* ipsius. Non scriptum est genuisse illos vel illas, ab *Abelo* occiso usque ad *Sethum* natum. 108

V. Probantur ex monumentis gentilium, gentiles genere diversi à *Iudæis*; & à genere *Iudaorum* *Adamico*. Disputatio de aeternitate mundi in duas classes ab antiquis distributa. De tempore. De annorum fasciculis quos sibi fecerant *Chaldaei*. De annis periodicis. De anno vertente & magno. Anni significati per serpentes. De spelunca *avi* à *Claudiano* descripta. De seculorum seculo. 114

VI. Igno-

ARGVM. CAPIT. SYSTEM.

- VI. Ignorant homines primas suas historias & origines. De Chaldais. De stupendo annorum numero, quem posuisse dicuntur Chaldaei, in componendis tabulis suis Astronomicis. De Aegyptiis. Et de annorum myriadibus per quas regnavisse dicuntur Aegyptiorum reges, Diis, Herois, & Homines. 122
- VII. De Regibus Aegyptiis hominibus. Laudatur Plato in Timao super bellatoribus insula Atlantica. Filii hujus seculi prudentiores filii lucis. De prodigiosa Sinensium periodo secundum Scaligerum. 127
- VIII. Probatur antiquissima mundi creatio, ex progressu Astronomia, Astrologia, Theologia, & Magia gentilium. Trahatatur hoc capite de constructione Sphaera. 132
- IX. De Antiquitate Astronomis. 135
- X. De antiquitate Astrologia. 138
- XI. De antiquitate Theologia & Magia gentilium. 143

ARGUMENTA CAPITUM
LIBRI QVARTI.

CAPUT I.

- A Damus, quantumvis perfectus formatus, non potuit momento illo quo formatus est, callere Sphaeram, Astronomiam & Astrologiam. Sed illarum cognitionem progressu temporis assequi potuit. De Bibliis sacris. Suis pleraque apographa, non autographa. 148
- II. Deus se obscure notum dedit hominibus. Deus in nebula. De bibliis apographis. Fuere scriptores ante Mosem. Non omnia potuit scribere Genesis. Non scripsit historiam primorum hominum, sed primorum Iudaorum. Arca non fuit prima navium. Vineae plantatae à Noë, non fuit prima vinearum plantatarum. Qua ratione Melchisedec intelligi debeat, sine patre, sine matre, sine genealogia, &c. 157
- III. Erratur, quoties generalius accipitur quod specialius debuit intelligi. Tenebrae in morte Domini, factae fuisse

ARGUM. CAPIT. SYSTEM.

- fuerunt super totam terram Iudaorum: non super universum terrarum orbem. Stella qua apparuit Magis, facula fuit in aere; non stella in caelo. 163
- IV. In miraculo Ezechiea aegrotantis, non retrocessit Sol in caelo sed in horologio Achas. 166
- V. Quae ratione in miraculo Iosua, Sol steterit in Gabaon. Longa dies illa non debuit extendi extra regionem Gabaonitidem. 170
- VI. Ubi sit miraculum de non attritu Iudaorum vestimentis in deserto: Et de calceamentis eorum vetustate non consumptis. 175
- VII. Diluuium Noaicum non fuisse effusum super universum terrarum orbem, sed super terrarum Iudaorum. Ut Iudaeos perderet, non ut omnes homines ebrueret. 178
- VIII. Probatum idem quod in superiori capite, per columbam à Noe emissam, & per aquarum naturalem decursum. 181
- IX. Probatum idem, per historiam filiorum & nepotum Noe. Per Eusebium in Chronico. Particulares fuisse cataclysmi. Aegyptus nunquam diluuiobruta. Reseruntur; Strabo, de Turdetanis Hispani. Scaliger & Servius de Trojano Solinus de Indu Sanchoniato, Lombal. 184
- X. De aeterno ante aeternum. De aeterno ab aeterno. 192
- XI. De aeterno ultra aeternum. De aeterno usque in aeternum. Regnum Messiae quae ratione aeternum. 195
- XII. Aeternum significari solet in sacris literis, per durationem Solis & Lunae Mundi. De Aeo. De temporibus aeternis. D. Paulus explicatus. Aeternum indeterminatum est. 198
- XIII. De aetatibus animantium descriptis ab Hesiodo & Ausonio. Quare ignorata a historiis primorum hominum. Ex Platone. Ex mutatione epocharum. Terrarum Aborigine ignorantur. 202
- XIV. Falluntur qui origines omnium hominum deducunt a Noae nepotibus. Refellit Grotius de origine gentium Americanarum. 206

ARGUM. CAPIT. SYSTEM.
ARGUMENTA CAPITUM
LIBRI QVINTI.

CAPUT I.

Mori debuerunt homines, qui immortales evadere debuerunt. Moriuntur homines in Christo. Debuerunt prius peccare & condemnari in Adamo. Moriuntur homines in Christo spiritualiter, & ratione mysterii. De fictionibus & mysteriis juris. De mysteriis divinis; quae fuerunt vel fictiones, vel parabola, vel similitudines mysticae. Morimur spiritualiter ad similitudinem mortis Christi. Peccavimus spiritualiter ad similitudinem peccati Adamici. 210

II. De peccato originali. Est inharens. Est imputatum. Quid sit imputare. Imputatur quod communiōne quadam junctum est cum eo cui imputatur. De communiōnibus & conjunctionibus rerum, physicis, politicis, & mysticis. Christus mysteriorum omnium finis. Refertur debuit Adamus ad Christum: non vice versa Christus ad Adamum. Imputari debuit Adamus hominibus, quae ratione Christus imputatur hominibus: spiritualiter & mystice. 214

III. De duobus imputationum mysticarum primoribus, Adamo & Christo. Medius inter illos intercessit Abrahamus. Itur à peccato Adami, ad justitiam Christi, per fidem Abrahami. Poena inflicta ex imputationibus mysticis, mystice & spiritualiter intelligenda sunt. Nullus, neque Adamus ipse, mortuus est pro peccato Adami. Solus Christus pro peccato illo mortuus est. Intelliguntur homines omnes mortui in Christo spiritualiter & mystice. 219

IV. Non potest concipi alieni delicti imputatio, nisi quadam juris fictione. Imputatum est peccatum Adami omnibus hominibus, ratione mere spiritali, non propagatione naturali. Confundunt naturam & reatum Theologi, quae separatim considerari debuerunt in peccato originali. Natura prior est reatu. Reatus non corrupti na-

ARGV M. CAPIT. SYSTE M.

turam: imo è contra, natura corrupta effecit reatum.
Quod probatur exemplo Adami ipsius, quando peccavit. 224

V. *Qui volunt, imputationem peccati Adamici derivatam fuisse ex traduce Adami; ex illo putant, quod autumant, Adamum genuisse omnes homines. Apostolus distinxit, nec sociavit peccatum naturaliter inharens, cum eo quod imputatum est. Distinxit, nec sociavit mortem naturalem cum ea qua ex condemnatione legis inflata est. Mors ex peccato Adami, incepit ab Adamo, desit in Mose & Christo. Peccatum naturale, & mors naturalis fuerunt ante Adamum. Et erunt post Mosem & Christum, in finem usque seculorum.* 230

VI. *Qua ratione peccatum Adami salutem, non perditionem hominum fecit. Non imputatur à Christo mortuus peccatum alienum hominibus, sed sua quisque peccata patitur.* 236

VII. *Quare Adamus qui tanquam caput peccavit, non tanquam caput penas dedit peccati sui. Peccatum Adami inobedientia fuit. Peccatum naturale, & legale, duplex fuit repagulum objectum hominibus, quibus Paradiso interdicerentur. Solvit legale repagulum Christus moriens. Solvet naturale Christus idem resurgens, & nos plene sanctificans.* 243

VIII. *Omnes homines peccaverunt ad similitudinem peccati Adamici. Infantes peccaverunt ad eandem similitudinem* 249

IX. *Qua ratione retroacta fuerit imputatio peccati Adamici, in antecessores Adami. Mysterio scilicet ad salutem antecessorum eorundem comparato. Qua ratione poterint salvi fieri antecessores Adami illi.* 254

F I N I S.

SYSTE-

2

SYSTEMATIS
THEOLOGICI

PARS PRIMA.

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

Verfus Apostoli. Specialiter in illis tractatur de peccato originali. Lex eo loci intelligenda est Adamica, non Mosaica. De peccato naturali & legali, imputato & non imputato. De morte itidem naturali & legali. Leges humana instituta sunt ut dirigant rectam rationem. Intra homines sunt. Lex divina supra homines est.

Eponam versus ipsos Apostoli capite 5. ad Romanos, quia sunt Systematis hujus statumina.

12. Sicut per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors: & ita in omnes homines mors pervasit, in quo omnes peccaverunt.

13. Usque ad legem enim peccatum erat in mundo; peccatum autem non imputabatur cum lex non esset.

14. Sed regnavit mors ab Adamo usque ad Mosem: etiam in eos qui non peccaverant ad similitudinem transgressionis Adams, qui est typus futuri.

PRINCIPIO notandum est locum hunc singularem & unicum esse, quo tractatio peculiaris instituitur peccati originalis vulgo dicti, quod ab Adamo in omnes homines imputatione pertransiit: neque alium signari in tota sacrarum literarum mole, & quantus liber est utriusque foederis, quo perspicue, & ex professo, disputetur de peccato illo Adamico. Comprobatur proinde hinc, Adamum intelligendum esse, per illum hominem de quo hic loquitur Apostolus; per quem

quem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors: per quem iidem mors pervasit in omnes homines, ut in illo omnes peccaverunt. At, quo argumento locutus est Apostolus de peccato Adami illo, quod reatum meruit omnibus hominibus; consequens est ut legem etiam illam hoc loco intellexerit, cujus transgressio peccatum Adami fecit; quamque Adamicam nuncupo: nec non ut lex ipsa eadem intelligatur Adamica; quam datam omnibus hominibus in Adamo censendum est; ratione eadem, qua violavisse illam homines omnes in Adamo reputandi sunt. Eliminabimus ergo hinc legem Mosaicam, cui nullus erat locus in negotio peccati originalis, & Adamici: quia eam neque data fuerat Adamo, neque omnibus hominibus in Adamo: cujus utique transgressio imputari nequiverat Adamo, neque omnibus hominibus in Adamo. Et certe Mosaica lex Judæis tantum lata & promulgata fuerat, neque vero cæteris hominibus. cujus utique transgressio Judæis tantum imputari debuit, neque item cæteris Gentibus quæ non erant de tribu & familia Judaica, quæque nullo pacto, & nullo fœdere sancito, lege illa tenebantur. *Annuntiavi verbum suum Jacob, & judicia sua Israël. Non fecit taliter omni nationi, & judicia sua non manifestavit eis,* canebat Propheta Rex psalmo 148. Tunc quæ plurima ejus generis leguntur apud auctores sacros, quos ut brevis fiam prætereo. Si vero legem Adamicam, non Mosaicam, intellexit hoc loco Apostolus: Peccatum erat in mundo usque ad legem Adamicam, per eundem Apostolum. Ergo & ante legem Adamicam. Et incidant in meam hypothesein necesse est homines illi qui peccaverant ante legem Adamicam, vel ante Adamum, quod idem est.

Præterea; liquido igne liquidius patet, Apostolum statuisse his verbis duo genera peccatorum, tempore & qualitate distincta. Tempore distincta, ubi posuit peccatum ante legem, & peccatum post legem. Qualitate distincta, ubi voluit peccatum legem antecedens, non fuisse imputatum; peccatum legem

pone

pone sequens, fuisse imputatum. Ait Paulus, *usque ad legem peccatum erat in mundo, peccatum vero non imputabatur* (sive non imputatur, ut quidam vertunt) *non existente lege*. At si peccatum erat in mundo usque ad legem, erat & ante legem: Et peccatum illud quod legem violavit, post legem procul dubio fuit. Vides hic peccata tempore distincta, ante & post legem instituta. Rursus, si peccatum non imputatur non existente lege, quis peccatum illud dicat imputatum, quod ante legem fuit, vel quod ante legem patratum est? Sin parte alia, transgressio legis illa fuit, quæ imputationem peccato inussit, peccatum dicemus imputatum illud quod legem fregit, atque adeo post legem fuit. Vides hic peccata qualitate distincta. peccatum ante legem, non imputatum: peccatum post legem, imputatum.

Peccatum ante legem non imputatum, vocare liceat *Naturale*: quatenus à nulla prohibitione legis pendit, sed à puris & pravis naturæ humanæ appetitionibus ortum habuit. Peccatum post legem imputatum, vocare detur *Legale*: quatenus à mera legis transgressione originem duxit. Mortem rursus concedatur dicere illam *Naturalem*, quæ ex mea hypothesi peccatum naturale consequuta est. Mortem vero illam *Legalem*, quæ peccatum legale ultra est.

Quod ut clarius elucefeat, sciendum est primo, Naturam humanam dupliciter considerari: rectam, & pravam. Rectam, quæ habuit Ideam recti & perfecti, quatenus homo rectus & perfectus creari potuit. Pravam, quæ deflexus fuit à rectitudine perfecti illius? Quod peccatum naturale esse ajo. Notandum est secundo. Legem institutam fuisse, non ut perfectionem hominum constitueret, sed ut ad perfectionem illam corruptos & praves homines reduceret. Non ut perfectum illud faceret, sed ut perfectum illud doceret & præscriberet: Et quosturpitudinis pudor non deterret ab inhonesto, formido pœnæ intra honesti regulas coerceret. Perfectio hominum recta ratione, & lege dirigitur. Recta ratio, naturalis & nobiscum nata est.

Lex,

Lex adventitia & nobis præscripta est. At illa ante nata est, quam hæc scripta esset: neque opinione, sed natura constituta est. Lex nos docet quod naturæ & rectæ rationis nostræ corruptione dedicimus: neque enim sciremus quid esset peccatum, nisi lex nos illud docuisset. Atque hinc est quod Lex simpliciter dicta, vocatur *Padagogus* Apostolo: tum leges omnes, documenta, mandata, & præscripta nominantur, apud utrosque auctores, sacros & profanos.

Peccabant homines peccato naturali tantum, ante legem & usque ad legem; quoties deflectebant à perfectione illa, ad quam natura creationis suæ nati erant; nec non quoties aberrabant à recta ratione illa, quæ illos ad perfectum suum dirigebat. Peccaverunt homines dupliciter post legem, & postquam lex illis data est. Peccaverunt enim primo, contra perfectum illud naturæ suæ recta: peccaverunt secundo, contra præceptum & præscriptum legis, quæ illos ad perfectum, & rectum suum revocabat. Et hoc est peccatum quod legale esse ajo: quodque D. Paulus Rom. 7. voluit fuisse peccans per mandatum *καθ' ἐπιτηδεύω*: id est, fuisse peccans per legem, ultra quam fuerat peccans per naturam.

Quodcumque autem positum fuerit peccatum, naturale, vel legale, sua mors semper, vel naturalis vel legalis consequuta est. Et peccati cujusvis, sive illud natura, sive illud lege condias, individuum opsonium mors est. Mors naturalis, quam corruptio naturalis generat; antecedentem naturam corruptam, vel pede cito, vel pede claudo, nunquam deserit. Mors legalis, quam transgressio legis facit, ultrix addita post legirupam sedet. Ac veluti peccato naturali peccatum legale inditur: mors legalis morti naturali apponitur. Tum quo argumento peccatum legale peccato naturali inditum, reatum generat qui mente concipitur: mors legalis morti naturali apposita, mortem civilem parit, quæ fictione & spiritu intelligitur.

Caverunt humanae leges, ne homines extra fines re-

Et & perfecti sui vagarentur; sed ut intra illos cohiberentur: Voluit divina lex, non illud tantum, ut starent homines loco suo recti & perfecti, sed ut supra rectum & perfectum suum eveherentur. Caverunt humanæ leges, ne homines, ut cateræ animantes, ad partem abjicerentur: Voluit divina lex, ut homines ad conspectum & gloriam Dei immortalem sursum raperentur. Humanæ leges intra homines fuerunt: Divina lex supra homines fuit. Humanæ leges naturam hominum continuerunt: Divina lex naturam hominum mutare constituit. Humanæ leges in natura insitæ, naturam curant, & naturam redolent: Divina lex supra naturam posita, nil nisi divinum & mysticum spirat: Naturam curat, ut illam purificet: imo ut humanam in divinam vertat.

Missas hic faciemus humanas leges, & de illa nobis sermo erat quam Deus dedit Adamo. Et enim vero, quoniam per legis illius dispensationem, non naturalem, sed mysticam, supra homines evadimus, & in Deos quasi transformamur: Quæ finis est Theologici & Christiani hujus Systematis: Peccatum itidem legale tractabimus illud, quod legem Dei rupit. Legem inquam Dei primam illam, quam Adamus hominum primus violavit: Quamque homines omnes in Adamo violavisse putati sunt.

CAPUT II.

Peccata hominum naturalia, vitia ipsa sunt natura humana, quorum cause non sunt petenda ex peccato Adams. Peccatum legale, imputatum hominibus ex peccato Adams, adventitium est. Spiritualiter concipitur, nec propagatur naturaliter.

Sunt qui putant, & bella, & pestes, & febres, & totas corruptionum naturalium cohortes, terris incubuisse, ex imputatione peccati illius Adamici, quod primum omnium legem Dei infringit. Acriter nempe illud contendunt, ex non animadversa distinctione peccati naturalis & legalis. Peccatum enim naturale, quod naturæ ipsius pravum & vitium est, con-

fe-

sequuntur naturaliter bella, pestes, & febres, & quacunque de genere hoc conturbant & male vrunt homines. Facile hoc vero illi perspicient, qui nubem inveterata præoccupationis, quæ visus eorum hebetat, sibi eripi tantisper patientur. Quis enim nescit bella ex his orta, quos vel inhians præda fames, vel effera vindictæ cupiditas, vel sacra regni ambitio, arma capessere incitat? Nempe ut naturales appetitiones & innatas libidines expleant. Tum pestes & febres quis nasci & inflammari non expertus est, vel ex naturali corruptione aëris, vel ex ipsa naturali corporis nostri corruptione, Notitiæ & veritatis hujus tot habemus testes, quot politicos & medicos: quorū auctoritates pene innumeras, parū refert hoc loci comprehendere.

Duplex igitur peccatum statuemus in Adamo, naturale, & legale. Naturale, quod naturaliter Adamo inhæsit, ex vitio naturæ suæ, & materia peccatricis qua formatus est: Legale, quod accidit & imputatum fuit Adamo, ex violata lege Dei. Naturale, quod affectum sensum, materiam, & naturam Adami corpoream: Legale, mysticum & spiritale, quod infregit legem mysticam & spiritalem, quæ non nisi ratione & spiritu consipi potuit. Quis enim reputer arborem scientiæ boni & mali? quis in animum inducat suum, manducationem scientiæ, manducationem boni & mali, nisi illa modo intellectuali & mystica ratione concipiat? Duplex itidem peccatum considerabimus in omnibus hominibus, quale & duplex in Adamo statuimus: naturale, & legale. Naturale, quod sua sibi natura peccatrici hominibus omnibus innatum, visceribus eorum naturaliter & radicitus infixum est. *Quod prodiit ex adipe eorum*: ut eleganter locutus est psalmus 73. Legale, quod accidit & imputatum est omnibus hominibus ex transgressione legis Dei quam Adamus violavit. Naturale, quod affectum sensum, materiam, & naturam omnium hominum corpoream: Legale, quod pervasit in omnes homines ex peccato legali Adami, spiritualiter & ratione mysticæ.

Concipimus autem pervasionem illam mysticam & spi-

& spiritalem peccati legalis in omnes homines, ex peccato Adami alieno, ratione imputationis: qua intelligimus imputatum fuisse omnibus hominibus quod Adamus solus peccavit.

Imputatio ex alieno delicto, mera est juris fictio extra Theologos: apud Theologos mera est ratio mysterii. Quod exemplo accommodatissimo aperiam. Iuratus rex Iudæorum Sedecias fidem sefellerat Regi Assyriorum. Imputata fuit fraus illa Regis Iudæorum Iudæis omnibus; qui pejerasse reputati sunt in perjurio sui Regis; fictione illa juris Gentium, qua putantur populi delinquere in delictis suorum Regum. Iniverat Deus pactum, & in illo cum omnibus hominibus, tanquam in syndico, defensore, & principe omnium hominum. Pactum illud rupit Adamus: & adscripta fuit Fraus Adami omnibus hominibus, ratione illa divini mysterii, qua putati sunt homines omnes deliquisse in delicto syndici, defensoris, & principis sui.

Non ergo is sum qui putem, imputationem peccati Adamici labefactavisse naturam hominum; neque rursus illis assentior, qui nihil concedunt imputationibus. Suum sibi locum relinquo naturalibus, & mysticis. Naturalia naturaliter accipienda existimo: mystica mystice intelligenda censeo. Corruptio contracta ex materia omnium hominum corruptioni addicta, illa est quæ labefecit naturam omnium hominum. Imputatio mystica peccati Adamici illa est, quæ mystica condemnationis macula homines omnes infecit. Assero imputationes, sine quibus tota funditus ruerent mysteria Christiana: sed illas intra limites suos mysticos coerceo, ne vagentur extra mysterium, extra intellectum & spiritum. Non ergo ex eo quod imputatum fuit peccatum Adami hominibus, crediderim homines morbis obnoxios, & omnibus quæcumque illos circumveniunt incommodis: sed ex vitio naturæ suæ putridæ & putidæ. Vitium innatum hominibus, solida fuit & naturalis hominum calamitas. Et secundum Ezechielem cap. 28,

Productus est ignis de medio eorum qui illos excederet. Quo nihil verius. Natura enim sua est, quæ incendia facit in hominum cordibus. Quod ut clarius exemplis demonstraretur; Inauditum est, Adamum ipsum, crimen & caput (ut ajunt) malorum tantorum, vel minimo corporis morbo tentatum fuisse, totis triginta & nongentis annis quibus vixisse notum est: nisi forte credimus illi qui retulit ex auctore nescio quo, Adamum mortuum arthritide qua laborabat, & quam à patribus suis tanquam hæreditario jure accepisse obtendit. Num vero ægrotavit Cains postquam occidit fratrem suum? Imo enimvero pancreaticæ valuit: aufugit in orientem Edeni, collegit ibi manum facinorosorum hominum; cum quibus rapinas exercuit: Vxorem duxit, filium genuit, & civitatem ædificavit. Illa itidem querela est perpetua apud auctores sacros, Electorum Deum veluti incusantium, quod omnem quasi potestatem suam ostendat ut reprobos bonis cumulet: omnia illis congruere commoda, præter spem & optata etiam evenire: tum voluptates illorum & gaudia nullas contaminare ægritudines. Quin & Poëta elegantissimus Deos suos plane increpat, quod Domina ejus illos contestata pejerasset. At vero nihilo fecius faciem illi eandem esse post perjurium, quæ fuisset ante perjurium: perjuram tam longos habere capillos, quam longos habuisset nondum perjura; eundem illi manere oris ruborem roseum, eandem pedis exigui formam aptissimam, eosdem argutos & radiantes oculos, postquam Deos læsisset, quos habuisset fide erga illos incontaminata. Imo, simul obligaverat perfidum votis caput, pulchrior multo enitebat. Et certe, plures captos ab hostibus reputavit civiliter mortuos fictio Romani juris, quos tamen bene valuisse naturaliter nihil prohibuit. Constat ergo, neque fisiones juris, neque rationes mysterii, vel hilum naturæ officere potuisse: neque imputationem peccati Adamici, quæ pure mystica & spiritalis est, causam fuisse pestium, febrium, & aliarum ægritudinum quas natura

moves

movet hominibus, sed illa accidisse & accidere hominibus, ex materia prava, & figmento creationis suæ corruptioni dedita.

CAPUT III.

Mors naturalis hominum, creatur ex natura ipsa mortali hominum: nec causatur ex condemnatione mortis decreta in Adamum, quæ mors legalis est. Et spiritualiter, non naturaliter, intelligitur.

AT, qui mos est incommodorum omnium, ut aliud ex alio incidat: non desunt qui asseverent, homines nunquam morituros si Adamus nunquam peccavisset. Quasi vero immortalitas, quæ vita æterna est, & quam sola perficere potuit recreatio, quæ secunda creatio est; utpote penes quam solam immortalitatis potestas degat; comparari potuerit hominibus, vi & virtute creationis primæ, quæ natura sua corruptioni & morti obnoxia est: neque morituri naturaliter fuissent homines, qui naturaliter corruptibiles (ut cum Schola loquar) atque adeo mortales creati fuerant.

Imo, inquit, hoc edixerat Deus Adamo. *De ligno scientiæ boni & mali ne comedas. Ex quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris.* Ergo insistent: si mors data fuit pœna Adamo quo die peccaret in legem Dei, mortuus nonquam fuisset Adamus, si nunquam in legem Dei peccavisset. Negatur vero & pernegatur consequens. Quamvis enim decreto legis moriantur qui occidunt; non idcirco tamen immortales sunt qui non occidunt. Plenos & puros sanguinis eadem versat mortis fatalitas. Differentia, hæc est inter utrorumque mortem: quod puri & viri integri, naturaliter tantum & simpliciter moriuntur: scelerosi vero & nocentes, qui moriuntur ex decreto legis, dupliciter mori censentur: naturaliter, & legaliter: morte naturali, & illa quæ ex condemnatione legis, legalis & civilis appellata est. Certe, sive quis sententia iudicis laqueo effocatus, sive quis capite truncatus,

tus, sive quis in equuleo positus, vita interfectus sit: censetur primo ille morte naturali mortuus, utpote causis pure naturalibus; quales sunt, intercludi, vel incidi vias spiritus. Deinde, ex eo quod addita est natura, condemnatio ex lege, censetur idem ille, propter notam mortis, secundo & morte civili mortuus.

Idem accidisse Adamo putandum est, damnato ex lege Dei, quod aliis hominibus damnatis ex legibus hominum. Debuit Adamus mori naturaliter, & causa pure naturali, ex quo materia corruptibili & mortali compactus est. Mortuus est Adamus idem morte legali, ex condemnatione legis, quo momento legem Dei attentavit, Mors naturalis Adami, peccatum naturale Adami, & vitium ipsum corruptionis, ex materia ejus corruptibili innatum, consequuta est. Mortem legalem Adami peccatum legale effecit: Causa mystica effectus mystici, qui sola spiritus & mysterii ratione concipi potuit.

Demonstrabitur hoc evidenter per Adamum ipsum. Edixerat Deus Adamo: *In quocumque die comederis, morte morieris.* Mortuus ergo intelligitur Adamus, illo ipso die, imo illo ipso momento quo peccavit in legem Dei. Atqui, neque naturaliter neque corporaliter mortuus est Adamus, momento & die illo: constat enim, vixisse annos circiter nongentos, postquam peccavit. Mortuum ergo intelligemus Adamum, die & momento illo quo peccavit; morte legali, spiritali, & quæ sola mente concipi potuit. Mortuus est Adamus morte legali & spiritali, quando legem Dei transgressus est. Mortuus est Adamus morte naturali & corporali; quando exegit triginta & nongentos vitæ suæ annos, & hora illa composita qua naturaliter hæsit vitæ suæ terminus.

Sed & morte mortuum Adamum, & mortem spiritaliorem additam morti ejus naturali, facilius intelligemus; si percurramus condemnationes alias, tum in Adamum ipsum, tum in Evam, tum in Serpentem, post & propter Adami transgressionem, à Deo sanctitas. Hæc fuit Adamo pœna decreta post peccatum: *In*

labori-

laboribus comedes ex Terra cunctis diebus vita tua. Atqui rulerat Deus Adamum ante peccatum in Paradisum, ut operaretur cultura Paradisi. Ergo ut verteret & exerceret terram Paradisi, ante peccatum, & in laboribus ex ea comederet. sicut terram verit & exercuit, & in laboribus ex ea vixit post peccatum. Nota hic labores ante & post peccatum. Labores ante peccatum, secundum naturam agricolationis, naturales: labores post peccatum, ex condemnatione mysticos, & qui mente sola concipi potuerunt.

Tale illud est quod Evæ pronunciavit Dominus: *Multiplicabo arumnas tuas, & conceptus tuos in dolore paries: & sub viri potestate eris, & ipse tibi dominabitur.* Multiplicavit scilicet Dominus arumnas fœminæ, quando ex condemnatione spiritales & mysticos dolores addidit naturalibus illis quibus naturaliter fœmina rumpitur cum parurit. Multiplicavit Dominus subjectionem fœminæ sub dominio viri, quando addidit condemnationem ex lege, legi illi naturali, qua naturaliter sexus nobilior dominatur sequiori.

Sed inprimis audire est opera pretium quid decreverit Deus in Serpentem, & quam pœnam illi constituerit, propter tentatam manducatione fructus prohibiti Fœminam *Quia fecisti hoc, ait Dominus Serpenti, supra pectus tuum gradieris, & terram comedes cunctis diebus vita tua.* Atque, hoc erat inditum Serpenti à natura creationis suæ, ut reperet & serperet: quod est Serpenti, gradi super pectus suum, & terram comedere: creavit enim Deus ante peccatum, imo quinto creationis die, reptilia omnigena, è quorum numero Serpens fuit, & certe præcipuus. Repsisse igitur Serpentem intelligemus dupliciter: ante peccatum, & post peccatum. Repsisse ante peccatum, natura creationis suæ, naturaliter: repsisse post peccatum, ex decreto Dei, & condemnatione illa quæ spiritu constitit.

Simili prorsus ratione mortuum Adamum intelligemus dupliciter. Naturaliter, quando ex instituto formationis suæ quæ fuit ante legem, ultimum diem suum naturaliter obiit. Legaliter & modo spiritali,

post legem: decreto legis, & condemnatione illa quæ spiritu cogitur.

Duplicem utique putabimus mortem in omnibus hominibus, qualem & duplicem in Adamo concepimus. Naturalem, quæ naturaliter omnibus hominibus contigit, ex innata sua sibi natura corruptibili & mortali: legalem, quæ mystice homines omnes percussit, momento illo quo in Adamum decreta est. Naturalem, quæ naturaliter moriebantur homines omnes ante legem: legalem, quæ in illos spiritaliter pervasit post legem, ex transgressione legis. Naturalem, quæ peccatum naturale hominum consequuta est: legalem quam effecit peccatum legale hominum; ex peccato legali Adami: Causa mystica effectus mystici, qui sola spiritus & mysterii ratione concipitur. Et certe. sicuti lex proserpendi, decreta in Serpentes ex peccato Adami, nihil addidit naturæ reptili Serpentum, præter condemnationem meram & spiritalem: ita neque lex moriendi, decreta in homines ex peccato Adami, quicquam addidit naturæ mortali hominum, præter condemnationem mortis illam, quæ mente & mysterio reputatur. *Memorare, ajebat David Psalmo 89. quæ mea substantia, Et paulo post: Quis est homo qui vivat, & non videbit mortem? Quæ de morte naturali intellexit Propheta Rex: cujus causas petit ex substantia & materia ipsa hominum, non ex peccato Adami. Adde his quæ D. Paulus scripsit Rom. 8. Quod sapit caro, mors est. nec non, c. 6. ejusdem epistolæ. Opsonium peccati mors: Quo loco peccatum naturale, & mortem naturalem intellexit: quatenus mors naturalis peccato naturali intrita est: condimentum scilicet & opsonium quod sapit caro, quæ natura & materia peccati est.*

Ex distinctione porro illa peccati naturalis & legalis, nec non mortis naturalis & legalis, facilis exurgit interpretatio loci illius Numer. cap. 27. ubi filix Salphaad Mosem his verbis aggressa sunt. *Pater noster mortuus est in deserto, nec fuit in seditione quæ concitata est contra Dominum sub Core: sed in peccato*

suo

suo mortuus est, &c. Patrem suum mortuum aiebant illa, non iudicio illo quo absorptus fuerat Core, qui in Dominum rebellaverat: sed peccato & vitio naturæ suæ, quæ peccati & corruptionis semen erat: tum fato naturæ illo, quo mors rerum omnium corruptioni obnoxiarum ultima linea est. Non illum haustum aiebant legitimo supplicio illo; quo conjuratis Core omnibus tellus ima fatiscerat; sed rebellionis puram vitam obiisse in deserto, lege illa naturali qua debentur morti omnes homines, quaque simpliciter mors naturalis peccatum naturale manet.

CAPUT IV.

Homines creati sunt in principio ad imaginem Dei; & valde boni. De imagine Dei qua prima creationis est. Et de imagine Dei qua secunda creationis est. Homines creati sunt in principio recti: sed ex materia prava: & qua facile in se ipsam redire possent.

QUOD vero creationem hominum pravam, & corruptam, nomine dixi; congruere parum videtur cum eo quod scriptum est Geneseos 1, Deum creavisse hominem ad sui imaginem: nec non valde bona fuisse omnia quæ Deus creavisset. Unde concludunt (& recte) interpretes, hominem ad Dei imaginem effictum, rectum & perfectum fuisse creatum. Et si valde bona fuerunt omnia quæ Deus creavit; hominem proinde, omnium creatorum excellentissimum, summe bonum fuisse creatum.

Ad hæc ut respondeam; Principio concedi mihi velim: aliam esse imaginem Dei quæ impressa est creationi primæ: aliam quæ recreationi, vel creationi secundæ indita est. Expressit Deus in creatione prima imaginem prototypi, sive artis illius suæ mirabilis, qua Mundum & quacumque in eo sunt, summis rationibus finxit, temperavit, & libravit. Expressit Deus in recreatione, quæ secunda creatio est, imaginem naturæ suæ ipsius, qua Mundum dilectione & caritate

sua communicavit, Exhibuit Deus, in creatione prima, opus suum exterius: sed aperuit viscera ipsa caritatis suæ in secunda creatione. Creatio prima expressit imaginem Dei, quam dixisse liceat extimam: secundæ creatio illam, quæ intima est. Nihil præterea in rerum natura extitit, quod Deus non participaverit imagine illa prototypi, & artis suæ mirabilis, quam expressit in omnibus creatis. Sed non omnia participare voluit imagine illa naturæ, dilectionis, & caritatis suæ: quam dignius expressit in hominibus, vel recreatis vel recreandis. Quæcumque porro materialia & corporea creata sunt; lege sua sibi naturæ; corruptibilia & mortalia creata sunt. Quæcumque vero ex materialibus & corporeis recreantur; secundæ illius creationis lege, incorruptibilia & immortalia evadunt.

Ut taceam materialia & corporea reliqua; certum est homines fuisse creatos in principio ad imaginem Dei creatoris illam, quam dixisse liceat *imaginem creationis*: imo creatos fuisse ad imaginem creationis illam, quæ supra imagines creationis omnes, quibus cætera animalia efficta sunt, excellentissima est: quæque Deum creatorem expressius & nobiliter exhibuit. Sed fatendum est, homines fuisse creatos primo ad imaginem Dei extimam, quæ longiore intervallo Deo proxima intelligenda est, respectu imaginis illius intimæ, quæ imago recreationis est. Verum est, homines fuisse creatos in principio perfectos, rectos, & summe bonos; quatenus homines vi & virtute creationis suæ primæ, perfecti, recti & summe boni creati potuerunt. Sed neminem fallere debuit, homines fuisse creatos in principio, ex materia corruptibili, & quæ facile à perfecto ad imperfectum, à recto in pravum, & à bono in malum converteretur. Quod nos experimento valido & comprobato homines ipsi primo creati docuerunt, quo tempore perfectos creatos, tum natura figmenti sui, tum negligentia sua, alio illos detorsit.

Quotis ergo animum meum subit hæc cogitatio; homines ad imaginem Dei creatoris, & ad imaginem proto-

protot
summ
fecti
malos
ab exi
rotula
riose d
tis att
bus ac
mate
auro
illud
tion
pitu
curia
puto
recti
incen
vestig
& à re

Co
princi
illis
litis
inde
immu
des. V
imbr
runt
ruere
totæ
Com
vit ig
re, &
Et
rabin
fuisse

prototypi optimi primo creatos, perfectos, rectos, & summe bonos; vicio illo, quod natura iniecit, à perfectis ad imperfectos, à rectis in pravos, & à bonis in malos degeneravisse: toties concipio Horologium ab exinio artifice novissime expolitum, dentatarum rotularum partibus, secundum proportionem, curiose distinctum; nec non æquatis horarum momentis attemperate libratum: cum pyxide vel imaginibus ad vivum expressis exquisite picta, vel emblemate vermiculato ingeniose composita; quantum auro & electro valuit artifex. Horologium quippe illud omnibus sui partibus absolutum, tamdiu perfectione sua stare putandum est, quamdiu non corrumpitur, vel natura materiæ suæ corruptibilis, vel incuria domini in cuius potestate est. Simile fatum imputo hominibus, qui primum creati à Deo perfecti, recti & summe boni: vicio materiæ & acris quæ illos incendebat naturæ suæ impetigine, non manserunt in vestigio creationis suæ; qui perfectione sua abierunt, & à recto in pravum reflexi sunt.

————— *Sic omnia fati*

In pejus ruere, & retro sublapsa referri.

Comparaverim etiam lubens homines creatos in principio ad imaginem Dei, summe bonos; adibus illis Comici, factis probe & amussitata opera, expositis & paratis sedulo in firmitatem: in quam deinde immigravit nequam homo, & indiligens, & immundus, & instrenuus, qui curavit male bonas ades. Venit siquidem tempestas, quæ confregit tegulas imbricesque, venit imber qui lavit parietes: perpluerunt tigna, putrescit aër operam fabri. Tum demum ruere parietes, & cum fundamento perierunt ades totæ. Atque haud fabri culpa, ut expressim notavit Comicus; sed vecordis illius hominis qui illas habitavit ignavia: qui noluit alias tegulas pro fractis reddere, & per quem nequior factus est usus adium.

Etenim tales creatos fuisse primos homines reputabimus, quales animo concipimus ades novas illas fuisse constructas: creatos inquam, ad imaginem Dei,

incorruptos, bonos, & rectos: summa cum ratione, summa cum virtute, & summa cum fide: neque quicquam addi potuisse ad perfectionem primæ illius creationis hominum. Verum postquam illi ipsi homines immigraverunt in se ipsos, & in ingenium suum: quæ sua fuit natura, quod suum fuit lutum, quæ sua fuit caro, quæ sua fuit materia terrestris & corruptibilis; quæ à peccato non temperat: continuo venit ignavia quæ perdidit operam creatoris, quæ deturbavit hominibus omnem rationis, virtutis, & fidei modum, quæque demutavit perfectionem creationis suæ. Atque haud creatoris culpa, quod sedulo notandum est: sed ignavia ipsorum hominum, per quam nequiores facti sunt; & boni creati se ipsos curaverunt male. Ignavia inquam illa, tempestas fuit hominibus, quæ illis grandinem imbremque attulit, quæ detexit illorum verecundiam, & per quam negligentes fuerunt se obtegere. Permanerunt ergo usque in peccus hominum desideria prava, permadefecerunt cor illorum cogitationes malignæ, simulque homines, & ratio, & virtus, & fides, deseruerunt; & vitiis tum demum suis putruerunt. *Discessit ab illis quod bonum erat ex creatione sua, & mansit malignum materia illorum additum, ut loquitur Esdras libro 4. c. 3.*

CAPUT V.

De materia hominum corruptioni obnoxia. De creatione hominum resta. De reditu hominum ad ingenium naturæ, & materia sua corruptioni dedita.

TRia ergo consideranda veniunt in creatione prima hominum. Primum est, materia qua homines creati & conereti sunt. Secundum, creatio ipsa hominum. Tertium, transitus & recursus hominum ad ingenium illud suum, à sua sibi materia inditum.

Materiam qua homines in principio coagulati sunt, fuisse corruptioni deditam, res ipsa comprobavit: quando

quando stare nesciverunt creatione sua perfecta, & à recto in pravum conversi sunt. Vocata hac propter Caro, quæ materia hominum est, per se & simpliciter immunda, polluta corruptio, & merum inquinamentum, apud omnes auctores sacros. Atque hæc in præsentia de materia hominum corruptioni obnoxia dixisse sufficiat: quippe qui tantis super hoc cingamur testimoniorum nimbis, ut illis obrueremur si effunderentur.

Veniamus ad creationem ipsam hominum. Creavit Deus homines in principio ad sui imaginem summe bonos & perfectos: sed statu illo tantum boni & perfecti, qua sunt & creati sunt homines. Creavit illos perfectos, & à quibus perfectorum hominum nihil alienum esset: sed qui virtute & vi creationis suæ faperent tantum quod intra homines perfectos esset, non quod supra est. Quod hominum esset, non quod Dei est. De quo ut sine controversia inter omnes conveniat, nihil video quod obstet & repugnet.

Descendamus ad conversionem illam hominum in pravum, qua deflexerunt à perfectione creationis suæ, & retrocesserunt ad ingenium materiæ suæ corruptibilis, quaque perituri erant figmenti sui omnibus. Ac primum inspiciamus quid egerit Deus postquam creavit homines perfectos, illosq; in terris constituit, rebus omnibus ad illorum usum perfecte itidem instructis. Cognoscere illud erit per ea quæ referuntur cap. 25. D. Matthæi: de Patrefamilias, qui peregre proficiscens, reliquit bona sua utenda servis suis. Peregre profectus est Deus postquam creavit homines perfectos. Id est, reliquit homines in manu consilii sui, in sui ipsius potestate & libero arbitrio, ut suo modo viverent. *Dimisit illos ingredi voluntates & vias suas*, ut scriptum est Actorum 14.

Videamus autem quid contra egerint homines facti sui arbitrii, & ut ita dicam, facti sui juris. Fecerunt quod illis in proclivi erat. Acclivis erat malis eorum animus; atque illos urebat peccati scabies. Non habuerunt vitæ suæ modum, sed animo suo morem

gerentes, & cupiditatibus suis devincti, imminuerunt perfectionem creationis suæ. In vitium libertas excidit: Profluitque frænis non ad motis natura hominum libera. Furiavit eos, & cæcos egit caro sua. Idonei neque invitati in malas partes adducti sunt; & deteriores facti licentia, recurrerunt ad naturam materiam suam ad malum propensam. *Transferunt à perfectione sua, in affectum cordis sui, ut loquitur Psalmus 78.* Creati fuerant recti adversum ingenium suum; & inflexi fuerant natura sua prava, pravi, in rectum. Reflexi sunt, contortione & vi creationis suæ rectæ recti, sponte & natura sua prava, pravi, in pravum. Retrahebat homines rectos vitium naturæ & materiam suam corruptibilis à recto in pravum. Non obnisi sunt contra, ut par erat rectis creatis. Sibi ipsis indulserunt: neque fuerunt usque adeo sibi imperiosi, ut responderent cupiditatibus suis, atque illis obfirmatè resisterent. Non belligeraverunt cum genis suis. Remiserunt pedes & manus: tum vero ut tulit naturam carnem corruptelam, rapuit illos suos alveus in præceps: & sibi facile imperaverunt ut corrumpentur. Non illis tantillum pensi adfuit, quam vitæ rectitudinem insisterent. Pejus melius, prodesset, obesset; nihil viderunt, nisi quod animo collibitum fuit suo: & sibi peccatorum omnium gratiam fecerunt. Ruerunt homines per suum nefas; atque ut loquar cum Ieremia capite 28. *Conversi sunt habentis liberi, ad ingenium suum, tanquam equi impetu currentes ad prælium.*

Redierunt vero homines ad suam naturam hæc propterea de causa; quod in prima creatione emendatum & correctum fuerat tantum, neque penitus excisum vitium in natura, sive in figmento hominum; quod non omnino sublatum, recurrere usque valuit. Abiit autem in hominibus arbitrio suo mancipatis, quod bonum erat ex emendatione vitii, sive ex perfectione creationis: remansit vero quod malum erat ex vitio luti & figmenti sui. Defecit rectitudo hominum, & bene creatos dedecoravit peccatum suum. Vitium autem relictum, neque penitus excisum, in creatione

tionem
stor
& de
int
Perfe
atque
ria ho
fecus
figme
minit
mine
suon
illos
cere
Imo
ba:
nis:
tion
autem
nina
quam
tem
indol
cidit
lectu
crea
se ip
minit
bene
fenti
Re
nis,
lud e
voca
quitt
ad jac
mine
legen
vel le

tione prima hominum, fermentum fuit in illorum pe-
 ctoribus, creatione potentius, quo toti intumuerunt,
 & depravati sunt. Adde, quod fortiora sunt quibus
 interius agitur, quam quibus exterius afficimur.
 Perfectio creationis hominum à Deo promanaverat :
 atque adeo tanquam alienum quid à carne & mate-
 ria hominum, imo illi ex adverso contrarium, extrin-
 secus acciderat hominibus. Vitium è contra, luti &
 figmenti sui, tanquam proprium quid & naturale ho-
 minibus, interius illis adhaferat. Redierunt ergo ho-
 mines ad naturam suam, quia fecerunt ingenium
 suum : quia intus monstratum erat : tum quia fortius
 illos agitavit vitium figmenti sui interius, quam affi-
 cere potuit extrinsecus petita creationis perfectio.
 Imo, quia caro & materies hominum, terra fuit repro-
 ba: noverca boni feminis, mater autem mali grami-
 nis: noverca virtutum omnium quas perfectione crea-
 tionis seminaverat Deus in cordibus hominum: mater
 autem vitiorum omnium quæ naturaliter in illis gez-
 minant, tanquam in nativo suo solo. Quæque tan-
 quam herba irrigua succrescunt uberrime. Odit au-
 tem noverca averfatrix privignos suos: mater vero
 indulgentissima favet & amplectitur filios suos. Ac-
 cidit hinc, quod averfata est natura & caro hominum,
 lectum illud & spectatum semen perfectionis qua
 creati erant: tum etiam quod natura eadem rediit in
 se ipsam qua porta illi data est. Atque adeo, quod ho-
 minibus male facere, nimio levius fuerit onus, quam
 bene. Horruit vero hinc, peccus hominum, rubis &
 sentibus vitiorum omnium, luti & figmenti sui.

Reversio illa hominum à perfectione crea-
 tionis, ad vitium naturæ & carnis suæ, peccatum il-
 lud est naturale quod statuimus. Sive illud naturale
 vocamus, quia naturaliter nobis inhæret: vel ut lo-
 quitur D. Paulus, *quia in nobis habitat: quia nobis
 adjacet: quia lex est in membris hominum captivans ho-
 mines in lege peccati, qua in membris illorum est.* Vbi nota,
 legem peccati naturalis membrum hominum infixi;
 vel legem naturalem peccati, carni & materia ipsi
 homi-

hominum inhaerentem. Quo sensu intelligendum est caput 7. ad Romanos. Sive illud peccatum naturale dicimus, quia deflexus fuit à natura & lege perfectionis illius, qua homines in principio creati sunt. Qua ratione, & magis proprie, peccatum dici potuit.

Perfectionis hujus vestigia quaedam restare in cordibus hominum: imo homines naturali & tacita illius percipi conscientia, argumento est; quod peccatum & vitium omne naturaliter averfantur, quicunque meliore & perfectione luto formati sunt: qui studio virtutis perfectionem illam à qua deflexerunt, & ad quam se creatos sentiunt, odore consequi & venari videntur. Quo sensu intelligendus praecipue est D. Paulus, locis illis quibus voluit, *homines se ipsos naturaliter incusare, & sibi ipsis legem esse.*

CAPUT VI.

Homines rectos creatos, & in pravum natura sua reflexos, Deus creatione secunda in melius restituit. Et ab hominibus ad Deos evehit. De productione & fabrica. De immutabili & mutabili: immortalis & mortalis, &c. De spiritu qui ex Deo est; & de spiritu mundi.

HOMINES autem à perfectione creationis suae in lutum suum revolutos, & peccato collutatos, Deus neque despexit neque deseruit. Neque rursus illos earens restitui passus est in integrum statum illum perfectionis suae veteris: quatenus homines perfecti in principio creati sunt. Sed illos recreare, illorumque perfectionem supra hominum perfectionem evehere decrevit. Praecipitati fuerant homines à splendore perfectionis suae, ad illuviem suam, quod idem brutorum inquinamentum est. Homines iussit Deus à brutis ad Deos (ut ita dicam) secunda & nova creatione transcendere: A corruptione ad incorruptionem, à morte ad vitam immortalem praevehit: Et quod exquisitissimum Dei fuit erga homines beneficium; à pravis, malis, & impu-

rissimo

rissimo
gloria
ru vel
cretum
reperi
biles &
ptibiles
lentius
Interva
corrup
Ver
Strina
est, d
positi
sas;
effect
dio à
dente
rum, f
materi
stabile.
obnox
incontr
quod
quod
lestis
splend
bus: a
ad eju
mum.
quod
proba
te 2.
Apost
Mund
diisin
cum d
Spi
cenua

rissimo cœno mersis, ad perfectionem sanctitatis & gloriæ suæ extolli: ad quam spiritu recreationis, curru velut igneo raperentur. Imo si consilium & decretum Dei rectè reputamus via: novissimum fuisse reperiemus in mente ejus, creare homines corruptibiles & mortales; antiquius, recreare illos incorruptibiles & immortales. Divinum erat creatio: excellentius, & ut ita dicam, divinius quid erat recreatio. Intervallo scilicet proportionis illo, quo incorruptum corrupto, & immortale mortali interest.

Verum enimvero, ut rem omnem, quanta est doctrina Christiana, à primordio repetam: Sciendum est, duo occurrere notatu digna in creatione & compositione rerum; quæ non demonstrantur per causas; sed designantur in sacris literis, & patent per effectus suos. Vnum, quod nullo intercedente medio à Deo emanavit. alterum, quod medio intercedente à Deo creatum est. Vnum, productivum: alterum, factivum. Vnum, spiritale: alterum, animale, materiale, carnale & corporeum. Vnum, permanens, stabile, & æternum: alterum, mutabile & vanitati obnoxium, quod *καὶ ἐλάττω τῆς μεταβάσεως*. Vnum, incorruptibile, quod purificat: alterum, corruptibile, quod inquinat. Vnum, quod olet vitam: alterum, quod redolet mortem. Vnum, quod patiens est cœlestis illius fulguris, quo Deus coruscat, quodque splendet in ejus conspectu, tanquam aurum in ignibus: alterum, quod Deus urit splendore suo; quodque ad ejus radios, tabescendo abit in spumam, in fumum, in cineres. Vnum, quod Deus diligit: alterum, quod fastidit. Vnum, quod eligit: alterum, quod reprobat. Vnum, quod D. Paulus, Corinthior. I. capite 2, vocavit *Spiritum qui ex Deo est*: alterum, quod Apostolus idem vocavit, loco eodem, *Spiritum hujus Mundi*. Duo hæc contrariis legibus & æternis dissidiis inter se pugnancia, ex quo Deus omnia miscuit, cum dedit omnibus vitam & halitum.

Spiritum qui ex Deo est, spiritum recreationis dicemus illum, qui nullo interjecto medio emanat & pro-

producitur à Deo : qui mere spiritalis, stabilis, incorruptibilis, & æternus est : qui pascitur igne visionis Dei, quem Deus unice diligit & eligit. Spiritum hujus Mundi, spiritum creationis constituemus illum, quo Mundus animatus est, & qui toti se ejus machinæ in creatione miscuit. Spiritus ergo ille est, qui medio interposito creatus à Deo, qui animalis, materialis, carnalis, & corporeus est, quatenus materialia, carnalia, & corporea vivificat : qui mutabilis & vanitati obnoxius, qui corruptibilis est : qui mortem redolet, qui stupet & liquefeit ante oculos Dei : quem Deus fastidit & reprobat.

Deus quo tempore creavit Mundum, afflavit creata & viventia Mundi omnia Spiritu illo Mundi & creationis per quem vivunt. Sed non item infudit Mundi creatis & viventibus omnibus Spiritum illum recreationis, per quem creata & viventia obsoleta renovantur, corrupta recreantur, mortua in vitam æternam resurgunt. Imo illo tantum numerum certum Electorum, & sibi certo cognitum, communicavit; eo consilio & decreto, ut quæcunque ex electis informaret Spiritus ille; in gratiam, & potentiâ illius, immortalitate donarentur, & patientia fierent cœlestis illius ignis qui probaturus est omnia; Die illa qua omne vitium Mundi excoquetur; qua amovebuntur & consumentur, qua peribunt factitia omnia, mutabilia vana, mortalia & corruptioni mancipata, quæ Deus fastidit & reprobat.

CAPUT VII.

De uno Deo : & de uno spiritu qui ex Deo est. De variis sive diis, sive spiritibus.

Spiritus recreationis idem qui spiritus qui ex Deo est, & spiritus Christi, per quem recreatio est; unus est, impatiens consortis & numeri. Spiritus creationis plures esse, tum in cœlo tum in terra, demonstravit Apostolus, Corinthiorum 1. cap. 8. quos eo loci vocavit *Deos & Dominos*. Verba D. Pauli hæc sunt.

sunt. Nullus Deus nisi unus. Nam etsi sunt qui dicuntur Dii, sive in caelo, sive in terra: siquidem sunt Dii multi & Domini multi: nobis tamen unus Deus est. Deos & Dominos illos in caelo & in terra, vocavit Apostolus idem Romanorum 8, ὁ ἴσους ἔστι θεοὶ, alitudinem & profunditatem: quos ibi recenset inter creationis spiritus: subjunxit enim, ἕτεροι αἱ ἰστίαι ἐσὶ θεοί. Et certe, qua ratione Paulus idem, Epistola ad Ephesios, constituit nequitiae Spiritus in caelestibus, non incommode putaveris nequitiae Spiritus dari in terrestribus. Quia enim scriptum legas Samuelis I. cap. 28. Magam vidisse Deos, id est Spiritus, de terra ascendentes; Spirituum illorum praecipuus ille est, quem sacri Codices vulgo indigitant, Diabolum, Satanam, Belial, Mammona, Principem potestatis aëris, seculi & mundi hujus. Cuique datos fuisse Spiritus satellites & Angelos, sacri iidem utriusque foederis libri passim testantur. Spirituum illorum principem, nec non Spiritus omnes Angelos illi submissos, creatos fuisse in principio ad imaginem Dei creatoris, bonos & rectos, nec non creatione mutabili & corruptibili constatos, docuit nos Juda Apostolus, Epistola sua catholica. Quo loci diserte ait, Spiritus illos non servavisse Principatum suum, sed domicilium suum dereliquisse. Habuisse ergo illos praesumendum est, principatum bonum quem non servaverunt, & domicilium rectum quod dereliquerunt. Hinc illud est Iobi 4. Ecce qui serviunt ei, non sunt stabiles: Et in Angelis suis reperit pravitatem.

Spiritus illi omnes ut afflaverunt quaecunque creationis legibus subiecta fuerant, & in illis operati sunt, ut loquitur Apostolus Ephesior. 2. credibile est, omnia Mundi creata degeneravisse à perfectione boni & recti creationis suae, quo momento spiritus illi principatu & domicilio suo recto ceciderunt. Atque hinc factum esse, quod primae creationis homines Dei creatoris sui obliti, nec non spiritibus illis creationis corruptae incitati, aberraverint à rectitudine creationi primae, & evanuerint in cogitationibus suis. Hinc certe
illa

illa fuit obsecrati sui cordis insipientia ; qua Deum creatorem suum non putaverunt ; qua Spiritibus impuris se dederunt ; qua illos coluerunt ; qua *servierunt creaturæ potius quam Creatori* , qua denique *mutaverunt gloriam Dei incorruptibilem in similitudinem imaginis hominis corruptibilis , & volucrum , & quadrupedum , & serpentum*. Rom. i.

Sacerdotes & Philosophi è Gentibus , qui Deum patrem , & creatorem ignoraverunt : varios observaverunt Spiritus & Deos , quos Reges & duces variorum ordinum constituerunt : quosque vel in coelo , vel in sideribus , vel in igne , vel in aëre , vel in aquis , vel in terris , imo & sub terris collocaverunt : & quorum imagines variis sacrorum & incantationum ritibus evocari potuisse non negaverunt. Consideraverunt scilicet cognationem quandam , compassionemque Spirituum illorum , cum rebus omnibus creatis , quas sympathia & similitudine sua afficerent. Animalia & vegetabilia quæque , ab arboribus ad metalla & lapides ; spiritibus illis tangi & duci voluerunt. Imo cuncta precari , hymnosque concinere ad Ordinis sui duces. Itaque , aiebant illi , Solisequa movetur ad Solem ; ac si quis posset audire pulsationem ab ea in aëre circuitu factam , sonum quandam erga Regem suum compositum animadverteret , qualemcunque potest planta conficere. Lotus ad planetam eundem explicat & implicat folia sua , gradatim , ut gradatim ascendit & descendit Sol : quem planta illa motu foliorum , tanquam labiorum , videtur honorare. De Selenotropiis vero quæ vertuntur ad Lunam , eadem illi jactavere , quæ de Heliotropiis quæ vertuntur ad Solem. Noti sunt Gallorum plausus & cantus ad Solis adventum ; quos vocaverim planctus , cum Sol decedit vel absconditur. Canes Lunam allatrant , & Syric inflammati ad rabiem efferuntur. Quid præterea dicam de lapide Helitide , qui radiis suis aureis Solare radios imitatur ? Nec non de lapide Selenite , qui si gura Lunæ corniculari similis est , & sui mutatione Lunarem sequitur motum ? Quid denique de lapide

Helio

Heliofel
videtur
guli S
lacras,
culi : e
oves ni
quæ con
re valer
Hom
tum cer
crocosi
natura
capera
hos So
curio
pecora
porcis
teros
iplas, i
cundum
particip
cum te
thones
minib
fopori
Tum
mines
est , q
ne cur
quia n
ti, S
batum
Ho
Gos, u
Diis,
mirab
tarum
reputa
meras

Helioseleno, qui Solis & Lunæ congressus exhibere videtur? Taceo metalla septem, quibus singulis, singuli septem planetæ assignantur. Tum quercus Iovis, acras, lauros Apollini, oleas Minervæ; populos Herculi: equos Neptuno, sues Cereri, hircos Baccho, oves nigras Iunoni infexæ, Serpentes Epidaurio: & quæcunque de genere hoc, adeo sunt multa, de lassate valerent enumerantem.

Hominem omnium animantium mage compositum censuerunt Mystæ illi antiqui: atque idcirco Microcosmum dictum, quia rerum omnium creaturarum naturam participaret. Hominum itaque alios Saturno caperari, alios Iove hilarescere: alios Marte irasci; hos Sole rutilare, illos Venere lascivire: unos Mercurio fallere, alteros Luna deficere. Sed & alios, ut pecora Arcadica, rudere; alios canibus similes, hos porcis, leonibus illos rapacibus, columbis unos, alteros serpentibus. Imo homines versos in bestias ipsas, in arbores, in lapides, tradiderunt fabulæ: Secundum puta varias aptitudines, similitudines, & participationum sympathias, quas hominibus esse cum rebus omnibus creatis proditum est. Sed & Pythones in ventribus hominum confessos: nec non hominibus datos, his Spiritus mendacii, illis Spiritus soporis, aliis vertiginis, sacræ nos docuerunt paginæ. Tum Spiritus veteratores, seductores & illusores, homines in tentationem inducere, manifestum ex eo est, quod Dominus ipse discipulos suos hortatus sit, *ne cuius Spiritui crederent*. Imo & illos increpuit, *quia nescirent quo Spiritu ducerentur*. At socrum D. Petri, *Spiritu febrili vexatam*, Euangelio teste comprobatum est.

Homines ergo post creationem suam à Deo relictos, ut sui arbitrii evaderent: tum variis Spiritibus, Diis, & Dominis, qui illos incitarent, permisos: quis mirabitur tam multiplices, & tam variis rerum creaturarum formis, sibi constituisse & coluisse Deos? si reputaverit cognationes & compassionem pene innumeras, quas homines cum Spiritibus, Diis, & Dominis

minis illis, nec non cum rebus omnibus creatis, superis & inferis, habuisse compertum est.

Spiritus & Deos illos, à rectitudine & perfectione creationis in mutabile suum revolutos, abominatus est Deus abominacione illa, qua rectissimo & optimo prava & mala cordi esse non possunt. Deos hac propter legas illos Codicibus sacris nominari, Spiritus nequam, & nequitas: Spiritus erroris: Spiritus malos, & pessimos. Quale illud est Iudicum 9. *Misit Deus Spiritum pessimum inter Abimelech, & habitatores Sichem.* Deos praterea vanos & mendaces, improba: Idola fallacia, abominaciones, immundicias, pollutiones, prostibula, sterora. Imo sopores, & furores Domini. Tale illud Samuelis 1. cap. 26. *Irruerat sopor Domini super Saul & suos.* Sopor vero Domini idem est hoc loco, qui Spiritus nequam à Domino, superiori capite 16 ejusdem libri, ubi legas, Spiritum Dei recessisse à Saulo, & exagitavisse illum Spiritum nequam à Domino. Tale iudem illud & Samuelis 2. cap. 24. *Addidit furor Domini irasci contra Israel.* Quod liber primus Paralipomenon de eadem re loquens expressit his verbis. *Consurrexit Sathan contra Israel.* Vbi Satan idem est qui furor Domini, sive à Domino.

Quin & Spiritus, Deos & Dominos illos, lege creationis suæ mutabilis & corruptibilis, mortales esse, imo & morti æternæ damnatos, libri ipsi sacri testes sunt idonei. Apud quos facinorosi & nequam homines, vocati sunt filii Belial. Filii Heli dicti sunt filii Belial, Samuelis 1. cap. 2: nec non Nabal homo nequam, Filius Belial infamatus est, libro eodem cap. 25. At idem filius Belial, vocatus est Filius mortis, Samuelis 2. cap. 12. Et libro eodem cap. 23. torrentes mortis, vocati sunt torrentes Belial: ubi David in cantico suo hæc ait. *Circumsederunt me contritiones mortis: torrentes Belial terruerunt me.* Quibus locis Belial non solum mortalis, sed mors ipsa dicitur: Vtpote qui Spirituum omnium princeps, nec non Spiritus ipsi omnes ministri ejus, mortales, &

morti

morti ex
int. Qu
na deffi
no illos
pos, &
landos?

Homines
Eti quo
in mel
est, no
Eitate
prima
litate

L Ab
sent
capit
torem m
Spiritus
cercatas
desideris
sille cupi
mercede
inde fen
dinem,
issent. E
dini: tra
bum, ut
nibus. H
tores, av
plenos, l
nes, dete
perbos, e
obedient
absque for
Homini
dicatione

morti

morti ex qua non resurgitur in vitam, adjudicati
 unt. Quis vero non credat Spiritus illos morti æter-
 næ destinatos? Si Deus ipse professus sit, extre-
 mo illos rerum corruptibilium iudicio damnan-
 dos, & in ignem æternum cum reprobis præcipi-
 andos?

CAPUT VIII.

*Homines Spiritibus pravis emoti, ceciderint e statu suo re-
 Et quo creati erant, in pravum naturæ suæ. Restituti
 in melius per Spiritum recreationis, qui unus ex Deo
 est, norunt Deum quem ignorat caro & sanguis: San-
 ctitatem assequuntur, quam non poterant creatione sua
 prima adipisci. Et mortem suam naturalem immorta-
 litate supernaturali redimunt.*

Abem omnem peccatorum quæ pessundedi-
 sent homines, hinc maxime deducit Apostolus,
 capite I Epistolæ ad Romanos, quod Deum crea-
 orem missum fecissent, & sese Diis illis & Dominis
 piribus impuris permisissent; Hinc nimirum oc-
 cecatas illorum mentes, nec non suis sibi traditos
 esideriis, turpibus & nefandis contra naturam exar-
 isse cupidinibus. Tum quas meruissent erroris sui
 mercedes, in semetipsis recepisse. Tantam vero
 nde fenestram patefecisse ad nequitiam & turpitu-
 nem, ut per illam tandem ad omne peccatum abi-
 tent. Et sicut Deum nosse posthabuissent suæ libi-
 ini: tradidisse vicissim illos Deum in sensum repro-
 um, ut facerent homines quæ indigna essent homi-
 ibus. Hinc scilicet iniquos factos, malos, fornicato-
 res, avaros, nequitæ deditos, invidiæ & sanguinis
 lenos, litigatores, fraudulentos, malignos, susurro-
 es, detrectatores, Deo odibiles, contumeliosos, su-
 erbos, elatos, scelerum inventores, parentibus non
 bedientes, insipientes, incompósitos, sine affectu,
 bsque fœdere & sine misericordia.

Homines certe Spiritibus illis emoti, nec non con-
 itatione eadem suis sibi appetitionibus impulsî, pro
 affectio-

affectione & compassione quæ his cum illis est : Homines inquam sua peccatorum mole oppressi , & luto cœno merfi , desperavissent de salute sua , neque plantas evellere inde potuissent , ni Deus illos auxilio levavisset , & potentes manus suas , quæ miseris inde elicerent , de cœlo terendisset . At non illa mens Deo fuit , quæ pluribus malis eripiunt , nec deinde solliciti sunt ut res illorum lapsæ in melius referantur . Auctius & melius fecit Deus hominibus . Emergos luto suo flumine vivo primum abluit : candidatos deinde & albatos mento levavit : illosque tandem ab infamia volutabri ad cœli sui gloriam excepit : nec non participes fecit cognitionis , sanctitatis , & immortalitatis divinæ , quæ in felicissimo ejus conspectu est . Illud autem vi & virtute Spiritus illius qui ex Deo est , quique Spiritus ipse Dei est , secunda & nova creatione perfecit : puro puto ejus placito , benigne mente , benigno erga homines animo , & mero beneficio . Quod donum Dei , & pura puta ejus gratia , proinde insignitur .

Consistant ergo hic quicumque se bene nosse cupiunt , & grato in Deum redhostire satagunt animo . Gustent & videant quam dulcis & suavis Dominus : Recolant quantis beneficiis , non hominum merito homines promeritis sit . Cogitatione defigant , se animales esse , & animales non percipere illa quæ sunt Dei neque intelligere posse quæ spiritualiter examinantur . 1 Corinthiorum 2 . 14 . Sapientiam animalem , Diabolicam dicit , D . Iacobo cap . 3 . & sapientiæ divinæ ex adverso oppositam . *Carnem & sanguinem mysteria Dei non retere , sed Deum qui in cœlu est .* Matthæi 16 . Considerent proinde secum in animo , quanta quanta sit illorum imbecillitas in Deo cognoscendo . Se nebula esse turbidibus exagitatæ , qui , ut loquitur D . Petrus omni vento doctrina circumferuntur , neque uni Deo affiguntur . Non posse illos ex sese accipere Spiritus veritatis , quia non vident eum , neque sciunt eum . Iohannis Evangelio , cap . 16 . Quin neque se ipsos nosse

gnorare qua sit via Spiritus, & qua ratione impasta fue-
 rint ossa sua in matrum suarum uteris. Ecclesiastæ 11.
 At si non intelligant vias suas, qua ratione intelligent
 vias Domini? Proverbiorum 20. Investigabiles idcirco
 dicitur divitias Dei, Apostolo, quia homo animalis non
 aperit illas. Imo quia neque illas propter exsuperanti-
 am splendoris & altitudinis capere potest. Se ipsos
 ergo reputent, ex se ipsis orbos auxilii, opumque, ad
 Deum assequendum: cæcos & tenebricosos in co-
 gnitione ejus: quibus propterea secundum suum me-
 ritum, & dictum D. Petri 2. 2. *Caligo tenebrarum re-
 servaretur.* Occasionem vero hinc arripiant benedi-
 cendi Deo, usque adeo bono & facili, qui adversum
 & obviam ierit hominibus eum nescientibus, qui se
 illis ultro obtulerit & noscendum præbuerit. Imo
 qui illos vias suas docuerit, & sicut amicus amicum
 docet, quam familiariter affatus est.

Meditentur rursus, quam prava sit affectio cordis
 hominum. *Homines omnes, sicut & Mundum totum, in ma-
 ligno posuit,* D. Joannis 1. cap. 5. Materix suæ, & fe-
 ribus suis defixos, Sophoniæ 1. Peccatum potare sicut
 pisces aquam potant. Sensus & cogitationes homi-
 num in malum pronas esse ab adolescentia, Geneseos 8.
 hoc est, indole & natura sua innata. At qua ratione
 Ethiops non mutat pellem suam, neque Pardus vari-
 etatem, quia illis innata sunt: Jeremiæ 8. ita neque
 homines benefacere posse, cum malum didicerint, &
 malum illis innatum sit. Naturæ suæ opera malos
 esse, & suapte malitia. Voluntatem carnis, voluntati
 Dei contrariam; atque idcirco sapientiam carnis ini-
 micitiam Deo esse. Legi divinæ non subjici, neque
 posse subjici, edicente Apostolo cap. 8. ad Romanos.
 Duros se esse, & cervicem suam nervum ferreum;
 rectum & perfectum creationis suæ detrectave-
 re, & severiori legis divinæ jugo submitti non potue-
 runt. *Centur parte alia, Deum non solum bonum
 & rectum esse; quales homines in principio creati
 fuerant boni & recti: sed, quod supra homines ex-
 cellissimum est, sanctissimum: cui averfa ad nauseam,*
 &

& inimica sint prava, maligna, & peccata omnia. Benignitatem igitur & liberalitatem Dei extollant, qui nihilo secius ita se cum hominibus comparaverit, ut ad illos pravos, malignos, & peccatores accedere non piguerit; particulamque illis sanctitatis suæ, justitiæ & pacis osculo, afflare non dedignatus sit.

In hanc demum cogitationem veniant, *Hominem putredinem esse, & filium hominis vermem*, Iobi 25. Tum quam vane constituerit Deus homines. Fœnum omnino esse, & tanquam flores agri deflorescere. Imo fœni ad instar, cujus simulacrum habent, de mane usque ad vesperam succidi. Homines, homunciones, non homines, qui toti nihil sunt, habitare domos luteas, quæ terrenum habeant fundamentum; quæque consumantur velut à tinea. Substantiam illorum vanam, stipulam esse, quæ ignito deflatur spiritu: illoque tandem, ex peccato naturæ suæ corruptibilis, mortem necessario consequi: vel, quod idem est, ananxio & morte, quod necessitatis poculum est, creationis suæ fato, dari omnibus quod bibant. Naturam præterea illorum, ut ita dicam, stupeam ante Deum, qui ignis consumens est, & cujus ante oculos compages humana labat, miraculo transformari in Dei ipsius naturam igneam: cujus virtute, contemplatione ejus gloriosissima, pascantur. Et quod palmarum hominibus est, mortalitatem eorum immortalitate commutari, ut in æternum gloria illa satientur.

Reputent ergo illud sedulo & semper apud se creatos se quidem in principio rectos & perfectos: sed rectitudine & perfectione illa tantum, quæ peripheria hominum continebatur: Atque ingenio usque ad deo corruptibili; ut à summitate circuli sui, & perfecti, ad centrum corrupti & imperfecti præcipitarent. Quod si recti & perfecti creati, rectitudinem & perfectionem suam non tenuerunt: quanto minus pravi & imperfecti potuerunt illi attingere ea quæ à prærectitudinem & perfectionem suam posita fuerunt? Supra, inquam, toto intervallo quo terra cœlestis creatio creatore, homo Deo distat. Imo data illis fuerunt

rit scal
qua ad
qua su
confe
quique
bent?
fci, qu
Rom. 7
consci
causas
mome
termi
rum i
ficia
à se d
rentur
ti eor

Recreat
bus d
fio i
Dei e

E
ter
ho
citur;
virtute
diti su
posita
Dei li
fessio
ritu r
At
tum r
eum s
circo
jus vi

rit scala qua cœlum scanderent, vel alarum pernitas qua ad Deum transvolarent. Quo suo intellectu, vel qua sua mentis acie potuere illi cognitionem Dei consequi; cujus negata omnino hominibus via est; quique nullam, vel minimam, sui ipsius notitiam habent? Qua naturæ suæ indole sanctitatem Dei adipisci, qui malum & ipsum quod nolunt, inviti faciunt? Rom. 7. Qua meriti confidentia, vel qua Virtutis suæ conscientia, immortalitatem divinam præripere; cujus causas tam procul habent, ut neque momento, neque momenti, si fas est dicere, ramento, de pactis vitæ suæ terminos prolatare possint? Se igitur virium innatarum inopes, & nullo modo potes fateantur, ad beneficia tanta conquirenda, & tanta rerum interapedine à se diffita. Eoque Deum submissius & sanctius venerentur, quo benignius & liberalius inopiæ & debilitati eorum indulserit.

CAPUT IX.

Recreatio hominum, gratia & donum Dei est. Non omnibus datur hominibus recreari. Sed electis tantum. Electio in rebus naturalibus est. Electio divina in electis Dei est. Qui sint Electi. Et qui dicantur Reprobi.

Fixum igitur ratumque sit, cognitionem, sanctitatem, & immortalitatem divinam, quibus salus hominum constat, & beatitudo cœlestis perficitur; comparari nusquam potuisse hominibus, vi & virtute creationis primæ, qua homines perfecti conditi sunt: utpote quæ supra humanam perfectionem posita sint. Verum illa hominibus dono dari, mera Dei liberalitate & beneficentia: nec non eos ad possessionem bonorum tantorum abripi, potentia & spiritu recreationis, quæ secunda hominum creatio est.

At quamvis Deus, ut ante dixi, non sufflaverit spiritum recreationis illum rebus omnibus creatis, sed eum speciatim hominibus indiderit: neque totam idcirco speciem hominum donavit spiritu illo, cujus virtute detur omnibus Deum nosse sicuti est:

cujus efficacitate liceat omnibus esse sanctis, quemadmodum Deus est sanctus: cujus denique potentia, vitam omnes æternam, quæ immortalitas divina est, adipiscantur. Imo spiritum illum impertivit Deus Electis tantum hominibus, quos è loco & ordine hominum, ad locum & ordinem supra homines excellentissimum evexit, quos divinis suis dotibus, cognitione & sanctitate sua celebravit, & quos sibi tandem immortales, & quasi Deos cooptavit. Ita ut verissime, & ad hanc rem accommodatissime usurpari possit; Deum, qui omnium rerum Dominus est, perpaucorum tamen, & Electorum hominum esse Deum.

Electio in rebus omnibus creatis est. Electiora sunt animata inanimatis. Animatorum rursus, sensitiiva vegetativis, rationalia sensitivis præstant. Sed in lapidibus & metallis, exquisitior est lapis lapide, & metallum metallo pretiosius. Terra item datur electa, & terra datur reprobâ. Delectus est in floribus, tum colore tum odore, electioribus. Electior est cedrus arbuto, vitis labrusca, & mites arborum fructus silvestribus dulciores sunt. Animantium, leones, fortitudine præcellunt, cervi celeritate antideunt, agni mansuetudine eximij sunt. Volucrum, lusciniæ cantu, aquila volatu ceteras vincit. Tum pecudum & avium carnibus, sapidiora alia aliis condiuntur edulia. Quid porro dicam de hominibus? Alii aliis sunt genoroso honesto commendaciores; alii aliis sublimiores, pulchriores, nobiliores, honoribus & divitiis fortunatiores: alii aliis tum virtutis studio, tum ingenii perspicacitate, tum rerum notitia excellentiores. Electio itidem in vita & duratione rerum est. Quædam repente exoriuntur, & repentino occidunt. Cornix justam senescentem vitam hominum novies implere dicitur: cervus cornicis annos quater egreditur: corvus ter in vitam cervi superexit: Phœnix ætatem corvi novies multiplicat: & si credimus antiquissimis ante Hesiodi tempora fabularum traditionibus; Hamadryades vita sua longissima Phœnicis avum decies

praver.

prævertunt. Adde his vitam, si placet, vel durationem cœli & terræ, tum ætèrnum conjugium illud, quo cœlum in gremium terræ descendit, & quo terra perpetuis in cœlum germinibus repullulat: tum à sempiterno manantem stellarum in cœlis ordinem: tum Solis & Lunæ motus indefessos, quibus indefinenter rapiuntur, & quibus ipsa temporum ætèr-
nitas signatur.

In his vero creatis omnibus Electio divina non est. Electio inquam illa qua Deus non omnes sibi elegit homines: qua non est de genere & sanguine creationis primæ: qua genus omne creatorum transcendit, & tot cœlo supra est: quaque recreationis, id est secundæ, non primæ creationis, Electio est. Certe si quid est in creatione prima vel exquisitum, vel pretiosum, vel delectum, vel delicatum, vel forte, vel sublime, vel pulchrum, vel nobile, vel fortunatum, vel sapientia reconditum, vel duratione & vita sempiternum: illud est in recreatione vel creatione secunda longissime exquisitum ultra exquisitum, longissime pretiosum ultra pretiosum, longissime delectum ultra delectum, longissime delicatum ultra delicatum, longissime forte ultra forte, longissime sublime ultra sublime, longissime pulchrum ultra pulchrum, longissime nobile ultra nobile, longissime fortunatum ultra fortunatum, longissime sapiens ultra sapiens, longissime sempiternum ultra sempiternum.

Sed de his Baruc audiendus est, capite 3. libri sui. *Vbi sunt, inquit, Principes gentium, & qui dominantur super bestias, qua sunt super terram: qui argentum thesaurizant, & aurum, quo confidunt homines? Exterminati sunt. Filii Agar exquisierunt scientiam qua de terra est, fabulatores & exquisitores intelligentis. Ibi fuerunt Gigantes nominati illi, qui ab initio fuerunt factura magna, scientes bellum. Non hos elegit Dominus. Ait ille, Electionem divinam non degisse penes Reges & principes gentium: penes doctos & sapientia humana pollentes: pene divites & nobiles: penes fortes & heroes, clara & nominata bellorum fulmina.*

Quia, inquit, perierunt, & exterminati sunt. Quia, legem illam naturæ & creationis primæ, qua homines ad mortem omnes nati & creati sunt, impleverunt: nec compotes evaserunt vitæ illius æternæ, quæ Electionis divinæ potentia, & secundæ creationis virtute constitit.

Dicitur Deus homines illos eligere & sibi assumere, quos denuo fingere, & secundo creare instituit: quibus se notum dedit & confessus est: quos sanctitate sua donavit: quos immortalitatis suæ, quæ vitæ æterna est, participes fecit: quosque proinde ab hominibus ad Deos erexit. Dicitur porro Deus idem homines illos reprobare & ejicere, quos creare tantum nec recreare dignatus est: quorum cordibus non splenduit: quos tabo & inquinamento carnis suæ utripatos vivere sivit: quos morte donabiles morte non redemit: quos denique nihil supra homines sapere voluit.

Non eligere, *reprobare*, & *ejicere* dicitur. Quod vulgare est apud auctores sacros. Admissus Samuel ad ædes Isai, ut, quem non noverat ex filiis ejus unum, in Regem Israel ungeret: quam primum vidit Eliab primogenitum filiorum Isai, cujus ore regium deus eminebat, electum illicet à deo credidit. Sed admodum Deus Samuelem. *Non respicias*, inquit, *vultum Eliab, quoniam abjeci enim*. Samuelis 1. cap. 16. *Abjeci eum*, eo loci, vere & reapse est, non elegi eum. Manifestius evadet hoc per Evangelium D. Matthæi, cap. 24. de judicio ipso Electorum & Reprobatorum, quod fiet in die Domini. Tunc, ait Evangelista, *unus assumetur, & unus relinquetur. Relinquetur*, eo loci, manifesto idem est, quod *reprobabitur & ejicietur*. Hæc orabat Salomon Regum 1. capite 8. *Sit Deus noster nobiscum, non derelinquens nos, neque projiciens: sed inclinet corda nostra ad se*. Vbi nota primo, *derelinquere & projicere* eadem fuisse Regi sapientissimo. Nota secundo, *Deam inclinare corda hominum*: quæ vicissim cum non inclinat, *obdurare* dicitur: nec non *odisse* cum non diligit. In quam bonam partem accipiendum il-

lud

Iud est, *Dilexi Iacob, odio autem habui Esau*. Eximius demum locus est apud Ieremiam Prophetam, ubi Deum introducit exitium Iudæis minitantem. *Dorsum*, inquit Dominus, & non faciem ostendam eis, in die perditionis eorum. Ibi, dorsum vertere Iudæis, occurfare Iudæis fuit. Iudæos relinquere, deserere, & fugere; Iudeos fuit deturbare, sternere, pessundare.

Rejcti ergo & reprobi homines, Deo sunt proprie, derelicti, vel quod idem est, non electi: nec assumpti. Qui mos loquendi Iureconsultis non ignotus est: apud quos *accrescere*, non *decrecere* est, & quibus *jus accrescendi*, jus proprie est non *decrecendi*. Simili apud Theologos, converso licet argumento; quicquid accrescit Electis felicitatis & gloriæ ex recreatione sua, præter & ultra prærogativam creationis suæ; decrecere dicitur reliquis hominibus, quibus tantum licet esse hominibus; sed quibus nihil concessum est præter & ultra homines.

Causam vero eximiam Electionis hujus reddidit D. Paulus, exquisito Romanorum loco illo, quo res omnes creatas in manibus dei posuit, ut lutum est in manibus Figuli: nec non eandem potestatem in res omnes creatas deo tribuit, quam habet Figulus in lutum, cum ex eadem massa, aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam facit. Atqui, si bene calculum ponas, nunquam ita magnifice de dei bonitate & clementia dicemus, quin superet beneficentia & benignitas ejus, erga opera sua omnia; sive illa creationis honore tantum impertiverit, sive & illa recreationis gloria dignatus sit. Imo nihil est tam vile in rerum natura, quod non in honorem, & in honorem magnum creatum sit, qua ratione in honorem Dei creatum est. Ac veluti Figulus contumeliose non agit cum luto illo, quod non ad honorem & ornamentum abacorum effingit: nisi ratione comparationis illa, qua vas forsitan ad usum non di-

cam contumeliosum, sed minus honestum, rota exiit. Deus item, nullam vel injuriam vel contumeliam decrevit rebus illis creatis, quas minus honorabiles effinxit: nisi contumelia putetur illa, quæ verius honorisprivatio est. Honor est, verbi gratia, inanimato, creatum esse à Deo: sed eidem contumelia putatur, non creatum esse in honorem animati. Honor est vegetativo, animatum esse: sed eidem contumelia putatur, animatum non esse in honorem sensitivi. Honor est sensitivo, animale esse: sed eidem contumelia putatur, animale non esse in honorem rationalis. Honor est homini rationali, ceteris ratione sua præstitisse animantibus: sed eidem contumelia putatur, Electum non fuisse in honorem secundæ creationis illum, quo intellectus ratione, & homo homine, excelsissimo gloriæ intervallo interest. At vero, ô homo, tu quis es qui de Deo quaeris, & cum illo expostulas, qui te creationis honore dignatus est; si te præterea ad recreationis gloriam non elegerit? Numquid dicet figmentum ei qui se finxit, *Quid me fecisti sic?*

CAPUT X.

Electio divina dupliciter consideratur: in Deo, & in Mystério. Illa ab æterno est. Hac mysticis temporum occasionibus dispensatur. Illa homines omnes indistincte admittit. Hac Iudæos primo elegit, & in Iudæa Gentes terrarum omnes assumpsit.

Electio divina illa quæ recreatione conficitur, & quæ propriè hominum transitus est ab hominibus ad Deos, dupliciter consideratur: vel in deo, vel in mysterio. Electio in deo ab æterno est: edicente Apostolo cap. 1 epistolæ ad Ephesios: quo loci Electos statuit ante ipsam Mundi constitutionem. Vbi porro nullus habetur respectus, vel ad gentem, vel ad personas: secundum illud D. Pauli, asserentis cap. 3 ad Colossenses: *Apud Deum non esse Gentilem, neque Iudæum, neque circumcisionem, neque præputium,*

neque

neque Barbarum neque Scytham, neque servum neque liberum. Quo refer & illud Romanorum 2: Non esse acceptionem personarum apud Deum.

Electio in mysterio, mystica seculorum dispensatione peragitur; respectu mystico habito ad gentem, vel acceptione mystica personarum habita; qua hominibus peculiariter electis Electionem suam mysticam deus primo impertivit; & à quibus Electionem eandem illam, tanquam à suo fonte, in ceteros deinceps gentium omnium homines derivari & effundi voluit. Mysterio & consilio nobis incognito, quod deus apud se condidit, & signavit in thesauris suis; ut loquitur Moyses in cantico suo. Cujus propterea vias investigabiles insistere posse, temere ne presumamus: & de illo nihil preferamus, quod Scripturas sacras non sapiat, quantum in illis sapere concessum erit hominibus.

Illud autem pro certo & indubitato paginis sanctis traditum est: Deum præ ceteris gentibus, & ceteris gentium omnium hominibus, elegisse gentem Judaicam, & Iudæos homines, quos primum, & ante omnes gentium omnium homines, Electione sua donaret. Electione inquam illa, quæ vera dei cognitione, quæ sanctitate divina, quæ recreatione, & resurrectione in vitam, quæ vita æterna constituit. Cujus rei testimonii scærent libri omnes quotquot sunt utriusque fœderis: & quorum locos præcipuos in processu hujus Systematis, suis locis, & quemque suo ordine (si deusnaverit) non perfunctorie attingam. Effusos quinetiam ex fonte illo Electionis mysticæ, quæ manavit à Iudæis & gente Iudaica, electionum rivis mysticos, super gentes omnes & gentium omnium homines. Codicibus itidem sacris manifestum est. Quod evidentissimis in promptu erit expedire argumentis, ubi de Electione gentium tractare locus erit.

Electio illa quæ in Deo ab æterno est, Christo constat: quatenus Christus spiritus pure ex deo est: Spiritus emanans, stabilis, incorruptibilis & æternus:

per quem indistincte Iudæi & gentiles electi, recreantur & resurgunt. Electio in mysterio, quæ mystica temporum partitione revelatur, Christo eodem perficitur: quatenus spiritus ille, homo & caro factus est: quatenus inquam homo Iudæus, ex semine electo Iudæorum, à quibus mystica Electio procedit, natus est: quatenus item à Iudæis ejectus, damnatus, & crucifixus, Iudæos vicissim abiecit, & sibi Gentes non electas ascrivit: quatenus porro Iudæos & gentes plene assumet, cum venerit in spiritu: quatenus denique ubi tempus erit, utrosque, Iudæos & Gentiles, sanctitate perfecta recreatos, resurrectione donabit, & vita æterna coronabit. Iudæos Deus & gentiles indistincte elegit, nulla Iudæorum & gentilium acceptione habita, Electione illa quæ ab æterno est. Potiores Deus Iudæos gentibus habuit, Electione illa quæ mysticis seculorum occasionibus impertitur. Imo gentiles in Iudæis primo electis, sibi deinceps elegit Deus electione mystica: quatenus extraneos in Iudæorum gentem & familiam adoptavit, vel quatenus Oleastros in Iudæorum Oleam insevit: quæ D. Pauli comparatio est. Romanorum cap. 11.

Iudæos Deus & gentiles sibi elegit illos Electione æterna, quos sine delectu gentis donavit spiritu Christi: vel quibus infudit ab æterno spiritum illum qui ex Deo est: spiritum emanantem, stabilem, incorruptibilem, & æternum, cuius virtute recreentur & gloria immortalitatis decorentur. Infunditur autem spiritus Christi animabus electorum, ratione eadem, qua facultas vegetativa arboribus & plantis innascitur: qua facultas sensitiva, animarum vegetativæ inseritur: qua denique facultas rationalis, vegetativis & sensitivis inditur & additur hominum facultatibus. Animarum rursus spiritalior illa est, quæ pluribus constat sive componitur facultatibus. Verbi gratia. Anima bruti spiritalior est anima plantæ, quia brutum superat plantam facultate sensitiva. Anima hominis spiritalior est anima bruti, quia homo superat brutum facultate rationali. Spiritalissima proinde est anima

anima electorum; supra animas reliquorum hominum, quia electi superant reliquos homines spiritus Christi, spiritu recreationis, & spiritu illo qui ex deo est. Quem ideo Propheta Rex vocavit *spiritum principalem*. Psalm 51. Cujus scilicet virtute electi dicuntur per excellentiam *Spirituales*. Imo corpore ipso spirituales, per resurrectionem in vitam spiritalem & aeternam.

Dispar omnino ratio est compositionis materiae, & compositionis Spiritus. Crassior nimirum exurgit materia illa, cui multa superingeruntur materialia. Defacior vero & purior evadit spiritus ille, qui pluribus componitur Spiritibus. Ac veluti in Arithmeticis; minutiam multiplicare, minutiam est minuire & subtiliorem efficere: subtilior evadit Spiritus ille, qui pluribus multiplicatur & diluitur Spiritibus. Multiplicatur vero, imo subtrahitur, & additur Spiritus Christi in Electis: qualis multiplicatus fuit Eliaeo, qualis item subtractus fuit Moysi, & additus septuaginta viris de senioribus Israel: Numerorum 11. Sed hæc non sunt hujus loci. Crediderim spiritum Christi, qui Electis infunditur, fermentum illud fuisse tribus satis farinae absconditum; de quo D. Mathæi Evangelium est, cap. 14. *Fermentum*, inquam, quia crescit & multiplicatur in Electis. *Absconditum tribus satis farinae*; quia immiscetur tribus illis animæ facultatibus, quæ sunt in homine; rationali, sensitivæ, & vegetativæ.

Spiritus Christi qui ab æterno Electione æterna in Electis est, sine delectu Gentium: virtus & potentia in illis est recreationis, resurrectionis, & vitæ æternæ. Virtus illa exeritur, nec non potentia illa in actum reducitur, Electione mystica, & mysticis secularum dispensationibus; quibus judæi primum electi sunt, post habitis & neglectis Gentibus; quibus vicissim, ejectis & neglectis Judæis, Gentes in Judæorum locum successæ sunt; quibus deinceps Judæi & Gentiles concorporales, in Electionem unam coalescent; quibus denique recreatio utrorumque perficietur: ut

tandem in consummatione seculorum, utrosque resurrexione & vita æterna donet Deus, sine delectu Iudæorum & Gentium. Qui erit reditus ab Electione mystica, ad Electionem æternam. Introitus, & Myſteriorum omnium consummatio.

Meta ergo Systematis hujus, quæ terenda & circumvertenda mihi erit, constituetur in Electione mystica illa, quæ Iudæis primo competiit, & in cuius deinceps partem Gentes vocata sunt, expunctis Iudæis; ut in unam denique & plenam, Iudæi & Gentiles, salutem coeant. Disputatio inquam tota hæc erit, de Iudæis, & de Gentilibus, De Iudæis, qui, nemine discrepante, originem suam duxerunt ab Adamo: Et de Gentilibus, quos, ex mea hypothesi, ante Adamum conditos statui. De Iudæis Adamitis: Et de Gentilibus Præ-Adamitis.

S Y S T E M A T I S
T H E O L O G I C I
L I B E R S E C U N D U S.

C A P U T I.

De electione Iudæorum. Electio Iudæorum incepit ab Adamo primo Iudæorum patre. Iudæi primogeniti, quia primo electi. Electi autem non suo merito, sed merito Dei eligentis & volentis beneficio. Formati ex eadem terra communi, qua ceteri homines creati sunt. Deus matrimonio conjunctus Ecclesie Israëliti. Iudæorum pater. Iudæi Dei habiti, qua filii Dei. Deus Iudæorum mater. Amicus Iudæorum. Iudæi amici Dei.

Entiles non oriandos esse ex stirpe & prosapia Iudæorum; imo genere diversos, dignoscere erit, ex illis qua de Electione Iudæorum & Gentium dicemus. De utraque vero seorsim, Principium erit ab Electione Iudæorum.

Elect.

Electio Judæorum super omnia rerum creata, extollitur Deuter. cap. 10. ubi Moses Judaico populo hæc commemorat. *En Domini tui cælum est. & cælum cæli; terra & omnia qua in ea sunt. Et tamen patribus tuis conglutinatus est Dominus. Elegit que semen eorum post eos.* Convenit de hæc re Deuteronomio cum epistola ad Hebræos; ubi hæc legas scripta, capite 2. *Christum nusquam apprehendisse Angelos: sed semen Abrahæ apprehendisse.* Electionis enimvero mysticæ fundamenta locavi in Christo, quatenus ex semine Abrahæ & Judæus factus est. Typus autem Christi ponitur Adamus, seminis Abrahæ & Judaici princeps. Typus, inquam, prototypum suum antecedens, ordine & tempore. Qua ratione mysterium Adami peccantis, præjudicium fuit de mysterio illo, quo Christus pro peccato Adami mortuus est; & quo electio mystica peragitur. Repetenda ergo erit Electionis origo mysticæ, secundum ordinem, & dispensationem temporum, ab Adamo primo Judæorum parente. Et quo argumento salus à Judæis est; salutis illius origo ab Adamo Judæorum patre erit. Ab Adamo inquam eodem ipso, à quo & perditio fuit. Quam nimirum salutem omnibus hominibus propositam in Adamo, nunquam accepissent homines, nisi Adamus illam perdidisset. Recreatio certe, quæ secunda creatio, salus hominum, & eorundem Electio est, originem sumpsit à lege data Adamo; & à morte illa quæ ex transgressione legis illius creata est. Morte inquam Christi, quæ primæ creationis extinctio est; quæque ab Adamo ipso invaluit. Sed de his aliis pensiculatorius.

At quo mysterio, Electionis origo fluxit ab Adamo in omnes homines, propagata eadem est ab eodem tanquam à stirpe sua, in filios & nepotes suos, Judæorum ramos omnes. Propterea enim Judæorum semen elegit Deus, quia prius eorum patribus conglutinatus est; supra laudato Deut. cap. 10. Sive quod idem est, quia prius Judæorum patres elegit Deus. Glutinum quippe illud quod Deus Judæorum patribus ad-

hæsit, eorundem Electio fuit. Scriptum quidem est Exodi 3. *Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob.* Hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meum in generatione & generationem. Adverte tamen ad illa quæ dicebat Laban Iacobo, Geneſeos 31. *Deus Abraham, & Deus Nachor iudicet inter nos, & Deus patrum eorum.* Vbi nota, Deum, non tantum Abrahami Deum fuiſſe; ſed & Nachor fratris Abrahami; imo & Thare patris Abrahami & Nachor: Deumque itidem reputandum patrum omnium Thare, uſque ad Adamum. Electio igitur Iudæorum, ab Adamo, tanquam à primo patre ſuo, & primo Iudæorum principe, revocanda erit. Et quamvis proprie Iudæi dicantur proſcruati ex Iuda, natu quarto ex duodecim filiis Iacob: Iudæos tamen, late ſumpto nomine, dicemus & illos, quicumque ab Adamo uſque ad Iudam derivati ſunt. Elegit ergo Deus Iudæos, ſemen Abrahami & Adami: quia Abrahamo & Adamo, patribus eorum, conglutinatus eſt. Nimirum, quia Iudæos formavit in Adamo, & Iudæis benedixit in Abrahamo.

Electioſis huius myſtica, & Iudaica, pacta deprehenduntur, ab Adamo uſque ad Moſem ante & poſt diluvium, patribus Iudæorum multoties & multifariam repetita. Sed peculiari magis fœdere Iudæis ipsis ſancita in Moſe. Tale illud eſt Deuteronomii 7. Vbi Moſes populum Iudaicum alloquens; *Te, inquit, elegit Dominus Deus tuus, ut ſis ei Populus peculiaris, de cunctis populis qui ſunt ſuper terram.* Populum vero illum, Primogenitum ſuum vocavit Deus ipſe, Exodi 4. *Primogenitus meus Iſrael.* Nec non, *Primitias frugum Domini.* Ieremias capite 2. Vtrumque ratione illa, qua primogenita omnia, & primitiæ omnes, Electioſis jure ad Deum pertinent. Tum quia Iudæi, primi omnium hominum, Electioſis gratia & myſterio donati ſunt. Quo ſenſu Iſaias accipiendus eſt capite 49. *Dominus ab utero vocavit me.* Nec non Propheta rex Pſalmo 22. *Tu es qui extraxiſti me de ventre. Spes mea ab uberibus matris meæ. In te projectus ſum ab utero. De ventre matris meæ Deus*

meus es tu. Vocavit scilicet Deus & elegit Israelem suum ab utero Electionis mystica. Id est, Iudæos habuit electione prima, tanquam naturales Electionis suæ mysticæ filios: neque illos loco Gentilium tenendos censuit qui non ab utero vocati, neque Electi, neque tanquam naturales filii habiti: sed qui Electione secunda, in Electionem mysticam adoptati, adoptivis tantum filii reputati sunt. Hinc nimirum est quod Apostolus Romanorum 2. *Salutem, honorem, & gloriam* (quæ Electio est) *Iudaoprimum* tribuit, deinde *Græco*: id est Gentili: Græcus enim eo loci Gentilis politior est.

Donatos fuisse Iudæos Electione illa prima, non suo merito, sed pura Dei gratia & misericordia, patet hinc; quod Electio hæc mystica, ab Electione illa æterna nata est, qua Iudæi ab æterno electi sunt: hoc est, cum nondum nati essent, cum neque aliquid boni aut mali egissent. *Non ex operibus eorum*, ut loquitur D. Paulus, sed mero dei vocantis & eligentis beneficio. Electionem illam æternam intellexit Isaias cap. 63. *Tu, inquit, Domine, pater noster es, & Abraham nescivit nos, & Israel ignoravit nos.* Abraham vero & Israël sumuntur indistincte hoc loco, pro patribus Iudæorum. Significavit autem Propheta, Deum patrem fuisse Iudæorum nondum natis patribus Iudæorum ipsis, quo tempore nesciebat Iudæos Abrahamus, & Israël ignorabat illos. *Elegit te Dominus, quia dilexit te.* Deut. 7. *Non propter Iustitiam Iudæorum* elegit illos, De quo vide cap. 9. Deut. ejusdem. *Salvum me fecit, quia voluit me.* Psal. 18. *Ipse fecit nos, & non ipse nos,* canebat David Iudæorum rex, Psalmo 100.

Si ad materiam spectes, qua Iudæi facti sunt, nihil erit quare illos propterea Electionis primatu dignos censeas. Constat enim, carne eadem, & sanguine eodem dilutos, quo Gentiles coaluerunt: nec non eodem luto subactos, quo ceteri homines compacti sunt. *Sicut lutum in manu Figuli, sic vos domus Israël in manus mea:* dicebat deus, Jer. 18. Alludebat vero Propheta ad lutum ipsum quo Adamus primus pater Iudæo-

rum formatus erat. Lutum, inquam, *commune & immundum*. quod notandum est. Docemur hoc capite 3. Genes. Quo deus dicitur *ejecisse Adamum de Paradiso voluptatis*, quæ Terra erat electissima: *Ut operaretur Terram de qua formatus erat*. Terram scilicet non electam, terram communem & immundam, de qua Adamus formatus est, & de qua ceteri homines creati sunt. Commune enim, non electum, & immundum, idem sunt Actorum 10. nec non locis aliis quam pluribus utriusque Testamenti. Ratione porro illa qua Adamus luto communi & immundo formatus est, dicitur Deus invenisse Israël, *in loco horroris, & vasta solitudinis*; Deuteronomii 32.

Judæos item natos esse naturaliter immundos, sicut ceteri homines naturaliter immundi nati sunt & nascuntur: testis est Ezechiel capite 16, ubi deus sponfam suam Israëlitem, id est Judæos, & Israël ipsum, his verbis aggreditur. *Radix tua & generatio tua de terra Chanaan, Pater tuus Amorrhæus, & mater tua Cethæa. Et quando nata es, in die ortus tui non est præcisus umbilicus, & aqua non es lota in salutem, nec sahsalita, nec involuta pannis. Non pepercit super te oculus ut faceret tibi unum de his misertus tui. Sed projecta es super faciem terra, in abjectione anima tua, in die qua nata es. Transiens autem per te, vidi te conculcari in sanguine tuo. Et paulo post. Expandi amictum meum super te, & operui ignominiam tuam. Et juravi tibi, & ingressus sum pactum tecum, ait Dominus: & facta es mihi, & lavi te aqua, & emundavi sanguinem tuum ex te, & unxi te oleo. Quo textu celeberrimo patet, Judæos ex eadem radice productos atque ex eadem terra communi compositos, qua gentiles omnes producti & compositi sunt. Amorrhæi namque & Cethæi, pro quibusvis gentilibus hoc loco usurpantur: nec non terra Chanaan, pro terra nondum electa, pro terra communi & immunda sumitur. Intellexit inquam Deus, Judæos, patre & matre terra non electa genitis, genitos & ipsos non electos: natos immundos, & sanguinè creationis primæ turpatos: nudo*

& expositos. Benignitate autem Dei transeuntis qui illorum miseratus est, lavatos, amictos, & in fœdus electionis mysticæ assumptos.

Nullo potiore significatu potuit exprimi dilectio Dei erga Iudæos: vel potius amor ille sanctus quo Deus electione sua mystica Iudæis adhaesit: quam matrimonio illo mystico, quo Deus expandisse dicitur amictum suum super sponsam suam Israelitidem. Neque enim dari potuit amoris copula sanctior & arctior illa, qua duo Amantes matrimonii glutino, animarum quoque, mixturam faciunt, ut duo unum fiant. Hinc suaves illæ colloquutiones Amantium veluti comparum, quibus amatorium suum libellum aspersit Salomon: ubi Deus sponsus, sponsam suam Iudaicam amatorie compellat: atque ubi vicissim sponsa Iudaica Deum sponsum suum veneratione & amore incensa obtestatur. Hinc & illa ornamenta & dona mystica, quibus Deus sponsam suam Iudaicam celebravit, ut illam è lato formationis suæ ad splendorem divinæ gloriæ elevaret. Ezech. cap. 16. *Vestivi te, ait Dominus, discoloribus, & calceavi te ianthino; & cinxi te bysso, & indui te subtilibus, & ornavi te ornamento; Et dedi armillas in manibus tuis, & torquem circa collum tuum; Et dedi in aurem super os tuum, & circulos auribus tuis, & Coronam decoris in capite tuo. Et ornata es auro & argento: Et vestita es bysso, & polymito, & multicoloribus. Similam, & mel, & oleum comedisti, & decora facta es vehementer nimis; & profecisti in regnum.*

Pietatem rursus patriam erga Iudæos testificatus est Deus, quando illos sibi in filios elegit, & illorum pater factus est. Imo electionem suam ambitione donavit, quando illos sibi assumpsit in filios honorabiles. *Filius honorabilis mihi Ephraim.* Ierem. 31. Quos & nomine suo vocavit Deos. *Vocavi te, ô Israel, nomine meo.* Isai. 43. Solenni scilicet more illo, quo filii nomine patrum suorum appellantur. De quo & Psalmus exstat 82. *Ego dixi, Di estis, & filii Excelsi omnes.* Quæ de Iudæis Christus ipse interpretatus est, divi Joannis Evangelio, cap. 10. *Lapidabant eo loci Christum*

Christum Iudæi quod se Deum fecisset. Judeos increpans Christus hæc illis objiciebat. *Nonne scriptum est in lege vestra, Ego dixi, Dii estis? Si illos dixit Deos, ad quos sermo Dei factus est, & non potest solvi scriptura: Quem pater sanctificavit, & misit in mundum, vos dicitis qui blasphematis, quia dixi, Filius Dei sum? Quæ sic facilius & rotundius tornare liceat. Si vos, ô Iudæi, deos dixit scriptura, ad quos verbum Dei pervenit: Quidni dicar ego filius Dei, qui ipse verbum Dei sum? Adnecte his quæ scripta sunt in capite Psalmi ejusdem. Deus stetit in Synagoga Deorum. In medio autem Deos dijudicat. Quæ de Iudæis intelligenda sunt. Synagoga enim illa in cujus medio stesisse dicitur hic Deus, Templum Dei fuit: locus ille solii Dei, & locus vestigiorum pedum ejus, ubi habitavit in medio filiorum Israel. Ezechielis 43. In quo templo synagoga & ecclesia Iudæorum celebrabatur. Dii igitur Iudæi erant; & synagoga deorum, synagoga Iudæorum erat. Deus item Iudæos judicabat; qui deos judicavisse in synagoga illa dicitur hoc loco. Minitabatur porro Deus psalmo hoc, diis illis & Iudæis, morituros illos sicut homines: id est, sicut gentiles. Vos autem sicut homines moriemini. Homines eo loci gentiles sunt, ut infra docebitur. Rationem autem reddidit hanc David idem in principio hujus Psalmi, quare Iudæis mori incumberet, sicut gentilibus. Quia, inquit, Iudæi iniquitatem judicarent, & facies peccatorum sumerent. Hoc est, quia Iudæi legis Dei oblitii, iniquitates gentilium imitarentur: quia se in facies gentilium verterent, & se à Iudæis sanctis in gentiles peccatores transformarent: Peccatores enim gentiles sunt, ut infra demonstrabitur. Dii vero dicti sunt Iudæi, Psalmo hoc, ratione illa qua filii Dei sunt: & qua filii non tantum nomina, sed personas patrum suorum gerere dicuntur. Ego dixi, Dii estis, & filii Excelsi omnes.*

Filii autem Deo dilecti & carissimi fuerunt Iudæi. Quos dicitur Deus portavisse sicut homo portare solet puerum suum. Deuteron. 1. Nec non erudisse sicut homo filium

filium
custodi
tine
lum d
viscer
quæ d
portav
At si
tamen
Qu
Deus
ama v
Ihoia 4
minus
rem.
hæc
tha con
nec n
sto d
Israel,
Dici
dicunt
ni, &
mium
suas bo
vit etia
Duxit
suo; qu
nu eda
tis, vel
citæ,
quod
tate, i
dilexi

filium suum erudit. Deuter. 8. Quos circumduxisse, & custodisse quasi pupillam oculi sui Deut. 32. Quod latine fuit, iulisse & gestavisse in oculu. Neque illos solum dilexit Deus, sicut pater diligit filios suos: sed & viscera ipsa caritatis suæ Iudæis aperuit, more matrum quæ dulces natos suos ad pectus premunt. Quos & portavisse dicitur in utero suo, & gestavisse in vulva sua. At si natorum suorum mater esset immemor, Iudæorum tamen non oblivisceretur Deus. Isai, capite 49.

Quid præterea dicam de amicitia illa qua jungi Deus Iudæis voluit? *Conglutinatus est Deus Iudæis, & amavit illos.* Deuter. 10. *Semen Abrahæ amici mei.* Isaiæ 4. *Israelem quineciam, delicias suas, vocavit Dominus, Puerum suum vernam, puerum delicatulum.* Ierem. 3. Quod ut simplicius & verius significem, adhæsit Deus Israeli amicitia nexu illo, quo *anima Ionathæ conglutinata est anima David*, Samuelis 1. cap. 18. nec non quo Dominus ipse Iesus Christus Ioanni dilecto discipulo suo bene voluit. Appellatus propterea Israel, *amantissimus Domini*, Deuter. 32.

Dicitur itidem Deus Iudæorum Pastor: & Iudæi dicuntur Oves pascuæ ejus. *Nos populus pascuæ Domini, & oves manus ejus.* Psalmo 95. Quod certe eximium fuit Electionis symbolum. Novit enim oves suas bonus pastor, & numerum earum recenset. Novit etiam Electos, & numerum eorum recenset Deus. *Duxit item Deus & consolatus est Iudæos virga & baculo suo; quos in loco pascuæ collocavit, & super quas refectio-nu educavit.* Psalmo 23. Nullum denique, vel amoris, vel pietatis patriæ, vel caritatis maternæ, vel amicitia, vel pastoriciæ sollicitudinis exemplum est, quod Deus non moverit in amore, in pietate, in caritate, in amicitia, & sollicitudine, qua Iudæos elegit, dilexit, pavit, curavit & prosecutus est.

CAPUT II.

Deus Iudaorum rex, Iudaei populus Dei. Deus Iudaorum dominus. Iudaei servi Dei. Iudaei dicti sancti. Dicti Iusti. Iudaei electi in populum sempiternum. Separatis de universis populis terra, in sortem & hereditatem Domini.

Affectus ille quo Rex bonus in populo suo commovetur, ceteros hominum omnium affectus complectitur. Rex etenim bonus, pater, & pastor, & amicus populi sui est. Imo caput populi sui, ratione eadem qua Vir caput mulieris est. Atque illo respectu Ierusalem, per quam populus Iudaicus significatur, quæque Civitas magni Regis dicta est; Regina & Princeps, & sponsa incedit Regis illius, apud authores sacros. Rex itaque populi Iudaici Deus est; & populus Iudaicus, populus Dei est sui Regis. Neque vero Rex tantum, sed Deus est Iudaorum Deus: quatenus Iudaei Electi, uncti sunt & ipsi in Reges: & quatenus Deus est supra Reges, sicut Reges sunt supra suos greges.

Dominus autem factus est Iudaorum Deus, non solum Electione, & animo; sed foedere & pacto, multoties sancito & repetito: de quibus alias, & fusius dicemus. Tale illud est Deuteronomii 26. *Dominum elegisti hodie, ut sit tibi Deus; Et dominus elegit te hodie ut sis ei populus peculiaris.* Tum capite 27. *Factus es hodie populus domini Dei tui.* Deus ergo, qua supra Reges est, & qua Deus non solum bonus, sed optimus, commotus est in populo Iudaico, affectibus omnibus, amoris, pietatis, & sollicitudinis supra affectus omnes quibus boni Reges commoventur in populis suis.

Dilectio illa, qua Dominus Iudaeos sibi elegit in populum, cum imperio, & dominio fuit, quatenus Rex eorum & Deus idem factus est. Quatenus inquam Regum imperium & dominium est in suos populos: Reges vero in ipsos imperium, & dominium Dei est. Quo nomine & jure audit Deus *Rex regum, & domi-*

nus dominantium. Imperium sed enim & dominium Dei in Iudæos, majestatis & potestatis fuit, ad illorum securitatem & salutem; non tyrannidis, ad illorum contritionem & interitum. *Noli timere,* dicebat Deus Abrahamo, Geneseos 15. *Ego sum protector tuus, & merces tua magna nimis.* Adde & Deuteronomii illud capite 33. *Beatus es tu Israel. Quis similis tui, popule, qui salvari in Domino, qui scutum auxilii tui, & gladius gloria tua?*

Summum ergo imperium & dominium Dei est in Iudæos populum suum. Quare & nomine uno, *Dominus Deus Iudæorum,* nuncupatur: & vicissim Iudæi, populus Dei, populus peculiaris, & peculium ipsum Domini appellantur. Populus, respectu Dei, jure imperii & Regiæ potestatis. Peculium, respectu domini, & jure domini. Qua itidem significatione Iudæi, fors & hæreditas Domini indignantur. *Hæreditas mea Israel.* Isai 19. Ad cujus partem servi veniunt: & qua ratione Iudæi servi Dei sunt. *Semen Israel servi mei.* Paralipomenon 1. cap. 16. Et, *Dixi tibi Israel, Servus meus es tu.* Isai 41. Tum psalmo 125. *Ecce sicut oculi servorum in manibus dominorum suorum; sicut oculi ancilla in manibus domini sui: ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum.* Ubi nota, Deum esse dominum & dominam Iudæorum, sicut illorum supra pater & mater fuit. Adeo vero tritum est, Iudæos dici populum Dei, peculium, sortem, & hæreditatem domini: tum possessionem, servos, vineam: nec non vasa & suppellectilem Domini, & quæcunque in hæreditatem & dominium cadunt: Hæc omnia, inquam, libris omnibus sacris ita crebro occurrunt, ut operam ludere esset si in illis recensendis diutius immorarer.

Iudæis obnoxius fuit Deus, & ut loquitur Deuteronomium cap. 7. *Iunctus est illis Dominus;* elegit & dilexit illos: ut vicissim eligerent Deum Iudæi, ut Deo obnoxii essent, ut Deo jungerentur, & Deum penitus diligerent. *Diliges dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.*

Deuteron.

Deuteron. 6. Imo quæ relatio, quæ compassio, quod vinculum necessitudinis fuit arctissimum, inter Deum & Iudæos: Exaltavit Deus Iudæos in nomen, in laudem, & gloriam; ut à nominatis, à laudatis, & gloriantibus celebraretur. Rectos decet collaudatio. Psalmo 33. *Sicut adhæret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinari mihi omnem domum Israel, ut esset mihi in populum, & in nomen, & in laudem, & in gloriam.* Jerem. 13.

Sed in primis elegit Deus & vocavit Iudæos ad sanctitatem, ut à sanctis sanctificaretur. *Estote sancti ut ego sum sanctus.* Deuteron. 12. *Eritis mihi sancti, quia sanctus sum ego Dominus.* Levitici 20. item Exodi 19. *Vos eritis mihi in regnum sacerdotale, & gens sancta.* Quin & Iudæos passim legas unctos & electos, in Reges, in Sacerdotes, & Prophetas: quæ sunt exquisitissima, & electissima sanctitatis nomina.

Ratione illa qua Iudæi ad sanctitatem electi sunt, dicuntur vulgo *gens sancta, & populus sanctus*, in bibliis sacris. Imo & simpliciter *sancti*. Quo sensu D. Paulus intelligendus est Ephesiorum 3. ubi de se ipso loquens hæc ait, *Mihi autem Sanctorum minimo.* Id est, mihi Iudæorum minimo. Neque enim is erat Paulus, humilitatis Christianæ typus eximius, qui ratione habita ad sanctitatem suam, sanctum se propterea gloriaretur. Intellectu eodem legendum illud est Actorum 16. *Ut gentes sortem accipiant inter Sanctos.* Id est, ut gentes participes fiant benedictionis & electionis Iudæorum. Sancti enim eo loci Iudæi sunt. Explicavit sortem illam, & Sanctos illos D. Petrus, epistola sua 2. cap. 1. in principio. *Petrus, inquit, Apostolus his qui coequalem nobiscum sortiti sunt fidem in Christo.* Petrus autem scribebat ad gentiles universos qui æqualem cum Iudæis sortiti erant fidem, benedictionem, & electionem in Christo. Quapropter & Epistola D. Petri catholica dicta sunt. Adjunge his quæ D. Paulus ad gentiles Colossenses scripsit, cap. 1. *Gratias agentes Deo, qui dignos nos facit in partem sortis Sanctorum, in lumine.* Annumeravit se in gentilibus gentilem Apostolus, quando scripsit, *qui dignos nos fecit.*

fecit. In lumine, D. Paulo, idem fuit quod in Christo D. Petro. Elucidantur porro hæc per D. Ioannem Iudæum & ipsum, Epistola sua I. catholica, sive ad gentiles universos scripta, capite I. ut & vos societatem habeatis nobiscum beatitudinis. Nobiscum, id est, cum Judæis. Sancti ergo, Judæi sunt. Et gens non sancta, gentiles sunt. Psalmo 33. *Iudica me Deus, & iudica causam meam, de gente non sancta.* Id est, non Judaica, & gentili.

Propter sanctitatem illam qua Judæi Sancti dicti sunt, erudit populam suam Deus; nec non propter illam, *Annuntiavit verbum suum Iacob; iustitias & iudicia sua Israel.* Psalmo 147. Atque illo respectu quo Judæi ad Iustitiam Dei vocati sunt, dicti fuere *Generatio iusta.* Psalmo 14. *Dominus in generatione iusta est.* Id est, Dominus in gente, & generatione Iudaica est. Dicti etiam Judæi, *iusti simpliciter.* Qua significatione accipe verba illa uxoris Pontii Pilati, monentis eum ut inhiberet manus suas à Christo. *Nihil tibi & iusto illi.* Id est, Iudæo illi. Eo refer & illa Luca 20. *Et observantes (Judæi) miserunt insidiatores qui se iustos simularent, ut caperent eum in sermone, &c. Qui se iustos simularent.* Id est, qui se Iudæos simularent. Ut pote quibus Judæis (secundum mentem sacerdotum & scribarum) Christus Iudæus facilius aperiret suam sententiam, de non solvendo tributo Cafari. Quin & historia Iudæorum, *libri Iustorum* dictæ sunt, Iouæ 10. ubi de miraculo Solis & Lunæ, qui steterant in cælo. *Nonne scriptum est in libro Iustorum?* id est, in libro qui de Iudæorum factis inscriptus erat.

Illud itidem fuit quod Iudæos Deus intimos habuit: quod legem illis suam, & oracula sua credidit: quod ad arcana Dei admissi: quod *populus sapiens & intelligens* dicti sunt, Deuteronomii 4. *neque esset gens illa sic inclita, ut haberet ceremonias, iustaque iudicia, & universam legem,* cap. eod. *Quid est omnis caro, ut audiat vocem Dei viventis, qui de medio ignis loquitur, sicut nos audivimus, & possit vivere?* exclamavit Moses Deuteron. 5. Vbi nota prerogativam Iudæorum

dæorum electorum, & secundæ creationis hominum; quæ non concessa est carni, id est, primæ creationi: quia enim tabescit caro, & primæ creatio; ad auditum & conspectum Dei. Audi Mosem eundem cap. eod. *Ecce ostendit nobis Dominus Deus noster maiestatem & magnitudinem suam. Vocem ejus audivimus de medio ignis. Et probavimus hodie, quod, loquente Deo cum homine, vivet homo.* Expleri nequibat Propheta sanctus, meditando rudimenta & primitias recreationis Iudaicæ; quæ illorum futura esset plena Electio: cujus virtute verba Dei ignita hauriebant oculis & auribus: quaque splendebant neque ardebant cœlesti fulgore. *Interrogâ de diebus antiquis qui fuerunt ante te; ex diè quo creavit Deus hominem super terram, à summo cœlo usque ad imum ejus: si facta est aliquando hujusmodi res, aut unquam cognitum est, ut audiret populus vocem Dei loquentis de medio ignis, sicut tu audivisti & vixisti Deuteronomii 4.*

Hinc illud est, quod dicti sunt Judæi *Populus Deo appropinquans*. Psalmo 14: *quod gens magna insigniti: neque esset alienatio tam grandis, qua haberet Deos sibi appropinquantes*, cap. eod. 4. Deuteronomii. Hac propter legas, portavisse illos Deum super alas Aquilarum, Exodi 9: nec non crebro, liberavisse, & assumpsisse illos, in manu forti & brachio extento. *Quæ est gens ut populus tuus Israël, propter quem fecisti magnalia, & horribilia super terram, ut redimeres eum? Samuelis 2. cap. 7.* Illud denique fuit, quod constituerat Deus Iudæos in caput, & non in caudam populorum. Deuter. 28.

Neque vero ad tempus, ut sunt inferiorum & populorum fata, apud omnes gentes; sed in æternum elegit Deus Judæos in populum. *Firmavisti tibi populum tuum Israël, populum sempiternum*: prophetabat David Samuelis 2. cap. 7. Tum quæ plurima ejusdem argumenti leguntur apud Prophetas: quæque alias & suo loco tractanda mihi erunt.

Quod denique spectatissimum fuit Electionis specimen: noluit Deus Iudæos confusione & mixtura

gen-

entium contaminari : *Sed illos separavit in hereditatem de universis populis terra.* Regum 1. cap. 8. *Separavi vos à ceteris populis , ut essetis mei.* Levit. 20. Hinc mirum est quod Deus Iudæos , tanquam possessionem , agrum , & vineam suam , sepivisse , circumvallasse & pariete materiæ cinxisse prædicatur. Hinc est quod Ecclesia & sponsa Iudaica , *Hortus conclusus* , & *Fons signatus* dicta est in Cantico : ne scilicet in trivio osita , calcaretur & turbaretur à prætereuntibus : ne Austri floribus , neve Apri liquidissimis aquis immitterentur. Nam quia gentes consortes non erant electionis illius mylicæ , qua Iudæos Deus elegerat : voluit item Deus Iudæos societatem inire cum gentibus , corpore nec animo , matrimonio nec religione ; ure civitatis , nec cultu divinitatis. *Non inibis cum gentibus fœdus , nec sociabis cum eis conjugia* Deuter. 7. *Filiam tuam non dabis filio ejus , nec filiam ejus accipies filio tuo.* ibidem. Nempe illud ; ne gentibus immiscerentur Iudæi , idolorum cultum docentibus.

CAPUT III.

Judæis electis Terra data est electa. Terra sancta , quia terra Sanctorum. Et terra promissionis , quia promissa juramento patribus Iudaorum. Descriptio Terræ sanctæ. Electa terra illa , non sua natura , sed Dei benedictis & eligentis placito. Iudaorum terra. Et quam Iudæi soli habitarent.

[*Vdæis electis terram dedit Deus electam , quæ & sancta dicta est , quia sanctorum terra fuit. Terram dari electam & benedictam ; terram itidem dari improbam & maledictam ; testis est Epistola ad Hebræos , capite 6. Terra , inquit , sape venientem super se habens imbrem , & germinans herbam opportunam illis à quibus colitur , accipit benedictionem à Deo. Proferens autem spinas , & tribulos , reprobata est , & maledictioni proxima ; cujus consummatio in combustionem. Quod Evangelium D. Matthæi expressit his verbis , capite 13. Deus amat terram illam quæ est in via , (id est , communem*

munem, conculcatam, & immundam) neque petrosam, neque spinis oblitam, sed amat bonam terram, in qua seminet filius hominis bonum semen. Neque vero sum nescius, allegorice dicta hæc fuisse de cordibus Electorum. Sed neque illud nescendum est, Deum expressisse hoc loci ad literam, terram sanctam, in qua Iudæi sanctificati (qui hic intelliguntur per bonum semen) seminabuntur per Iesum Christum. Quam seminationem pluribus suo loco explicare dabitur.

Terram Chanaan quam Iudæi habitaverunt, terram fuisse electam illam, benedictam, & dilectam Domino, demonstratur capite 8. Deuteronomii; ubi Moses vocavit illam Terram rivorum, aquarum, & fontium: in cuius campis erumperent fluviorum abyssi. Terram frumenti, ordei, & vinearum: in qua fierent malogranata, & oliveta nascerentur. Terram olei, ac mellis: ubi absque penuria comederent panem suum Iudæi, & rerum abundantia perfruerentur. Terram quam Ezechiel capite 20 vocavit. Egregiam inter omnes terras, & præcipuam terrarum omnium. Quamque idcirco terram Excelsam prædicavit Deuteronomium capite 32. Constituit Israellem Deus super terram excelsam, ut comederet fructus agrorum; ut sugeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo; butyrum de armento, & lac de ovibus, cum adipe agnorum & arietum filiorum Basan; cum medulla tritici, & sanguinem uva biberet meracissimum. Vocata est Chanaan, Terra excelsa, non propter situm suum: Convallis enim est, juxta illud Numerorum 14 Amalecites & Chananaus habitant in vallibus. Quod superiori & 13. capite dixerat: juxta mare & circa fluenta Jordanis. Quare & foveam appellavit terram illam Esdras libro 4. capite 5. Ex omni, inquit, Terra orbis elegisti foveam unam. Id est, Chanaan, quæ vallis est. Excelsa ergo vocata fuit propter fertilitatem suam, & excellentiam bonitatis, qua supra alias terras elata erat.

Dicta etiam fuit terra Chanaan, Terra promissionis: qui peculiari pacto Deus illam patribus Iudæorum promiserat. Scriptum est Genes. 12, Deum apparuisse

Abra-

Abra-
illum m
mini
pepigi
tuo dabo
Isaaco,
bis. Qu
dixero t
semin
mentum
tum est
miens,
mi, di
mus ill
nomis q
pigrit cu
constitu
sempite
lum har
exhibui
darem il
darem i
Chanaa
significa
nedicel
claris.

Terra
menti
quia Ch
Terram
capite
hanc,
phratem
la, dil
pentrion
sunt in
limitibu
ad mare
Quo res

Abrahamo cum venisset in terram Chanaan, ad quam illum manu apprehensum duxerat, & dixisse illi, *Semini tuo dabo terram hanc.* Tum capite 15. In illo die pepigit fœdus cum Abrahamo Dominus, dicens, *Semini tuo dabo terram hanc.* Repetitum fuit promissum hoc Isaac, filio Abrahami, capite 26 Geneleos, his verbis. *Quiesce, aiebat Dominus Isaac, in terra quam dixerò tibi.* (Terra illa erat Chanaan.) *Tibi enim & semini tuo dabo universas regiones has, complens iuramentum quod spondi patri tuo.* Tertio & illud sancitum est in Iacob, Isaaci filio, cum in eadem terra dormiens, & videns scalam in somnis, *Terram in qua dormi, dixit illi Deus, tibi dabo & semini tuo.* Hinc psalmus ille 104. *Recordamini in sempiternum pacti ejus sermonis quem prœcepit Deus in mille generationes, quem pepigit cum Abrahamo, & iuramenti ejus cum Isaac, & constituit illud Iacob in perpetuum, & Israël in pœdum sempiternum, dicens, Tibi dabo terram Chanaan, funiculum hereditatis vestre.* Iuramentum illud manifestum exhibuit Deus ipse Exod. 4. *Pepigi fœdus cum Iudæis, ut darem illi terram super quam levavi manum meam, ut darem illam Abraham, Isaac, & Iacob.* Dicta vero est Chanaan psalmo 104. *Funiculus hereditatis Iudæorum, significatu eodem, quo populus Iudæicus Deo benedicebat psalmo 16. Quia fines cecidissent illi in præclaris.*

Terram illam promissionis, iuramenti, vel sacramenti; quæ vulgo & improprie dicta est Chanaan, quia Chanaan regio tantum vel provincia illius fuit: Terram inquam illam descripsit Deus Abrahamo capite 15 Geneleos, his verbis. *Dabo tibi terram hanc, à fluvio Egypti usque ad fluvium magnum Euphratem.* Et de illa dicebat Deus Iacobo in visione scale, *dilataberis in ea ad Orientem & Occidentem, ad Septentrionem & Meridiem.* Plagæ autem illæ designatæ sunt in longitudinem & latitudinem, Exodi 23, his limitibus. *Ponam terminos tuos à mari rubro, usque ad mare Palæstinorum: & à deserto usque ad fluvium.* Quo referet & illud Psalmi 89. *Ponam in mari manum*

ejus: & in fluminibus dexteram ejus. In mari. Intellige utroque, mari rubro, & mari Palaſtinorum, juxta Exodum dudum laudatam; *Ponam terminos tuos à mari rubro uſque ad mare Palaſtinorum.* Intellige etiam per mare hoc rubrum, non ſinum Arabicum, qui & vulgo mare rubrum dicitur: ſed totum illum Oceani tractum qui circumlegitur à ſinu Arabico ad ſinum Perſicum. Quod mare eſt, ſive rubrum, ſive Erythraum, & proprie magis Idumæum, ab Eſau ſive Edom: cujus poſteri Idumæi, maris illius oras incoluerunt. Edom Ebraice, qui & Græce Erythraus, Latine ruber eſt: à quo mare hoc rubrum nomen accepit, non à colore, ſed à Principe tralatitium. Additur Pſalmo 89. *In fluminibus ponam dexteram ejus.* Flumina illa intellige, Nilum & Euphratem, ſecundum Genefim ſupra laudatam, cap. 15. *Dabo tibi terram hanc, à fluuio Egypti, uſque ad fluuium magnum Euphratem.* Nilus per excellentiam fluuius Egypti eſt. Quamvis enim in conterminis terræ ſanctæ & Egypti, datur torrens qui *fluuius Egypti*, & *riuis Nili* nomine dicitur: Intellige tamen hic Nilum ipſum, ut fiant limites terræ ſanctæ magni & anguſti; à fluuio maximo ad fluuium magnum, à Nilo ad Euphratem. Nilum vero accipe hic, non qua Africanam ſecat, ſed oram maris Alexandrini in quod Nilus influxit. Ora vero hæc maris Alexandrini dicitur Nilus; quia mare hoc ipſum mutari dicitur in Nilum, & accipere colorem & ſaporem ipſius Nili, qua fluuius. hic per ſeptem ſua oſtia in mare illud irruit. Hinc Lucanus ſub ſinem libri 1.

Qua mare Lagæi mutatur gurgite Nili.

Deſertum vero ducitur ab ora maris Alexandrini, per oram perpetuam ſinus Arabici, qui & late ſumpto apud Hebræos fluuii nomine, *fluuius Egypti* dici potuit, qua ſe in mare rubrum exonerat. Atque illud fuit quod voluit Exodus 23. *Ponam terminos tuos à deſerto uſque ad fluuium.* Id eſt, ab ora maris Alexandrini (qui Nilus eſt) & ora ſinus Arabici, uſque ad Euphratem, qui hic ſimpliciter dicitur fluuius. Fines

ergo

ergo h
qui O
neun
Ceter
neque
maria,
tabulan
non ani
In p
dzi co
merito
& elec
tis &
capite
ſicut te
aqua d
cælo ex
& ocul
ejus. F
ſua nat
fertiliſſ
Deus e
re ſuo
tur De
lum, q
vam, q
Ter
tis, Ea
& ſola
tium in
nis pra
nemp
gener
um ge
ſuam d
electa
aliis po

ergo hi sunt positi à Deo terræ sanctæ. Mare rubrum, qui Oceanus est; & mare Palæstinorum Mediterraneum, è regione una: Nilus & Euphrates ab altera. Ceterum, hic vere fuit hortus Iudæorum conclusus: neque enim conclusior dari potuit illo, quem duo maria, & fluvii duo magni circumambiunt. Subjiciam tabulam terræ sanctæ chorographicam, ut res ipsa non animo tantum, sed oculis oboriatur.

In primis vero animadvertere est, quod sicut Iudæi communi luto compositi, electi fuere non suo merito, sed Dei gratia: Ita & Iudæorum terra, bona & electa facta est, non sua natura, sed Dei benedictis & eligentis placito. Docuit nos illud Moses ipse capite II. Deuteronomii. *Terra, inquit, illa non est sicut terra Ægypti, ubi jacto semine, in hortorum morem aqua ducuntur irrigua: sed montosa est & campestris, de cælo expectans pluviam, quam Deus tuus semper invisit, & oculi illius in ea sunt, à principio anni usque ad finem ejus.* Fertilis ergo terra illa fuit, non suo ingenio & sua natura; sicut terra Ægypti, quæ natura & situ fertilissima terrarum apud gentes habitata est: sed quia Deus ei benedixit, quia tribuit illi pluviam in tempore suo, & *aperuit ei thesaurum suum bonum*, ut loquitur Deuteronomium cap. 29. vel cap. 33. *quia Cælum caligavit rore super illam*: atque ut verbo absolvam, quia plurimus in illam Deus descendit.

Terram electam illam *providerat Deus Iudæis electis*, Ezechielis 20. *Vt illam habitaret Israël confidenter & solus*, Deuteronomii 33. *Solus*, id est, mixtura gentium incontaminatus. Quæ refer ad jus illud Electionis præcipuum, de quo superiori capite egimus: quo nempe separavit sibi Deus Iudæos, in populum & gentem peculiarem, de populis & terrarum omnium gentibus: quosque electos, tanquam in partem suam & funiculum hæreditatis suæ, in Terra itidem electa constituit Deus, ut illam soli, & separati ab aliis populis habitarent.

CAPUT IV.

Ierusalem civitas sancta terra sancta. Templum in Ierusalem positum. Et in monte Sion bicipiti. Colles aeterni. Civitas David. Civitas magni Regu. De Regibus Iudaorum. Explicatur Samuel de jure Regu.

Ierusalem, quæ præcipua fuit civitatum terræ sanctæ, cum magnitudine, tum electione: caput suum inter illas extulit, & Princeps provinciarum dicta est, Ieremiæ Threnorum 1. Vtpote quam ad hoc Deus peculiariter elegerat ex omnibus provinciis & civitatibus Israël. Dicta erat *Iebus*, id est, *conculcatio*, cum inter civitates gentium numerabatur: Electa vero & Iudaorum civitas facta, *Ierusalem*, id est *visio pacis*, à Deo appellata est. Deus enim illam nominavit. Baruc 5. *Fundamenta ejus in montibus sanctis, & de illa, gloriosa dicta sunt.* Psalmo 87. *Urbs propterea fidelis vocata est, urbs sancta, & electa: nec non titulis eximiis insignita, quibus super illa impleri sacros Codices vulgare & notum est.*

Templum vero in illa positum sanctitatis electissimæ elogio decoratum est. *Elegi & sanctificavi locum istum. Ut sit nomen meum ibi in sempiternum; & permaneant oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus.* Paralipomenon 2. capite 7. *Templum illud fundatum erat in monte Sion. Montem vero Sion fundavit Deus in aeternum.* Psalmo 48. *Hinc Colles illi aeterni,* Deuteronomii 33. nec non Geneseos 49. *Qui verisimili conjectura duo sunt in monte Sion bicipiti. Super quos Templum Dei constructum, & juxta Templum Dei, Civitas David, sive Regis, ædificata esset. Quapropter & Ierusalem fundata dicitur in montibus sanctis, Psal. 87. dudum laudato.*

Vocatum est Templum Domini, *Requies Domini, & scabellum pedum suorum. Locus solii Dei, & locus vestigiorum pedum ejus, ubi habitet in medio filiorum Israël.* Ezechielis 43. *Quocirca & mons Sion, Civitas Dei dictus est, quia Deus illum habitaret. Magnus Dami-*

aus & laudabilis nimis in Civitate sua, in Monte sancto suo. Hic Deus est, Deus noster, in seculum seculi. Psal. 48. Imo, Magnificus solummodo Deus in Sion, exclamavit Isaias in excessu mentis suæ, capite 3. Solummodo. Id est præcipue, per excellentiam, & super alios locos magnificus. Quo sensu & mons ille, mons pinguis & coagulatus dictus est, Psalmo 68. Cætera quippe terræ Chanaan & Ierusalem, fluerent lacte Electionis & sanctitatis Domini; Mons vero Sion, cremor lacteus, lac ipsum foret coactum & coagulatum; caseus pinguis, è lacte electionis & sanctitatis Domini expressus. Sed & Civitas solennitatis Iudæorum, dictus est mons ille Isai. 33. quia in illum consuebant Iudæi omnes, ut vota sua ibi & solenniter Deo redderent; nec non ut solennes ibi lætities & epulas celebrarent. Iuxta Dei ipsius edictum Deuteronomii 12. In Sion latabimini coram Deo vestro, vos & domus vestra, in quibus benedixerit vobis Dominus. Ibi epulabimini coram domino Deo vestro, vos, filii, filia, & Levitæ. Ibi erit requies Domini, & requies vestra.

Iunguntur vero plerumque templum, & Ierusalem, ut Regum 2 cap. 21. In templo hoc & Ierusalem ponam nomen meum in sempiternum. Tum Joel 2. In monte Sion & in Ierusalem erit salvatio. Qui invocaverit ibi Dominum, salvus erit. Audienda vero deprecatio Salomonis, qua Deum obtestabatur super Ierusalem & templo. Reg. 1. cap. 8. Quocumque ajebat, miseris populum tuum, orabunt te contra viam Civitatis quam elegisti, & contra domum quam edificavi nomini tuo, & exaudis in cælo orationem eorum. Plura dicam de Terra electa & sancta, de Ierusalem, & de Templo Dei, ubi tractabo de reditu Iudæorum; quæ plena illorum erit Electio.

Iugo montis Sion alteri insidebat Arx Regia, quæ Civitas David dicta erat: quamque Dominus ipse Civitatem magni Regis vocavit. De illo autem David, & de illo magno Rege grandis olim nobis sermo erit. Nonnulla interim sunt dicenda de Regibus Iudæorum, qui super solio excelso civitatis David federunt:

quorum origo hæc fuit. Diximus supra, Dominum, Deum fuisse & Regem Iudæorum. Deum, qui illos cœlestibus iuvaret auxiliis. Regem, qui pro illis stare in acie, scutum protenderet, gladium fringeret, & Iudaici nominis hostes profligaret. Quia vero invalescente Iudæorum pernicacia, non raro eveniebat ut averteretur ab illis Deus; & peregre proficiscens, ut loquitur Evangelium, absentivus diutius foret: tum vero Iudæi sine Rege & defensore, hostium suorum patebant incursionibus, qui illos diriperent, & crudellem in modum ad internecionem delerent. Metuentes illi ne quid tale experirentur mortuo Samuele Iudice suo, qui jam senuerat; & filiis eius quos & Iudices Israël posuerat, non ambulantes in viis ejus: petierunt sibi Regem, qui judicaret eos more caterarum gentium; qui egrederetur ante illos, & bella sua pugnaret pro illis. Quod nimirum male Samuelem habuit. Neque vero petitionem Iudæorum neglexit Dominus. *Audi vocem eorum in omnibus quæ loquuntur tibi. Non enim te, sed me abjecerunt.* Samuelis I. cap. 8. Quæ sic resolve. Factus eram pacto, ait Dominus, Iudæorum Deus, idem & rex. Iudicem vero te, ô Samuel, & filios tuos, potestate illa Regia quæ mihi in Iudæos est, super eos constitueram. Quia ergo iudicem te, & filios tuos renuerunt: non te iudicem à me super eos constitutum, sed me qui te constitueram, abjecerunt. *Et sicut me dereliquerunt, sic faciunt etiam tibi.* Atque adeo quod in te peccant, prius & gravius in me peccaverunt. Hinc enim plane mentem suam aperuerunt, quam parum mihi credant, & quam non satis confiderent in me Rege suo spes suas fitas habeant. At quoniam ita fert increduli & obdurati sui cordis insipientia: *Audi vocem eorum, & constitue super eos Regem.* Illud certe interea receperat Deus in deserto, positurum super Iudæos Regem, quando terram ingressi essent quam daret eis, illamque possiderent. Edixeratque ut constituerent sibi Regem, quem Deus ipse elegeret de numero fratrum suorum; Deuteronomii 17. Imo & Reges promiserat Deus Iudæis, quo tempore

pore Abrahamo, & Iudæis in Abrahamo, benedicebat. *Egredientur ex te Reges*. Nec non Iacobo propheta-
tante atque omnibus Iudæis in filiis suis benedicente,
Non recedet sceptrum à Iuda. Dedit ergo Iudæis Regem
Deus. Super enim dominationes omnes Regiam ama-
mat. Nulla quippe est quæ tantum instar Dei habeat,
quam potestas Regia. *Verumtamen*, edicebat Deus Sa-
mueli: *Contestare eos, & prædico eis jus Regis*. Ius vero
Regis illud; quod jus mere regium erat; quodque
apud Reges Asiaticos maxime obtinebat, penes quos
summum & merum imperium fuit: Ius inquam Re-
gis illud Samuelici eo pertinebat. Ut Iudæis rex suus
dominus esset: & vicissim Iudæi subditi & servi essent
regi & domino suo. Cui obedirent etiam dyscolo.
Cui subiecti essent, non solum propter iram, sed et-
iam propter conscientiam. Et contra quem si rebel-
larent, non contra Regem suum, sed contra Deum
ipsum rebellarent. Neque illis permessa licentia reb-
bellandi contra Regem dyscolum; sed clamandi ad
Deum à facie Regis sui. Neve Regis sui, tactio illis
esset. Imo illi parcerent tanquam rei Deo sacræ. Re-
gem esse supra homines, ut supra Regem Deus est.
Regemque regnare super populum suum, ratione il-
la qua supra populum suum est. Atque adeo ultorem
Deum solum Regis tyranni existere. Et regem A-
quilam esse, cui legum humanarum retia non tende-
rentur. Vnctione demum divina Regem perfundi, ut
supra homines, & medius inter Deum & homines
consisteret. Vnctionis porro hujus electissimæ tanta
religio per animos Iudæorum pervaserat, ut Reges
suos tanquam Deos haberent, & adorarent. Religione
illa David perterritus, inhibuit manus suas à Saule
Rege suo, tyranno licet & reprobato, & sibi hosti in-
fensissimo. *Neque enim Deus snat*, aiebat ille, *ut ma-
num meam mittam in Dominum meum, qui Christus (si-
ve unctus) Dei est*. Excanduit vero David idem in fi-
lium Amalecitz advenæ, qui se iactaverat de occiso à
se Saule Iudæorum Rege. *Quare, inquit, non timuisti
mittere manum tuam, ut occideres Christum Domini?*

Quem postquam iussisset ante oculos suos confodi, hæc superingessit. *Sanguis tuus super caput tuum. Os enim tuum locutum est aduersum te, dicens, Ego interfeci Christum Domini.* Inde illud celebre interdictum. *Christos meos ne tangite.* Id est, unctos & Reges meos ne tangite. *Suos autem vocavit Reges Deus: quia ditionis divinæ, non humanæ sunt.* Hinc solum regum Israel, *Solium Domini* dictum est, Paralipomenon I capite 29. *Stetitque Salomon super solium Domini in Regem, pro patre suo David.* Sub Regibus fuerunt Iudæi Electi, bonis vel malis; prout tulerunt commoda vel difficilia Electionis suæ tempora: nec enim Electionis Iudæicæ tenor sine nube fuit. Sed de illis pluribus alias in tempore.

CAPUT V.

Electi gentiles in Iudæia, electione mystica. Filii Dei habiti, quia adoptati in Iudæia. Et insti in Iudæia.

POSTquam egimus de Electione Iudæorum, consentaneum est ut ordine dicamus de Electione gentium, quæ à Iudæis est. Edicente illud conceptissimis verbis domino ipso Iesu Christo Samaritanæ mulieri, Euangelii D. Ioannis capite 4. *Salus ex Iudæis est.* Salus autem Electio est. Electio ergo ex Iudæis est. Quod vero edixit Deus filius gentili mulieri; illud ipsum retro longissime Deus pater patribus Iudæorum promiserat. Abrahamo primum, capite 12 Geneseos. *Benedicentur in te universæ cognationes terræ.* Tum capite sequenti 18. *Benedicendas esse in Abrahamo nationes omnes terræ;* Angelus qui Dominus ipse erat, testatus est. Illud idem promissum dedit Deus Isaac, his verbis: *Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ.* Gen. ejusdem 26. Tum Iacobo, c. 28. *Benedicentur in te, & semine tuo, cuncta tribus terræ.* Constat ergo, in patribus Iudæorum, nec non in semine eorum, & Iudæis ipsis, benedicendas omnes *Cognationes*, omnes *Gentes*, & cunctas *Tribus* terræ. *Cognationes* vero, nationes, gentes & tribus

bus illas; Gentes simpliciter, vel gentiles dicemus illos, qui sunt extra cognationem, extra nationem, extra gentem Judaicam, sive extra tribus Judaicas.

Benedictio illa qua benedicti sunt gentiles in Iudæis, Electio Dei est in mysterio; qua Iudæis primo competiit, quæque derivatione & participatione, à Iudæis in gentes effusa est. Itaque si primi sint Iudæi apud Deum, Electione mystica; hæreant gentes secundæ apud illum, Electione eadem. At nullo conjunctiore titulo adhæserunt Deo Iudæi quam illo, quo filii Electionis mysticæ geniti sunt. Genitura illa Iudæorum mystica, natura quædam fuit mystica, qua Iudæi naturales tanquam filii habiti sunt. Quocirca & dicitur Deus *portavisse illos in utero suo, & gestavisse in vulva sua: Isai. 46.* Ad quam partem, vel ad quem gradum naturæ, quia gentiles neque vocati, neque electi sunt; Adoptio illis concessa fuit, *qua imitatio natura est:* per quam adoptati in Iudæorum familiam, Iudæorum filii habiti sunt; non secundum carnem & naturam, sed secundum adoptionem illam qua Electione mystica perficitur. Electione inquam eadem, qua Iudæi, filii Dei sunt gradu naturæ primo: quæque gentiles adoptati in Iudæis, filii etiam Dei dicuntur: sed quia secundo adoptionis gradu veniunt, qua adoptivi tantum dicuntur & reputantur filii. Quo sensu intelligendus est D. Paulus Ephesiorum 1. ubi ait *Deum prædestinavisse, sive elegisse, Gentiles in adoptionem filiorum Dei, id est Iudæorum.*

Adoptati sunt gentiles adoptione illa mystica in Iudæorum familiam; quo tempore filii Abrahami facti sunt. Et filii Abrahami facti sunt quo tempore mutatum fuit nomen Abrahamo, & Abraham ex Abrahamo appellatus est: atque adeo quo tempore Abrahamus pater gentilium constitutus est. *Appellaberis Abraham, dixit Deus Abrahamo Geneseos 17. quia patrem multarum gentium constitui te.* Pater autem gentilium factus est Abrahamus, adoptionis jure eodem, quo gentiles filii Abrahami, & filii Iudæorum in Abrahamo, facti sunt, Adoptionem illam intellexit Ioan-

nes Baptista, loco illo quo Iudæos increpans, Deum afferuit potuisse ex lapidibus ipsis suscitare filios Abrahamo. Nam qui potis est vivificare lapides: qui potis est vocare non entia tanquam entia, ut ad hanc rem locutus est D. Paulus Romanorum 4. id est, qui potis est vocare homines ex lapidibus, & lapides ipsos vertere in homines: lapides autem qui toto viventium genere differunt ab hominibus, Deus, inquam, qui illa potis est, quæ præter & supra naturam sunt, potis idem fuit adoptare filios Abrahamo, quod naturam fuit imitari.

Adoptio, aiebat ille, sancta res est, quæ beneficium naturæ imitatur. Sed quanto veritas sanctior est imitatione, tanto natura sanctior est adoptione. Natura & adoptio faciunt filios: natura veros, adoptio fictios. Adoptio homines transfert ex una familia in aliam, & ex uno nomine in aliud. Gentem mutat; quod fictionis & imitationis est: Genus vero non mutat; quod naturæ & veritatis est. At neque generis conditionem mutat adoptio. Verbi gratia, filios facit; sed non facit ex libertis ingenuos, vel ex servis liberos. Hac ita geruntur in adoptione civili. Res aliter se habet in adoptione mystica: cujus virtute, natura gentilium vertitur in naturam ipsam Iudæorum. Imitatio naturæ quæ in adoptione civili est, natura ipsa est in adoptione mystica. Et veritas, cujus imaginem fictio juris præfert, mysterio adoptionis, re ipsa generatur. Genus ergo ut gentem mutant gentiles, adoptione & translatione sua in Iudæorum gentem & familiam. Et qua genus suum mutant, generis itidem sui conditionem mutant. Fiunt enim gentiles, adoptione illa, non tantum filii; sed è servis liberi & ingenui evadunt. Efficacia quippe tota adoptionis hujus, in libertate posita est: & proclamant ad libertatem suam, quicumque ad libertatem filiorum Dei, id est Iudæorum, adoptionis jure illo accedunt.

Mysterium illud, virtus & potentia spiritus Christi est, quo gentiles mutantur in judæos spirituales, & in
veros

veros filios Abrahami: non secundum naturam carnis, sed secundum naturam promissionis & spiritus: quæ vera gentilium adoptio & Electio est. Imo promissio, Electio illa est, per quam solam Iudæi ipsi sunt id quod sunt: per quam solam Iudæi ipsi, filii Abrahami, veri Israëlita, & veri Iudæi sunt: non secundum carnem, sed secundum promissionem & spiritum. *Non enim omnes qui ex Israël sunt, ii sunt Israëlita; neque qui semen sunt Abrahæ, omnes filii. Sed in Isaac vocabitur tibi semen. Id est, non qui filii carnis, hi filii Dei, sive Iudæi; sed qui filii sunt promissionis, astimantur in semine.* Romanorum 9. Promissio inquam illa est, quæ veros Israëlitas, & veros filios Dei, id est Iudæos, facit. Quin & sine illa Iudæi ipsi familia sua, quæ familia Dei est, & patre suo Abrahamo cadant: desinant esse id quod sunt: à Iudæis in gentes abeant; & contraria generis sui mutatione, à filiis Dei in filios hominum degenerent.

Conversionem generis gentilitii in genus Iudæicum, significantius expressit Scriptura sacra, ubi voluit gentiles non solum in Iudæis adoptatos, sed etiam in Iudæis insitos. Ut quemadmodum arbor insita, coalescit cum arbore cui inseritur: sive per fissuram, sive per emplastrum insitio fiat: quemadmodum, inquam, insitione arbor mutatur in arborem, & ex duabus una confurgit: Gentiles item insitione sua cum Iudæis coalescant; nec non insitionis illius virtute; in Iudæos ipsos murentur; & ex duobus populis, in unum populum Dei inoleseant.

Dissimilis præterea insitionum ratio est, arboris in arbore insitæ; & gentilium in Iudæis insitorum. Non enim arbor infertilis in arbore fertili, vel agrestis miti & ingenuæ inseritur. Gentiles autem frutices, & sanctitatis infertiles, in Iudæis sanctis, & sanctimonix operum feracibus insiti sunt: nec non agrestes mitibus & ingenuis immittuntur. Quod Apostolus nos docuit Romanorum capite 11. Vbi comparavit gentilem oleastro: Iudæum vero cui gentilis immittitur, oleæ bonæ & ingenuæ. Oleastrum itidem

illum fecit D. Paulus loco eodem , socium succi & pinguedinis, quæ in radice est olea mitis & ingenua. Itaque sanctificatus gentiles , sive oleaster in oleam versus , miretur novos operum suorum fructus; dulces & non suos succos.

CAPUT VI.

Gentiles genere & origine diversi à Iudæis, quæ adoptati & insiti in illis. Gentiles arbei, quia sine Deo. Homines simpliciter appellantur. Et filii hominum. Insipientes, stulti, iniqui, &c.

Gentiles origine & genere diversos à Iudæis inducere erit, tum ex illorum adoptione, tum ex eorundem in Iudæis insitione. Adoptio enim extraneatum familiarum est. Arborum autem diversi generis, hæc in illa inseritur. Neque vero me laeret, adgnatos, & proxime consanguineos, adoptari potuisse in filios. Sed notandum est, D. Paulum Ephesiorum 2 Gentiles, in Iudæorum gentem & familiam adscitos, constituisse peregrinos, extraneos, alienos; & longe semotos, à Iudæorum familia: Quam eo loci *πολιτείαν* vocavit Apostolus; nec non respectu eodem gentiles ibidem dixit, *Κίβες & συμπολίτας Σανκτων*, id est, Iudæorum: Sed quæ *πολιτεία*, familia intelligenda est; qua ratione Iudæi & gentiles, domesticæ & filii Dei sunt.

Notum iidem habeo: arbores ejusdem generis, mites in mitibus, & ingenuas in ingenuis potuisse inseri. Verum illud advertendum est, duplicem dari insitionem D. Paulo Romanorum 11. Secundum naturam, & contra naturam. Exemplum dedit Apostolus eo loci insitionis secundum naturam, cum dedit illam, qua Iudæi inferentur olim in sua Olea. Et secundum naturam vocavit illam, quia Iudæi, secundum naturam sui generis, Olea ingenua in Olea ingenua, inferentur. Exemplum rursus insitionis contra naturam edidit idem illud, quo gentiles in Iudæis insiti sunt. Et contra naturam, insitionem vocavit illam, quia gen-

gentiles, diversi origine à Iudæis, contra naturam sui generis, Oleaster in Olea ingenua insiti sunt. Natura ergo, quæ origo & genus est gentilium, diversa nec eadem est cum natura, origine, & genere Iudæorum.

Atqui nulla distinctiore vel congrua magis differentia, potuere notari gentiles, origine & genere diversi à Iudæis; quam ex hypothesi illa, quæ statuit originem gentilium, sive primorum hominum, à principio illo quod determinari non potuit ab Adamo; illosque censuit ab innumerabilibus ante Adamum conditos seculis: Quæque rursus Iudæos, respectu gentilium neotericos, in Adamo patre eorum primo formatos posuit: A quo usque ad nos, secundum vulgare computum, quinque tantum annorum millia, sexcenti & decem & septem numerantur anni.

Imo, inquires; si adoptio quæ naturam imitatur, juniores tantum in seniore admittit familiam, ut sunt filii juniores patribus suis: Quod monstrum adoptionis illud est, quo Iudæi juniores, gentiles antiquissimos adoptaverunt sibi in filios? Et rursus, si respectu eodem ætatis habito, arbor adoptare dicitur surculum, in qua surculus inseritur: si planta, inquam tenera & novella, valenti & annoso ramo immittitur; quis novus inferendi modus ille est, quo gentiles antiquissimi insiti sunt in Iudæis novellis, & si ad gentium originem spectes, hornotinis? Respondeo, gentiles creatione & natura sua, Iudæis quidem seniores; sed iisdem Electione mystica juniores constitutos. At enim vero, ratione illa tantum Electionis mysticæ, non creationis & naturæ, positos gentiles in Iudæis adoptatos, & in illis insitos. Cujus rei luculentam figuram nobis exhibuit Genesis in Esau: qui natura, Iacobo major natus; Electione, minor fuit.

Gentiles, qui ex mea hypothesi primæ creationis homines positi sunt, vocavit Apostolus Ephesiorum 2. *Atheos, & sine Deo*: ratione oppositionis illa, qua Deus ille verus, creator cœli & terræ, non erat gentilium Deus, qualis Iudæorum erat; quaque gentiles,

tiles, Deum illum non habuerunt Deum, qualem Judæi habuerunt. Atque illud propterea, quia se Deus genti Judaicæ, & soli, notum dederat; reliquis porro gentibus non item. Quocirca & dicti sunt Judæi, *populus Dei*. Hinc & illos amice compellabat Deus Ezechielis 34. *Vos greges mei, vos greges pascua mea, vos homines mei estis.*

Homines Dei, Judæi sunt. *Sciunt vero gentes, quoniam Homines sunt*: edicebat David Psalmo 19. *Dicti sunt gentiles, Homines, simpliciter; non Homines Dei*: ratione illa qua homines primo & simpliciter creati, Deum (ut ante dixi) creatione sua sapere non potuerunt; Deus enim supra homines est. Atque adeo, quia Deum sapere & attingere non potuerunt, sine Deo utique fuerunt; neque homines Dei dici meruerunt. Quare & homines (ut plurimum) simpliciter dicti, gentiles sunt, apud auctores sacros, Tale illud est psalmo 66. *Imposuisti homines super capita nostra*. Hoc est, misisti nos sub jugum gentium. Quæ de Judæis victis à gentibus intelligenda sunt. Quo refer & illud Ierem. 49. *Dedisti Israël in gentibus, contemptibilem inter homines*. ubi *Gentes*, & *Homines*, iidem sunt. Hortabatur Iudæos Iſaias capite 51. *Nolite timere opprobria hominum*. id est, gentilium. Tum capite 6. de Judæis restituendis & fugandis gentibus loquens: *Longe, ait ille, Deus faciet homines, & multiplicabitur qua derelicta fuerat in medio terra*. *Homines* eo loci, gentiles sunt, quos Deus ex terra Iudæorum expelleret, ut in illam Iudæi restituerentur. At qua ratione gentiles, *Homines* simpliciter dicti sunt, *Filii hominum* vocati etiam fuerunt. Cujus rei tot fere habemus testes, quot capita utriusque fœderis: Quorum idcirco locos pene innumeros referre, hoc loco parum refert. Dicti vero sunt gentiles, *Filii hominum*; ratione oppositionis eadem qua Iudæi, *Filii Dei* vocati sunt.

Qui dicti sunt gentiles athei, & sine Deo; vocati sunt impii, insipientes, corrupti, & abominabiles in iniquitatibus. Psalmo 9. *Increpasti gentes, & peribis impiis:*

impius: Id est, gentilis. Tum psalmo 14. qui & 53. est. *Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus.* Quæ de gentili atheo intelligenda sunt. *Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus. non est qui faciat bonum. Deus de calo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens, aut requirens Deum. Omnes declinaverunt. Simul inutiles facti sunt. Non est qui faciat bonum. Non usque ad unum.* Pictura hæc fuit graphica gentilium, qua sunt & dicuntur simpliciter homines, & filii hominum: quaque natura sua nihil sunt ad Deum intelligendum & assequendum. Gentiles autem intellexit psalmo illo Propheta Rex, ut patet per sequentem versum. *Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ut cibum panis; Quæ non nisi de gentilibus Iudæos deglutientibus potuere accipi.* Scio, D. Paulum psalmum hunc laudavisse Romanorum 3. ut ostenderet, Iudæos & gentiles omnes, sub peccato involutos. Sed notandum est, D. Apostolum capite illo accepisse Iudæos, non quatenus Electi erant, sed quatenus simpliciter homines, iidem erant cum gentilibus, & materiæ ejusdem vitio, peccato eodem inquinabantur.

Vocavit psalmus hic gentilem, *insipientem*; quem psalmus 92 vocavit *stultum*. *Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc.* Quare & minabatur Deus Iudæis, *provocaturum illos in gente stulta.* Deuteronomii 32. Quæ *gens stulta*, gentiles sunt pro una gente sumpti, & opposita genti Iudaicæ, quæ *gens sapiens* dicta est. Vocantur etiam hoc loco gentiles, *iniqui, & abominabiles in iniquitatibus.* Quos Samuelis 3. capite 7. vocatos legas, *Filios iniquitatis.* *Non addent filii iniquitatis ut affligant Iudæos sicut prius.* Scriptum est idem illud Paralipomenon 1. capite 17. his verbis. *Non atterent eos filii iniquitatis, sicut à principio.* Quibus significatur, Iudæos jugum gentium olim excussuros. Filii enim iniquitatis locis illis gentiles sunt. Sensu eodem intellige Actorum illud capite 24: ubi Paulus hæc de se ad Iudæos, *Spem habens, inquit, in Deum;*

quam & ipsi expectant, resurrectionem iustorum & iniquorum. Per Iustos, intellige Iudæos, de quibus supra. Per iniquos, gentiles. Hoc enim volebat gentiliū Apostolus, Gentes participes futuras benedictionum Iudaicarum, secundum fidem Iudæorum; participes etiam futuras resurrectionis Iudæorum, secundum spem Phariseorum. Vtpote quam resurrectionem Pharisei expectabant: quamque D. Paulus communem futuram Iudæorum & gentiliū, ex doctrina Evangelii prædicabat. Iudæos autem Electione sua stultos, contrario, quo gentiles argumento, vocatos audias, non impios, sed veri Dei cultores; non insipientes & stultos, sed sapientes, sanctos, non corruptos; Iustos, non abominabiles in iniquitatibus apud omnes auctores sacros.

CAPUT VII.

Gentiles dicti Peccatores.

TRitum est gentiles vocari etiam *Peccatores*, libris utriusque fœderis. Nimirum ratione oppositionis eadem, qua Iudæi sancti, & iusti vocati sunt. Voluerat hoc unum Deus, ut auerterentur Iudæi à consortio & moribus gentiliū. *Beatum* idcirco dicebat illum David, Psalmo I. *qui non abierat in consiliū impiorum, & in via peccatorum non steterat; sed cuius voluntas in lege Domini esset.* Hoc est, beatum canebat Iudæum illum, qui non abierat ad gentiles; qui steterat loco Electionis & sanctitatis Iudaicæ; qui Iudæus erat, non secundum carnem, sed secundum spiritum, & totus erat in meditatione divinæ legis. Iudæus enim hoc loci est, qui legi divinæ addicitur: Gentiles autem per impios & peccatores intelliguntur. Peccatores ubique fere, apud eundem Prophetam Regem, gentiles sunt. Psalmo 37. *Observat peccator iustum, & quarit morti dærem illum.* Id est, insidiatur gentilis Iudæo. peccator enim, gentilis; Iustus Iudæus est. Imo & psalmum totum hunc
de

de Iudæis & gentilibus accipe: Antithesis enim perpetua est inter Iudæum & gentilem.

Insignis locus est psalmo 85 de calice misti, quem Deus, Iudæos ulturus, dabit in fine seculi bibere gentibus; & de quo Apocalypsis capite 14. & 18. *Bibent*, ait Psalter faciem ejus omnes peccatores terra. Quæ de gentilibus intelligenda esse demonstrabo suo loco, & pluribus locis scripturæ sacræ. Psalmus itidem cantatur 109. de extrema rejectione & maledictione populi Iudaici: ubi hæc inter cetera legas. *Constitu super eum peccatorem*. Hoc est, constitue gentilem super Iudæum, & desinant Iudæi in caudam, qui in caput positi erant.

Expressius notavit gentiles novum Testamentum per peccatores. In primis D. Paulus Galatarum 2. ubi hæc ad D. Petrum. *Nos*, inquit, *natura Iudæi, & non ex gentibus peccatores*. Dese vero & D. Petro loquebatur, qui natura & origine erant Iudæi, non gentiles. Eo referquæ dicebat Dominus Luc 6. Iudæos alloquens. *Si bene facitis in qui vobis bene faciunt, quæ vobis gratia erit? siquidem & peccatores hoc faciunt*. Peccatores eo loci gentiles sunt. Gentilitium siquidem & humanum est, benefacere beneficientibus nobis. Imo & ceterarum animantium commune, par pari referre, quod naturale hostimentum est. *Cognoscit bos possessorem suum, & asinus praesepe domini sui*. Hæc. i. Naturale ergo est, gratiam referre, & beneficium pro beneficio. Supernaturale vero, beneficium pro maleficio rependere. Atqui ad supernaturale hoc vocabat Iudæos suos Dominus. Adde his sequentia D. Lucæ ejusdem, capite eodem. *Si mutuum dederitis his à quibus speratis recipere, quæ gratia vobis erit? Nam & peccatores peccatoribus fœnerantur, ut recipiant aequalia*. Veruntamen *diligite inimicos &c.* Quod idem est atque si dixisset dominus, gentiles gentilibus amicis suis usuræ & fœnori dant, at vos ô Iudæi, mei homines, neque gentilibus inimicis vestris date fœnori, sed mutuo date illis, sine usura & spe lucri. Imo communia vestra sint omnia gentilium tanquam amicorum.

Quod

Quod vestri officii erit; Electis quippe & sanctis Domino; quibus utique indecorum & turpe esset, gentilium neque Electorum, neque sanctorum, facta æmulari.

Reputabant Iudæi Christum, gentilem, non Iudæum, eo quod cœcum die Sabbati sanavisset. Iohannis Euang. capite 9. *Non est, ajebant illi, hic homo à Deo, qui Sabbatum non curat, sed peccator.* Quod perinde erat dixisse, Non est hic homo Iudæus, sed gentilis. Homo enim à Deo, sive homo Dei, Iudæus est, de quo supra. Peccator vero, gentilis est. Notum iudem, Iudæos numerare solitos Christum inter voraces & helluones gentiles, eo quod amicus esset *Publicanorum & Peccatorum*, nec non apud illos intraret, atque eorum epulis accumberet: tum quia publicanos & peccatores reciperet. Vtrumque autem nefas Iudæis, & intrare apud gentiles, & recipere illos. Publicani vero & peccatores junguntur pluribus locis Euangelii: quia Publicani, sive redemptores vectigalium, quæ Iudæi pendebant Romanis, gentiles, vel è gentibus peccatores erant.

Expendendum præterea est responsum quod Dominus ipse dabat Iudæis, discipulos suos interrogantibus, *Quare cum publicanis & peccatoribus decumberet & comederet? Non veni, inquit, vocare Iustos, sed peccatores ad penitentiam.* Quod est: non veni vocare Iudæos, sed gentiles. Prophetabat scilicet Christus vocationem, futuram peccatorum sive gentilium, qui vocem ejus audituri essent: Rejectionem vero Iustorum, sive Iudeorum, (de quibus supra,) qui in illum non crederent. Eiusdem notæ est quod legitur Matth. 26. *Tradetur filius hominis in manus peccatorum.* Quod Evangelista idem capite 20. dixerat, *Tradetur in manus hominum.* Traditus enim est filius hominis in manus, sive hominum, sive peccatorum, sive gentilium; qui iudem sunt: ut à Romanis gentilibus, non à Iudæis, morte damnaretur, & cruci affigeretur.

Elicitur porro ex notatione hac *Peccatorum*, sensus

sensus
hæc le
venti s
ministe
si nos
batur e
more g
rentes
sumus
mus in
sa erit
tes ab
terim
torum
tale st
est Cl
stum
pecca
ster et
tibus
autem
catis.
mod
in Ch

O
erat
num.
adver
pi-is
adeo
desig
tes.
dem

sensus eximius loci illius ad Galatas, capite 2. ubi hæc legas. *Quod si quærentes justificari in Christo, inventi sumus & ipsi peccatores; nunquid Christus peccati minister est? &c.* Quæ sic resolve & intellige. Quod si nos Iudæi quærentes justificari in Christo, (agebatur enim hic de Iudæis, quibus non ita cordi erat more gentilium vivere) si nos Iudæi, inquit, quærentes iustificari in Christo gentilium Deo, inventi sumus & ipsi gentiles, & è Iudæis sanctis degeneramus in gentiles peccatores: Numquid Christus causa erit, quod contra Dei vetitum, è Iudæis in gentes abierimus? Quod legem Dei abdicantes, diverterimus ad consilium impiorum, & in via peccatorum ambulaverimus? Absit, ait Apostolus, ut quid tale statuamus. Non enim peccati gentilitii minister est Christus; sed fidei, quam gentiles, qui in Christum credunt, habent in Christo. Destruit Christus peccatum gentilium: sed idem fidei gentilium minister est; & fidem illam suscitatur, quam revelavit gentilibus; jam tum nomine tenus peccatoribus; fide autem sua electis, & ad sanctitatem Iudæorum vocatis. Quid tum ergo, si habeamur gentiles, dummodo in hæreat nobis fides gentilium, & justificemur in Christo gentilium Deo?

CAPUT VIII.

Gentiles dicti infantes, parvi, & pauperes.

Considerate attendendum est quod legitur Proverbiorum 8. ubi Christus sapientia patris, gentiles, quos olim homo futurus vocaturus erat, his verbis aggreditur. *Vox mea ad filios hominum. Intelligite parvuli astutiam, & insipientes animadvertite.* Sapientia vero clamabat hæc, stans in compitis & triviis; gentiles triviales, communes, atque adeo immundos alloquens: quique aperte hoc loco designantur per *filios hominum*, nec non per *insipientes*. Quos & *parvulos* hic etiam dici liceat. Eisdem nimirum parvulos intellexit vox eadem de cælo audita,

audita, quæ Iudæos & gentiles in unam gentem & ecclesiam coactos, hortatione hac incendit, Apocalypseo capite 19. *Laudem dicite Deo nostro omnes servi ejus; & qui timetis eum, parvuli & magni.* Hoc est, laudate Dominum Iudæi & gentiles, quales olim eritis concorporos & unanimes. Vel, ut vertit & retulit D. Paulus Rom. 15. *Iubilate gentes cum populo ejus.* Sed de conspiratione illa Iudæorum & gentium in laudando Domino, pluribus suo loco agemus.

Gentiles dici parvulos, manifestum est psalmo 64. *Sagitta parvulorum facta sunt plaga eorum.* Hoc est, confixi sunt gentiles suo ipsorum telo quod in Iudæos direxerant. Vel secundum psalmum 35. *Captio quam gentiles Iudæis absconderant apprehendit illos, & laqueum cecidere in ipsum.* Exclamat sapientia, Proverbiorum capite 1. *Vsque quo parvuli diligitis infantiam, & stulti ea qua sibi sunt noxia cupient, & imprudentes odio habebunt scientiam?* Parvuli eo loci, stulti, & imprudentes, gentiles sunt, qui more infantium balbutiunt, qui sibi noxia cupiunt, & scientiam quæ Dei est averfantur. Parvulos Salomon eisdem habuit nequam & improbos homines, capite 7 ejusdem libri, ubi hæc ait. *De fenestra domus mea per cancellos prospexi, & video parvulos: considero vecordem juvenem, qui transit per plateam, juxta angulum, gradiens in obscuro, ad vesperascente die, &c.* Parvulos accipe hic, non infantia conterminos; sed vecordes, voluptatis robustæ, & improbos homines, qui meretricibus se applicant: quod sequentia ostendunt.

Puilli autem & parvi dicti sunt gentiles; respectu Iudæorum, qui vocati sunt *gens magna*, neque alia esset *Natio tam grandis*, Deuteronomii 4. *Tum ceteris gentibus excelsior*, Deuteronomii 26. Magni vero, grandes, & excelsi dicti sunt Iudæi, non ratione staturæ suæ. *Locusta enim videbantur comparati Chanaanæis*, quos exploratores Iustraverant: quique Numerorum 13. *filiis Enac*, de genere erant Giganteo, *propterea statura homines*, & monstra hominum, respectu ad Iudæos homunculos habito. Magni ergo Iudæi quatenus

quater
tione i
Gen
oppoi
confer
mortuo
tes, v
surre&
quam
nem ju
reddid
dicere
tiam,
Deos d
fantia
quam
dediss
Sen
angeli
abscon
visita
tum n
Sapier
Deute
autem
Christi
non d
vocabi
ptione
Prove
niat ad
panem
quite
denia
eo lo
ticipa
sui,
pienti
& prt

quatenus electi, & Deo dilecti erant; & quatenus ratione illa ceteris populis & nationibus præcellerant. Gentiles è contra, neque electi, neque dilecti, opposito argumento; *humiles, parvi, & pusilli*. Illo confer quæ scripta sunt Apocalypseos cap. 24. *Et vidi mortuos magnos, & pusillos*. Quæ non refer vel ad ætates, vel ad staturas eorum qui resurgent: sed ad resurrectionem futuram Iudæorum & gentilium, quam D. Paulus vocaverat *Actorum 24 resurrectionem justorum & iniquorum*: de qua superius. Rationem reddidit hanc Salomon, quare gentiles parvi & pusilli dicerentur, libro illo quem ajunt inscripsisse Sapientiam, capite 12. *Quia, inquit, in erroris via errarent, Deos æstimantes quæ in animalibus sunt supervacua. Infantium insensatorum more viventes. Propter quod, tanquam pueris insensatis, judicium in derisum Deus illis dedisset.*

Sensu illo accipe quæ profitebatur Dominus in Evangelio D. Matth. cap. 11. *Consteor tibi pater, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus: & revelavisti ea parvulis*. Hoc est, qui Evangelium quod notum non fecisti Iudæis, revelavisti illud gentilibus. Sapientes enim & prudentes Iudæi sunt; juxta illud Deuter. 4. *En populus sapiens & intelligens*. Parvuli autem, gentiles intelliguntur. Venerat siquidem Christus, non Iudæis quos rejiciebat, quia in illum non credebant; sed gentilibus, quos homo factus vocabat, sibi assumebat. Ad vocationem & assumptionem illam gentiles invitaverat Sapientia eadem, Proverbiorum 9, his verbis. *Si quis est parvulus, veniat ad me. Et insipientibus locuta est: Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis. Relinquitte infantiam, & vivite, & ambulate per vias prudentia*. Invitavit nimirum Christus gentiles, quos eo loci per *insipientes & parvulos* denotavit; ad participationem Evangelii, ad manducationem corporis sui, & potum sanguinis sui; quibus infantia & insipientia hominum ejuratur, vitæ æterna ingeneratur, & prudentia quæ Dei est acquiritur.

Indigna

Indignabantur Principes Iudæorum, quod pueri in templo Jesum dicerent *Filium David*; id est, Regem, & clamarent illi *Hosanna*. Alludens vero Jesus à pueris ad gentiles, qui parvuli & infantes dicebantur; hæc Iudæis respondit. *Vtique nunquam legistis, quia ex ore infantium & lactantium perfecisti laudem?* Nempe illud volebat Dominus. Vos, ô Iudæi, me rejicitis & infamatis. At gentiles, ut scriptum est, me accipient, & laudem meam perficient. *Per infantes enim & lactantes*, gentiles intellexit, qui pueri & parvuli dicti sunt.

Figurate etiam accipienda sunt D. Luca illa capite 18. Evangelii sui. *Sinite pueros venire ad me, & nolite vetare eos. Talium enim est regnum cælorum.* Quod est, Sinite gentiles venire ad me; illi enim vocem meam audient, & nomini meo credent. At *talium*, id est, eorum qui me audient, & mihi credent. *Regnum cælorum est.* Infantum certe & puerorum, quæ & primæ creationis simplicitas est, non illa est simpliciter per quam intratur in regnum cælorum, vel per quam electio & salus est, sed gratia Evangelii, & quæ gentilium fides est in Christo, Quod ut clarius concipias, animo hauri quæ sequuntur. *Quicumque*, ait Christus, *non acceperit regnum Dei sicut puer, non intrabit in illud.* Quæ sic verte & resolve. Quicumque non acceperit doctrinam Evangelii sicut puer, id est, sicut gentilis; qui mihi credet, & gratiæ meæ humiliter confidet, non sicut Iudæus, qui Mosi credit, & operibus legis Mosaicæ gloriose addictus est; ille non erit particeps salutis & gloriæ quæ est in regno Dei.

Altercabantur discipuli Jesu, Iudæi & ipsi, quis major esset in regno cælorum. Matth. 18. *Et advocans Iesus parvulum, statuit eum in medio eorum, & dixit. Amen dico vobis, nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut parvuli; non intrabitis in regnum cælorum. Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste, hic erit major in regno cælorum.* Certum est, parabolam fuisse quicquid fere ageret aut loqueretur Christus. Parabolice ergo & figurate significavit hoc loco Iudæis

Iudæis, inani gloria turgidis, quia magni & gens magna dicebantur: nisi detumesceret illorum jecur, & gentilitiæ humilitatis more in parvulos & ipsi converterentur; nullum illis fore aditum ad regnum cœlorum. Parvulos autem manifeste gentiles intellexit hoc loci Dominus, ubi dixit verbis mox sequentibus. *Qui scandalizaverit unum de parvulis istis qui in me credunt*, &c. Quod neque de infantibus neque de pueris, ætate infantibus & pueris, accipi potuit: utpote quorum fides balbutiens esset: sed de gentilibus adultis, qui in Christum crederent, ut adulti & rationis maturæ homines in illum credunt. Iudæi porro scandalizare soliti erant gentiles: quos nimirum viles, humiles, minimi pretii, & despiciatos habebant.

Gentiles præterea typos fuisse humilitatis Christianæ, quæ per infantes & pueros repræsentatur; Iudæos autem inanis gloriæ fabulas; palam est ex parabola & illa, qua Pharisæus gloriosus magnifice in Templum se inferebat, sua in Deum jactans merita. Luc. 18. *Domine, ajebat, gratias ago tibi, quia non sum sicuti ceteri hominum, raptores, injusti, adulteri; velut etiam hic Publicanus. Iejunio bis in Sabbato: decimas de omnium qua possideo. At Publicanus à longe stans, nolebat nec oculos ad cælum levare: sed percutiebat pectus suum, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori.* Pharisæus eo loci non dubio Iudæus erat. Quocirca ajebat: *Non sum sicut ceteri hominum: id est gentilium.* Publicanus autem gentilis erat. Ajebat enim, *propitius esto mihi peccatori: id est gentili.* Tum qui exigebant Iudæorum vectigalia publicani, gentiles erant, ut monuimus supra. Humilitas certe gentilitiæ, quæ vitium erat abjectionis & vilitatis ante Euangelium, evasit in virtutem Christianam sub Euangelio. Gloria ex adverso illa, qua se in gentem magnam efferebant Iudæi ante Euangelium, versa est in fumum inanis superbiæ sub Euangelio. Atque hinc factum est, quod gentiles humiles, in Iudæos vere magnos exaltati sunt. Iudæi è contra gloriosi, abierunt in gentiles

les humiles & abjectos. Dico vobis, ajebat Dominus: descendit publicanus justificatus in domum suam. Luc. eodem. Iustificatus, id est, justus & iudæus. è gentili factus. Phariseus è contra non exauditus, desit esse justus & iudæus; & in gentilem discessit. Quo refer D. Mat. h. illud nuper laudatum, capite 18. *Quicumque humiliaverit se sicut parvulus (& gentilis) hic erit major in regno cælorum.*

Notandum insuper est curiose D. Pauli & illud, Romanorum 2. Tu, ô iudæe! confidis te ipsum esse ducem cæcorum, lumen eorum qui sunt in tenebris, eruditorem insipientium, magistrum infantium. Per cæcos, per eos qui sunt in tenebris, per insipientes, & per infantes, certum est intelligi hoc loco gentiles: quorum iudæi se duces, præeuntes, eruditores, & magistros præsumebant; Prærogativa illa, qua se in lucem gentium datos existimabant. Isai. 42. Totum scilicet Romanorum caput hoc, in iudæos (ut legere erit) qui gentiles parvi pendeabant, & nihili faciebant, institutum est. *Magister ille infantium*, Divo Paulo, idem est qui *Doctor parvulorum*, Isai. capite. 33. *Vbi est, inquit ille, literatus, ubi legis verba ponderans, ubi doctor parvulorum?* Literatus, & legis verba ponderans, doctor iudæus est; qui & parvulorum, id est gentilium doctor dicitur hoc loco: quatenus advenas, & profelytos suos gentiles, legem suam docebant iudæi: quatenus, inquam, se in lucem gentium datos ventilabant, & lumen eorum qui erant in tenebris: id est gentilium, qui & ipsi tenebricosi, & quibus Deus habitabat in nebula, neque sese manifestum dabat.

Qui Græcis *Nám* est, Latinis infans dicitur: qui fari nescit: quique pro stulto & ignaro vulgo usurpatur. Stultus enim & ignarus nihil habet, quod dicat. Gentiles stultos & ignaros prædicabant iudæi, quia nescirent legem suam: neque illud loqui putabant quod non loqueretur legem Dei. *Domine labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam.* Mutum se licet Propheta Rex credidisset, si quicquam locutus esset præter laudem Dei, iustitiam & legem

gem
rum
cebar
inde

Di
res ha
Deus
nuis,
vifi ca
viva
Per p
fiore
rat a
tas lu
erant
bat C
enim
sed q
lectio
Evang

Gentil
bes
nis

E

natur
creati
fidit
qui n
bentu
Vo
quate
est: v
fation

gem ejus : quod præcipuum erat Iudæorum electo-
rum officium. Quorum idcirco labia *circumcisa* di-
cebantur. Gentiles autem labii erant *incircumcisi*. Pro-
inde vere *vimot* & infantes habebantur.

Dicti sunt gentiles parvi, ratione & illa qua paupe-
res habebantur : neque illis, sicut Iudæis, aperuisset
Deus thesauros electionis suæ & gratiæ. Parvus & te-
nuis, pauper idem est. Servius ad illud Virgillii, *Se-
tosi caput hoc apris tibi, Delia, parvus*. Et *ramosa Micon
vivacis cornua cervi* &c. Parvus Micon: id est pauper.
Per pauperes designantur maxime gentiles apud aũ-
ctores utriusque fœderis. Pauper & mendicus non e-
rat apud Iudæos, vetante illud lege. Et qui intra por-
tas Iudæorum mendicabant, advenæ, id est gentiles
erant. Neque vero tam anxie pauperes commenda-
bat Christus Apostolis suis, qua inopes erant : inopes
enim & ipsi Apostoli quo pacto inopes adjuvassent ?
sed qua gentiles per pauperes intelligebat, quos ad-
ventu illo suo Christus vocabat ad participationem e-
lectionis & gratiæ quæ à Iudæis est, & quibus ostium
Evangelii sui aperiebat.

CAPUT IX.

*Gentiles dicti filii ira. Inimici & hostes Dei. Bestia, &
bestia habiti à Iudæis : imo bestia immunda, Oppositio-
nis comparatio inter Iudæos & gentiles.*

Ephesios Gentiles vocavit, *filios ira*, D. Paulus,
Ephesiorum 2. Et se gentilibus permiscuit, gen-
tilium Apostolus, quando dixit, *Et nos eramus
natura filii ira*. Gentiles natura sunt filii iræ: sive illos
creationis primæ filios concipimus, quam Deus fa-
stidit : sive eosdem reputamus Iudæis oppositos,
qui natura electionis mysticæ, *filii dilectionis* ha-
bentur.

Vocantur etiam gentiles, *inimici*, & *hostes Dei* :
quatenus prima creatio quæ caro est, inimica Deo
est : vel quatenus gentiles naturali animorum aver-
satione Iudæis insensu sunt. *Pereant omnes inimicitui,*

cauebat Debora, quæ gentiles, Dei & Iudæorum hostes, deleverat. Sed de gentilibus Deo inimici, & Iudæorum hostibus, ubi locus erit, pluribus agam.

Ceterum, quod summum fuit gentiliū dedecus, comparati sunt passim bestiis apud auctores sacros: & bestia, infra homines, reputati sunt; ratione illa oppositionis omnium maxima, qua Iudæi supra homines, dii nominati sunt. Hæc de gentilibus qui Istaëlem impetiverant querebatur psalmus 22. *Circumdederunt me vituli multi, Tauri pingues obsederunt me, aperuerunt super me os suum, sicut Leo rapiens & rugiens* Tum psalmo 57. *Eripe animam meam de medio catulorum Leonum. Filii hominum, dentes eorum arma & sagitta.* Imo & Bestias nomine dixit gentiles psalmus 74. *Ne tradas bestiis animas confitentibus tibi.* Id est, ne tradas Iudæos qui te Deum suum confitentur, gentilibus Iudæorum hostibus, qui te neque norunt, neque confitentur. Quo refer & Baruc Prophetæ illud, capite 3. *Vbi sunt Principes gentium, & qui dominantur super bestias terra? Principes ibi dicuntur gentium, qui dominantur super bestias: id est, super gentiles, greges, & populos suos.*

Celebris de hac re locus est apud Isaiam capite 43. *Honorabilis & gloriosus factus es in oculis meis, dicebat Deus populo Judaico: Ego dilexi te, & dabo homines pro te, & populos pro anima tua.* Quod est; Expiabo & redimam te morte hominum, & populorum, id est gentiliū; quos in vicem bestiarum pro te immolabo. Nil vero majus concedi potuit Iudæis, honore illo & gloria illa; quo honorabiles & gloriosi fierent ante oculos Dei. Annumerantur quinetiam gentiles inter bestias & animantia terram calcantia, Isaiæ ejusdem capite 42. *Hæc ait Dominus creans cælos, dans statum populo qui est super terram, & spiritum calcantibus eam.* Populus eo loci calcans terram, indistincte sumitur pro hominibus & bestiis. Qua ratione gentiles, *populus non populus*, dicti sunt, Deuteronomii 32. *Provocabo vos in gente qua non est gens, & in populo qui non est populus.* Quibus verbis gentiles intellexit Deute-

Deuteronomium, nec non homines creationis primæ illos, qui proprie magis greges, ferarum more, componunt: præcise minus civitates, & societas hominum legitimas constituunt.

Judæi non æstimabant homines ex ratione, sed ex intellectu. Intellectu inquam illo quo Dei veri notitia elicitur, & qui supra rationem est. Intellectu quinetiam eodem illo, qui manifestatione divinæ legis populo Judaico datus erat; quique spiritus Christi immiffione, Christianis revelatus est. Hinc illud est celebre promiffum Israël factum psalmo 32. *Intellectum tibi dabo, & instruam te in via qua gradiorus.* Tum feriatim ibidem, præceptum datum Iudæis iisdem. *Nolite fieri sicut mulus & equus, quibus non est intellectus.* Et certe, intellectus divinus ille est, qui tota specie differre facit homines à brutis. Neque enim ratio illud potuit. Quam si excellentiorem habent homines mulo & equo; communem tamen aliquatenus habent cum mulo & equo. Nempe illud tam alte federat Iudæorum mentibus, ut gentiles non putarent homines, quia illos putarent intellectus Dei omnino expertes.

Deputatos sed enim cernere erit gentiles inter bestias immundas, Matth. 15. *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.* ajebat Dominus mulieri Chananaæ & gentili. Quò loci, *Filii*, Judæi sunt. *Gentiles*, *Canes* dicuntur. Eo respiciens Dominus idem, edicebat discipulis suis Judæis, apud eundem Matth. capite 7. *Nolite dare sanctum canibus; neque mittere margaritas vestras ante porcos.* Id est, nolite quæ Sanctorum & Judæorum sunt, dare gentilibus; quos Evangelista vocat hic *Canes & Porcos*. Debuerunt scilicet Apostoli Judæis ante omnes prædicare Evangelium; & priusquam ad gentes converterentur. Exquisitum denique est quod monebat Dominus Luc. 12. *Deus, inquit, curat passeret & corvos.* Quæ de Judæis & de gentilibus dicta sunt, quos Deus haberet & curaret nullo discrimine. De Judæis, qui hic designantur per *Passeret mundos*; &

de gentilibus, qui per *Corvos immundos* significantur.

Immundi habebantur gentiles à Iudæis, Actorum 10. ubi hæc D. Petrus, *Vos scitis quomodo abominandum sit viro Iudæo, conjungi aut accedere ad alienigenam.* (qui gentilis est. *Sed mihi ostendit Deus, neminem communem aut immundum dicere hominem.* Hoc nimirum edixerat Angelus Petro, ibidem. *Quod Deus purificavit, tu commune ne dixeris.* Antequam ergo Deus purificaret gentiles; id est ante Christum mortuum, communes & immundi erant gentiles: sed à Christo mortuo, & ex quo purificavit Deus gentiles, neminem communem aut immundum dicere licuit hominem.

Verum ut quæcunque hic congressi de Iudæis & de gentilibus, synopsi comprehendam: nec non ut exhibeantur gentiles genere & natura diversi à Iudæis. Inducamus in animum nostrum gentiles undequaque, & ex adverso, Iudæis oppositos. Iudæos Electione, & formatione sua, Deorum loco positos: gentiles, creatione sua homines simpliciter æstimatos. Iudæos, filios Dei: gentiles, filios hominum. Iudæos, sanctos: gentiles, iniquos & impios. Iudæos, justos: gentiles, peccatores: Iudæos, sapientes, & intelligentes: gentiles, stultos & insipientes. Iudæos magnos & excelsos: gentiles, parvulos & homunciones. Iudæos, divites: gentiles, pauperes. Iudæos, filios dilectionis: gentiles, filios iræ. Iudæos, amicos: gentiles, inimicos. Iudæos, mundos habitos: gentiles, immundos, & bestias immundas infamatos.

At si quandoque legimus Iudæos & ipsos *Homines* simpliciter dici: nec non *filios hominum, iniquos, impios, peccatores, insipientes, parvos & nihili homines, filios iræ, inimicos, immundos, bestias:* & ceteris elogiorum carbonibus impleri, quibus gentiles inducuntur: accipienda illa sunt de Iudæis qui transfugerant ad mores gentilium; Qui, ut loquitur psalmus primus, *abierant in consilio impiorum; qui in via peccatorum, non in lege Dei, steterant.* De Iudæis qui se dicebant Iudæos,

Et non erant, sed Synagoga Satana. Quales vocantur cap. 2. Apocalypseos.

CAPUT X.

Iudai formati à Deo in Adamo. Gentiles creati à Deo. Et creati verbo Dei sicuti cetera animantes: nec non eadem die qua cetera animantes. Iudai peculiariter formati manibus Dei. Deus Iudæorum plastes dictus. Adam primus pater Iudæorum. Iudai filii Adam vocantur.

Iudai filii Dei sunt, electione & formatione. Electione, quæ mystica generatio fuit. Formatione, quæ ad naturam propius accessit. Formavit Deus Iudæos in Adamo, quemadmodum apprehendit illos in Abrahamo, & manu duxit in Chanaan. De quo Isaias capite 41. *Et tu Israël serve meus, semen Abraham amici mei. In quo apprehendi te ab extremis terra, & à longinquis ejus vocavi te.* Introduxit Deus Iudæos ad terram sanctam in Abrahamo; mysterio promissionis illo, quo terram illam dedit Iudæorum primo Abrahamo, & promisit cum juramento illam semini ejus. Quo respectu, Abrahamus primus Iudæorum pater, quoad promissiones, jure habetur. Formavit Deus Iudæos in Adamo, ratione illa qua Adamum primum Iudæorum patrem formavit: eumque, quoad formationem, auctorem & parentem primum Iudæorum esse voluit. Quare & *plastes Iudæorum* dictus est Deus, Isai. 45. *Hac dicit Dominus, sanctus Israël, plastes ejus.* Plastes fuit Deus, Israël; quatenus plastes fuit patris primi Israël: Adami scilicet, quem formavit de limo terræ. Quapropter & prædicatur Deus, Deuteron. 26. *Fecisse Iudæos excelsiores omnibus gentibus quas creaverat.* Creaverat nempe Deus gentiles primo, & primæ creationis homines. Formavit deinceps Iudæos, promissionis & secundæ creationis filios.

Consideratione dignum est, quod primæ creationis homines, (qui ex mea hypothesi gentiles sunt)

ficut & mundus totus, creati fuerit *Verbo*. Notavit illud expressim caput primum Geneseos; quod primæ creationis caput est: *Et dixit Deus faciamus huiusmodi ad imaginem nostri. Dixit, faciamus*. Et verbo fecit. At non verbo, sed manu, & lutum manibus subigendo, effinxit Deus Adamum, capite 2. Geneseos: Quod caput peculiariter institutum est super formatione Adami, & formatione Iudæorum in Adamo. Quorum scilicet historiam scripturus Moses, incepit illam ab limo Adami, patris primi Iudæorum: ut solenne est historicis omnibus, qui gentis suæ historias literis tradunt, à primis illius auctoribus ordini illas.

*Et formavit Dominus Deus Adam de limo terræ: ait Genesius capite 2. Non creavit Adamum verbo: sed manu formavit illum de limo terræ. Fuit limus ille quo Adamus formatus est, in manu Domini Dei, sicut lutum est in manu figuli, ut ad hanc rem locutus est Ieremias. Quocirca & scriptum legas apud Isaiam cap. 45. dudum laudato, ventura interrogate super filios meos, & super opus manuum mearum mandate mihi. Vbi, filii Dei; & opus manuum Dei, manifesto Iudæi sunt. Scio, scriptum esse apud eundem Isaiam capite 48. Manus mea fundavit terram, & dextra mea mensa est cælos. Nec non capite 19. Opus manuum mearum Assyrius. Sed notandum est, manus Dei ubi leguntur creationi adhibitæ, usurpatas locis illis secundum vim linguæ Hebraicæ, pro virtute & potentia illa Dei, quæ verbum ipsum Dei est. Atque illo respectu verbum Dei, qui filius Dei; quique virtus, vires, & magna Domini potentia solus est; non solum manus, sed brachium Domini, vocatum est: quod alias pensculatius examinandum mihi erit. Verum ubi manus Dei, plasticæ, & tanquam figulo adhibentur: tunc vere & proprie sumuntur pro manibus ipsis, quibus figulus lutum perdepfit, & plasma effingit. Qua ratione igitur dictus est dominus Iudæorum *plastes*. Isai. 54. dicti sunt Iudæi significatione eadem vere & proprie, *opus manuum Domini*; apud eundem capite eodem;*

Nume-

Numeratur certe Adamus primus, & pater Iudæorum, in genealogia Christi, quæ deducitur à Christo ad Adamum, capite 3. Evangelii secundum Lucam. Vbi adverte sedulo, Adamum, auctorem, primum patrem, & stirpem Iudæorum, *Filium Dei* insignitum. Scriptum enim est sub finem capituli illius 3. *Qui fuit filius Henos, qui fuit filius Seth, qui fuit filius Adam, qui fuit filius Dei.* Adam ergo filius Dei fuit. Formatione scilicet, & ratione illà qua de limo terræ formatus, opus manuum Dei fuit. Quæ itidem formationis ratione, Iudæi omnes Adamitæ, id est Adami filii, formati à Deo, & opus manuum Dei in Adamo, filii etiam Dei intelliguntur. At certè, quidni Iudæos Adamitas dicam, si dicuntur iidem Iacobitæ, Isaacitæ, Abrahamitæ? Argumento nimirum eodem, quo Adamus Abrahami ipsius, Isaaci, & Iacobi pater fuit.

Vocantur Iudæi nominatim, filii Adam, psalmo 52. *Si vere utique iustitiam loquimini, restat iudicate, filii Adam. Etenim in corde vestro iniquitates operamini. In terra iniustitias manus vestra concinnant.* Increpat hoc loco Iudæos Propheta Rex, quos secundum textum Hebraicum *filios Adam* vocat. Quia iustitiam loquebantur, & legem Dei ore tenus profitentes, prava iudicabant: nec non corde & affectu iniquitates gentilium operabantur. Quod opprobrium Iudæis ingestum sæpe legas. Tale illud est Isai. 49. *Appropinquat populus iste, & labiis suis glorificat me. Cor autem ejus longe est à me, & timuerunt me mandata hominum & doctrinæ.* Id est, coluerunt me juxta ritus, mandata, & doctrinas gentilium. Secundum probum objectum Iudæis hoc psalmo est, *Quod manus eorum iniustitias concinnarent in terra.* Quæ terra intelligenda est, electa, sancta, & terra sanctorum, id est Iudæorum, Isai. 26. Magnum crimen erat Iudæis, concinnavisse iniustitias; sed multo majus, concinnavisse illas in terra Domini, electa & sancta: quam replevisse iniquitate, ut loquitur Ezechiel cap. 8. irritavisse Deum fuit. Hinc & illud improperatum

tum Ecclesiæ Iudaicæ, Jerem. 3. *Polluisti terram in fornicationibus & malitiis tuis. Quod aibi idem dixit, Contaminavisti terram.*

Intelliguntur ergo hic Iudæi per filios Adam, qui justitiam ore loquerentur, prava autem judicarent, nec non corde iniquitates operarentur, & injustitias in terra sancta & electa concinnarent. Quod erat Iudæis, gentilium more vivere. Atque ut filios Adam, id est Iudæos, deterreret David à talibus & gentilium factis: exhibuit eis gentiles quales essent, & quas pœnas pro sceleribus suis expectarent, psalmo eodem, & verbis proxime sequentibus. *Alienati sunt, inquit, peccatores à vulva, erraverunt ab utero, locuti sunt falsa, &c. quæ lege eo loci. Peccatores alienatos à vulva, & errantes dixit ab utero; eadem mente qua D. Paulus Ephesiorum 2 gentiles statuit, Natura filios ira. Idem enim est, à natura, quod à vulva, & ab utero. Additur hic, locuti sunt falsa. Quæ gentilibus folis competere potuerunt: loquebantur enim psalmo hoc filii Adam, id est Iudæi, justitiam, & vere. Si vere utique justitiam loquimini, filii Adam. Imo veritas Iudæis concessa est, juxta illud Micheæ, capite 20. *Dabis veritatem Jacob.* Veritas illa, Lex, & justitia Dei fuit. Quocirca & dicti sunt Iudæi penes quos Lex Dei erat, *Gens justa, & custodiens veritatem.* Gentiles è contra intellige hic, per *peccatores qui falsa locuti erant.* secundum illud psalmi 5. *Non est in ore Gentilium veritas.* Atque ibidem, *Filii hominum, ut quid diligitis vanitatem, & quaritis mendacium?* Tum psalmo 62. *Vani filii hominum, & mendaces in stateris, Vani & mendaces junguntur.* Atque ubi D. Paelus scripsit Romanorum 1. *Creationem omnem subjectam esse vanitati,* intellige creationem primam, quæ per se vana, & mendax, & volucris sumno similis est. Quapropter & gentiles creationis primæ homines, natura eadem, *vanos, mendacesque improba sinxit.* Filii ergo Adam, Iudæi sunt, qui vere justitiam loquebantur. Peccatores, gentiles qui falsa locuti erant.*

CAPUT IX.

Iudæi vocantur à Mose, filii Adam. Explicatur caput 32 Deuteronomii. Explicantur Isaias & Oseas, super Adam patre primo Iudæorum. Gentiles dicti alienigena. Iudæi species hominum distincta à specie gentilium. Gentiles terrigena. Explicatur psalm. 49. Abraham habuit servos vernaculos, & emptitios, qui non erant ex stirpe sua: id est, Adamica. Filii hominum, qui? Filius hominis, quis? Differentia inter fratres Iudæorum, & gentiles alienigenas.

INsignis locus est Deuteronomii 32. quod & Mo-
 lis canticum: quo Iudæi prophetice restituti in ter-
 ram suam, separantur ab universis populis & gen-
 tilibus. Populi autem & gentiles divisi à Iudæis (quos
 scilicet Iudæi mediis inter illos positi olim diriment)
 constituuntur juxta Iudæos, & terræ Iudæicæ hinc
 & inde contermini. Quando, ait Moses, dividebat
 altissimus gentes. Quando separabat filios Adam. Con-
 stituit terminos populorum juxta numerum filiorum Israel.
 Separavit ibi Moses Iudæos, quos vocat filios Adam,
 ab aliis gentibus: juxta illud Salomonis Deum pro
 salute Iudæorum deprecantis: Separavisti illos tibi
 in hereditatem, de universis populis terræ. Divisit gen-
 tiles Moses, ratione illa qua gentiles inter Iudæos
 interjecit. Constituit populorum terminos juxta nume-
 rum filiorum Israel: vel quod perinde est, juxta duo-
 decim tribus Iudæicas: intellectu eodem quo scriptum
 legitur Isai. 14. Adjungetur advena ad eos, & adhare-
 bit domui Iacob. Domus Iacob, id est duodecim tribu-
 bus Iudæicis: qui numerus est filiorum Israel, Tum
 capite 54. Ecce accola veniet qui non erat mecum: Ad-
 vena quondam tuus adjungetur tibi. Adjungentur & ad-
 hærebunt gentiles Iudæis; juxta Iudæos, & juxta Iu-
 dæorum terminos constituentur: sed non illis misce-
 buntur. Quod nota. Nempe illud authenticè decretum
 & promissum fuerat, Deuteron. 33. Habitabit Israel,
 confidens, & solus, Solus, id est, mixtura gentium in-

contaminatus. Quod nondum fuit, sed futurum esse demonstrabitur suo loco.

Rationem addidit Moses hanc, separationis Iudæorum à gentilibus, cantico hoc eodem, & verbis individue sequentibus. *Pars autem Domini populus ejus. Iacob funiculus hereditatus ejus.* Id est, quamvis benedicat dominus in die illa gentilibus omnibus, illosque in Electione eriscunda, hæreditate sua impertiat: quamvis in die illa, secundum promissum datum Abrahamo, benedicatur gentibus omnibus in semine Abrahami: Judæi tamen, qui sunt semen ipsum Abrahami, primo & ante gentiles benedictum; pars erunt potior hæreditatis Domini, & in hæreditatem Deo peculiarem reputabuntur. Separantur vero electiora à minus electis, quemadmodum vas electionis supra alios electos eximium D. Paulus, *separatum* vel *segregatum* se dixit in *Evangelium Dei*, capite 1. epistolæ ad Romanos.

Accommodantur porro hæ prophetiæ Isaicæ, necnon explicantur per illam capite 19 *In die illa erit Israel tertius Ægyptio & Assyrio; benedictio in medio terra cui benedixit Deus. Benedictus populus meus Ægypti, & opus manuum mearum Assyrius.* Hæreditas autem mea Israel. Ubi nota, Ægyptium trans Nilum & sinum Arabicum, Assyrium trans Euphratem; Positos hinc & inde Israeli conterminos. Israëlem vero tertium, inter Ægyptium & Assyrium, & inter limites suos fluviales, interjectum: Nilum scilicet & Euphratem. Nota, inquam, Israëlem positum tertium, & medium inter Ægyptios & Assyrios; nec non benedictionem in medio terra, illius sanctæ, cui benedixisse hic dicitur Deus. Ægyptios ergo & Assyrios cernere erit, hinc & inde constitutos juxta numerum filiorum Israel, & propter ripas tribuum Iudaicarum collocatos. Filios vero Adam, sive Iudæos ipsos, separatos ab Ægyptiis & Assyriis: quos inter nimirum positi, Nilo & Euphrate dividunt. Synopsi vero illud peripicua exhibetur in Tabula chorographica Terræ sanctæ, capiti tertio hujus libri inserta, quam vide pag.

pag. 53. Separati igitur Moſis cantico filii Adam, Iudæi ſunt. Diviſa autem gentes à Iudæis interjectis, & conſtituti juxta numerum filiorum Iſrael populi, Ægyptii & Aſſyrii gentiles intelliguntur.

Dicti ſunt Iudæi, Adami filii, relatione eadem qua Adamus dictus eſt Iudæorum pater, Iſai. 43. Increpitans Deus Iſraelem capite illo, propter peccatum ſuum, hæc illi objiciebat, *Pater tuus primus peccavit.* Quæ de patre Iudæorum, neque verogentilium, intellexit Propheta. Alloquebatur enim Iſraelem tantum. Proinde vero, *Pater tuus.* ô Iſrael, dixit: Non pater idem & promiſcue gentilium. Pater autem primus ille Iudæorum, non dubio Adamus eſt. Quia peccator non datur prior, neque poſterior intelligendus eſt. Audiamus ſed enim Oſeam Iſaiæ interpretem, capite ſexto prophetiæ ſuæ; quo Deus probum hoc idem Iudæis iſdem oggerit. *Ipsè, ait, ſicut Adam, transgreſſi ſunt pactum meum.* Adam ergo ut Iudæorum pater primus, ita & peccati Iudaici prototypus; ad cujus exemplum Iudæi peccatores, & patre peccatore prognati, pactum Dei transgreſſi ſunt. Et qua ratione Adam primus pater Iudæorum eſt; Iudæi viciffim omnes revera ſunt filii Adam. Tum qua Adam filius Dei, & genus Dei eſt, Iudæi item, filii Dei & *Genus Dei* ſunt. *Væ genti inſurgenti contra genus meum,* canebat Iudith gentium victrix. Id eſt: *Væ gentibus contra Iudæos inſurgentibus.*

Alienigenæ è contra dicti ſunt gentiles, quibus genus non eſt ab Adamo & Deo. Ad quos alienigenas & gentiles nefas erat Iudæis accedere. Actorum 10. *Abominandum Iudæo conjungi aut accedere ad alienigenam:* id eſt, ad gentilem. Peregrini prætereas, hōspites, & advenæ, Iudæis habiti ſunt: ratione illa qua alienati non ſolum à gente & familia, ſed etiam à civitate Iſrael; neque in fratres, neque in cives ſanctorum, id eſt Iudæorum, reputabantur: Ephesiorum 2. *Edificabunt filii peregrinorum muros tuos.* Iſai. 60. *Tum cap. 61. Et ſtabunt*

alieni, & pascent pecora vestra: & filii peregrinorum, agricola & vinitores vestri erunt. Quæ de gentilibus, vel Iudæorum famulis, vel mercenariis intelligi debent. Quibus adde sexcenta ejusdem generis alia, quæ passim occurrunt apud auctores sacros.

Sed neque genere tantum, & significatione illa generis, distinxit Deus Iudæos à Gentilibus: sed etiam specie ipsa differre utrosque voluit. *Elegit nos hereditatem suam, speciem Iacob, quam dilexit.* Psalmo 47. Ubi nota Iudæorum speciem distinctam à specie gentilium, quam neque dilexerat neque elegerat Deus in hereditatem suam. Distincta certe est apud Philosophos hominum species à brutorum specie. Discreta vero est apud scriptores sacros, illosque Iudæos, Iudæorum species à specie gentilium: quos passim confusos legas cum brutis animantibus, & bestias æstimatos, respectu ad Iudæos habito; qui vel *homines* per excellentiam; vel excellentiori titulo, *homines Dei* indigitantur. Iudæorum speciem sibi ipsi à Domino peculiariter effectam, & formatam deprehendas in Adamo. Gentilium speciem gregatim creatam cernas cum animantibus; uno eodemque neque distincto creationis die: quod diligenter notandum est. Nimirum, ut non distingueret creationis dies, quos natura creationis non distinguebat.

Judæi proprie, & seorsim à rebus omnibus creatis, secundæ creationis plasmata & figmenta fuere in Adamo. Gentiles proprie, & promiscue cum rebus omnibus creatis, creationis primæ fuere genimina: & terræ ejusdem progenies, quæ cæteras germinaverat animantes. Itaque gentes conclamabat Propheta Rex his verbis, Psalmo 49. *Audite hac omnes Gentes. Auribus percipite omnes qui habitatis terram. Quique Terrigena, & filii hominum, &c.* Gentiles autem, filios hominum, & terrarum habitatores omnium, manifesto alloquebatur David: quos & *Terrigenas* vocavit: ad differentiam Iudæorum, qui non *Terrigenæ*, vel terra geniti, ut gentiles, à principio rerum crea-

ti; sed terra formati fuere in Adamo. Gentiles porro illos jumentis insipientibus psalmo hoc comparatos, similes illis factos aiebat Psaltes. Vtpote qui jumentorum more, morti devoti essent: morti inquam aternæ, à qua non resurgerent in vitam. *Sepulchra eorum, domus eorum in aeternum*: inquit Psalmus. Nec non ibidem. *Vsque in aeternum non videbunt lumen*. Ab illis præterea distinctos habuit Iudæos David idem Psalmo eodem: quos nempe hortatus est ne Terrigenas & bestias illas timerent. In quorum scilicet greges Iudæorum olim futurum esset imperium. *Dominabuntur eorum Iusti in matutino*. Iusti, Iudæi sunt; de quibus supra. Dominatio porro illa Iudæorum in gentes, nec non *matutinum* illud, explicabuntur suo loco. Rationem reddidit hanc Psalmus idem, quare gentiles terrigenas, & primæ creationis homines, non timere deberent Iudæi, verbis seriatim sequentibus. *Auxilium*, inquit, *eorum veterascet in inferno à gloria eorum. Verum tamen Deus redimet animam meam de manu inferni; cum acceperit me*. Animam suam cum Iudæorum animabus, confundebat Iudæorum Propheta & Rex David. Nullus, aiebat ille, gentilium animas redimet. Iudæorum animas redimet Deus, cum Iudæos acceperit: vel quo tempore Iudæos ejectos receperit. Resurgent gentiles in mortem aternam: vel quod idem est, morientur in aeternum; creationis suæ fato. Resurgent Iudæi in vitam aternam: vel quod idem est, vivent in aeternum; recreationis & electionis suæ prærogativa. Parvi igitur pendant Iudæi vita aterna donandi, gentiles morti aternæ ascriptos.

Tanta vero intercapedine cognationis & generis distabant Iudæi à gentilibus, ut qua ratione plures dantur regionibus incognitis animantium incognitæ itidem species; plures etiam datæ fuerint gentes Iudæis ignoratæ: in regionibus puta illis quas Iudæi ipsi ignoraverunt. Neque tantum Iudæis ignoratæ gentes illæ, sed & illorum patribus incognitæ. Patribus, inquam, numeratis ab Adamo. Quo respiciens Deus hæc
 inter-

interminabatur Iudæis, Deuteronomii 28. *Ducet te Dominus, & Regem tuum in gentem quam ignoras, tu, & Patres tui.* Patres indeterminate dixit. Quo nomine Adamus ipse venit; primus pater, & primus Iudæorum limus. Ergo non omnes gentes ab Adamo, & posteris Adami Iudæorum patribus, cognita: imo fuere illis omnino ignorata, Mose ipso teste. Atqui non ignorant homines suas progenies. Neque ignorata Iudæis fuissent, eorumque patribus, gentes illæ; si ab illis, vel eorum patribus, progenita fuissent. Gentes vero illæ Iudæis & Iudæorum patribus incognita fuere verissimiliter, Americanæ, Australes, Groenlandicæ: & ceteræ ad quas neque dum vel Iudæis, vel Christianis gentilibus, penetrare licuit. Adnecte his quæ de Rege Iudæorum scripta sunt, Psalmo 18. *Populus quem ignoro serviet mihi.* Et de Psalmo eadem interprete & conjice, quæ de Deuteronomio.

Atque ut vero verissimo vincam; Gentiles, genere, & prima sui origine, diversos à Iudæis: attende cogitate ad illa quæ edicebat Deus Abrahamo, quo tempore circumcisionem illi, & toti domui ejus indicebat. Genes. 17. *Circumcidetur, inquit, vernaculus & emptitius, & quodcumque non fuerit de stirpe vestra.* Id est, quodcumque non fuerit de genere Adamico. Adam enim STIRPS & origo prima fuit Abrahami. De quo Genesis: & de quo Evangelium D. Luca est. *Emptitii ergo illi de quibus loquebatur Deus Abrahamo, qui non erant de stirpe Abrahami; neque erant de genere Adami, quæ STIRPS Abrahami erat. Alienigenæ erant: ab alio, quam Adamo & stirpe Abrahami, oriundi, Neve frustra hic contendas, per stirpem Abrahami, Abrahamum ipsum intelligendum, quatenus pater Iudæorum, & pater Iudæorum primus intelligitur, ratione habita ad Promissiones, primo Iudæorum factas Abrahamo: quo etiam intellectu ponitur primus, & tanquam stirps Iudæorum statuitur capite 1. D. Matthæi, quæ est Genealogia Christi. Nec non ut tibi constet, & rute ipse fatea-*

re, stirpem hoc loco Abrahami, ad Adamum patrem Abrahami ipsius revocandam: lege quæ scripta sunt in fine capituli ejusdem 17 Geneleos. *Et omnes viri domus illius* (id est Abrahami) *tam vernaculi quam emptitii, & alienigena, pariter circumcisi sunt.* Habuit ergo Abrahamus ipse domesticos populares, vernaculos, & eodem genere Adamico, atque ille, oriundos: Tum vero emptitios, & *Alienigenas*; id est qui erant generis alieni & stirpis alienæ, à genere & stirpe Abrahami: qui originem suam non ducebant ab Adamo, stirpe Abrahami: vel quod idem est, qui non erant Adamitæ. Quos tamen circumcidisse hic dicitur Abrahamus, *pariter*, id est, atque atque si fuisset Adamitæ, & de stirpe Abrahami.

Gentilium & populorum omnium stirps & origo prima; confusa & incognita hac de causa est; quod à principio incognito, & à seculis innumerabilibus Aborigines creati in terris omnibus, crescente propagationis luxurie, qua alii super alios trusi & retrusi sunt; nec non multiplici compositione, qua invicem permixti & concreti sunt; ortus sui primi notitias conturbaverunt. At, quid tale Judæis non accidit. Illorum etenim propria & certa constituitur origo, & stirps, in Adamo, à principio cognito, neque usque adeo longe petito; continua itidem à gentilibus separationis serie ad hæc usque tempora dirivato. Veritatis hujus vadem habemus Josephum Judæum, & rerum Judaicarum scriptorem accuratissimum: ubi contra Appionem, propriam suæ genti asseruit originem, quam ille eo loci vocavit *καταγωγὴν*: quamque idem in antiquitatibus suis Judaicis deduxit ab Adamo.

Gentiles qui ex mea hypothesi Aborigines creati à principio in terris omnibus, *Filii hominum*, ubique fere semper vocati sunt: propter hoc ipsum, quod stirpes & origines suas primas duxerunt, non ab uno homine, sed ab innumeris creationis primæ hominibus. *Filius vero hominis* simpliciter dictus, Judæus est: qui & *filius Adam*, & *filius Isch*, promiscue vocatus est.

est. Filius nempe Adam patris primi Iudæorum, & gentis Iudaicæ auctoris unicus: nec non illius hominis filius, qui *Isch*, id est *Vir*, per excellentiam appellatus est; & cuius uxor *Ischa*, id est *Virago* nuncupata legitur Geneseos 2.

Vulgata opinio est, gentiles oriundos esse ex hominibus illis Iudæis, qui à Iudæis in gentes abierant. Verbi gratia; ex filiis Caini, qui seipsum familia patris sui Adami abdicaverat: ex filiis Cham, cui Noe maledixerat: ex filiis Ismael nothi: nec non ex filiis Esau reprobis. Sed omnibus notum esse debet, generis hujus Iudæos, nusquam in alienigenas & gentiles; sed in Iudæos, & in fratres Iudæorum reputatos. Cujus rei locuples testis Moses est Deuteronomii capite 23: ubi agit de his qui ascribi in civitatem Iudæorum idonei essent. *Non abominaberis*, inquit, *Idumæum, quia frater tuus est: neque Ægyptium, quia advena fuit in terra ejus.* Nota hic diligenter, Idumæos secessione sua à filiis Abrahami, capite minus, restitui in cives Iudæorum, tanquam fratres Iudæorum, & ejusdem generis Iudaici. Ægyptios vero in cives eorundem adscitos, tanquam hospites, tanquam alienigenas, & generis gentilitii. Fratres Iudæorum credidit Idumæos Moses idem: quando misit nuntios ad Regem Edom, qui dicerent, *Hæc mandat frater tuus Israel.* Nemerorum capite 20.

Annumerantur & inter fratres Iudæorum, Ismaelitæ: qua ratione semen Abraham dicuntur, Geneseos capite 21. *Filium ancilla faciam in gentem magnam, quia semen tuum est.* Eadem argue de Ammonitis, & de Moabitibus; quatenus sunt semen Lothi, eodem patre oriundi quo Abrahamus natus erat: Thare nimirum, patris Abrahami. Eadem reputa de filiis Cain, & de filiis Cham: & reliquis quibus secessus fuit à Iudæorum civitate alienus: utpote eadem stirpe, & eodem Adamo ortis quo Abrahamus ortus erat.

Dicitur sunt Fratres Iudæi omnes: quia ejusdem generis Adamici, & patre uno Adamo sati sunt omnes. Genti-

Gentiles autem neque fratres omnes inter se, & invicem, neque fratres Iudæorum reputati sunt. Non fratres inter se & invicem omnes: quia invicem fere omnes diversis omnino patribus, ex innumera primorum hominum creatione prognati sunt: quapropter & *Filii hominum* vocari meruerunt, ad differentiam Iudæorum, qui omnes patre uno Adamo claruerunt; atque eapropter *Filii hominū* insigniti fuerunt. Non numerati sunt gentiles inter fratres Iudeorum: quia enim alterius generis, & diversi à genere Adamico, alienigenæ, advenæ, & peregrini; nusquam vero fratres Iudæorum habiti sunt. *Non poteris alterius generis hominem Regem facere, qui non sit frater tuus*: edicebat Deus Iudæis, Deuteronomii 17. Id est, non poteris gentilem qui non est frater tuus, quia alterius generis est, constituere tibi in Regem. Sed eum tibi constituēs, *Quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum*: id est, Iudæorum. Quod ibidem scriptum est.

Gentiles ergo statuamus genere & stirpe diversos, à genere & stirpe Iudæorum. Quod probandum mihi incubuerat.

SYSTEMATIS
THEOLOGICI
LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

Probatur ex Genesi origo gentilium diversa ab origine Iudæorum. Gentiles creati fuerunt creatione illa qua enarratur capite I. Geneseos. Creati animalia omnia, & creati omnes homines, masculus & fœmina, sexta creationis die; sicut & planta & arbores & volatilia, suis diebus; per universum terrarum orbem. Quare die illa non fuerit creatus unus homo & solus, in terris omnibus, à quo omnes homines nascerentur.

A Ge vero, ut nihil intentatum relinquam, quod ad celeberrimæ disputationis elucidationem

conducere & conferre valuerit; demonstrabo Gentiles genere diversos à Iudæis, ex Genesi ipsa. Cujus scilicet lectione bene intellecta, Sole clarius appareat, primæ creationis homines longissime creatos ante formatum Adamum: quem ex mea hypothesi stirpis Iudaicæ auctorem statui.

Verum enimvero, legere id quod vel opinione inductus, vel superstitione præoccupatus, neque velis neque audeas intelligere, nec legere est. Fidem ego hic quæ adhibetur mysteriis sacris interpello: sed fidem illam quæ bonæ mentis foror est, quæ quærectam rationem amat. Faceffant ergo hinc Miracula incomposita, & male conciliata, quæ sibi illi fingunt, qui ad fidem otiosam recurrunt, & non necessariam Dei omnipotentiam, si quando ratione minus possunt. Hoc illi proficiunt, ut cum omnia sine delectu credant, nihil illis credatur. Vbi enim ratio tota enervatur, ibi cadit tota fides. Præcipue in illis quæ naturalem, rationalem, & historicam seriem continent. Qualia sunt quæ enarrantur capitibus primis Geneseos, de creatione primorum hominum, de formatione Adami & adificatione Evæ uxoris suæ, nec non de Caino & Abelo fratribus. Quorum omnium summos hic tantum apices attingam.

Constat ergo ab initio Geneseos; sexto die illo, quo terra produxit animantia omnia; Deum eodem die fecisse hominem; & creavisse illos masculum & feminam. *Fecit hominem*; loquitur Genesis de homine in specie. *Creavit illos*; enarrat individua. *Masculum & feminam*; declarat, unicuique homini masculino, creatam fuisse suam foeminam. Masculus enim & foemina eo loci, pro uno homine sun. untur. Declarat etiam, non abrupta serie, sed uno actu, eodemque tenore creationis, productos à Deo fuisse homines, masculum & foeminam; quippe qui duo, unus homo erant. Vocavit autem Genesis, hominem illum masculum & foeminam, Adam. Nam si quando, vel hominem indistincte, vel genus ipsum hominum designare opus habet Scriptura, proprio & inna-

innato Adami nomine, omnes ex aquo significare consuevit.

Porro; qua ratione creationis Terra germinaverat herbam, qua ratione prodierant arbores; qua ratione animata fuerant animantia omnia; qua ratione inquam producta hac omnia fuerant, secundum species suas; per suos dies; una eademque progressionem creationis, super omnem terram, sive notam atavis nostris, seu novissime, sive nondum cognitam: inducendum est, eadem analogia creationis, formatos à Deo fuisse homines, masculos & fœminas, uno die, una eademque nec intermissa creatione, & ubicunque terrarum; neque regionem ullam fuisse in terris, quæ germinavisset herbam, quæ produxisset arbores & jumenta; quæ intra sextum & ultimum absolutæ creationis diem non habuisset suos homines & suos dominos. Ad hoc certe creata illa fuerant, ut fervirent homini suo domino, loquendo in specie; vel hominibus suis dominis, enarrando individua. Deus autem fecisse quid frustra videretur, & quid non conveniens; si eo ipso die quo destinaverat illa ut fervirent homini; nec creavisset eodem tempore homines, qui vel eis usi fuissent, vel uti potuissent, ubicunque terrarum & illa producta fuerant.

At, si ponimus Adamum, primum & unicum hominem, à quo deductæ & effusæ deinceps fuerunt per totum orbem colonie omnes hominum, ad quid per illud immensissimum spatium temporis, quo potuit universus orbis, per unam & solam hæc profapia, habere suos colonos & suos dominos: ad quid, inquam, regiones Mesopotamiæ antipodes, germinavissent herbas & olera? quibus dominis pependissent fructus arborum natarum in terris illis? quos juvissent earum jumenta, sic creata & nuncupata ut juvarent homines? Vel enim per illud longissimum tempus, si non frustra, certe ad alium usum ad quem non destinaverat ea Deus, fuisse creata illa; vel fatendum est, ibidem creatos fuisse homines eodem tempore, qui eis dominarentur, qui eis uterentur.

Crea-

Creatus fuerat Mundus in principio, undecunque perfecte ornatus, undecunque perfecte bonus, atque adeo undecunque perfecte pulcher. Creatus vero mundus fuisset in principio, undecunque inornatus, undecunque imperfecte pulcher, atque adeo imperfecte bonus, quod nefas esset cogitavisse; si quotquot sunt terræ in mundo caruissent in principio suis hominibus. Deformes nempe fuissent terræ omnes, si caruissent in principio suo gramine, suis arboribus, & suis animantibus: sed informes omnino evafissent, si caruissent, in principio decore & ornatu suo præcipuo & suis hominibus; propter quos terræ ipsæ omnes creatæ erant, & quicquid in terris nascitur. Tum & si defuissent terris ipsis manus, cultum poscentibus.

Quale autem fuerit super hoc Dei consilium in creatione mundi; deprehenditur ex Dei ipsius consilio, in conservatione & regimine mundi ejusdem. Scriptum est Exodi 23. Deum, quo tempore educebat Israëlem suum ex Ægypto, ut illum ad terram Chanaan intromitteret, hæc illi vavisse. *Non ejiciam populos terra Chanaan à facie tua anno uno, ne terra in solitudinem redigatur, & crescant contra te bestia. Paulatim expellam eos de conspectu tuo, donec augearis & possideas terram.* Scriptum illud idem est Deut. 7. his verbis: *Consumet Deus nationes has in conspectu tuo, paulatim, atque per partes. Non poteris eas delere pariter, ne forte multiplicentur contra te bestia terra.*

Duplex ibi cernitur cautio, quare nollet Deus ex intervallo anni unius, neque uno omnes impetu ejicere nationes terræ Chanaan, quarum in locum sufficiebat populum suum Judaicum. Prima erat; quia nolebat terram illam cui benedicebat, informem & indecorem solitudine evadere: horror enim, non decor est in solitudine; imo nota est maledictionis solitudo. Proinde lamentabatur Propheta super Ierusalem maledicta. *Quare solet sola civitas plena populo? Et inferius idem. Egressus est à filia Sion omnis decor ejus. Abierunt ejus Principes, abierunt ejus virgines & juvenes*

venes ejus in captivitatem. Tum *Isaias* capite 64. *Civitas sancti tui facta est deserta. Ierusalem desolata est.* Secunda cautio erat: ne crescerent & multiplicarentur bestię terrę Chanaan contra populum Dei. Prima cautio decoris erat: secunda securitatis. Nolebat Deus nutu & momento, quod potuerat, nationes terrę Chanaan delere: sed eas paulatim expellere, donec augetetur populus Iudaicus, & plenus esset numerus terrę illius suorum hominum & suorum habitatorum: qui foret terrę decor. Volebat dominus augeti populum suum ad numerum illum sufficientem & plenum habitatorum; quo potis esset vindicare se à bestiis terrę Chanaan: quę foret populi sui securitas.

At si duplex fuit illa Domini cautio, eaque diligens, super terrę tantum Chanaan decore, & securitate populi sui Iudaici: quamvis numero abundarent Iudæi, & tunc temporis ad multa centena millium excrevissent: Quid non cavisse Deum putabimus in creatione mundi, super decore, non terrę tantum unius, sed terrarum omnium quotquot sunt in mundo, ne in solitudinem redigerentur, si creavisset in principio, vel create instituisset hominem & fœminam, solos in terris omnibus? Et si noluit Dominus exponere multa centena millium Iudæorum, bestiis terrę sive regionis unius: an verisimile existimabimus, Deum exposuisse hominem & fœminam solos, bestiis terrarum omnium? Certe, si nimium crevissent & multiplicatę fuissent bestię terrę Chanaan, contra centena millia multa Iudæorum qui illam habitarent: quidni crevissent nimium & multiplicatę fuissent bestię terrarum omnium, contra Adamum & Evam, solos in terris omnibus?

CAPUT II.

Formatus fuit Adamus seorsim à primis hominibus, formatione illa qua enarratur capite 2 Geneseos. Adamus primus, & pater Iudaorum, non omnium hominum. Diversa omnino formatio Adami, à
crea

creatione primorum hominum. Eva non potuit edificari eadem die qua Adam formatus est.

EXpeditis & perfectis capite primo diebus creationis sex, qui numerorum primus est perfectus: incipit auctor Geneleos secundum caput à sanctificatione Sabbati, qui dies est septimus, & resumat quæ primo capite dixerat de creatione universi, cui nihil deesset amplius enarrandum. Quia vero Iudæorum gens segregata erat ab aliis & universis terræ gentibus: quia elegerat illam Deus, *ut esset ei populus peculiaris de cunctis populis qui sunt super terram:* quod reposuimus supra ex Deuteronomio, capite 7. Auctor idcirco Pentateuchi, Iudæus & ipse, cuius institutum erat scribere originem, propaginem, leges & chronologiam gentis suæ: seorsim à creatione universali totius mundi & gentium omnium, incepit formationem particularem primi hominis Iudæi, à quo gens illa peculiaris & electa derivata est. Nimirum, ex qua gente salus oriretur gentibus omnibus in Christo, quemadmodum ex eadem perditio emerferat gentibus omnibus in Adamo.

Et formavit Deus hominem, Geneleos 2. *Hominem* id est, Adamum. Sed enim, quia narratio hæc per **ET** incipit, creditur vulgo formationem hanc Adami patris primi Iudæorum, specialiorem fuisse explanationem creationis illius hominis in specie, de qua egerat Moses capite 1. ubi dixit, *Faciamus hominem*, &c. Sed non advertunt qui hæc autumant, particulam **ET**, principium fuisse rei novæ apud Hebræos, non seriem ante actæ: qualia frequentissime reperias narrationum principia apud omnes auctores sacros. Imo & liberos per **ET** incipientes. Prophetiæ Ezechielis principium hoc est. *ET factum est anno trigésimo.* Item Ionæ. *ET factum est verbum Domini ad Ionam.*

Formationem hanc Adami patris primi Iudæorum, de qua agimus, non fuisse primam illam creationem hominis, de qua mentio fit superiori capite Geneleos: Hanc inquam formationem Adami secundam,

dam, & secundi capitis Geneſeos; non fuiſſe primam illam, & primi capitis creationem; hinc maxime præſumitur: Quod pro indubitato & conſeſſo ſit primam illam creationem & primi capitis, quæ ex mea hypothefi primorum hominum creatio eſt, conſectam fuiſſe uno illo ſexto & ultimo creationis die; qualis deſcribitur capite illo primo. Impoſſibile ted enim eſt, tranſacta fuiſſe illa omnia quæ narrantur capite ſecundo, ab Adamo formato uſque ad Evam ædificatam, per id temporis quod potuit adhiberi à veſpere ad mane unius diei: Ergo nullo minus per dimidium diei illius ſexti quo Deus creavit primum animalia omnia, deinde hominem. Numeremus certe momenta ſingula, quibus declarare Deus voluit facta fuiſſe illa omnia cum tempore, quamvis potuiſſet agere ſine tempore: nihil tale reperiemus in prima creatione hominum: non acta intercifa creationum maſculi & fœminæ, qualia ſunt longo tempore interrupta ab Adamo uſque ad Evam.

Dicitur primo, Deum formaviſſe Adamum *de limo terra*. Vbi nota, Deum qui primo capite hominem creaverat, non ex terra ſimpliciter, ſed ex eadem illa prima materia qua terram ipſam creaverat; in hoc ſecundo capite formaviſſe Adamum de limo terræ. Nota, inquam, Deum qui ſe in primo capite creatorem primorum hominum præſtiterat; in hoc ſecundo capite plaſtem Adami ſe exhibuiſſe. Quocirca & plaſtes Iudaorum dictus eſt Deus, Iſai. 45. *Hæc dicit Dominus ſanctus Iſraël. plaſtes ejus*. Plaſtes Iſrael, quia plaſtes Adam patris primi Iſraël. Sed de illis ſupra ſatis ſuperque egimus.

Dicitur ſecundo: *Deum inſpiraviſſe in faciem Adami ſpiraculum vite*. Tertio: *Tuliſſe eum in Paradifum*. Attende ſerio ad illa verba Geneſeos. *Plantaverat autem Dominus Paradifum voluptatis à PRINCIPIO, in quo poſuit hominem*. Principium vero illud intellige, non de tempore illo quo Deus formavit Adamum: ſed de Principio illo retro longiſſimo, de quo ſcriptum eſt ad aperturam capitis primi Geneſeos,

In principio creavit Deus cælum & terram : quæ tiam creavit hominem in specie , id est homines primæ creationis omnes, qui terram à principio creatam illo coluerunt. Certe, si Adamus hic fuisset homo ille creatus in principio : & triduo post terram creatam ; non dixisset Genesis super hoc Adamo quem tulit Deus in Paradisum , Plantaverat Dominus Paradisum à principio: imo vero illud : plantaverat nudius quartus Paradisum. Tertio etenim creationis die apparuit Arida , & plantatus fuit Paradisus : die autem sexto creatus est homo ille in specie.

Scriptum est quarto : Deum dedisse Adamo huic leges : præcepisse illi quid comederet , quid non comederet : quid faceret , quid vitaret. Nota vero hic curioso, nullam legem datam primæ creationis hominibus, quæ enarratur capite 1. Geneseos : nullamque hominibus illis interminatam arborem. Dixitque Deus ; *Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem sementem super terram, & universa ligna, qua habent in semetipsis sementem generis sui: ut sit vobis in escam.* Interminata est arbor scientiæ boni & mali, secundæ creationis homini Adamo, quæ enarratur capite 2. Præcepitque ei Deus ; *Ex omni ligno Paradisi comede. De ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas. In quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris.* Illa autem , ut diversa instituta , ita manifesto diversa tempora arguunt.

Quinto : balbutiens nobiscum Scriptura , demonstrare voluit, Deum didicisse quasi experimento , & per quoddam tempus elapsum, Adamum solum sine adiutorio, nec coluisse, nec custodisse commode Paradisum. Proinde vero dixisse Dominum ; *Non est bonum, hominem esse solum. Faciamus illi adiutorium simile sui.*

Sexto: *Adduxit Deus ad Adamum omnia animalia terra, & universa volatilia cæli. Quæ non verisimile est convenisse per dimidium unius diei. Eo quippe venturi erant Elephanti, ex remotis Indiæ & Afri-*

ex regionibus, quibus lentus & gravis incessus est. Quid porro dicam de innumeris fere animalium & volatilium speciebus, hemisphærio huic nostro incognitis; quibus tantum maris tranandum, & terræ metiendum erat, ut ex America in Mesopotamiam venirent, & suum ibi nomen sortirentur?

Septimo: *Vidit Adamus quid vocaret ea. Vidit.* Id est, ut apposite quæque nominaret, in qualibet appellatione ratiocinatus est: Id est, exercuit mentis operationes illas quæ discursu & tempore distinguuntur. Neque illud possibile est, Adamum intra diei unius dimidium, vidisse animalia & volatilia cæli omnia, tum vero nomina illis omnibus convenientia ratiocinando accommodavisse: qui neque nomina illa distincte pronuntiando, & continua serie enarrando, intra breve adeo tempus enuntiare potuisset.

Octavo: *Immisit Deus soporem in Adamum: cumque obdormisset: id est, longum & profundum præ sopore dormisset Adamus: tulit unam de costis ejus Deus, & replevit carnem pro ea.*

Nono: *Ædificavit costam in mulierem.* Neque vero crediderunt Iudæi Hellenistæ, ædificatam fuisse costam Adami in mulierem eodem die quo Adamus formatus est. Assueverant enim, Adamum formatum fuisse prima Luna; id est, primo die Lunæ: Evam autem ædificatam secunda Luna; id est, secundo die Lunæ. Quod retulit illustrissimus SALMASIUS in annis suis climactericis; superstitionemque Iudæorum refutavit: Mentem vero eorundem aperuit, qua disfito diei intervallo Evam post Adamum ædificatam fuisse crediderunt.

Decimo: *Adduxit Evam Deus ad Adamum.* Horum vero omnium si rite fiat summa; non dicam dimidium diei, sed non dies solidus, non hebdomas, non mensis, dimidio horum suffecerit.

Neque illud prætereundum est, quod Adamus vocavit mulierem illam *Viraginem*, quia ex Viro sumpta erat, nec vocavit eam *Hominem*, quemadmodum in

prima creatione vocatæ fuerant foeminae hominum: *Creavit hominem masculum & foeminam*. Vir quippe hic secundo formatus, tantum excellebat super alios homines primo creatos, & deinceps progenitos: quo nomine primus & pater futurus erat gentis Iudaicæ Deo electissimæ; nec non quo Dei consilio vicem exhibebat totius generis humani: Vt suum adiutorium non invenerit *Vir ille* inter hominum foeminas; sed viro illi ædificanda fuerit *Virago*, ceteris foeminis excellentior. Atque hinc in posterum tam rigide interdicta matrimonia Iudæorum cum foeminis gentium: prohibita nuptiæ filiorum Dei cum filiabus hominum. Ne scilicet contaminaretur populus sanctus & electus, cum gentibus profanis & gregatim creatis.

CAPUT III.

De mirabili formatione Adami. De mirabilibus Isaaci & Christi conceptionibus. Adamus typus Christi factus fuit in omnibus similis Christo, excepta iustitia Christi. Eva sponsa Adami, figura & ipsa Ecclesia sponsa Christi.

Qui sedulam navant operam lectioni sacrorum codicum, & serio illis incumbunt; deprehendunt tres homines peculiari & mirabili formatione productos. Primus est, Adamus. Secundus, Isaacus. Tertius, Iesus Christus. Primus, Adamus; cui terra mater, Deus pater fuit. Secundus, Isaacus; cui Abrahamus pater, Deus mater fuit: *deserant enim Sara fieri muliebria*, Geneseos 18. Quo respiciens Deus, Isaia 48 & Iudæos Isaaci filios alloquens, ait *se illos portavisse in utero suo, & gestavisse in vulva sua*. Tertius est, Iesus Christus; cui Virgo mater, Deus pater fuit. Vtrisque, Adamo & Christo, qui totum orbem sub imputationes suas mitterent, Deus pater fuit. Filius Dei fuit Adamus: filius Dei fuit Christus, & Filius Deus. Peccator fuit Adamus: Iustus fuit Christus. Cetera similes fuerunt Adamus & Christus.

Aus. Fuit Adamus, typus Christi, & terminus Christo oppositus. Fuit Isaacus, medius inter Adamum & Christum, & figura Christi. Fuit Christus, Isaaci prototypus, & Adam antitypus.

Vulgata opinio censuit, Adamum fuisse formatum à Deo grandem, ad perfectam staturam hominis: & quo die natus est, attingisse annos triginta tres, quibus Christus mortuus est. Facilius sane induceret ut crederem. Adamum fuisse *in omnibus* similem Christo, excepta iustitia Christi: qua ratione Christus factus est *in omnibus* similis Adamo, excepto peccato Adami: atque adeo Adamum, non illico, & primo die; sed ex intervallo, successive & per ætates suas, proventum fuisse ab infantia & adolescentia, ad virilem statum; iisdem gradibus & annis, quibus Christus pervenit ad eandem ætatem; quibus Isaacus illam attingit, mirabili & ipse conceptione effectus, quibus denique ceteri homines consueto modo geniti, provehantur ab infantibus ad viros.

Imo & hoc verisimillimum comperiet, qui seriam contemplationem injiciet super historiam ipsam Adami, à formatione ejus, usque ad ædificationem Evæ, uxoris suæ. Formavit enim Deus Adamum extra Paradisum: quem deinde tulit in Paradisum, *ut operaretur illum*, ait Genesis. Formatum fuisse Adamum *Infantem* extra Paradisum, hinc conjicio; quia delatam doceor in Paradisum, *ut operaretur illum*. Eo igitur pubertatis & ætatis suæ anno, quo potuit operari cultura Paradisi.

Paradisum rursus illum conjicio regionem fuisse illam terræ sanctæ, quæ Arabia felix est. Terminatur enim cap. 2. Genes. Tigride & Euphrate fluminibus, quæ junctis confluentibus, quæ Arabiam respiciunt, in sinum Persicum exonerantur. Arabia item felix intelligi videtur. *Paradisus Domini*, loco illo Genesios 12. Vbi Lot elevatis oculis vidit omnem circa regionem Iordanis, quæ universa rigabatur, *sicut Paradisus Domini, & sicut Ægyptus venientibus in Sagor*. Comparavisse eam & junxisse credibile est Genesim

Arabiam felicem & Ægyptum, regiones vicinas, & omnium amœnissimas.

Delatum conjicio Adamum ad terram illam sanctam, ratione eadem qua manu correptum à Deo Abrahamum comperio, & deductum ad terram eandem. Nempe, ut terræ illius naturalem possessionem iniret primus, & pater Iudæorum omnium, Adamus: quamque deinceps, strictiori quodam jure, & peculiari magis pacto, promitteret & daret Deus Abrahamo, Iudæisque ejus posteris: semini quippe Adami & suo.

Adolescente Adamo, & operante culturæ Paradisi, cogitavit Deus de adjungenda ei Vxore: Et tanquam incertus quam illi propriam dicaret, *Adduxit ad eum cuncta animantia terræ, & uni-versa volatilia cali, ut videret quid vocaret ea. Omne enim quod vocavit Adamus anima viventis, ipsum est nomen ejus.*

Duo hic conjicio. Primum: ex eo quod scriptum est, *Ut videret Adam quid vocaret ea. Tò videret*, denotat, Adamum usum fuisse ratiocinatione sua, in nominibus propriis & signatis, quæ dedit animantibus & volatilibus omnibus. Atque hinc conjicio, Adamum ephebum apprime edoctum fuisse naturalem omnem historiam animantium & volatilium. Quale notum est de Mose exposito, quem legimus cura filii Pharaonis eruditum in omni Ægyptiorum sapientia. Quin & Rabbi Moses Ben-Maymon refert libros antecessorum suorum, qui mentionem faciunt Præceptoris ipsius Adami, quem dicunt fuisse nomine *Samboscer*. Et quamvis parum credam Rabbiorum fabulis: nihil tamen adeo fabulosum est, quod non antiquam redoleat veritatem.

Deinde, ex eo quod scriptum est, *omne quod vocavit Adamus anima viventis, ipsum est nomen ejus*; conjicio, Adamum, quo tempore naturam animantium & volatilium omnium concipiebat, eodem momento scriptis illam mandavisse; nec non in Commentaria redegisse nomenclaturas omnium. Quomodo enim fieri potuisset, ut omne quod vocavisset

Ada-

Adamus, ipsum fuisset nomen ejus, tempore Moſis; niſi Adamus eodem momento, quo ſuis nominibus vocabat animantia & volatilia omnia, Diſtionaria illorum nominum compoſuiſſet, ad uſum poſteritatis, & ne exciderent memoria Adami ipſius multorum animantium & volatilium nomina, quæ nunquam forte deinceps viſurus erat? Non enim fert unaquaque tellus & regio omnia animantia & omnia volatilia.

Appellavit Adamus nominibus ſuis cuncta animalia & univerſa volatilia, & omnes beſtias terræ. *Ada vero*, ait Geneſis, *non inveniebatur adjutor ſimilis ejus*. Abſurdum autem videretur, quæſitum fuiſſe adjutorem Adamo ſimilem, inter beſtias terræ & volatilia cœli. Quæ enim vel ſimilitudo vel relatio eſt homini cum quadrupede & volucri? Verum advertendum eſt, annumeratos fuiſſe hoc loco gentiles, & primos illos quos poſui creationis primæ homines, inter cetera viventia; ratione eadem qua illos indiſtincte cum beſtiis vocatos legas, *Populum qui calcat terram*, *Iſaiæ 42*. Imo & beſtias à ludæis habitos & traductos. Quod ſupra & plus ſatis demonſtratum eſt. Illud ergo voluit Geneſis, adjutorem non inventum fuiſſe Adamo, inter *animalium*, id eſt *gentilium illorum ſœminas*. Eximio nimirum homini illi Adamo, qui *Iſcha* erat, eximia uxor obtingere debuerat, quæ *Iſcha* eſſet; neque vero generis gregarii & gentiliū ſœmina.

Ada ergo ædificata fuit uxor. At non exſurgit neque abſolvitur tam cito ædificium, ut habitari poſſit illo eodem die quo ædificari incipitur. Ita neque ædificatam concipio Evam eo perfectionis & ætatis provectæ, qua nubilus & habitabilis eſſe potuit, illo eodem die quo extracta fuit ex coſta Adami.

Adde quod Eva ſponſa Adami, figura fuit myſtica Eccleſiæ ſponſæ Chriſti; argumento eodem quo poſuimus, Adamum, typum fuiſſe Chriſti ipſius. Imo & illud certiffimum eſt, matrimonium ipſum Adami & Evæ, fuiſſe ſacramentum & myſterium inprimis ſignificans conjunctionem illam unanimem, qua Deus adhæret Eccleſiæ ſuæ. Ædificatam rursus

intelligimus Ecclesiam sponsam Christi, capite 16. D. Matthæi; quemadmodum ædificatam legimus, capite hoc Geneleos, Evam sponsam Adami. Quibus autem sive gradibus, sive ætatibus, sive temporibus, creverit Ecclesia Dei; videre est apud Ezechielem capite 16. ubi Deus ipse Ecclesiam suam alloquitur his verbis. *Multiplicatam quasi germen agri dedi te. Multiplicata es & grandis effecta; & ingressa es, & pervenisti ad mundum muliebrem. Ubera sua intumuerunt, & pilus tuus germinavit. Et ecce, tempus tuum, tempus amantium.* Crevisse Evam sponsam Adami concipio, ab infantia ad adultam ætatem, paulatim: quemadmodum exsurgit ædificium; quemadmodum multiplicantur & crescunt arbores, quæ vocantur hic *agri germina*; à sunculis pura ad ramorum luxuriam; & qua ratione crevisse hoc loco legimus Ecclesiam sponsam Dei.

Adduxit Evam Dominus ad Adamum. Evam autem conjicio puberem, & viri potentem factam, adductam fuisse ad Adamum, tempore illo quo Adamus & ipse vir plenæ maturitatis effectus est; annum circiter ætatis suæ trigessimum tertium. Ut peccavissetur Adamus eodem anno, quo creditur mortuus Christus pro peccato Adami.

Quæ omnia si ita se habeant; qualis amabo differentia fuit, inter formationem Adami & ædificationem Evæ, quæ recensentur capite 2. Geneleos: & creationem hominum, quos creavit Deus masculinum & fœminam, à principio rerum, sexto & ultimo creationis die; quæ recensentur capite 1. Mosis ejusdem?

C A P U T I V.

Cain agricola. Abel pastor & custos ovium. Cain, occiso Abelo, timet. Fugit pœnam fratricidii. Fugit, more reorum omnium, ad orientalem plagam Edeni. Uxorem ducit, generat filium, & in plaga eadem orientali civitatem ædificat. Adam genuisse dicitur filios & filias, à Setho nato usque ad mortem Adami ipsius.

Non

Non scriptum est genuisse illos vel illas, ab Abelo occiso usque ad Sethum natum.

Non dubio ita est. Excepta formatione Adami, qui factus est de limo terræ, & excepta ædificatione Evæ, quæeducta fuit ex costa Adami: probabile est Adamum & Evam crevisse & vixisse in reliquis omnibus, eadem ratione qua homines à longissimis temporibus creatos, crevisse & vixisse notum est. Imo qua ratione Christum, & ipsum Adami antitypum, & modo mirabiliori conceptum, crevisse & vixisse perspicuum est. Quod ut clarius per Genesin ipsam intelligatur, persequamur quod superest historię Adamicæ. Postquam peccavit Adamus, *timuit; eo quod nudus erat. Fecitque Dominus Deus Adæ, & uxoriesus, tunicas pellicas, & induit eas.* Tunicas, nempe ex pellibus occisarum animantium: qualibus indui consuevisse homines illius temporis credibile est. At enimvero, quis non inde conjiciat fuisse tempore eodem coriarios, alutarios, & pelliones?

Cognovit Adam uxorem suam Evam: qua concepit & peperit Cainum primogenitum; deinde Abelum natu minorem. Divisitque Adamus bona sua filiis suis adultis. Quod fieri solet inter homines civili jure utentes. Terras scilicet arandas dedit Caino Adamus; oves pascendas Abelo. Erat ergo tunc temporis, *Meum, & Tuum.* Quale fuit & est in societate hominum, à longissimis temporibus bene & legitime instituta. Patrimonia sua & fundos suos habuit Cainus primogenitus, quos coleret. Suum peculium & suas oves Abelus natu minor, quis pasceret & custodiret. Qualis partitio usu fit apud bonos omnes & æquos Patres familias.

Fuit Cainus agricola. Abelus pastor ovium. Qui dicit Aratoriam artem, multas alias supponit artes: & qui dicit Agricola, innumeros fere præsupponit artifices. At si nulli præter Cainum agricolam fuere tunc temporis artifices: maximus sane fuit ardelio Cainus. Ergo sibi solus fodit ferrarias; fornaces excitavit; sibi incudem & malleos fabricavit, & alia ferramenta qui-

bus vomerem cuderet & procuderet: secures sibi accuit, quibus casc arbores formas acciperent vel atrati, vel rastri, vel plaustri, vel ceteri id genus. Tum si ex farre quod messuerat, panem, ut credibile est, confecit: sibi solus ergo cavavit lapicidas Cainus, unde molas erueret: vel si tunc temporis nullus erat molendinorum usus, eo deductus fuit ubi sient nequam homines qui potentiam pinsitant, & sibi pistrinum construxit ubi panes torreret. Fuit ergo Cainus solus, arator, messor, & pistor: Eas ergo Cainus artes solus exercuit, ad quas innumeri pene & servi & artifices requirebantur: quæ non nisi longa meditatione, & longissimo usu reperiri potuerunt. Parva illa sunt. Nobilissimus omnium hominum, qui referebat Deum avum, & Terram aviam, deputatus fuit ad ferrarias & lapicidas, vel in pistrinum ad tundendas segetes, quo damnati ad metalla, vel servi pœnæ deportabantur.

Veniamus ad Abelum, Scriptum est, fuisse pastorem ovium. At qui Pastor ovium; idem est qui custos ovium. Pascebat & custodiebat Abelus oves suas. Sed quare custodiebat illas Abelus: Quos fures timere debuerat, præter patrem, matrem, & fratrem, si nulli præterea fuissent homines in terris: Ab lupis autem & feris rapacibus, quæ grægem suam invasisent, plus Abelo ipsi, quam ovibus suis, timendum fuisset: ne in illum scilicet, neglectis ovibus, insurrexissent.

Verisimile porro est, Adamum degisse tunc temporis vel in pago circumsepto, vel in oppido muris cincto. Postquam enim certum fixumque fuit, in animo, Caini, infandum illud quod meditabatur facinus; *Dixit ad Abelum fratrem suum; Egrediamur foras. Cumque essent in agro, consurrexit Cain ad versus fratrem suum, & interfecit eum.* Illud, *Egrediamur foras*, denotat Cainum & Abelum conclusos fuisse, vel intra septa vici cujusdam, vel intra muros cujusdam oppidi. Intra quæ septa, vel intra quos muros, timuit Cain apprehendi, & oborto collo rapti in carcerem, si palam & in conspectu vel paganorum vel civium, occidisset fratrem suum. Interse-

citique

citque eum cum essent in Agro; qui opponitur *Vrbi*. Quod nota. Interfecit eum cum essent in solitudine, clam arbitris. Quod facere solent grassatores & facinorosi homines, qui flagitia, & homicidia maxime perpetrant. Præmia autem tempore illo benefactis decreta, & supplicia malefactoris, hinc apparet, quod Deus iratum & obstipio capite Cainum alloquens, quia potior illo. Abel erat, hæc illi dixit. *Quare iratus es, & cur concidit facies tua? Nonne, si bene egeris, recipies: sin autem male, statim in foribus peccatum aderit?* In foribus, id est, in portis. Notum enim est locis quam plurimis scripturæ sacræ, iudicia apud Orientales exerceri solita in portis. Imo etiam nunc apud eosdem, Porta eadem est quæ Curia. Significabat autem Deus Caino, si male ageret, rapiendum ad iudices, qui pœnas sceleris sui ab eo reposcerent. Quod doctè admodum animadvertit, & quo me liberaliter communi-
cavit MICHAEL MAROLIUS, Abbas à Villelong, profapia illustri, & multiplici eruditione nobilis.

Urgeamus. A quibus latronibus acceperat Cainus ensen, quo verteret sanguinem Abeli fratris sui? Item, quos timuit Cainus postquam intellexit, palam esse quod patrauerat fratricidium? cum dixit Deo: *Omni-
nis qui in venerit me, occidet me.* Timuit enim vero iudices suos, & leges quibus capite plectendus erat. Effugit ergo jurisdictionem in qua occidaret fratrem suum: atque adeo in qua sistendus erat iudicio. Et au-
fugit more reorum omnium, qui sciunt se rem malam meruisse, & pedibus illico perfugium pariunt: Aufugit, inquam, in aliam regionem. *Ad orientalem plagam Edeni*, ait Genesis. Notari vero digna sunt verba ipsa, quæ cum Deo habuit Cainus antequam fugeret. *Ejicis me hodie à facie terra.* Terra autem illa intelligenda est sancta, à qua ejiciebatur Cain. *Et ero vagus & profugus in terra.* Terra rursus illa, intelligenda est peregrina & gentilitia; ad quam effugiebat, & in qua vagaretur, ut sedem in illa quaereret. *Omnis igitur qui in venerit me.* Nota, in terra illa peregrina & gentilitia, *Occidet me.* Nimirum neque se

vene tutum credebat in terra externa, sceleris sui conscius Cainus. Neve putemus illum timuisse incassum homines & Iudices sui temporis; cavit ei Dominus, dixitque eam ob rem duntaxat; *Omnis qui occiderit Cainum, septuplum punietur. Posuitque signum in Caino, ut non interficeret eum omnis qui invenisset eum.* Incassum autem timuisset Cainus, & in vanum posuisset Dominus signum in Caino, ne occideretur à quopiam homine, si vacuæ hominum fuissent terræ illæ ad quas Cainus confugisset.

Scitu digna sunt quæ ad hanc rem scripsit Iosephus, Iudæus ipse, & antiquitatis Iudaicæ vindex accuratissimus: quique nihil scripsisse putandus est, quod non, vel fando longinqua traditione accepisset, vel inquirendo lætione accurata didicisset. Profugum refert in Oriente Edeni Cainum, non in melius vitam mutavisse, sed facultates domesticas per vim & rapinas accumulavisse: *Accitii*, ait ille, *undiquaque latrociniorum & nequitia sociis: nec non Magistrum illi ad facinorosam vitam effectum.* Monuit me Clarissimus, idemque doctissimus ISMAEL BUIILLALDUS se eadem fere legisse in Msc. Græco Bibliothecæ Regiæ; ex Chronico Hebraico translato: quæ latine reddita ita sonant. *Cum vero multum itineris confecisset Cain, in quendam locum Caiuan appellatum venit, omniaque scelerum genera patravit; prætereuntes ex insidiis invadens & occidens: Ex quorum spoliis ingentem pecuniarum summam conflaret.*

At, qui genus amabo fuere homines & socii illi, quos ad partem prædæ suarum undiquaque accivisse Cainum memorat Iosephus? Num potius Caini nepotes vocavisset homines illos, si illos Caini nepotes Iosephus credidisset? Sed enim quia non credidit Caini nepotes, simpliciter vocavit illos, *Caini socios vel comites.* Quales vocantur milites, à suis vel ducibus vel magistris. Item, contra quos accivit manum illam facinorosorum hominum Cainus? Anne armavisset nepotes suos contra suos itidem alios nepotes? Neque vero illam fuisse Iosephi mentem existimanda

dum est. Ad quid vero armavisset nepotes suos contra nepotes suos? Nempe ut dominii sui fines extenderet? Sed neque illud verisimile esset in tanto terrarum vacuo, quale fuisse intelligendum foret, si Mundum & primos homines recens tunc temporis, vel creatos vel genitos supponeremus. Adde quod hoc loco Geneleos, quæ propria historia est Iudæorum, nulli alii memorantur vel formati vel nati homines Iudæi, præter Adamum, Evam, & Cainum: illosque Iudæos, de quo non ambigitur. Neque dum enim foeminam ullam genuisse Adamum legimus; ex qua & fratre suo Caino prognatos conjiceremus homines illos quos quaerimus.

Quam ergo uxorem duxisse Cainum dicemus, ex qua genuisse Henochum novimus, cum esset in orientali plaga Edeni? Certe, si non ex familia Adami patris sui & patris primi Iudæorum; quod non potuit Cainus, quia nondum nata erat filia Adami: Censendum est, duxisse uxorem illam ex filiabus gentium; oriundam ex prima creatione hominum, quæ enarratur capite I. Geneleos, Impius scilicet fratricida ille degeneraverat à sancta sua origine, & profanis se gentibus immiscuerat.

Ad hanc orientalem plagam Edeni appulsus Cainus, ædificavit civitatem; vocavitque nomen ejus ex nomine filii sui; *Henoeh*. Nimirum, ut distingueret illam ab aliis civitatibus orientalis plagæ Edeni, quæ sua utique habebant nomina. Sed quibus architectis & fabris Urbem illam posuit Cainus? Quibus civibus illam composuit? si non accersiti operarii, si non aliunde quam ex familia patris sui Adami deducta colonia, quæ urbem suam habitaret?

Orbus erat tunc temporis Adamus. Abelus occisus erat, Cainus effugerat. Et genuit deinceps Sethum Adamus, *annos natus triginta & centum*. Quem ut peperit Eva, dixit Adamus, *Posuit mihi Deus semen aliud, pro Abelo quem occidit Cainus*. Quibus verbis palam est, nullum aliud semen, nullam aliam propaginem susceptam fuisse Adami in locum Abeli, nisi

trigesimo & centesimo ætatis suæ anno. Quo tempore Cainus jam tum uxorem duxerat, & urbem ædificaverat. Addit Genesis; *Et facti sunt dies Adam, postquam genuit Sethum, octingenti anni. Genuit que filios & filias.* Quod dixisset haud dubie de tempore illo quod interelapsum erat ab Abelo ad Sethum, si per illud tempus vel filios vel filias genuisset Adamus; Quia vero neque illos, neque illas, intra illud tempus genuit: idcirco dixit Adamus genito Setho; *Posuit mihi Deus semen aliud, pro Abelo quem occidit Cainus.* Id est, substitutus est mihi Sethus in locum Abeli mortui.

CAPUT V.

Probantur ex monumentis gentiliū gentiles genere diversi à Judæis; & à genere Judæorum Adamico. Disputatio de æternitate mundi in duas classes ab antiquis distributa. De tempore. De annorum fasciculis quos sibi fecerant Chaldaei. De annis periodicis. De anno vertente & magno. Anni significati per serpentes. De spelunca avi à Claudiano descripta. De seculorum seculo.

Vidimus supra gentiles, genere, & affectione generis, ex adverso Judæis oppositos: stirpem aliam quam stirpem Judæorum satos: nec non alienigenas à Judæis ipsis dictos & habitos. Vidimus gentiles & primos homines, capite 1. Geneleos, creatos cum cælo & terra, cum Sole & Luna, temporum & seculorum patribus: in principio illo cujus nullum datur hominibus determinatum principium.

Vidimus parte alia Adamum, à quo gens Judaica est, capite secundo Geneleos, seorsim formatam à primis illis, primi capitii, & primæ creationis hominibus. Vidimus Evam Adami foeminam, discontinua serie, neque illo ipso die ædificatam, quo Adamus formatus est. Vidimus Cainum agricolam. Abelum pastorem ovium. Fratres duos, pensâ diversa, usu reperta & stabilita obeuntes munia. Abelum occisum à Caino, cum egressi essent foras: occisum in agro, clam hominibus, & hominum frequentia semotum. Vidimus Cainum

Cainum perterritum, propter occisum fratrem suum; homines sui temporis, id est Iudices suos pallentem; Patria sua profugum, & in Natione exterâ latronum ducem; uxorem ducentem, fundamenta urbis locantem: neque vero urbis sine nomine, sed cui nomen esset dedicationis egregium à primogenito suo Henoc. Quod ut clarius aperiâ: Vidimus Adamum & Evam aliter formatos à Deo, atque creati fuerant gentiles, & primi creationis primâ homines. Vidimus Cainum domo patris sui Adami, & familia Dei extorrem, ad gentiles remotos & alienigenas transfugam.

Vidimus denique tum ex Genesi, tum ex locis aliis selectis utriusque testamenti probationum strues, quibus abunde demonstratur, gentiles diversos ab Adamo, atque adeo à Iudæis Adami posteris, constitutos. Quia vero fama est, junctâ fortius ire argumenta; adnectere lubet his ratiociniis sacris, gentilium ipsorum monumenta, quæ in numero sunt quamplurima, super creatione Mundi & primorum hominum: quos antiquissimi & melioris notæ Philosophi & Historici, non ab Adamo nupere formato, sed ab æterno, vel à seculis posuere innumerabilibus.

Et enim vero, in duas classes distributi fuere, qui de Mundo disputaverunt. Vna fuit asseverantium, Mundum ortus & interitus expertem, fuisse ab æterno; & futurum in æternum. Altera differentium, Mundum, & principium habuisse, & finem habiturum: utrumque autem, & principium & finem ejus, neque certum, neque cognitum. Qui Mundum posuere æternum, numen esse crediderunt, neque genitum, neque interiturum unquam. Imo Deum & Mundum voluere unum quid esse; & Deum, Mundum induisse. Iovem propterea Deorum summum, Mundum fuisse universum: animantem ex animantibus, & Deum ex diis, tanquam sui partibus, compositum. Mundi enim partes ipsas in Deorum æternorum numero reposuerunt. Deos quippe dari æternos. Inter quos, Sol & Luna, & reliqua cœli sydera, æterno & irrequieto ambitu circumagerentur; neque sui ortus
princâ-

principium haberent, neque unquam desitura essent. Aeternum vero fuisse universum hoc, affirmavere hac propter illi, quia si genitum esset, ex eo quod nusquam est, genitum fuisset. Nihil autem fieri ex nihilo, pro confesso habebant. Aeternitatem quin etiam Mundi coniecere illi, per aeternum tenorem illum, & perseverantem constantiam, qua Mundus permanet, & qua semper sui similis est. Quocirca & immutabilem dixere illum: quia talis semper fuerit, & talis semper futurus sit, qualis nunc est. Quo refer Ecclesiasta illud, capite 1. *Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est. Nihil sub Sole novum. Nec valet quisquam dicere; Ecce hoc recens est. Iam enim praecessit in seculis qua fuere ante nos.* Et si Sol alius, idem tamen nascitur. Nimirum, illud ipsum fuit; quod erant adultera ante Helenam, quod erant duces ante Idomeneum, & Sthenelum, & quod Troja capta fuit ante Agamemnomem.

Deus aeternitatem: aeternitas Mundum effecit: aiebat Mercurius in Pimandro. Deus ergo ante aeternitatem: aeternitas ante Mundum fuit. Verum ut Sol causa dici, non ante diem, sed cum die nascitur: & sicut Deus causa aeternitatis; non tam ante aeternitatem, quam cum aeternitate ab aeterno fuit: Similiter aeternitas quae Mundum effecit, non tamen ante Mundum fuit, quam cum Mundo fuit ab aeterno. Quare Pimander idem volebat, aeternitatem esse in Deo; & Mundum in aeternitate. Imo aeternitatem animam esse Mundi; qua ratione Deum, animam aeternitatis constituebat. Mundum ergo opus fuisse aeternitatis asseverabat: factum non aliquando, sed semper & ab aeterno: cum vero nunquam cesset aeternitas, nunquam etiam Mundum cessaturum.

Aetio porro in Deo, potestas semper fuit insuperabilis: neque enim unquam otiosus fuit Deus. Quod ex Mundo ipso percipimus, qui imago Dei est. Nullum quippe otium datur in nullis Mundi partibus. Mundus enim & semper praeagnans est, & semper paritur; secundum loci & temporis cujusque naturam.

Mun-

Mund
respic
mnes
volum
si Des
mente
putabi
per ag
neravi
Qui
dia rel
latim
concre
lia; te
runt.
prelli
gyptic
xisse te
pientiss
facere e
mistoru
natura
latam
xisse te
Quod
dum a
bant: n
est. cos
nam cl
dixerat
interval
Perp
veretur
bant. T
fo avo
porro j
mens
compo
tud quo

Mundum propterea non natum concipiemus, si Deum respicimus: in quo ab aeterno Mundus & creatura omnes erant, unde nasci debuerant: quarumque Deus voluntate sua semper & ab aeterno pragnans fuit. At si Deum semper & ab aeterno Mundum gestavisse in mente & voluntate sua credimus: credibile utique putabimus, Deum, potestate illa insuperabili, qua semper agit & semper parurit, Mundum ab aeterno generavisse.

Qui parte alia, principium Mundo assignavere; exordia rebus fuisse, & illarum formas Vniversum hoc patulatum sumpsisse docuerunt. Tum vero tenerum Mundi concrevisse orbem, & primis prorepisse terris animalia; terrasque novo Sole illucescente stupuisse putaverunt. Sed & naturæ ipsius lanuginem eleganter expressit Porphyrius, ubi de primis & antiquissimis Ægyptiorum egit sacrificiis. *Infinitem, inquit, videtur fluxisse tempus, ex quo Ægyptii, genus hominum longe sapientissimum, ad focum domesticum, sacra diis cœlestibus facere cœperunt: non myrrha, non castia, thurisque cum cocco mistorum, primitiis; sed virentis herba: cujus sic, tanquam natura genialis primævam quasi lanuginem, manibus sublata efferebant.* Infinitum, dixi Porphyrius, non fluxisse tempus à principio rerum: sed videri fluxisse. Quod nota, secundum opinionem eorum, qui mundum ab immenso ævo, perpetua commotione volvi statuebant: neque certo aliquo tempore generatum esse. Certo, id est, cognito. Quo sensu Sanchoniato, qui ante Trojanam cladem vixerat; Principia mundi infinita fuisse dixerat: Mundumque, nullum, nisi longo seculorum intervallo, terminum habiturum.

Perpetuam commotionem illam qua Mundus volveretur, tempus volubile iidem, generavisse censebant. Tempus, inquam, quod lapsum esset ab immenso ævo, & in ævum laberetur immensum. Temporis porro illius partes constituerunt, momenta, horas, dies, menses, annos, secula, seculorum secula: tum denique componi ex illis seculum seculorum; sive Ævum illud quod extenditur à seculis in secula; quodque à princi-

principio rerum ortum est, & sine earundem desinet. Data præterea fuerunt, annorum hebdomades, & menses, apud auctores sacros. Dati etiam annorum anni: Chaldaeorum dodecaëterides; & Cracorum tetraëterides, octaëterides, enneadecaëterides, &c. Curiosa sunt & electa, quæ stupendæ Vir eruditionis, CLAUDIUS SALMASIUS, scripsit in Præfatione ad annos suos climactericos. Chaldaeos, ait ille, adeo liberales & largos fuisse, in computandis Regum suorum temporibus, ut non per annos ea numerarent, sed per diversas summas ex multis annis constantes. Tria, inquit, earum fuere genera & nomina. ΣάροϞ, ΝέροϞ, & ΣώροϞ. Ex quibus, ΣάροϞ, ut reperit scriptum, sex millia annorum continebat. ΝέροϞ, sexcentos annos. ΣώροϞ, sexaginta. Solenne itidem fuit Mexicanis & Peruanis, tales annorum strues congestisse, in digerendo ætatis Mundi computo: atatemque illam per Soles numeravisse. Sol autem unus, referente Gomara, Octingentis & sexaginta constabat annis. Et si qua fides illis est; Sol ultimus apud eosdem, numerari debuit ab anno Christi millesimo quadragesimo tertio. Quod scriptum dedit in commentario suo regio Garcillassus à Vega, ex regia Incarum origine, Mexicanus ipse.

Dicuntur & anni, variæ stellarum, tum fixarum, tum errantium, periodi; quibus vel cursus suos peragunt, vel invicem junguntur. Annus enim, desiniente Scaligero, circuitus est ejus periodi, cujus cognominis ipse est. Maxima omnium periodus putata illa est, quæ ad motum octavæ Sphæræ componitur; quæque absolvitur, cum ad idem punctum unde semel profecta sunt, cuncta redeunt sidera. Quem *Annum vertentem* Cicero appellavit. Cujus tempora cum numerare vellet, substituit ipse, adeo multaprehendit. In illis, ait ille, non audio dicere, quam multa hominum secula teneantur. Magnum illum annum, *vertentem* idcirco vocavit Cicero, quia exactis immensis illis siderum omnium, tum curriculis, tum conjunctionibus, verteretur ille, iteraretque

vices

vices suas ; ad instar singularium siderum, quæ vias & conjunctiones in vicem suas, indefessis motibus, eunt redeuntque.

— *Consumpto Magnus qui dicitur anno,
Rursus in antiquum redeunt vaga sidera cursum,
Qualia dispositi fuerant ab origine Mundi.*

Quæ sunt elegantissimi poetæ Ausonii. Quo refertur quæ de Ægyptiis post Herodotum scripsit Pomponius Mela. Ipsi, ait, mandatum literis servant, dum Ægyptii sunt, quater cursus suos vertisse sidera. Quod est quatuor magnos annos & vertentes elapsos, ex quo Ægyptii essent.

Magnum illum annum, qui, Cicerone iudice, tam multa continet hominum secula, graphice descripsit Claudianus, Panegyrico Stilliconis 2.

*Est ignota procul, nostræque imper via menti,
Vix adeunda Dii, annorum squallida mater,
Immensi spelunca avi; qua tempora vasto
Suppeditat revocatque sinu. Complectitur antrum,
Omnia qui placido consumit numine, Serpens :
Perpetuumque viret squamis; caudamque reducto
Ore vorat, tacito relegens exordia lapsu.*

Tralaticium est, annos cujusvis generis significari solitos per Serpentes, caudam in orbem ori insertantes. Ratione scilicet figuræ circularis, quæ in se ipsam perpetuo revolvitur & recurrit : sicut anni omnes perpetuo in se ipsos revolvuntur & recurrunt. Immensum propterea Serpentem assignavit Claudianus, immenso & magno anno : nec non Speluncam illam suam, immensi avi matrem annosam & squallidam, serpentem illum complecti voluit : tum reducto ore caudam suam vorare finxit ; quia magnus ille annus, cæterorum & minorum annorum more, in se ipsum recurreret, inciperetque semper illic ubi desineret. Imo quia, ut ipse loquitur, *vestigia sua lapsu tacito relegeret.*

Neque vero annorum perennitas representabatur per Serpentes, propter figuram tantum, qua in rotundum inflectebantur : sed etiam propter naturam ipsam

ipsam suam qua immortales quodammodo esse, & longissimo confecto annorum curriculo, in se ipsos resolvi putabantur: quæ erat Phœnicum & Ægyptiorum fides. Magnus ille Serpens, qui speluncam magni anni complectitur, *perpetuum vivere squamis*, Claudiano dicitur: quia hoc genus animantis, propter vim & copiam spiritus quo abundat, non solum exuto senio juvenescere, verum etiam majora simul virium accipere incrementa creditur. Tum quia natura ejus ignea & vivida est. Quare Serpentes *sanguine & igne suffectos*, pinxit Virgilius. Quæ cum magno anno mire consentiunt. Senectus enim illi est cruda & viridis, quæ vastissimo sinu suo tempora indefinenter ducit & reducit, revocat suppeditatque.

Quæ diximus de Serpentibus caudas suas remordentibus, conveniunt annis illis periodicis, quibus certa & cognita principia, tum certi & cogniti fines deputantur: sive illi sint minores anni, sive ille sit magnus annus, quem periodicum, & terminis certis definitum statuimus. Non sic se habet cum Maximo illo anno, qui repetitas periodos annorum omnes, & magni, & minorum complectitur: quod seculum seculi dictum est, sive Ævum illud, à principio fluens, & in finem usque seculorum deducendum. Ævum enim hoc nulla certa & cognita periodo continetur. A principio pendet non intellecto. Et quamvis ad finem suum irrequieta volutione properet; nunquam tamen illum assequitur. Ævo propterea illi non Serpens Claudiani convenit, caudam suam vorans; sed vere magis Ursa illa Lucani, quæ dentes in caudam retorquens, ut infixum tergo ferrum morsu extrahat, secum fugientem circuit neque apprehendit cuspidem. Apposite ad hanc rem Jamblichus. *Mens opifex*, inquit, *celeri rapacitate circulos cœlestes convertens, suam ad se machinam flexit. Eamque volvi à principio ad finem absque fine præcepit.*

Ævum illud, quod à principio rerum creatarum excurrit, & sine earundem hærebit: quod proprie Tempus solidum, & Systema ipsum est. præteritorum & fu-

& futu
dicunt
culum,
toribu
Cicero
enume
dem qu
menti i
dicta e
mus h
omnib
inquam
unam c
ipsam C
non ar
rotam
Nin
tor E
mine.
qui din
guta a
mille in
crates
bant.
tantur
Scient
tit, h
neque
vere.
scit;
exordi
Ab om
Neque
prope
maria.
nem:
gissim

& futurorum omnium; *Corpus temporum*, Tertulliano dicitur, Apologetici 26. *Seculum* vero *seculorum*; & *seculum*, simpliciter: tum, *Dies avi*, & *Dies seculi*, auctoribus sacris appellatur. At si magnus & vertens Ciceronis annus, attonitum ejus percussit animum, in enumerandis illius seculis: si spelunca Claudiani, eadem quæ magnus Ciceronis annus, *ignota*, & *hominum menti impervia*; si *Diu ipsis vix adeunda*; Poëtæ illi dicta est: Quæ numerorum caligine hebetari putabimus hominum mentes, in recensendis seculis illis omnibus; quæ *Ævum* ipsum componunt? *Ævum* inquam illud, quo secula præterita & futura omnia, in unam congeriem revocantur: Quodque speluncam ipsam Claudiam haurit, ut boletum gula voracior; nec non annum Ciceronis vertentem torquet, ut figulus rotam solet.

Nimirum illud fuit, quod de *Ævo* illo scripsit auctor Ecclesiastici, quod vocavit *seculum*, capite 1, à limine. *Arenam maris, & pluvia guttus, & dies seculi, quis dinumeraverit?* Tum capite 18, de die ævi. *Qualis gutta aqua maris, & sicut calculus arena, sic exigui anni mille in die avi.* Furiosos quocirca pronunciabat Socrates illos, qui de Mundi origine curiosius disputabant. † Ille se nihil in ea intelligere profitebatur; tantum illi contemplatio ipsa cœcitatatis offuderat. Scientia illa de origine mundi, quæ soli Deo competit, homines fallit, quia hominibus abscondita est: neque enim possumus tempora & fastos mundi evolere. Et si filius Dei qua homo fuit, finem mundi nescit; qui possumus homunciones, indagare mundi exordia? Eadem enim est præteriti quæ futuri ratio. *Ab omnipotente non sunt abscondita tempora*; Job. 20. *Neque est nostrum novisse illa*; Actorum primo. Ea propter scriptum est Ecclesiastæ 1. *Priorum non est memoria.* Fuere fortes, ajebat Lyricus, ante Agamemnonem: sed omnes illachrymabiles, quia ignoti, longissima oblivii nocte urgentur.

CA-

† Plato, dialogo de Animo.

CAPUT VI.

Ignorant homines primas suas historias & origines. De Chaldais. De suspendo annorum numero, quem posuisse dicuntur Chaldaei, in componendis tabulis suis Astronomicis. De Aegyptiis. Et de annorum myriadibus per quas regnavisse dicuntur Aegyptiorum reges, Dii, Heroes, & Homines.

OPTIME Senex ille :

Ignaras hominum suspendunt numina mentes, At, qui mos est Geographis, maria terris inducere quas ignorant: solent affines eorum Chronologi praterita obliterare quae ignorant secula. Regiones illi ignotas submergunt: hi tempora incognita atroci stylo confodiunt, & negant quae nesciunt. Divisere tempora Graeci Chronologi, in ἀδελον, quod est absconditum: μυθικόν, & ἡρωικόν, quod fabulosum est; Ἰστορικόν, quod pro vero & comperto habuerunt. Αἰδελον, & absconditum illis fuit, quod à conditu rerum ad diluvium fluxit: Quod tempus, siue habuit initium, siue semper fuit; certe quot annorum sit, non potest comprehendi: auctore post Varronem Censorino. Μυθικόν, & ἡρωικόν, fabulosum fuit; quod à diluvio ad primam Olympiadem dimanavit: Incognitum iridem: neque enim plane scitur, quantum distet, vel Inachus ab Ogyge, vel Codrus ab Inachō. Ἰστορικόν, & compertum numeratur, quod à prima Olympiade commentariis relatum est.

Quaecunque autem sapimus in humanarum rerum notitia, Graecos sapimus tantum, & qui eas secuti sunt, auctores Latinos. At enimvero, nova apud Graecos omnia; & ante unum alterumve diem, aiebat ille, extitisse reperias urbium molitionem, excogitationem artium, legumque percriptionem. Omnium vero novissimi ad scribendam historiam sese contulerunt. Aegyptiis autem, Chaldaeis, & Phoenicibus, vetustissimam atque constantissimam rerum suarum mansisse memoriam, Graeci fatentur ipsi. Iidem sero dmodum, vixque tandem, literarum naturam didicerunt

ruat à Phœnicibus, & Cadmo Phœnice illos eas docente. Dubitatumque proinde est, utrum literis dicerentur Græci, Trojanæ expeditionis tempore. Quod Josephus contra Appionem scripsit. Sed qui res suas vix à prima Olympiade pro veris habuerunt Græci; neque pro compertis potuerunt dare ceteras, quæ primam Olympiadem præverterunt, Fando tamen & legendo ad illos pervenerant, quæ de Chaldæis, Ægyptiis, Phœnicibus, & Scythiis, nobilissimis populis, jactata & scripta fuerant. Sed per satyram, & confuse adeo vulgata, ut quæ ab antecessoribus turbata acceperant, turbata decessoribus eadem tradiderint. Et si singula, sigillatim spectata, parvam faciant fidem; junctâ nihilominus evincant, gentes illas à retroantiquissimis seculis regnatas fuisse, & belli & pacis artibus longe claruisse.

Diodorus Siculus, vir clarissimus habitus, & opinionem doctrinæ magnam apud omnes literatos consecutus: legendo, percunctando & peregrinando, Europam, Asiam, & Africam, per quadraginta annos peragravit; Bibliothecamque suam, pluribus & vetustissimis, nec non exquisitioribus bibliothecis instruxit. Hæc ille de Chaldæis refert: Mundi illos naturam ab antiquissimis temporibus credidisse sempiternam; quæ neque principii sui ortum haberet, neque corruptionem ullam deinceps tempore admitteret. Genusque hominum fuisse ab æterno, sine ullo generationis principio. Sydera credidisse æterna. Tum ex longa & diuturna syderum illorum æternorum observatione, nec non exacta motuum atque virium cujusque cognitione, qua universos præstabant mortales, multa hominibus eventura prædixisse. *Numerum autem annorum, quibus Chaldæorum collegium asseverabat se vacavisse considerationi mundi, haud facile credideris, ait Diodorus. Nam usque ad expeditionem Alexandri in Asiam, quadringenta & septuaginta annorum millia numerabant, ex quo sydera observare cœpissent.* Difficile illud creditu, sed non impossibile factu, putavit Diodorus: quippe qui motum æterni

æterni circuitus crederet ipse, lege æterna, stellis & syderibus esse definitum. Nempe illud fuit quod Cicero, in cuius ætatem Diodorus incidit, hæc eadem fere scripsit, quæ Diodorus, de Chaldæis, quos Babylonios dixit, 2 de Divinatione. *Nam quod ajunt, inquit, quadringenta & septuaginta millia annorum, in periclitandu experiundisque pueris, quicumque nati essent, Babylonios posuisse, fallunt. Si enim esset factum, non esset destitutum. Neminem autem habemus auctorem, qui aut fieri dicat, aut factum sciat.* Refutavit loco illo Cicero, non annorum computum, quod non impossibile putavit, alioquin per impossibile ipsum refutavisset: sed nugæ divinationis Babylonicæ, pericula & experimenta illa usque adeo anxia, & per tot millia annorum continua serie tradita, in digerendis puerorum genituris; quæ non probabilia Ciceroni visa sunt. Quare enim, ait ille, desuissent Babylonii, tales & continuas ætate sua ponere Geneset? Stupendus porro annorum numerus ille, quem referunt Diodorus & Cicero Chaldæos impendisse, vel in observationibus syderum, vel in geniturarum diathematibus, non aberrat à fasciculis temporum illis, quibus usos fuisse Chaldæos superiori capite ostendi, in computandis Regum suorum fastis. Nimirum tantus erat temporum illorum numerus, & tantum in præterita secula recurrebat, ut non per annos, sed per plura annorum millia; non per secula, sed per multiplices seculorum summas, Regum suorum annales numerarent.

Ægyptii, Chaldæorum in Astrologicis æmuli, credidere, motum æternum stellis, & syderibus omnibus, tum universis, tum singulis, ab æterno fuisse deputatum. Motuum vero illorum descriptiones, per incredibilem annorum numerum custodisse eos, asseruit idem ille Diodorus. Sed & Regum suorum historias, per incredibilem itidem annorum seriem, servavisse compertum est. Quos scilicet habuere, & Reges Deos, & Reges heroas, & Reges homines. De quorum antiquissimis dynastiis, mira sunt quæ narrantur ab Herodoto & variis rerum Ægyptiarum scriptoribus.

bus. G
M A
ginta dy
annoru
vero ill
annoru
gyptios
finita se
dunt. S
tenuisse
lia sexce
indagato
maßer
Neq
Ægypt
Diodo
ritate
rend
infinita
Diodor
creditu
rum Ch
rodoto
accurat
ficut &
rem, n
vel au
mentat
sent, im
se relig
dorus.
tulit, ne
Bibliot
septinge
tempo
perien
& ultra
Regib
Sed

bus. Græcorum & Romanorum doctissimus SALMASIUS, vetustissimi auctoris meminit, qui triginta dynastias Ægyptiorum regum posuit, easque per annorum *Myriades tres* duravisse scripsit. Myriadas vero illas exposuit, millies decies millia, cum tribus annorum millibus. Sunt qui periisse dicant apud Ægyptios tempora Vulcani Dei, regis sui: quem per infinita seculorum spatia in Ægypto regnavisse contendunt. Solem vero Vulcani filium, imperium Ægypti tenuisse, post patrem suum, per annos sexcenta millia sexcentos septuaginta sex: numerum referente, indagatore rerum acerrimo, præfatione ad annos climactericos, CLAUDIO SALMASIO.

Neque est quod Herodoti, vel aliorum de rebus Ægyptiacis scriptorum, fugilemus fidem; eo quod Diodorus scripserit: *Portenta illos narrationum pro veritate amplexos.* Diodori enim verba hac alio referenda sunt, quam ad rationes illas temporum pene infinitas. In se enim ipsum portenta illa convertisset Diodorus ipse: qui non dubitavit, difficilia itidem creditu, quadringenta & septuaginta retulisse annorum Chaldaicorum millia. Probabile certe est, Herodotum scriptorem elegantissimum, & in pluribus accuratissimum; nec non alios historicos diligentes; sicut & Diodorum ipsam, veritatis historicae assertorem, nihil de rationibus illis exposuisse; quod non vel audivissent, vel à Sacerdotibus Ægyptiis in commentarios relatum legissent, peniculate examinavissent, imo & vidissent in Ægypto. Quod nimirum de se religiose professi sunt, tum Herodotus, tum Diodorus. Quin & Diodorus ipse de Ægyptiis hoc retulit, neque portentum credidit, secunda parte libri 1. Bibliotheca sua, *Reges indigenas, ultra quatuor mille & septingentos, Ægyptum gubernavisse.* Quorum scilicet tempora, sexaginta annorum millia superavisse comperimus, si reputamus, exactos esse mille ducentos & ultra annos, nondum exactis sexaginta quinque Regibus Francicis.

Sed enim dicere, millia annorum illa, nec non myriadas

riadas quas retuli annorum illas, intelligendas esse de annis lunaribus; vel de tertia parte anni; qua annum, vere, æstate, & autumnno divisum quondam ajunt; objectionis operam ludere est. Præcipue cum Diodorus ipse de Chaldæis hæc affirmet: *Dicere illos, Solem, & Lunam, per duodecim signa cursitare. Solem, anno; Lunam, mensis spatio orbu sui iter emetiri.* Tum Herodotus de Ægyptiis diferte hæc ait. Didicisse ex Heliopolitanis, qui Ægyptiorum omnium solertissimi habebantur: *Ægyptios primos hominum omnium annos composuisse, & distinxisse in duodecim menses.* Partitionem illam annorum & mensium, intellexit caput primum Geneleos, ubi de creatione Solis, & Lunæ, hæc ait. *Fiant luminaria in Firmamento cæli, & dividant diem ac noctem: Et sint in signa & tempora, & dies & annos.* Dies enim hoc loci sunt menses, qui dividuntur in 30 dies: anni autem, qui 12 componuntur mensibus. Sol nimirum luminare majus, majorem, id est annorum partem sortitus est: Luna vero, luminare minus, minorem, id est mensium divisionem consequuta est. Partitio ergo illa annorum & mensium, creatione & natura, Soli & Lunæ, à Deo ipso indita est: neque ulla alia obtinuit apud Chaldæos & Ægyptios, hominum omnium in cognitione syderum experientissimos & peritissimos.

Sed tantum abest ut Chaldæi annos suos (quos Solares semper posuerunt) ad augendos temporum suorum numeros, in menses, & lunares, ut vocant, annos frergerint: Quin è contra, ex annis ipsis Solaribus, fasciculos annorum composuerunt, quibus usi sunt ad commoditatem computi, & facilius multo compendium. Abeant ergo hinc, cum suis annorum minutiis & quisquilliis, quicunque tales annorum strues, vel manipulos, neque noverunt, neque novisse huc usque fategerunt. Ut ut erit, si ad myriadas, quas notavi, annorum illas diligentius spectes: pro comperto semper habebitur, vel minutissimam rationem illarum, longissime excessuram principium creationis quod vulgo statuitur in Adamo.

CAPUT VII.

De Regibus Ægyptiis hominibus. Laudatur Plato in Timæo super bellatoribus Insula Atlantica. Filii hujus seculi prudentiores filiis lucis. De prodigiosa Sinensium periodo secundum Scaligerum.

ESto sane ! oscitaverit in multis , & indiligens fuerit Herodotus : odio & favore scripserit : fabulas tradiderit , atque illas Cicero 1 , de legibus posuerit innumerabiles : Adeone illum præterea veteratorem , & sublestæ fidei putabimus ; quem Cicero idem *Patrem historia* vocavit ; ut neque ei credamus de illis , in quibus nihil sua interfuit ; quæque auritus & oculatus testis , testibus aliis adhibitis , & probatis iudiciis , memoriæ tradere instituit ? Narravit ille in Euterpe , Introductum se à Sacerdotibus Ægyptiis in grænde cœnaculum : vidisse hinc , trecentos quadrangia unum Colossos ligneos ; quos enumerando Sacerdotes illi demonstrabant imagines prætulisse totidem *Regum hominum* , qui regnavissent in Ægypto : Parem & inde numerum Colossorum è ligno , qui totidem repræsentavissent Pontifices Ægyptios . Cumque inter loquendum Hecataus quidam originem suam recenseret , illamque ad sextumdecimum Deum referret , occurrisset è diverso , progenies itidem suas recensentes , & in enumeratione non admittentes quod ab Hecatao diceretur , *hominem prognerari à Deo* . Conveniebant ceterum in repetenda Regum illorum hominum progenie ; quod dicerent , unicuique Colossorum regum , fuisse *Piromin* patrem ; id est , honestum & bonum ; ex alio *Piromi* , id est honesto & bono patre genitum . *Piromis* enim apud Ægyptios , honestus & bonus fuit . Eos itaq ; Reges homines , quorum Colossi illi imagines erant , demonstrabant , Sacerdotes , tales omnes exstitisse ; sed multum à Regibus diis distantes . Stabant parte alia Pontifices sub imagine , vita qua quisque vixerat . Enumerantes igitur Sacerdotes , imagines eorum singulas gradatim

tim percensendo, donec omnes exposuissent; ostendebant mihi, ait Herodotus, unumquemque eorum fuisse filium defuncti Sacerdotis. Tempus autem per quod homines Reges illi regnavissent, numerabant Sacerdotes, decem millia trecentos & quadraginta annos. Intra quod tempus negabant ullum Deum forma humana extitisse Regem in Ægypto. At vero in his & similibus recensendis computis, sibi ipsi curiose, & hunc in modum, præcavit Herodotus, Euterpe eadem. Et hæc, inquit, Ægyptii pro compertis asseverant: seque scire, assidue supputando, semperque annos describendo. Quibus verbis patet, quam religiosi & bonæ fidei fuerint Ægyptii, rerum suarum Chronologi: Quam religiosus itidem & bonæ fidei rerum Ægyptiarum scriptor & ipse Herodotus extiterit; qui in illis referendis cautiones has diligenter adhibuerit.

Esto etiam, attexerit Plato, cognomento licet Divinus, quam plurimas Philosophiæ suæ fabulas. Historiamne propterea & illam; quæ non est opinionis, sed facti, in fabulam reputabimus, quam enarrabat apud illum Critias, Dialogo qui Timæus inscribitur? Quamque probabili omni ratione veram & certam demonstrabat Critias: utpote qui illam continua traditionis serie didicisset; ille à patre suo; pater ab avo Critia; Critias avus à proavo suo Dropida; Dropidas & ipse à Solone familiari suo. Narrabat ille, Sacerdotem Ægyptium, grandem natu, ludibrio excepisse Solonem, qui illi narraverat antiquissima Atheniensium suorum gesta; Phoronæi & Niobes, ante diluvium; Deucalionis & Pyrrhæ, à diluvio. Risisse, inquam, pueriles nugas illas, quas Solon vetustissimas credebat & recensebat historias. Primo, quod unius tantum inundationis meminisset; cum multæ aliæ præcessissent. Secundo, quod genus majorum suorum clarissimum & optimum ignorasset. Quod ignorasset, Athenas alias, vere suas, & vetustissimas, extitisse, ante exitialem illam quam retulisset terræ illuvionem: neque pervenissent ad ejus aures instituta, & præclara facinora,

ra, quæ gessissent inclyti cives illi Athenienses, per tempus quod rotundabat, *decem retro mille annorum, ante diluuium*. A quibus, vis innumera una collecta bellatorum Insulæ Atlanticæ acerrimorum, Ægyptum & Græciam, & quicquid inter Columnas Herculis continebatur, invaserat. Et contra quos omnes, solius civitatis Atheniensis virtus, inter omnes gentes, tunc temporis enituerat. Laudatur, neque refellitur, historia hæc eadem, apud Arnobium, excelsi scriptorem spiritus; ubi pro Christianis adversus gentes, his verbis insurgit. *Nos, inquit, fuimus in causa, ut ante annorum millia decem, ab Insula qua perhibetur Atlantica Neptuni, ut Plato demonstrat, magna erumperet vis hominum, ut innumeras funditus deleret atque extingueret civitates.*

Redeamus ad Solonem. Miratus est Solon narrantem Sacerdotem Ægyptium; neque dubitavit de illis quæ audiverat; quippe quia de illis inquire, re ei datum fuisset, serio & sedulo, in fontibus ipsis, in Ægyptiorum historiis plenæ fidei: quas scilicet tam religiose conditas servabant in Templis suis; in divinis illis Myrotheciis, & sacris Bibliothecis, quas vocabant *animi medicamentum*; ut erat inscripta Bibliotheca Osimandii, vetustissimi Ægyptiorum regis. Crediderat Solon, antiquissimam, & à longissime retroactis seculis petitam, Deucalionis diluvii historiam; neque putaverat cogniti quicquam fuisse ante illam. Miratus est Ægyptiorum historias, quas retro longissime grassatas, trans & ultra diluvii illius memoriam, comperiebat. Neque vero amolitus est Solon ille, cui Græcia palmam septem Sapientum concesserat, jocosam Sacerdotis Ægyptii sannam; qua illum, & Græcos omnes, in cognitione historiae suæ *Pueros* vocitaverat: quippe cui compertum fuisset, neque Solonem, neque quemquam alium Græcorum, de vera antiquitate quicquam unquam cognovisse. Ubi enim Athenas revenit Solon, in errore suo convictus, & omnino persuasus de illis

I 2

quæ

quæ in Ægypto audierat & didicerat ; versus medietatis est in honorem Heroum illorum Atheniensium, qui tam præclara peregissent facinora, decem retro mille annis, ante vetustissimum Deucalionis diluuium.

Summa certe dementia esset, asserere gentiles ullam unquam Dei veri cognitionem assequutos, præter illam, quæ per visibilia creationis, in medio posita, obviam esse potuit. Invisibilia Dei illius veri, revelata fuere primis hominum Iudæis ; quibus Deus ille se notum dedit & confessus est: Adamo primum, & ceteris deinceps Iudæorum patribus. Gentilibus vero, absconditus & incognitus fuit Deus idem. Qualis ara fuit apud Athenienses *Deo incognito* dicata. Cœcutierunt ergo gentiles in cognitione veri Dei. Sed quis eos cœcutiisse dicere audeat, in cognitione mundi, & rerum quæ in orbe terrarum gerebantur ! Fuere illi in rebus divinis cœci & Thamyræ: sed quis eos fuisse in rerum humanarum notitia non fateatur argutos & lynceos ? *Filii hujus seculi, prudentiores sunt filiis lucis, in generatione sua*, aiebat Dominus ipse, *Lucæ 16*. Quo loci, *fili seculi*, gentiles sunt ; *fili lucis*, Iudæi intelliguntur. Qua significatione vidimus supra, vocatum Israellem, *Lumen eorum qui essent in tenebris* ; Roman. 2. *Ægyptiorum* porro *sapientiam* commendavit D. Stephanus, Actorum 7. Neque fabulam idcirco putavit omnem illorum humanam scientiam. Prudentiores ergo fuere, sapientiores, & perspicaciores, filii seculi & gentiles, filiis lucis & Iudæis: non in cognitione Dei ; sed *in generatione sua*, ait Dominus. Id est, in rebus illis quæ genus gentiliū, originem, & creationem suam, spectabant, quæ historiam terrarum orbis, quæ naturam hominum, quæ scientias humanas, quæ res ab hominibus gestas, & inventas, pure sapiebant.

Solon ille, sapientum sui temporis sapientissimus & doctissimus habitus ; cujus ætas media fere intercederat à nobis ad Adamum, quamque à nostris temporibus non usque adeo distantem numeramus :

qui

qui historias plurium annorum millium , ut credibile est , Sacerdoti Ægyptio recitabat ; ignoravissetne principium mundi , si fuisset ab Adamo ; à quo usque ad Solonem , tria nondum exacta erant annorum millia ? Nonne refutavisset argumento illo invictissimo , Ægyptiorum nugas & fabulas , quæ tempora memoria Solonis vetustissima , decem retro mille annis transcendebant ?

Sacerdotes porro Ægyptios , iudicio vel ipso D. Stephani , *Sapientes* sancitos ; adeone rerum imperitos fuisse putabimus , ut tam recens mundi principium ignoravissent , quale statuitur ab Adamo ? vel adeone sycophantas , ut quas pro compertis habuissent fabulas , pro compertis historiis obtrudere voluissent ; si quid tale de principio illo vel novissent , vel dubitavissent ? Quid præterea dicam de tot viris egregiis , & tanti nominis Philosophis , non minus prudentis , quam eruditione præstantibus ; qui ad Sacerdotes illos confluebant , ut Ægyptiorum mores , doctrinæque genus cognoscerent , cum tanta opinione religionis & sapientiæ Ægyptiacæ ? Philosophosne illos existimabimus fuisse adeo lapides , ut non pensavissent tam inepta & absurda sibi dari verba , de historiis ab annorum myriadibus petitis ; si illis vel tantisper subolisset , mundum ab Adamî temporibus usque adeo noviter conditum ?

Adde his quæ de Scytharum gente scripta sunt , antiquissima semper credita : nec non contentionem diu habitam , de generis vetustate , inter Scythas & Ægyptios. Adjunge & illis , quæ de Phœnicum vetustissima tradita sunt profapia. Galli autem , tanta seculorum caligine obductam reputabant suam originem , ut se omnes à Nocte ipsa , vel à Dite (quod idem est) prognatos prædicarent. *Ob eam causam , spatia omnia temporis , non numero dierum , sed noctium finiabant : Et dies natales , annorum & mensum initia sic observabant , ut noctem dies subsequeretur. Quod Cæsar super illis notavit diligenter. Prodigiola insuper visa est Scaligero Sinarum periodus : luxta quam ,*

ait ille, *hic annus Christi 1594* (quo emendationem temporum scribebat) *est, à conditu rerum, octingentes octagies millesimus septuagesimus tertius.* In secula itidem innumera recurrit Americanorum de origine mundi computum: Atque innumera dubio procul deprehenderemus tempora, de eadem origine, apud Australes homines, si terra eorum nobis esset cognita. Nempe in illis seculorum millibus, quibus numerantur rerum initia, mirus est consensus populorum nuper cognitorum, cum Chaldæis, Ægyptiis, Scythiis, Phœnicibus, Gallis, &c. populis ab antiquis temporibus perlustratis, & cognitis.

CAPUT VIII.

Probatur antiquissima mundi creatio, ex progressu Astronomiæ, Astrologiæ, Theologiæ, & Magiæ gentilium. Tractatur hoc capite de constructione Sphæræ.

Certum est, Chaldæorum scientias; Astronomiam puta, quæ siderum motus notaverat, Astrologiam, quæ illorum apotelesmata defini-
verat, & Magiam, quæ rerum sympathias, cœlestium cum terrestribus, exploraverat; floruisse tempore Abrahami. Imo Abrahamus ipse, in disciplinis iisdem ab Hebræis suis solertissimus datus, Ægyptios docuisse illas dicitur, quo tempore ad illos permeavit. Eruditus porro legitur Moses *omnis Ægyptiorum sapientia, Actorum 7.* Ægyptiorum sed enim sapientia illa, eadem quæ Chaldæorum erat: Versabatur enim circa Astronomiam, Astrologiam, & Magiam præcipue. Operæ precium erit discutere hoc loco pensilulate; Vtrum possibile fuerit Chaldæis, disciplinarum illarum exactam, qualem habuerunt tempore Abrahami, peritiam assequi; per illud tempus quod ab Adamo formato ad natum Abrahamum intercipitur: quodque ex Iudæis Hellenistis Scaliger posuit, annorum mille nongentorum quadraginta octo. Vtrum quinetiam (quod eadem fidelia dealbabo) valuerint Ægyptii disciplinas easdem, amussitata, qua illas
Mosis

Mosis seculo callebant, opera, per annorum spatium illud adipisci, quod ab Adamo ad Exodum à Mose procuratam numeratur: quodque Hellenistis iisdem auctoribus, duorum millium quadringentorum quinquaginta trium annorum fuit.

Sciunt, non dicam qui se Astronomia tota proluerunt, sed qui summotenus illam attigerunt: notitiam cœli nullo alio pacto potuisse deprehendi, quam per notitiam terræ. Variis siquidem experimentis observavere primi homines, Terrarum incolas diversis regionibus sitos, calidas hos, frigidas illos, temperatas alios habitare: nec non pro illa situs diversitate, varietates dierum, noctium, & tempestatum, illis contingere. Tum & umbras aliter his atque illis cadere. Neque vero confectæ observationes hæc perfunctorie & casu; sed longis per totum orbem terrarum; & multoties repetitis peregrinationibus, à permultis, & sagacibus veritatum illarum indagatoribus, conquistæ. Quas ubi tandem longæva & comprobata experientia pro indubitatis & certis habuere; à terra ad cœlum conversi, causas ex Sole petierunt, mutationum, & varietatum omnium, quæ in terris fierent, dierum atque noctium, æstatum, atque hiemum. Observavere illi, Solem ab Æquatore quem appellavere, & cœli medio, circumscriptis hinc & inde, quos Tropicos dixere, circulis, evehi & revehi, per circulum quem nominavere Zodiacum, Tropicos duos attingentem; & Æquatorem bifariam, sed oblique, secantem. Quas vero terra plagas, Tropicos inter positas, sol accenderet, directis illas ferire radiis: at obliquis magis ac magis eas, quæ à Tropicis longius recederent, & ad cœli axes, quos Polos esse voluerunt, propius accederent. Tum vero cogitatæ & distinctæ Zonæ quinque. Torrida, quæ Tropicos inter Soli ardenti subjaceret. Temperatæ duæ, quæ à Tropicis ad polares circulos collocatæ, Sole mitiori gauderent. Frigidæ duæ; quæ à circulis polaribus, ad Polos ipsos circumflexæ, nivè & gelu rigerent. Intellecti porro Cœli, solstitiorum unus; alter æquinoctiorum, Sphæ-

ra duo fulcimina, Meridianus his additus: intra quem immotum dum ceteri moverentur, fieret ille instar plurium; & singulis gentibus sui cuique Meridiani assignarentur.

Inventa & constructa hac ratione Sphæra; nec non, pro illius situ, aptata Horizonti, observare triplicem; rectam, parallelam, & obliquam. In recta Sphæra posuere illos, qui directe sub Æquatore habitarent. In parallela, qui directe sub polis essent. In obliqua, qui degerent in locis, inter Æquatorem & alterutrum Polum, interjectis. Observare, in recta Sphæra habitantibus omnia astra oriri & occidere. In obliqua aliqua oriri & occidere: aliqua nunquam oriri, sed sub Horizonte semper delitescere: aliqua nunquam occidere, sed perpetuo imminere Horizonti. In parallela, nulla neque oriri neque occidere: sed partem semper supra, partem infra Horizontem positam: nisi quæ Zodiacum percurrentia, dimidio decursus sui conspicua, dimidio inconspicua evaderent. In Sphæra recta positus perpetuum esse æquinoctium. In parallela, diem perseverare totos sex menses continuos; & noctem itidem continuos sex. In obliqua inæqualitates esse dierum, & noctium, secundum Sphæra, alterutrum polum versus, elevationem. Mirabili semper observato hoc tenore & temperamento in partitione dierum & noctium; ut nullus foret in terra locus, cui non esset intra annum integrum, diurnum & nocturnum tempus, sex mensium, Quod liqueret in Sphæra recta, & parallela, sitis: in obliqua vero, prolixitas dierum, & brevitatis noctium, per æstatem; compensaretur cum brevitate dierum, & prolixitate noctium, per hiemem.

Adde his, animadversos Periæcos, sub eodem æquatori parallelo circulo, & diversis Meridianis habitantes; quibus dies & noctes, diversis temporibus contingerent; iisdem vero, æstates atque hiemes. Antæcos, sub parallelis diversis, cis & ultra Æquatorem æque distitis, sed ad eandem partem Meridiani ejusdem utring; acceptis, degentes: quibus dies & noctes tempo-

temp
tes
aqui
sed a
bus e
etes,
scios,
nitra
tum,
per o
Ta
Sphæ
mos t
gi. Qu
vio p
que u
tantit
mus;
ma r
disqui
mo, u
nisi pe
gnitio
plurim
Plurim
tuere
eximi
Ægypt
cessivi
rarum
num c

Q
guit. H

temporibus iisdem accederent; diversis autem æstates atque hiemes. Antipodes, sive Antichthones, sub æquidistantibus hinc & inde ab Æquatore partibus, sed ad partes Meridiani ejusdem oppositas, sitos: quibus essent diversis omnino temporibus, dies & noctes, æstates atque hiemes. Notatos denique Amphiscios, qui haberent utramque umbram, dextram & sinistram. Heteroscios, quibus altera umbrarum tantum, dextra iret vel sinistra. Periscios, quibus umbra per omnes Horizontis plagas circumverteretur.

Taceo permulta, atque illa pene innumera, quæ ad Sphæræ observationes spectant; cujus hic brevissimos tantum, & notissimos apices, percurrere tetigi. Quæque omnia jampridem nota, ac veluti in trivio posita, quia scitu facilia sunt, inventu proinde, neque usque adeo longa, neque operosa fuisse, incogitantibus putabuntur. Sed si rem diligentius attendimus; quorum omnium quæ vel minima & minutissima videbuntur, non nisi exacta, repetita, & longissima disquisitione, deprehensa, & cognita fuerunt. Quinimo, ut concatenatæ sunt disciplinæ omnes; quæ non nisi perfecta in primis Arithmeticæ & Geometriæ cognitione, ab exquisitissimis scientiarum illarum, & plurium seculorum magistris, demonstrari poterunt. *Plurium seculorum* addidi; quia non omnes omnia potuerunt omnibus seculis Mathematici, quantumvis eximii: neque enucleata, qualem habuere Chaldæi & Ægyptii, Sphæræ demonstratio elici potuit; nisi successivis, & diuturno tempore, per totum orbem terrarum quæsitis, tum experimentis, tum observationum collationibus.

CAPUT IX.

De antiquitate Astronomiæ.

Quæcunque vero Sphæræ sunt, initiamenta fuere tantum Astronomiæ, & sapientiæ illius, quæ apud Chaldæos & Ægyptios maxime viguit. His nimirum principiis, tenera adhuc fideralis

scientiæ concrevit notitia. Primi etenim Astronomiæ conditores, ubi diligentius siderum situs, ex Sphæræ cognitione, & stellarum motibus conjecerunt: observare Planetas septem, alios aliis superpositos: tum fixas & inerrantes stellas innumeras, errantibus septem elatiores, ad Boream & Austrum, variis constellationum figuris distinctas. Notavere & illi, sidera omnia variè oriri & occidere: astronomice, poetice, cosmice, acronyce, & heliace. Circa planetas, illos nunc istis, nunc illis Horizontis locis, oriri & occidere: & sub Meridianum, nunc altius in Boream, nunc humilius in Austrum attoni: ac utrumque certas inter metas. Incedere omnes nunc ocius, nunc segnius: aliquando majores, aliquando minores apparere. Quamplura etiam observata circa Solem & Lunam. Solem Zodiacum percurrere, qua illum media in longum interfingueret linea, quam dixere Eccipticam; quæque cælum in duo hemisphæria, boreale, & australe, divideret. Solem illam solum semper insistere. Planetas ceteros, obliquos ad hanc lineam cursus instituere: & ab illa, qua Zodiaci latitudo esset, nunc in boream; nunc in austrum deflectere. Lunam variis, crescendo & decrescendo, apparerephasibus: tum laborare & deficere, cum soli opposita, Eccipticam oblique interfecaret, in alterutro oppositorum punctorum, quos nodos appellavere; caput Draconis unum, caudam Draconis alterum. Mercurium & Venerem, Solem circumvolvi, & Solis assæclas dici. Martem porro, Iovem, & Saturnum, non ita soli alligatos; sed illi quoque interdum oppositos. Ferri illos aliquando concentricos, aliquando excentricos: vel in Apogæis elatos, vel in Epigæis depressos. Per Epicyclos fieri quandoque directos, quandoque retrogrados, quandoque stationarios. At stellas fixas, non tenere semper eandem à punctis æquinoctialibus distantiam; sed tendere quoque lentissime in consequentia.

Salvandis & explicandis phænomenis illis, excogitata variæ hypothèses, & ventilatæ disputationes;

dicientium, cœlum moveri, terra immota; dejerantium ex adverso, terram moveri, cœlo immoto. Afferentium, astra moveri liberrimis spatiis, quibus solus motus simplex competeret, ab ortu ad occasum; atque illa apparere moveri in ortum, quæ ferrentur fegnius in occasum. Affirmantium è contra, astra illigata, & Sphæris solidis implantata, ad quarum motum circumferrentur, & una cum ipsis, à primo mobili ab ortu ad occasum abriperentur: dum eadem secundo motu, & sensim, ab occasu ad ortum graderentur. Atque ut paucis absolvam, secundum varias illas hypotheses, assignatæ suæ, cuique planetæ, theoriæ; innumerabilibus, tum observationibus, tum experimentis, deprehensæ: quæque non nisi longissimo ævo, acquiri & confirmari potuere. Notavere & illi stellarum motus varios, vias illarum varias, varios discursus, varias periodos, & cœtus multiformes. Innumeris & miris modis configurari planetas inter se, tum etiam cum stellis fixis, & donec quidem conjungerentur. Conjunctiones porro syderum multiplices. Minores prætereo. Saturni & Iovis observavere illi annorum fuisse nongentorum. De maxima, quæ ad idem punctum unde profecta sunt cuncta redeunt sydera, fufius supra actum est. Taceo argumentis ejusdem quamplurima, in quibus non est numerus; quæ ne odium pariam, & compendii causa omitto. Quæque omnia, quia jam vulgata, breviter & nullo negotio exhiberi posse non sat agentibus videbuntur: sed quæ non ita breviter, nec tam facili negotio, observata & demonstrata reputabit; qui bene perpenderit, in illorum vel minutissimis particulis, speculatione & observatione diuturna indagandis; vetustissimos & magni nominis Astronomos, per totum plerumque vitæ suæ tempus, super excelsos montium apices invigilavisse. Attende & illud: quod sicut Rex & Poëta non quotannis nascitur, itaneque primis temporibus nascebantur quotannis præclari Astronomi, qui in illis deprehendendis, talem meditando & pernoctando, impenderent curam & sollicitudinem. Constat

ergo, Astronomicas cognitiones, vastas & diffusas, Sphæricis item longe ampliores, & projectiores, non nisi diuturnis magis etiam temporibus, & longioribus multo seculorum intervallis, parari & conquiri potuisse.

CAPUT X.

De antiquitate Astrologia.

Verum enimvero, quamvis necesse sit, permulta, illaque innumera pene fuisse tempora, quæ in Sphærica & Astronomica contemplatione impenderint primi illarum indagatores: parva & exigui momenti putanda sunt, præut illa non dubio fuerit, quibus siderum affectiones & conditiones indagata & collecta; quibusque stellarum vires, tum in cœlendis aeris mutationibus, tum in moderandis hominum fortunis, plurimum valuisse demonstratae sunt; vel certe demonstratae creditae sunt. Ereserant primi Astronomi vultus suos à terra ad cœlum, ut siderum positus & motus consequerentur. Reflexerunt qui illos secuti sunt Astrologi, oculos suos à cœlo ad terram; ut quid possent stellarum vires & influxus, tum in aërem, tum in homines, defixa & intenta consideratione aucuparentur. Stellas enim putavere illi longos habere stimulos, qui de cœlo nos pungerent: atque adeo ingenerari qualitates hominibus, prout illos sua ferirent sidera.

Deprehendere illi multiplici & longa experientia; siderum quædam esse ignea, calida & cholericæ; quædam terrea, sicca, & melancholica; quædam aërea, humida & sanguinea; quædam aquea, frigida & phlegmatica. Assignatos credidere suos cuique Planetæ ventos: nec non tempora præmonstrare siderum cursus & recursum, circuitus & transitus. Stellarum, alias esse benevolas, alias malevolas: benevolas, quæ felicitatis insignia hominibus decernerent: malevolas, quæ periculum facerent, hominesque pessundarent. Mixtas & temperatas, quæ interdum commodam & felici-

cena

cem efficerent vitam hominum, interdum incommodam & inprosperam. Sidera alia dari masculina, alia foemina: quaedam homogœna, quaedam heterogœna. Diurna esse & nocturna stellarum gaudia. Occurrentium stellarum, quasdam presentia & testimonio occurrere, quasdam radiatione & aspectu. Bonum aut malum perhibere, si bona vel mala presentia, bona vel mala radiatione respicerent. Stellas dari anareticas, quæ occurſu vitæ incidere. Climactericas alias, quæ vitæ curriculum interturbarent. Leviores & graviores notas climacteres: tum & stellæ malevolæ occurſu lethiferos. Climacteres facere; non vim numeri septenarii, & novenarii; sed stellarum decretum & apotelesma. Planetis idcirco singulis, singulas assignatas periodos, ad signandos climactericos, tota vitæ eodem tenore recurrentes. Aspectus præterea dari trigonos, tetragonos, hexagonos, & diametros. Trigona, tetragona, & hexagona, alia poni dextra, alia sinistra: dextra, quæ fierent per radiationem & aspectum: sinistra, per presentiam, & testimonium. Climacteres hebdomadicos fieri in diametro; Enneadicos, in tetragono: sed optima quæque portendere, trigonum & hexagonum. Signa ut loca esse climacterica. Stellas beneficas vim syderis vel loci climacterici emollire, & inflectere: quin & signi naturam quandoque mutare stellæ aspectum. Observavere illi, suas esse partes Zodiaci, masculinas & foemininas. Et qua ratione divisere Astronomi Zodiacum, in duodecim signa & partes; divisere Astrologi unumquodque signum Zodiaci in tres Decanos, & novem munifices, sive Liturgos: qui duodecimam partem Zodiaci in duodecim partes dividerent: quibusque virtutes signorum duodecim impressæ essent, & nomina indita: dodecatemoria scilicet in dodecatemorio: signa in signis dominantia. Variis præterea coloribus pinxere antiqui Decanos illos, Planetas septem, & duodecim Zodiaci asterismos: floridioribus hos, & clarioribus; saturatoribus illos, & obscurioribus. Saturno, verbi gratia, dedere nigrum: Iovi,

candentem, qui λαμπρός est: Marti, rubrum: Soli, lucidum: Veneri, varium: Mercurio, luteum: Luna, aërium. Obtundi claram stellam à fusco sydere: & vicissim, liquefcere fuscum sydus à clara stella irradiatum: tum sydera, syderum aliorum mixtura, mille invicem & non suos colores trahere.

Decanis porro illis attribuere antiqui Genethliaci ducatum Astrologicae omnis divinationis quae ex themate geniturae fieret. Quin & illis tantum posse Decanos visum est; ut totidem instituta populorum, legesque universales esse censuerint, quot Decani essent. Collecta hinc Geneses, non solum urbium; sed & Mundi ipsius tentata genitura est. In ponendis sed enim hominum generibus, accuratiores fuere Chaldaei, & Aegyptii; qui in dodecatropi constructione, & horoscopi diathemate, omni sollicitudinis intentione, quasi vere primo horoscopum ipsum; quem geniturae dominum, principem & datorem vitae indigitaverunt. Chronocratorem deinde, sive Aphetem venafunt, temporum & fortunae datorem. Loca posuere illi duodecim, felicia & infausta, in diathemate horoscopi; quae uti significarent, ita decernerent. Totidem fecere illi commoda & adversa, fortunae dodecatropo; quae duodecim fortunae ἀθλα appellaverunt: quaeque literatorum princeps Salmasius, non labores, ut vulgo solent, sed fortunae praemia, bona & mala, interpretatus est. Ex posito & constructione diathematis, ordinaverunt illi sydera, quae vires suas ab horoscopo sumerent, quaeque genesim cujusque moderarentur. Et quamvis propriis quaeque virtutibus pollerent, ob varios tamen aspectus & configurationes innumeras, quibus invicem quasi contemperarentur; vel amitterent virtutes illas suas, vel alios influxus sibi adficerent: posuere illi ratione plastica horoscopum, eundem quem Decanum: sed ratione partili, & ex ἀποψία, secundum quam digesta fuere geneses, apud Chaldaeos, & Aegyptios; indagata illis fuere dodecatemoria ipsa stellae horoscopuses: neque solum in qua parte duodecima horoscopus ver-

fare-

faretur
ma:
dider
illius fe
disposit
vel mali
tuti. C
decano
canis su
cere cli
gulis ge
invenie
norum
rum co
scrutati
acta, a
rata, &
data.
Chro
vere illi
vite em
num pe
& hotas
quentia
tholico
videre
quente
ra à cat
stellae q
tur. Ch
speciali
chronoc
quibus
ci potes
diligen
porum
stellae. n
in bono
na, & m

saretur; sed etiam in qua parte duodecima duodecima: imo ecqua tandem in ejusdem sexagesima: Ad didere qui rem accuratius expenderunt, quam in illius sexagesimæ sexagesima. Bene autem vel male dispositæ stellæ videbantur, cum planetæ in bonis vel malis signis, bonis vel malis partibus erant constituti. Climacteres porro varios fecere, pro ratione decanorum & horoscoporum. Atque ut singulis decanis suos planetas assignaverant, diversos etiam fecere climacteres, pro ordine planetarum qui in singulis generibus disponderentur. Imo neque solum in inveniendis climacteribus rationes habuere Decanorum & planetarum: sed etiam ascensiones syderum consideravere, & temporis terminos omnes scrutati sunt. Quæ omnia disquisitione partili & exacta, ab antiquis Genethliacis fuere cogitata, explorata, & Apotelesmaticæ suæ religiose accommodata.

Chronocratoras præterea, sive Aphetas, observare illie generales & catholicos, qui è carceribus vitæ emissi, ad finem usque fortunæ, & actus hominum perducerent: Qui tempora, annos, menses, dies, & horas, sequentibus astris traderent: astra vero sequentia, ordine succedentibus. Chronocratoras catholicos à nullo accipere tempora, sed à se ipso: dividere autem aphetis specialibus & sequentibus: sequentes & speciales aphetas, quæ accepissent tempora à catholicis, dare illa aphetis succedentibus: ita ut stellæ quæque chronocratorias suas ordine fortirentur. Chronocratoribus porro generalibus darentur speciales, suis quasi scaphidiis & capsulis inserti, chronocratores annui, menstrui, diarii & horarii. In quibus supputandis, & ordine suo digerendis, non dici potest quam exactam veteres Iudicarii adhibuerint diligentiam: præcipue in datione & acceptione temporum, quæ inter se mutuitabant aliæ aliis substitutæ stellæ. Notavere illi, variare & alternare vices sydera in bono atque malo: neque ab uno chronocratore bona, & mala conferri, sed à multis. Et cum bona & mala eodem

eodem tempore uni homini contigissent; non potuisse ex uno aphyeta contraria illa prædixisse, sed ex alio atque alio. Ut enim permiscerentur in caelis syderum aspectus, discursus, circuitus, & congressus; ita permixtas fluxisse in terris actiones & fortunas hominum.

Innumera de genere hoc prætereo observata, quæ vulgo prostant apud artis illius magistros. Tum & alia quamplura, vetustate & malignitate ævi, cum libris Chaldæorum & Ægyptiorum erepta & perditæ. De quibus, si extarent, diceremus eadem fortassean, quæ Pfellus reposuit de libris Teucris Babylonii. *Ex illis, inquit, qui hauserit, mirabilia multa deprehendet, de signis cælestibus, & syderibus quæ cum iis oriuntur, & de Decanis: quæ ad diversas vitæ actiones & eventus faciunt.*

Fateor, illa omnia, & Genethliacam totam constitisse principiis vagis, fufis, & arbitrariis: sed quæ multiplicibus & repetitis, quia dubia & incerta, propter hoc ipsum, educenda fuere, observatis & experimentis. Quæque proinde longiore multo repetenda fuerunt temporum & seculorum serie. Quorum hæc propter longævâ & veneranda traditio, tanti fuerit apud antiquos, illosque excelssissimi & acutissimi ingenii Philosophos; ut maximi nominis assertores habuerit, Deos, Reges, & Heroas: Mercurium, Æsculapium, Anubium, Petosirim, Necepsionem, Orpheum, & alios quamplures; qui de stellarum apotelesmatibus Aphorismos conscripserunt: quique quas nos credimus nugas, putare avere fuisse aliquid; nec non fumo illi pondus dedere.

Quæ quoties apud me reputo: nulla me amplius tenet admiratio tot millium annorum, quæ possuisse Chaldæos tradidit Cicero, in periclitandis experiundisque pueris. Hinc etenim scrupulosa illa quæ antiquos habuit Genethliacos anxietas, in disquirendo partili horoscopo, in Chronocratoriis stellarum dispartendis, & Climaeteribus indagandis. Quæ plurima seculo huic neoterico incognita, mirum in modum
subti-

subtiliter
eximie
bilibi lect
subtiliter
quas ill
nantias
aliud a
illo usu
tissime

De a
T
A
fi
tissime
& cœl
tur, Sp
cœlo:
ges, ste
diutissi
logi; u
ration
lum T
servave
dinato
pora; c
Codici
omnia
omnia
fuerunt
exerce
quem
Attr
quem
tionis
Dixere
tis cor

subtiliter, docte, & enucleate, detexit singularis & eximius Salmasius; recondita qua pollet in omni scibili lectione. Deditque idem, quod mirer, doctas & subtiles fabulas, tum ingeniosissimis positas inventis, quas ille putavit & refutavit nãnias. Verum uno hoc nãnias illas jam volo, ut vincant, non temere & aliud agendo, sed composito repertas; & longissimo illo usu, qui artes omnes extudit, attentissime & diutissime meditando, fuisse exsculptas.

CAPUT XI.

De antiquitate Theologia & Magia gentilium.

Theologiam gentilium accessionem fuisse vetustioris & primavæ Astrologiæ, nemo est qui inficias eat. Erravere scilicet primi homines diutissime in terris, antequam ad cœlum converterentur, & cœli mentiones ex terræ mentionibus assequerentur, Sphæramque detexerent. Erravere diutissime in cœlo, qui illis succedere Astronomi, ut syderum leges, stellarumque cursus deprehenderent. Despexere diutissime terras jacentes, qui illos secuti sunt Astrologi; ut quid possent sydera in terras, defixa consideratione haurirent. Reflexere oculos à terra ad cœlum Theologi, Astrologorum discipuli; atque ubi observare, cœlestes ignes, in agmine veluti & acie ordinatos, radiis, tanquam sagittis, terrestria ferire corpora; quocirca & *militiam cœli* appellavere illos sacri Codices: Deos esse voluerunt omnipotentes, quibus omnia parerent, quique omnibus dominarentur, & omnia ad se converterent. Tum nomina illis imposuerunt: vel à potestate, quam in terrestria quaque exercerent, cogitata; vel ab effectu peculiari indita, quem in singulis genituris ostenderent.

Attribuere mundo ipsi Deum suum & genium: quem Deorum inferiorum principem, & primæ creationis spiritum fuisse, supra & multis demonstravi. Dixere illum Pana: & fistulam ei didere septem cicutis compactam; ad cujus sonum Satyri & panes alii
omnes

omnes salarent: ut significarent, spiritum, & Deum illum universalem, Spiritus & Deos omnes alios movere & moderari, septem planetarum concentu & consensu. Sui deinceps, regionibus, urbibus, locis, populis, laribus, & hominibus singulis, assignati dii & genii. Quos omnes, quia plurimi sunt, & proletariis cogniti, ut brevis fiam, pratero.

At enimvero! quia plerique principia & causarum, non ad cœlestia tantum sydera; sed ad supercœlestes etiam intelligentias, & mundum ipsum referebant Archetypum: varia itidem de diis, eorumque ordinibus jactata fuere. Quas lites ut componeret Mercurius Ægyptius, cognomento Trismegistus, Deus & ipse Ægyptiis habitus; mira sunt quæ de illo retulit Firmicus. *Mercurius Ægyptius*, ait ille, *conscripsit viginti millia voluminum, de variis substantiis, & principis, & potestatum ordinibus cœlestium: quæ alia atque alia tradita fuerant. In quibus Astrologia & Theologia Ægyptiorum explicabantur. Quas artes docuerat Esculapium & Anubium. Quod ut plurimum auctoritate confirmetur; hæc de libris illis Mercerialibus retulit Iamblichus. Mercurius, inquit, composuit libros viginti mille: ut Meneteus recensuit, tricies mille, item sexies mille, quingentos & viginti quinque. Composuit libros centum de diis empyreis; totidem de ætheriis; mille de cœlestibus.* Conjicere hinc datur, quam antiquissima fuerit Theologia gentilium; tum ex antiquitate Mercurii ipsius, tum ex primis Theologiæ ipsius gentilitiæ auctoribus; inter quos, longe ante Mercurium, de diis suis non conveniebat. Hinc etiam liquet, Theologiam gentilitiam, ex syderali scientia manasse; quod quascunque commenti essent gentiles de diis suis fabulas, intelligerentur de syderum errantium affectionibus, aspectibus, & eorundem conjunctionibus. Finxere idcirco Saturnum morosum, & crudelē; quia cœlum maligno & noxio sydere contristaret. Jovem amatorium; eo ipso quod animos hominum, spiritu benevolō & benigno hilararet. Tricem & ferum Martem, visu suæ Veneris malacissari.

Illo-

Illorum congressus à Sole intercipi. Et cetera, quæ odiosus essem si omnia recenserem.

Theologia porro gentilium, eorundem Magiam peperit: & qui Deorum Sacerdotes, Magi itidem apud illos habiti sunt. Credidere antiqui, rebus omnibus terrestribus, vires inesse occultas: vel à cælo irradiatas, per virtutes disponentes: vel ab intelligentiis infusas, per rationes medias: vel ab archetypo impressas, per Ideas & formas exemplares. Omnia scilicet in omnibus esse voluerunt. Cœlestia, intellectualia, & archetypa, rebus inesse terrestribus, modo terrestri & composito. Terrestria rursus cælo inesse, modo cœlesti & defacato: in intelligentiis, ratione intellectuali, & magis simplici: in archetypo, Idearum more purissimo. Tum vero omnia per divinas illices, & symbolicas illecebras reciprocari: nec non spiramentis occultis sese mutuo quasi sugere. Cœlestia & supercœlestia suis influxibus terrestria ad se convertere. Terrestria vicissim suis hiatibus, cœlestia & supercœlestia ad se allicere. Nullam propterea vel herbam esse in terris; quin haberet suam stellam; cuius spiritu, & vitam, & vires, facultatesque quibus esset prædita, possideret. Taceo lapides, metalla, gemmas, arbores, bruta, & homines, quibus sua itidem sydera deputaverunt. Materiis itaque potentibus, mirabilia operari crediti sunt, tum ad Lunam, tum ad stellam, tum ad syderis aspectum quæsitis & præparatis. Sicut enim virtus opifex ex occultis manifesta produceret: ita Magi manifesta assumendo, occulta attrahere videbantur; per stellarum radios, & res naturales cœlestibus congruas. Influxus autem cœlestes potentiis naturalibus commixtos illos esse qui exhiberent in terris effectus mirabiles, quorum causæ in cælo essent.

Hinc nimirum excantatas & devocatas syderum Deorumque imagines, cælo in terras descendisse, & vim factam diis ipsis tradunt; sacrificiis, consecrationibus, suffitibus, invocationibus, & imprecationibus. Deorum & siderum imagines illas, *Personas, & Facies*

Facies, appellavere; quales Decani fuerunt. Decani enim Chaldaice, & Perfice, illustrissimo Salmasio auctore, *Persona fuit, & Facies*. Persona autem, vel *facies*, apparebant diræ, vel placidæ.

Apparent diræ Facies; inimicæque Troja

Numina magna Deum

Inter sacrificandum vero plerumque vel amicæ, vel hostiles occurrebant. Ad depellendas hostiles, instituta fuere Romanorum purpurea capitis velamina: qualia præceperat Æneæ Trojanus Helenus: Æneid. 3.

Purpureo velare comas adopertus amictu;

Ne qua inter sanctos ignes, in honore Deorum,

Hostilis facies occurrat, & omnia turbet.

Hunc socii morem sacrorum, hunc ipse teneto:

Hac casti maneant in religione nepotes.

Orta ex his incantamentis veneficia & philtrella, quibus homines fascinati, vel in odium, vel in amorem inducerentur; tum vel ægri vel sani evaderent. Adde his impressas virtutes bonas, vel malas, imaginibus quas vulgo *Talismanicæ* vocant: per characteres, per adjurationes, per lumina, per sonos, per numeros, per verba, & nomina. Naturam enim rationes occultas in apparentibus formis, quasi symbolis, exprimere; Deosque veritatem Idearum per manifestas imagines explicare putabant. Tum vero antiqui Sacerdotes ex multis componendo, unum conficiebant; assimilabantque ipsi uni, quod est super multa. Vnum inquam ex materiis multis permistum. Quarum quidem materiarum divisio unamquamque debilitaret: mistio vero per vires exemplares ideam restitueret. Decanos referunt in Talismanicis figuris illis pingi solitos; alios cum securi, alios cum telo, alios cum capite viri, aut foeminae, radiato: illorumque imagines annulorum gemmis insculptas, ut essent ero amuletis. Telesmatibus porro illis efficaciam imprimi eximiam, si consecrationibus Chaldaice vel Ægyptiæ conscriptis inciderentur, quia sacrarum gentium linguæ essent.

Quid memorem, verba carminis Magici, rebus cantata-

cantatis inhalata, aptavisse illas ad suscipiendam quamcunque voluissent Magi virtutem, præter solitum ordinem? & retrograde prolata, ad insolitos movisse affectus? Nonne & illa vulgata; Magico sulfuramine, tonuisse Iove infcio, amnes reversos, colligata maria, Solem inhibitum, Lunam despumatam, stellas evulsas, ruptas viperarum fauces, & capita aspidum incantata dissiluisse nania? Quid referam Achrontem imis avernis refusum, manes sepulchris erutos, hominum formas mutatas, cessavisse rerum vi-ces, & Mundum ipsum torpuisse?

Innumera præterea fuerunt ex Astrologicis, & Magicis inventis, divinationum genera, per Physiognomiam, per Metoposcopiam, per Chiromantiam, per Geomantiam, per Hydromantiam, per Aëromantiam, per Pyromantiam, per Haruspicinam, per tonitrua, per fulgura & fulmina per somnia dormiendo, per phantasmata ex vigiliarum reliquiis; per furores & manias, vigilando. Et quæ putavere antiqui, in omnibus abscondita fuisse futurorum oracula.

Non hoc vero jam agimus, ut concilietur fides his omnibus quæcunque enarravi. Verum ut demonstratur, vel minimis tum Magicæ, cum divinationis partibus, artes suas positas; multiplici observationum experimento, usuque longissimo inventas. Neque vero ludicras & vanas artes, sed tanti momenti & ponderis, ut divinis etiam miraculis ad similitudinem accedere valuerint. Qualia fuere, virgas in dracones vertere: aquam fluminis mutare in sanguinem; & ranas lacubus educere. Quæ non simpliciter fuere Dæmonum præstigiæ; sed stupenda artis Magicæ ostenta. Quam scilicet Magicam artem, *Sapientiam* vocavit D. Stephanus, Actorum 7. quamque in primis Moses sapuit, Hebræis ipsi auctoribus: neque illam solam, sed omnem *Ægyptiorum sapientiam*, addidit sanctus Martyr eo loci: quatenus nempe Apotelesmatica, Astronomica, & Sphærica constitit; à quibus Magia omnis ortum duxit. Sed enim, si in Magica tantum valuerit Ægyptii, teste vel ipsa historia sacra; nec

non

non Chaldæi, quorum Ægyptii fuere æmuli: Quid non valuisse utrosq; putabimus, in Apotelesmatica, in Astronomica, & Spharica? Imo, si plurima, seculo huic nostro incognita, calluere illi in Magicis; quidni eisdem plurima, itidem seculo huic nostro incognita, calluisse putabimus, in Apotelesmaticis, Astronomicis, & Spharicis? Tum si plus eis accessit cognitionis in disciplinis illis; quidni in iisdem conquirendis plus illis etiam accessisset temporis existimabimus?

Advocentur etiam huc cumulo, innumeræ aliæ sive artes, sive disciplina; quibus hæ omnes abnexæ, & concatenatæ sunt: quasque scivisse oportuit, qui has calluisse putati sunt. Reputemus tandem sedulo, quod erat instituti nostri ostendere: utrum Chaldæi & Ægyptii, disciplinas & artes illas omnes potuerint consequi intra illud tempus quod numeratur, ab Adamo, usque vel ad Abrahamum Chaldæum, vel ad Mosem Ægyptium. Certe, si res hæc bona mente, & bona fide peragitur, nemo erit qui non censeat, tempus illud angustissimum, vel ad minimarum & trivialium artium deprehendenda experimenta; ne dicam scientiarum altissimarum, qualia fuere Astronomiæ, Astrologiæ, & Magiæ, curiosa observata, expendenda & demonstranda.

SYSTEMATIS
THEOLOGICI
LIBER QUARTVS.

CAPUT I.

Adamus quantum vis perfectus formatus, non potuit momento illo quo formatus est, callere Spharam, Astronomiam & Astrologiam. Sed illarum cognitionem progressu temporis assequi potuit. De Bibliis sacris. Sunt pleraque apographa, non autographa.

VINDICANDIS nodis illis, prodit miraculum è machina. Afferunt qui volunt mundum

crea-

creatum fuisse cum Adamo formato; Adamum momento illo quo vitam & lucem hausit, scientias, artes, & disciplinas omnes calluisse: Quas deinde sine labore & experimento, nullo itidem gradu temporis testudineo, posteros suos docuerit. Ignoscant viri summi, si dixerō, non recordari serio quæ dicant, qui hæc dicunt. Adamus enim, quod supra ostendimus, quæ homo perfectus formatus est, perfecti quidem humani nihil à se alienum habuit: sed nihil propterea perfectione sua adeptus est, quod perfectum humanum & suum superaret. Excessisset vero Adamus extra perfectum humanum & suum, si momento illo quo formatus est, scientias, artes, & disciplinas omnes calluisset. Non ergo illas calluit. Ponamus certe Mundum cum Adamo conditum: at non ideo sequeretur, scientias, artes, & disciplinas omnes, cum Adamo itidem conditas. Erant quidem in principio, & ante rerum principium, summæ scientiarum omnium rationes & causæ in Deo: sed illarum semina tantum jacta fuere in Adamo, quo tempore formatus est: quæ non nisi cogitatione & ratiocinio, cultura & tempore, ex Adami potentia educi potuerunt. Potuit Adamus scientias, artes, & disciplinas omnes assequi, sed non eas idcirco assecutus est, momento illo quo formatus est. Dei etenim fuit, non hominis, rerum quæ nondum extiterant causas cognovisse. Adde quod nihil intelligere de prioribus, vel præsumere de futuris & posterioribus, valuit Adamus, quatenus homo vel perfectissimus, nisi cognitione, aut potius conjectura illa, quæ elici potuit ex consideratione rerum præsentium, quæque in suos sensus prius incurrisset: secundum illud vulgatum. Quo nihil esse potuit in intellectu, hominis vel perfectissimi, quod non prius fuisset in illis sensu.

Non ergo potuit verbi gratia Adamus vel perfectissimus, cæli regiones, quæ Sphæræ cognitio est, animo describere, quin terrarum regiones prius deprehendisset: neque rursus terrarum regiones deprehendere potuit, quin terras prius omnes peragravisset, &

unde-

undequaque lustravisset, Illa autem non nisi diu pererrando, videndo, & meditando, perfici potuerit: juxta illud Psalmi 119. *Dies diei eruſtat verbum: & nox nocti indicat ſcientiam*: Quo loci, *Dies*, rerum notat apprehenſionem, quæ fit per viſum, ſenſuum nobiliſſimum: *Nox* vero, ratiocinium, quod de rebus apprehenſis, conſultando & meditando colligitur.

Sed enim, ſi Adamus, quatenus homo; imo perfectione formationis ſuæ integra, vel ante peccatum (quod idem eſt); non potuit niſi paulatim, & ſucceſſione temporis, ſcientias, artes, & diſciplinæ apifici: longiore ſane temporis intervallo comparare illas; poſt lapſum & peccatum ſuum, valuit: Ex illorum præſertim hypotheſi, qui volunt, animum Adami, poſt peccatum, tenebris fuiſſe obductum, & rerum ignorantia hebetatum. Adjunge his, quod ſecundum eosdem, tam breve ſtatuitur ſpatium, inter formationem Adami, & peccatum ejus; ut nihil fere ſcire potuerit Adamus, quod non illi magno conſtiterit: id eſt, labore & temporis diſpendio eodem, quo diſciplinæ omnes peccatoribus vendi præſumuntur hominibus.

Solent omnes qui libris Moſaicis ſcrupuloſe additi ſunt, inventiones ſcientiarum, artium, diſciplinatum, & rerum omnium, vel ad Adamum, vel ad Adami referre poſteros. Ratione illa tantum, quia nullus homo prior Adamo legitur apud Moſem. Hoc illi autumant, argumento eodem quo putant, antiquiſſima omnia, tum naturalis, tum humanæ hiftoriæ, monumenta, libris ſacris, præcipue vero Moſaicis, contineri.

Inſtituti mei non eſt, neque iſtud Deus ſinat, vel quicquam imminuere de fide quæ ſanctis codicibus præſtanda eſt, vel eorundem auctoritatem defugere. Dicam ingenue quæ ſit de illis mea ſententia. At ſi quid fallo, ita fallar. Opinio hæc ſemper mihi ſedit, quam inconcuſſe & firmiter teneo; Bibliis ſacris contineri quicquid ſcire hominibus conceſſit Deus, vel
de ori-

de origine Mundi, vel de historia sacra, vel de Prophetiis, vel de Mysteriis divinis, vel de salute nostra, Quæ ad salutem nostram unice spectant, paucis constant. Et in illis tantum curæ, tantum diligentia, & tantum lucis adhibuit Spiritus sanctus, quantum captui humano convenit. Pluribus mandata sunt quæ de aliis tractant. Et de illis aperiam, quod omnes sentiunt, quodque plerique mussant, dicere. Tanta scilicet in curia, & caligine tanta scripta fuisse, ut nihil plerumque intricatius, nihil obscurius legi possit.

Petenti apud me causam hujus rei: hoc mihi ipsi, ratione illa quæ homini cuivis præsto est, responsum dedi. Deum, qui se nosci ab hominibus voluit, tenebris latuisse; neque se plene manifestum dedisse. Illud enim de se ipso profitebatur *habitaturum in nebula*. Itaque neque se nomine uno Judæis confessus est sub veteri fœdere. Sub Evangelio autem, discipulos suos, & dæmones comprimebat; ne, quis esset, evulgarent. Quicquid præterea dicebat, parabola erat: & variis sermonum ambagibus suos ut plurimum circumagebat auditores. Quod si coram loquendo cum hominibus, perplexe & ænigmatice locutus est Deus; non absimili vero conjectura existimandum erit, scriptis eadem tradita, perplexius & nodosius ad posteros transmitti voluisse. Hinc inusitata illa & insolentes cœlestium species, quas divinis scriptoribus oblatas legimus; inusitatis & insolentibus loquendi formulis descripta & expressa. Ludus dicas fere omnes schematis enthei, quos nobiscum balbutiens Deus, miris modis fecerit hominibus.

At enim vero! quis asserere audeat, divinorum Auctorum autographa ipsa, perplexe quamvis & ænigmatice ab illis scripta, ad nos eadem transmissa, qualia dictante Deo ipso, voluminibus sacris commissa sunt? Negari certe non potest, quin sint apographa quæ leguntur in libris Iosua, Regum, & Paralipomenon. Remque ipsam auctorem dabo. Miraculum Iosua, quo increpante, Sol & Luna steterunt, manifesto apographum est. Scriptum enim legas capite 10. libri illius.

Sisteruntque Sol & Luna, donec ulcisceretur se Gens de inimicis suis. Nonne scriptum est in libro Iustorum? Exceptum ergo miraculum, ex libro Iustorum: id est, ex libro Iudæorum, qui dicebantur Iusti, quod notavi supra. Exceptum, inquam, ex libro illo Iustorum, qui ex libro alio (fortasse an autographo) exceptus fuerat. Nihil vero frequentius occurrit in aliis tractatibus, Ecce scripta sunt, vel in libris Nathan, vel in libris Gad, vel in libris sermonum dierum, regum Israël, & regum Iuda: vel in verbis Iehu, filii Hanani; vel in sermonibus Hosai; vel apud Isaiam prophetam, suo illo historiarum libro qui lumine cassus est: &c. Quæcunque scilicet leguntur vel apud Reges, vel in Chronicis, collectanea sunt, deprompta ex libris Nathan, Gad, Iehu, Hosai, Isaiæ; &c. unde hausta & compilata, suo sibi auctorum ipsorum indicio, evidentissime deprehenduntur.

Nescio vero, quo auctore satis idoneo, compertum sit; Pentateuchum, Mosis ipsius fuisse autographum. Vulgo dicitur, sed non omnibus probatur. Hæ causæ me movent, quare libros quinque illos, non Mosis archetypos, sed excerptos & exscriptos ab alio credam. In primis quod in illis legitur Moses mortuus. Qui enim potuit Moses scribere post mortem suam? Iosue ajunt addidisse mortem Mosis, capiti ultimo Deuteronomii. Verum, quis addidit mortem Iosue ipsius, capiti ultimo libri illius qui Iosue inscribitur; quique à Iosue ipso conscriptus, ut Pentateuchum à Mose, reputatur?

Legitur porro Deuteronomio, cap. 1. *Hæc sunt verba quæ locutus est Moses trans Iordanem. Quæ si scripsisset Moses, reposuisset, cis Iordanem.* Non enim transiiverat Moses Iordanem. Imo neque illum vadavit unquam. Dixit autem, *trans Iordanem*, qui Deuteronomio congescit, quia in Terra sancta erat: cuique adeo locus ille in campestribus Moab, ubi Moses Iudæos extremum allocutus est, trans Iordanem erat. Illud autem, *trans Iordanem*, repetitum multoties à Mose reperias, Deuteronomio eodem. Quod revera illi fuerat, *cis Iordanem.*

Laudatur quin etiam Numerorum capite 21. paræmia

nia sumpta ex libro, cui titulus erat *Bellorum Domini*. Verba Numerorum hæc sunt. *Vnde dicitur in libro bellorum Domini. Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrentibus Arnon.* Laudari autem non potuit à Mose liber ille bellorum Domini, in quo facta fuisset mentio eorum quæ in Arnon, & in ipsa arena, à Mose ipso gerebantur: Quia enim neque conscriptus erat liber ille, neque potuerat. Crediderim certe, diurnos commentarios Mosem confecisse, rerum omnium mirabilium quæ Deus in gratiam Iudæorum; Mose eorum ductore, faciebat. Ex quibus scilicet commentariis, longo post Mosem tempore, consari potuerit liber ille bellorum Domini. A quo deinceps Numerorum liber exceptus fuerit. Quique proinde, non autographum: neque dum vero apographum ex autographo ipso exscriptum: sed vere & reapse apographum apographi reputari debuerit.

Indicant vero longissime post Mosem scripta, quæ leguntur Deuteronomii cap. 3. *Iair filius Manasse possedit omnem regionem Argob, vocaturque ex nomine suo, Basan hanoch Iair, id est, villa Iair, usque in presentem diem.* Non dixisset Moses, *usque in presentem diem*, si hæc scripisset. Vix enim possidebat Iair ipse villam illam suam, quo tempore introducit Moses hæc dicens. Arguiturque hinc manifesto, loci illius Deuteronomici auctorem ostendere voluisse, à longissima & prima origine, unde villa Iair diceretur: deducendo causam nominis illius à Mose, ad sua usque tempora. Proindeque apposite dixisse, vocari villam Iair, ex veteri illo Iair, *usque in presentem diem.*

Tale est Deuteronomii ejusdem illud, capite eodem tertio. *Solus Og Rex Basan superfuerat de stirpe Gigantum. Monstratur lectus ejus ferreus, qui est in Rabbath filiorum Ammon.* Quorsum enim attinisset, Mosem dixisse Iudæis, monstrari lectum ferreum Regis Basan, in Rabbath filiorum Ammon, unde magnitudinem Gigantis illius discerent? Quorsum, inquam, opus erat, Iudæos alio mittere, ut lectum Gigantis viderent; qui Gigantem ipsum, coram, in terra sua,

viderant; vicerant, & campis Basan ipsis prostratum, vulgo mensi erant? Satius multo fuerit credidisse, historiarum illius Scriptorem, quo fidem acquireret de Rege & Gigante Og, cujus mentionem moverat, quique longissime ante ejus tempora extinctus erat, testem certissimum adhibuisse lectum ejus ferreum: horrendas scilicet immanis Gigantis exuvias, quæ tempore illo viserentur, non in Basan, ubi jacebat Og; sed locum mutantibus sæculis, in Rabbath filiorum Ammon.

Leguntur etiam hæc Deuteronomii capite 2. *In Seir prius habitaverunt Horrai: quibus expulsis atque deletis, habitaverunt filii Esau: sicut fecit Israël, in terra possessionis, quam dedit ei Dominus.* Significatur his verbis; Idumæos, qui sunt filii Esau, habitavisse montem Seir, expulsis atque deletis Horraeis, prioribus montis illius accolis. Judæosque deiiceps, montem eundem Seir habitavisse; nec non Idumæam sibi à Deo in possessionem concessam asseruisse, expulsis vicissim, atque deletis Idumæis. Atqui certum est, neque Mose auctore, neque Mosis seculo, expulsos & deletos fuisse Idumæos à Judæis: assertore Deuteronomio ipso capite eodem 2. *Dixitque Dominus ad me, inquit Moses. Transibitis per terminos fratrum vestrorum filios Esau, qui habitant in Seir, & timebunt vos. Videte ergo diligenter, ne moveamini contra eos. Neque enim dabo vobis de terra eorum, quantum potest unius pedis calcare vestigium: quia in possessionem Esau dedi montem Seir.* Non ergo in diebus Mosis, concessa fuit Idumæa Judæis, sed longissimo post Mosem intervallo: Davide prophetante, psalm. 108, *In Idumæam extendam calcamentum meum.* Hoc est, in Idumæam extendam possessionem meam. Capitur enim possessio, per pedis immissionem. Et calcamentum hoc loco, pes est: continens pro contento. Quin & David ipse prophetiam suam ratam fecit, ut scriptum est Paralipomenon 1. cap. 18. ubi legitur, *Davidem Deo consecravisse argentum & aurum. Quod tulerat ex universis gentibus, tam de Idumæa, Moab, & filiis Ammon.* Additur eo loci.

Abisai

Abisai vero filius Sarvia percussit Edom in valle Salinarum, decem & octo millia. Et constituit in Edom presidium: ut serviret Idumæa David. Tempore ergo Davidis, non Moſis, redacta est Idumæa in terram possessionis quam promisso dederat Deus Israël: utpote quæ in fortem & in partem terræ sanctæ veniebat. Atque hinc evincitur, scripta hæc Deuteronomii fuisse post Davidis tempora: distitissimo scilicet post Moſem interstitio.

Nihil vero est, quod pluribus lectorem atteram exemplis, ut lucem Soli fanerem, & probem rem per se clarissimam: Non esse archetypos qui reputantur Moſis libri, bibliorum quinque principes. Neque erit quare mirari quisquam posthac debeat, cum animadverterit, tam multa in illis legi obscura, confusa, inordinata, trunca & mutila, sapius repetita, omiſſa plurima, extra locum & seriem posita: quoties reputabit congestam illos esse apographorum farraginem. Trunca sunt quæ leguntur de Lamecho. cap. 4. Genes. *Quoniam occidi virum in vulnus meum, & adolescentulum in livorem meum.* Nusquam enim apparet vir ille adolescentulus quem Lamechus occidit. Mutila est historia quæ recensetur capite 4. Exod. de circumcissione filii Moſis. Et mutila eo ipso deprehenditur, quia qualis esse debuisset, clare conjicitur. Transpositum est caput 20. Geneſeos, de peregrinatione Abrahami ad Abimelech, Regem Geraræ. Non enim vero simile reputabitur, Regem illum voluisse Sararam vetulam; cui desierant fieri muliebria, quæque non poterat voluptati operam dare. Eadem reputa de Rebecca, cap. 26. Geneſeos ejusdem; quæ inciderat in eundem, vel alium regem Geraræ Abimelech. Neque enim credibile est Regem illum cupivisse Rebecca, propter pulchritudinem suam, ut scriptum est: quia tum senuerat, grandibus jam & adultis, Esau & Jacob, filiis ejus.

Extra vero locum & tempus positum est, quod legitur Deuteronomii cap. 10. *Filii Israël moverunt castra ex Beeroth, filiorum Iacan in Mosera, ubi Aaron mor-*

rius est Deinde ibidem, mox. *Eo tempore separavit tribum Levi, ut portaret arcam fœderis.* Atqui longe ante Aaronem mortuum, separati fuerant Levitæ ad officium curandi tabernaculi, & portandæ arcæ; secundum Dei præceptum, sapius, & longe ante mortem Aaronis repetitum: tum in Levitico, tum in Numeris. Imo Aaronem ipso in vivis degente, & ex quo perfectum fuit tabernaculum; quoties castra moverant filii Israël, roties Arcam portaverant Levitæ. At, siquidem operam dabit lector, veloci percurrat precor oculo caput hoc decimum Deuteronomii. Et mortem Aaronis narrationi insertam præposcere comperiet, in qua locus ad mortem illam nullus erat utilis; neque quicquam ad eam rem attinebat. Imo, contra rationem temporum scriptam eo loci deprehendet, ubi agebatur de lege lata in Sinai: longe ante Aaronem mortuum.

Extra locum itidem & tempus scriptum cernas Exodi illud capite 18. *Venit Iethro cognatus Mosi, & filii ejus, & uxor ejus, ad Mosem in desertum, ubi erat castra metatus juxta montem Domini.* Qua ratione enim potuit venire Iethro ad Mosem generum suum, post Judæorum exodum, cum uxore Mosi, & filiis ejus: si Moses ipse, cum abiret à Iethro socero suo, & reverteretur in Ægyptum, ante eandem exodum, atque ut illam faceret, dicatur diserte, *tulisse uxorem suam & filios suos?* Exodi ejusdem cap. 4.

Plura id genus notabit in libris iisdem, qui vel perfunctorie illos legerit, tum, quæ omitto recensere, obscura, confusa, & turbata passim pleraque: imo quædam invicem pugnantia, ut frigida calidis, & sicca humentibus. At vos, qui in illis conciliandis, responsiones & solutiones, undeunde eruere, & extricare satagitis: frustra omnes operam teritis, nisi nodos illos animadversione hac rescinditis, & diversis modis scripta reputatis; quia ex diversis auctoribus exscripta & translata sunt.

CAPUT II.

Deus se obscure notum dedit hominibus. Deus in nebula. De bibliu apographu. Fuere scriptores ante Mosem. Non omnia potuit scribere Genesis, Non scripsit historiam primorum hominum, sed primorum Iudaorum. Arca non fuit prima navium. Vineae plantatae à Noë, non fuit prima vinearum plantatarum. Qua ratione Melchisedec intelligi debeat, sine patre, sine matre, sine genealogia, &c.

Quare autem noluerit Deus, se, qualis esset, manifestum dare hominibus. Quare itidem perplexe & obscure cum illis locutus sit. Quare perplexius & obscurius dicta sua scriptis mandari curaverit. Quare tandem autographa ipsa quamplurima, quæ divini scriptores a Deo ipso hauserant, perire fiverit: neque eorundem ad nos, nisi obscuriora multo, & turbatiora manavisse apographa, voluerit. Inquirant sagaciores. At mihi lateat, ut voluit Deus. Nihil ad me istud, Quare Deus voluit: dum mihi constet, Deum voluisse. Nebulam in qua Deus habitat, penetrare oculis meis non datur; ut Deum videam, qualis est. Deum certe habitare in nebula intelligo. Deumque in nebula veneror. Quæ obscura sunt in sacris, quas manibus versamus, paginis, elucidare; confusa in illis & turbata digerere; omissa revocare; manca & mutila restituere; pugnantia conciliare; perspicacitati meæ (si qua mihi est) non conceditur: tum neque plenam, ex illarum lectione, de origine Mundi notitiam habere; neque historiarum sacrarum feriem totam callere; neque Prophetias clare intelligere; neque vim mysteriorum efficacem perfecte cognoscere. Quicquid præterea, in iisdem sacris paginis, vel obscuri, vel confusi & turbati, vel omissi, vel manci & mutili, vel diversi & alieni est: Spiritum sanctum, qui Deus est, in illis nihilo secius degere scio. Vel enim, illarum autographa à Spiritu sancto divinis scriptoribus dictata, certe teneo: vel earundem apographa,

grapha, ex sacrosanctis autographis hausta & derivata, constanter mihi persuadeo. Ac veluti in nube, quam tempestas atra glomerat; qui ejus caliginem transfadigunt radii, Solem testantur qui nube occultatur. Haud aliter, in obscuris & densis apographorum nimbis, ignea, quæ illos percurrit, Spiritus sancti rimula, Deum prodit, quem nimbis eripiunt.

Neque vero me later, lappas, & tribulos, nitidis Domini cultis succrescere: farreamque inter ejus sementem, lolium infelix, & steriles avenas, dominari. Scio, in messe Domini, paleæ & aceris majorem copiam, cum tritici granis confundi. Scio, auro & argento, ligno & lapide, foeno & stipula, confuse permixtis & interstructis, educi ædificiûm Christi. Scio, atique, divinis scriptis eadem illa interstrui, confundi, interferi, & succrescere. Imo, inquit, facile dignoscitur lolium à tritico, palea à granis, aurum & argentum à foeno & stipula. Sed quis tam acri judicio erit, ut divinum autographum, ab humano apographo, separare queat? Apographum, inquam, adeo cognatum autographo; ut te ipso consentiente, ludat utrumque in verborum strophis & antistrophis. Atqui sane non ita difficile fecernere erit apographum ex autographo; ubi auctor apographi se ipsum prodit, & ingenue fatetur, ex quibus libris librum suum composuerit. Difficultas in eo est, nosse in apographo, quæ sunt excipientis, & quæ autographi, à quo ille hausit qui exceperit. Atque ut id quod est dicam; Impossibile esse aio, novisse & decrevisse omnia illa. Multa certe sunt, in quibus attente meditando, dignosci valeant quæ sunt autographi ab illis quæ sunt apographi. Et si canis venaticus, qui feram requirit; ubi plurima videt & confusa in pulvere vestigia, odora qua pollet sagacitate, illa excernit, & stringit quæ sunt fera cui superinsistit: Quidni ratio nostra, ubi ponderibus & modulis suis utitur; divino præcipue adjuncta auxilio; divina ab humanis excernere poterit? Tum si pater Isaac cæcus, distinxit vocem Iacob, à manibus Esau: Quidni mens nostra cœlesti lumine irradiata, di-

ta, distinguere poterit vocem Dei, à manibus hominum?

Non ea, vis dicamne vel imbecillitas, animo meo est; ut me in illis dignoscendis, excernendis, & distinguendis, cœlitus adflatum præsumam. Illud certe effariliceat; inesse mihi illam divinam auram particulam, quæ homini cuilibet ratio est: nec non Spiritum Christi eundem, qui de plebe Christianum quemque informat; & sine quo, nullus Christi assecla dici potest. *Si quis enim Spiritum Christi non habet, is non est Christi.* Romanorum 8. Hujus ego divini Spiritus auxilio fretus: tum & illo, qui nobis est tactus divinitatis melior quam notitia, instinctu emotus; audeo quædam in quibusdam Bibliorum locis conicere; neque enim possumus omnes omnia. Illa autem felicitæ audere mihi videor: quia enim nihil audeo quod non rationis & fidei trutina curiose appendam & castigate librem.

Fatum idem quod exemplaria profana, illaque innumera, abstulit, autographa sacra absumsisse quamplurima, meo mihi sum conscius & promus pectori. Nullus certe dubito, quin Moses Judæorum exitum ex Ægypto; tum legem Dei latam in monte Sinai; tum cætemonias lege illa præscriptas; tum historiam quadraginta annorum, quibus coëraverunt Judæi in deserto; tum denique memorandum Deuteronomii mysterium, scriptis accuraverit. Credo utique, Prophetam incomparabilem, recondita illa quæ præstabat, rerum Judaicarum sapientia, Judæorum suorum factos, à prima origine, & Adamo sanguinis Judaici auctore, ad sua usque derivavisse tempora. Tum etiam rerum omnium Genesim, ante Adamum conditum, scripsisse, mihi facile persuadeo. Illa autem, & prima Judæorum monumenta, & rerum creationem primam, didicisse Mosem censeo, & lectura vetustiorum codicum, & divini, quo madebat, Spiritus monitu. Quamvis enim nullus nobis sit scriptor cognitus Mose antiquior; Scriptores tamen Mose antiquiores fuisse, negare quis audeat? Imo priores illo fuisse clare

apparet, eo ipso quod historias suæ gentis, ante & post diluuium, intra bis mille & quingentos annos, vel circiter, scriptis mandaverit. Quasque secundum rerum naturam, earumque ordinem & seriem, & quod notandum, nullo hinc oriente incommodo, didicisse conijcere est; vel ex libris tempore suo extantibus; vel ex longissimis traditionibus, ad sua usque secula fideliter deductis. Literarum sane usum fuisse apud Phœnices eadem locutos constat, quæ Hebræi loquebantur. Cujus nimirum rei specimen eximium dederunt viri doctissimi, Samuel Peritus in Miscellaneis, & Clarissimus Bouchardus in suo Phaleg. At, si ab Hebræis loqui didicerunt Phœnices: quidni scribere didicisse ab iisdem putabimus? Scripserunt ergo Hebræi ante Mosem. Quid vero rectius, & melius scripserunt Hebræi, quam historias suas? Ab illis autem exceperunt Mosem, quos scripsit rerum Judaicarum factos, credidisse quid prohibet?

Mosem certe, qui totus præcipue erat in digerenda sua, & sui temporis historia; carptim scripsisse existimo, quæ sua præverterant secula: raptim vero maxime, quæ Universi genesin comprehendebant. At qui Mosem secuti sunt apographorum concinnatores, breviores multo creationis universæ, & primorum Judæorum apices, tetigisse existimo. Atque hinc factum conjicio, quod Mundi creatio, capite primo, & unico, Geneseos, brevissime absolvatur. Quod dehinc, Adæ formatio, Evæ edificatio, & peccatum Adæ, capitibus secundo & tertio curiosius paulo describantur. Quod deniquè capitibus quarto & quinto, quæ à Caino ad Noachum extenduntur, totius antediluvianæ temporis percurratur historia. Viderit autem, quicumque fuerit tutæ mentis; utrum capitibus illis, quarto & quinto, brevibus admodum & genealogiarum fere plenis, comprehendi potuerunt, quæcunque toto orbe terrarum, vel acta, vel inventa sunt, per spatium mille sexcentorum annorum, & ultra. Utrum etiam, ratione incolumi, negare possimus, quæcunque, salvis

fidei mysteriis, naturali & recta argumentandi via fieri potuisse demonstrantur: propter hoc ipsum tantum, quod duo illa compendiosissima capita nullam eorum mentionem expressam faciant.

Hæc ego apud me serio reputans, & diligenter expendens omnia illa, quæ de retro antiquissimis temporibus supra & fuse recensui; tam ex profana, quam sacra ipsa historia: tum quæ à me inferius dicentur, de Ævo illo æterno, à quo Mundus conditus Prophetis & Apostolis perhibetur: non dubitavi primorum hominum creationem, à principio rerum, longissime ante Adami revocare tempora. Neque enim me movere debuit, quod illorum hominum Genesis expressim non meminerit. Imo eo ipso mihi fieri satis putavi, quod homines illos expressim non negaverit. At vero interea; etsi usque adeo breviter, ut nihil brevius, rerum originem perstrinxerit Genesis: conjicere nihilominus ex libro eodem datur, quod demonstravi superius, longe diversam fuisse creationem primorum hominum, quæ delibatur capite primo; à formatione Adami primi Judæorum patris, quæ parcius minus enarratur capite secundo.

Vulgo argumentantur. Nulli homines nominatim leguntur ante Adamum in Genesis. Ergo nulli fuerunt ante Adamum. Atqui negatur sequi illud; nullos fuisse ante Adamum homines, quia nulli ante Adamum nominatim leguntur in Genesis. Constat enim, neque omnia scripsisse Genesis; neque omnia negari debuisse, quæ suppressit Genesis; cujus scilicet institutum erat scribere, non historiam primorum hominum, sed primorum duarumque Judæorum. Simili ratiocinio dejerant, Arcam Noe, primam fuisse navium omnium, quia prior non legitur in Genesis. Quasi vero Adamus, qui secundum vulgatam hypothese[m], formatione sua artes omnes edoctus est, Nauticam ignoravisset; artium omnium tum magis egregiam, tum societati hominum magis necessariam; tum naturali & quotidiano usu natandi, deprehensu magis facilem. Tale est quod de eodem Noe jactant; plantavisse pri-

nam vineam : Quia nulla prior legitur plantata apud Moſem. Quasi vero terra, quæ arbores peperit omnigenas, quando creata est, in ipsa mundi iuventute, & hilaritudine, vitem non protulisset, hilaritudinis datricem, & iuventutis instauratricem : Adamus autem insignis agricola, plantationem vineæ neglexisset, agriculturalionis partem suaviorem, & vinum deseruisset, quod Scriptura ipsa teste *latificat Deum & homines.*

Prodigium sed enim hominis, non hominem faciunt ; qui Melchisedek revera fuisse putant, sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque vitæ finem habentem : eo solo, quod Moſes nullibi meminerit, vel parentum, vel liberorum, vel natalium, vel mortis Melchisedeci. Non illi reputant, quod subtiliter admodum animadvertit doctissimus, & acutissimi ingenii Theologus, Ioannes Camero. Mystice hæc prætermiſſa fuisse à Moſe, & mystice notata ab Apostolo, ut significaretur, Melchisedeci sacerdotium fuisse æternum, ad similitudinem sacerdotii Christi : non temporale ad instar legalis & Moſaici : quod patribus ortum Sacerdotibus, liberos genuit Sacerdotes : & à Moſe inceptum, Christo deſiit. Melchisedeci autem Sacerdotium, neque à patribus derivatum Sacerdotibus, neque in filios deductum Sacerdotes : at neque principium cognitum habuisse, neque finem cognitam habiturum. Hæc vero sic intelligi debuisse ratio & fides suadent : ne silentii mysterium naturæ evertat ordinem : secundum quem Melchisedek, patre & matre naturaliter genitus, genere potuit naturaliter liberos : nec non ortum & interitum naturaliter & revera habere debuit. At, inquit ; hæc non scripsit Genesis ita se habuisse. Ergo non sunt. Verum è contra ajo ego. Hæc eadem non scripsit Genesis vera non fuisse : hæc eadem Genesis non adverſantur : hæc eadem rationi & fidei congruunt : hæc eadem Genesim produunt mysteria scripsisse, non monstra. Hæc eadem ergo ita sunt, quia ita intelligenda sunt.

Eadem præſus oſcitate creditur, nullos homines

nes extitisse ante Adamum, quia nullus prior legitur apud Mosem. Neque advertitur, institutum Mosi fuisse in Adamo describendo, memoravisse, non auctorem generis humani, sed primum Judæorum patrem: quorum scilicet peculiarem, non gentium omnium, scripturus esset historiam. Incipit certe apud Mosem Iudæum, atque apud Iosephum Iudæum, & rerum Iudaicarum scriptorem, Iudæorum origo ab Adamo. Postquam nimirum enarravit Moses idem, ab initio Geneseos, hominum & gentilium omnium originem, ab ipsa Mundi origine. Atque adeo gentiles origine & stirpe distantes ab origine & stirpe Iudæorum constituit. Gentiles, inquam, creationis divinæ focturas, à principio: Iudæos autem, formationis divinæ filios, in Adamo.

CAPUT III.

Erratur, quoties generalius accipitur quod specialius debuit intelligi. Tenebra in morte Domini, facta fuerunt super totam terram Iudæorum: non super universum terrarum orbem. Stella qua apparuit Magis, facta fuit in aere; non stella in cælo.

Peccatur non raro in lectione sacrorum codicum. quoties generalius accipitur, quod specialius debuit intelligi. Quale est de Adamo, quem Moses primum Iudæorum patrem fecit: quemque $\kappa\alpha\theta'$ $\epsilon\omega\sigma\epsilon\phi\omega\lambda\omega$, primum omnium hominum parentem vulgo statuimus.

Ejusdem abollæ est, quod creditur de tenebris illis, quæ factæ fuerunt in morte Domini. Illas enim Theologorum turba fuisse putat per totum terrarum orbem diffusas: eo quod Evangelistæ tres uno ore consentiant, factas fuisse super omnem, & *universam terram*: $\epsilon\pi\tau\acute{o}\nu\ \pi\acute{\alpha}\sigma\omega\upsilon$, vel $\acute{\alpha}\lambda\lambda\omega\ \tau\acute{\omega}\nu\ \gamma\epsilon\upsilon\sigma\omega\upsilon$. Quod melioris tamen notæ interpretes vertere, *super universam terram Iudæorum*. More Hebræorum, inquit, qui nomine Terræ, Palestinam intelligunt. Neque vero sine mysterio miraculum, Tempus enim fuerat, quo, jubente

jubente Mose, nox atra universæ Ægyptiorum terræ incubuerat : ubicunque autem filii Israel habitarent, lux esset. Dies venerat, qua, moriente Christo, lux Evangelii oriretur gentilibus : tenebris vero incredulitatis Judæorum terra, & Iudæi ipsi obducerentur.

Accedat huc stella illa, quæ Magis apparuit in natiuitate Domini ; quamque, vulgare & tralatitium est, cœlo inter alias posuisse. Quod nusquam fuisse, & nusquam fieri potuisse, vincitur his argumentis. Vidissent nempe illam in cœlo ceteri homines præter Magos. Vidisset illam inter primos Herodes, turbatus hoc nuntio ; quem scilicet expressius phænomenon hoc petere videbatur. Atqui, neque viderat, neque videbat illam Herodes. *Clam enim vocatus Magis, ait Evangelista, exquifuit ab eis quo tempore stella apparuisset.* Patet ergo, stellam illam neque fuisse in cœlo, neque in conspectu omnium positam, ut vulgo existimatur. Sed τῆτος ἀσὶξ, ignem illum, particulariter tantum Magis illuxisse, quo duce Bethlemam devenirent ; quemque præeuntem Magi sequerentur, stellæ, sive facis ad instar ; ut adoratum irent Regem Judæorum ; neque Herodi, neque ceteris apparuisse. Talis fuerat exercitus ille igneus, ad auxilium Elisæi, de cœlo missus ; quem videbat Propheta, neque videbat juxta Prophetam minister ejus. Simile, quamvis dissimili specie, miraculum. Non enim videbat unus homo innumeros ignes quos videbat Elisæus. Videbant Magi tres stellam unam, quam non videbant innumeri homines.

Probatur vero, stellam illam non fuisse in cœlo positam, ex Evangelio ipso, his verbis. *Ecce stella præibat in, donec venit, stetitque super locum in quo erat puerulus.* At si stella illa fuisset in cœlo posita, qua ratione potuisset stare super locum illum in quo erat puerulus ? Qua ratione item potuissent Magi deducere perpendiculararem lineam, à puncto stellæ illius, ad locum in quo erat puerulus, quem perpendicularis illa distincte notavisset, ut scriptum est ? Potuissent certe Magi illi exquisitissima inspectione discernere, cui regioni terrarum respondisset cœli plaga, in qua stella illa sita esset.

set.

set. Sed loculum illum, præsepe ipsum in quo jacebat puerulus, inspectione vel ratione illa, deprehendere; non erat solertiæ Magorum, non sagacitatis humani ingenii. Constat ergo, stellam illam, sive igniculum, sive faculam illam vocitem; sicut scriptum est Apocalypseo 8. *Cecidit è cœlo stella ardens sicut lampas*; constat, inquam, stellam illam Magis prælucentem missam fuisse de cœlo, ad particularem tantum Magorum usum: qua præeunte Magi ambularent; qua stante supra locum in quo erat puerulus, starent & ipsi; ut inventum adorarent quem quærebant Jesum Christum. Quod si licet stellæ illi parvæ majus lumen componere: Talis erat nubes illa ad speciem columnæ, die albicans, & nocte ignicantis, quæ præibat Hebræo populo in deserto: quamque nullus asseruerit, Phænomenon fuisse toti hemisphærio conspicuum. Particulariter enim castris Iudæorum incubabat: particulariter Tabernaculum sanctum operiebat: ad motum particularem nubis illius proficiscebantur; stante illa, stabant Israelitæ. Quale de Magis, & de stella sua credendum est.

Tum, si stella illa, cœlo inter ceteras fuisset affixa, præiisset ut Magis, ita & ceteris hominibus facientibus iter ab oriente in occidentem. Quod non scriptum est: imo tantum, *præiisse Magis*. Cucurrisset porro illa ad numeros & cursus aliarum stellarum, quæ ferebantur juxta Tropicum, ab ortu ad occasum: At, quis potuisset sequi tanta celeritate præeuntem? Si denum, stella hæc fuisset in conspectu hominum omnium posita, meminissent ejus historici celeberrimi, qui memoranda seculi & temporis illius notaverunt: quod nullus tamen fecit.

Evictum ergo abunde est; allucinari, non omnes & prudentiores Interpretes; sed eos qui putant stellam illam apparuisse omnibus hominibus in cœlo: quæ revera illuxerit Magis tantum: tribus, ut fides est, hominibus. Allucinati, inquam, eo quod generaliter acceperint stellam in cœlo; quæ specialiter debuit intelligi de lampade vel facula ardente, quæ Magis solis apparuit.

CAPUT IV.

In miraculo Ezechia agrotantis, non retrocessit Sol in cælo, sed in horologio Achas.

Vulgata minus, & paulo majora sunt, quæ dicam de miraculo quod fecit Deus, in sanando Rege Ezechia ægroto: quale extat apud Reges, libro 2. capite 20. *Signum daturus Isaias Propheta, à Domino, Regi Ezechia agrotanti, sanatum eum iri, & ascensurum die tertia templum Domini; invocavit Dominum. Et reduxit Dominus umbram per lineas, quibus iam descenderat in horologio Achas, retrorsum decem gradibus. Quod scriptum est apud Isaiam, capite 38. his verbis. Ecce ego reverti faciam umbram linearum, per quas descenderat in horologio Achas, in Sole. Et reversus est Sol decem lineis, per gradus quos descenderat.*

Vulgo receptum est; miraculo hoc, Solem retrocessisse in cælo. Ponitur scilicet in Sole, & cælo miraculum, quod fuit in horologio Achas. At quia rediit fuit umbra retrorsum in horologio, oportuit Solem retrocessisse in cælo? nec potuit Deus facere miraculum in horologio Achas, quin violenta commotione cælum totum averterit, & retro abierit generatissimus ordo rerum? Hoc est sane, ludere bonam mentem ludo illo, quo aliquis postulare focus & caminum removeri, qui se igni propius admovisset. Recedat ipse, ne amburatur: stabit autem focus suo loco, nec fatiscet domus propter motum caminum. Ponatur miraculum in horologio ipso, in horologio Achas, ut vult Scriptura: stabit miraculum suo loco: stabit natura suo ordine, nec fascinabitur intellectus præstigiis inanibus. Qualis enim est, Deus bone! larva hæc, quæ plures & celebres lusit homines imaginibus usque adeo vanis, ut putaverint, ex hac lectione intelligendum, Solem ipsum retrocessisse?

Si retrocessit Sol, vel retrocessit solus in Zodiaco: vel immoto gradu illo Ecclipticæ, quem die illo peragebat, retroiit primum mobile, & cum primo mobili,

versæ

veræ itidem fuere retro Spharæ inferiores omnes ; inter quas Sol etiam versus retro abierit. Alterutrum ponere, incidere est in absurdissima. Si ponimus Solem retrocessisse solum in Zodiaco , & dextante Zodiaci; eadem proportionem, qua retroiisse dicitur dextante horologii, in horologio Ahas : oportuit Solem plura signiferi Zodia, quæ anno eodem emensus fuerat, remensum; præteritos menses, imo & tempestate anni elapsas, horæ momento reduxisse. Quod monstrum confusionis & absurditatis esset horrendum. Quam vero abiire ipsi retrorsum, non dicam à vero, sed à tota veri conjectura, qui retro abiisse volunt cælos omnes, ut retrocederet umbra in horologio? Illud sane inturbare fuit naturam universam: inconciliare rerum ordinem & seriem: conturbare ortus & interitus syderum: evertere Ephemeridas, & tabulas Astronomicas: & confundere Astronomiam totam. At, quis unquam turbaram tantarum, quis inversionis, quis confusionis hujus meminit? quis tale unquam rerum omnium, ut ita dicam, petaurum notavit? Extat enim rerum gestarum memoria apud gentiles, tempore Ezechia.

At quid porro censendum est majus miraculum in morbo Ezechia, quam fuit in morte Christi? Tenebræ factæ fuerint per regionem tantam Hierosolymitanam, in morte Domini, Sol plus solito illuxerit toti Mundo in morbo Ezechia! Christus moriebatur; Ezechias ægrotabat tantum! Christus moriendo peragebat redemptionem totius Mundi; Ezechias ægrotabat, sibi, & suo populo! Quam male se habent quæ sic comparantur! Ponatur vero miraculum, ut debet, in horologio Ahas, non in cælo: quadrabunt apprimè omnia cum horologio illo. Comparatur enim recte, vita hominis, umbra: imo umbræ horologii. Ultima periodus vitæ, & horologii, vocatur hora ultima. Comparatur rursus apposite vita Regis, horologio regio. Retrocessit umbra quæ cadebat in horologio quod fecerat Ahas: Retrocessit vita quæ cadebat in Ezechia quem genuerat Ahas. Neque ullum potuit

potuit convenientius augurium dari de sanitate Ezechia, miraculo hoc. Quod easpropter signum peculiare datum fuerat Ezechia: juxta illud Paralipomenon 2. capite 32. *Agroravit Ezechias usque ad mortem: Et dedit ei Deus signum.* Dedit ei, non omnibus. Accidit autem signum hoc super terram Iudaicam, non super alias terras. Quod notandum est, & vincitur per eundem locum Paralipomenon, ubi legitur: Missos fuisse principes Babylonios Legatos: *Qui interrogarent de portento quod acciderat super terram.* Non in caelo, quod nota, sed super terram. Terram vero intellige illam, Iudaicam. Nil enim tale Babylone acciderat. Neque necesse fuisset Babyloniis, interrogare Iudaeos de portento, si vel Babylone accidisset, vel si Sol in caelo retrocessisset. Vidissent quippe illud & ipsi portentum.

Reducendum ergo est miraculum ad horologium Ahas. Imo illud ipsum evidentissime voluit, & expressim significavit, Scriptura sacra, utroque loco, Regum & Isaia: si verba utriusque loci rite, ut par est, trutinentur. Verba Regum sunt. *Reduxit Dominus umbram, per lineas quibus jam descenderat in horologio Ahas, retrorsum decem gradibus.* Nota hic, signari expressim miraculum, in horologio Ahas. Verba Isaia sunt. *Et reversus est Sol decem lineis, per gradus quos descenderat.* His locis, *reductio umbras & reverso Solis*, idem sunt: quia non potuit reduci umbra, quin Sol reversus sit: neque vicissim reverti Sol, quin umbra reducta fuerit. Et hoc est quod dixerat Isaia verbis proxime antecedentibus. *Ecce ego reverti faciam umbram linearum, per quas descenderat in horologio Ahas, in Sole: vel cum Sole.* quod idem est. Sol sibi sumitur, non pro Sole ipso; sed pro lumine quod effundit in superficia quae feritur. Quale effunditur in horologia omnia: & quale effusum fuisse in horologium Ahas credendum est. Linea porro illa, quarum meminere his locis, tum Reges, tum Isaia; descriptae erant super area horologii, ab umbra styli, qui secundum artem, ex area ipsa horologii excitabatur. Linearum vero illa-

illarum præcipue notatæ erant duodecim; quæ totidem horologii, sive gradus, sive horas indicarent, cum interim umbra styli, percurrendo aream totam horologii, innumeras describeret alias lineas, quibus minutissima & ipsa horarum, sive graduum, momenta signarentur. Promiscue sed enim vocantur lineæ illæ his locis, *Umbra*, & *Sol*: quia revera describuntur; & componuntur in horologiis omnibus, ex umbra, & Sole: salvis Geometrarum principiis, qui definiunt suas lineas, puras; non compositas longitudes. Neque illas utique lineas, præcise umbram, nec præcise Solem; sed verius, extremitates & distinctiones individuas Solis & umbræ, nominaverim. In illis enim; ultima pars Solis, prima est umbræ; nec non, ultima pars umbræ, prima est Solis. At, quis unquam Mathematicus tales sibi finxit lineas in cælo; si verba Regum & Isaia sumantur his locis, pro Sole ipso, non autem pro lumine quod effundebat in horologium Achas?

Adverte autem, Isaiam vocavisse promiscue, umbram & solem; quod Reges simpliciter & semper eo loci, *umbram*, nusquam vero *Solem*, appellaverunt. *Vis ut ascendat umbra decem lineis, an ut revertatur totidem gradibus? Et ait Ezechias. Facile est umbram crescere decem lineis: nec hoc volo ut fiat; sed ut revertatur retrorsum decem lineis. Invocavit itaque Isaias Propbeta Dominum; & reduxit umbram per lineas, quibus jam descenderat in horologio Achas, retrorsum decem gradibus.* Versabatur, ut videre est, totum miraculi hujus negotium, in area horologii Achas. Facile autem factu, dicebat Ezechias, si cresceret umbra horologii. Non quod revera facile foret, umbram crescere hora momento decem gradibus, qui non nisi decem horis exactis confici poterant. Sed quia facilius apparebat, umbram currere, quam recurrere, in horologio; petiit, quod minus facile, & miraculum majus videbatur; ut reverteretur retrorsum decem lineis. Miraculi certe hujus vis tota erat in horologio Achas: secundum mentem ipsam Ezechia ægrotantis, & Isaia

& Isaia precantis. Petierat enim Isaia. *Vu ut ascenda
umbra, an ut reuertatur? Reuertatur,* inquit Ezechia.
Et reducta est umbra in horologio Achas. Non agebat
hic secundum mentem Ezechia, & preces Isaia, &
reversione Solis in caelo, sed de reversione umbrae
horologio. Factumque vera est miraculum, volente
rege, & precante Propheta, non in caelo, sed in ho-
rologio. Neque vero retro versa fuisset miraculo um-
bra in horologio, si retro versus fuisset Sol in caelo.
Sequitur enim umbra in horologio motum Solis in
caelo; natura, non miraculo.

Adeo quinetiam certum est; splendorem Solis
qui feriebat horologium Achas, sumi debuisse pro
Sole ipso: ut Strato Sydonius, Rex salutatus & renur-
tius sine controversia fuerit, qui fulgorem Solis
non Solem ipsum, primus Sydoniorum, summo ca-
elitatis fastigio, orientem contra, ostendisset, & So-
lem in occidente invenisset. Expectantibus frustra
aliis, orientem versus, ut Solem ipsum aspicerent.
Quod ex Trogo Pompeio Iustinus retulit, lib. 18.

Militant ergo recta ratio, & probata auctoritas, cur
his locis, & verbis sacris; ut intelligatur miraculum
hoc de horologio tantum Achas. In quo, currente
Sole, ut solet; stante horologio suo situ; & immoto ho-
rologii stylo; contra ordinem, & naturalem effectum
Solis & umbrae; miraculo, & modo hominibus inco-
gnito, umbra reducta fuerit retrorsum decem gradi-
bus. Decipi illos qui putant, caelum, & Solem, retro
cessisse. Decipi, inquam; eo quod miraculum hoc u-
niversale in caelo, & sole, posuerint; quod particula-
re fuit, & specialiter de horologio Achas intelligi de-
buit.

CAPUT V.

*Qua ratione in miraculo Iosua Sol steterit in Gabaon
Longa dies illi non debuit extendi extra regionem Ga-
baonitidem.*

EXPERIAMUR, numquid tale intelligi debeat de mira-
culo Iosuae? In cuius iracundia Sol impeditus est.

Ec-

Ecclesiastici cap. 40. Nec non, *stetit, & voci hominis paruit.* Iosue 10. Conturbaverat Deus Amorrhæos à facie Israël: qui fusi ab excelsis Gabaon, in declivia Bethoron, effugium quærebant in vallibus. Decreverat autem delere illos Iosue ad internecionem Quos ne ferro & ultiõni ejus nox subtraheret: dixit ille in conspectu filiorum Israël. *Sol, contra Gabaon ne movearis, & Luna contra vallem Ajalon. Steteruntque Sol & Luna, donec ulcisceretur se gens de inimicis suis.* Et ibidem. *Stetit itaque Sol in medio cœli. Et non festinavit occumbere, spatio unius diei.*

Nemo est quin primo intuitu hæc legens, asseveret solem ipsum stetisse in cœlo. Verum, si quis attentius vim miraculi expendat, & miraculum ipsum intra fines suos contineat; facile deprehendet, lumen & fulgorem solis, non solem ipsum, hoc loco intelligendum esse: sicut in miraculo Ezechie demonstratum est. Auctoritatem & confidentiam conjecturæ adjicit, quod scriptum est, *Solem stetisse in medio cœli.* Sol enim occidens cœlo præcipitabat, quando illum Iosue stare iussit. Neque Sol stare tunc poterat in medio cœli in quo non erat. Distat enim occasus, toto cœli quadrante, à medio cœli. Accipiendum ergo ita est miraculum hoc: ut cum Sol ipse revera occumberet; neque cessaret interea cœlestis & naturalis rerum ordo, fulgor Solis, sine Sole ipso, & miraculo maximo, superesset in Atmosphæra, vel regione vaporum illa, quæ civitati Gabaonica, cœli & aëris medio, incubabat; Solis vero fulgor, civitatem Gabaonicam, & montem Gabaon verberaret: ita ut reverberati ex fulgore illo radii, jacentes undequaque convalles illustrarent, at enim fusi & fugati Amorrhæi imminentem illis Iosue effugere nõ possent: quæ miraculi causa erat.

Incidi in hanc cogitationem, cum in valle amœnissima, mediis Cadurcorum montibus, olim degerem: Vnde cœli spatium breve patens, Solem conspicuum, per diei horas circiter sex, mensibus æstivis, in valle eadem admitteret. At verò interea Sol, qui mihi temporius occiderat, per hiatus & intervalla montium

tium, excelsum & oppositum valli montem feriebat: quo fulgore vallis tota accendebatur; donec Sol sub horizontem ipsum cecidisset. Videbam ergo in monte opposito solem sine sole, per plures horas: quod mihi instar miraculi erat. Tories autem subibat miraculi Josuæ recordatio. Potuisse nempe Deum retinere splendorem solis, sine sole, in Gabaon: miraculo majore, quo videre mihi datum erat solem sine sole, in monte mihi opposito.

Quantum vero meum erat ratiocinium, evasisse ad conjecturam mihi videbar: quia scriptum erat, *Sol contra Gabaon, ne movearis*. Sol enim occiduus, oppositum montem Gabaon, ut conjicere est, illuminabat; neque omnes proinde horizontis plagas: quas haud dubie conspexisset, si vere sol in medio caeli stetisset. Retinuit ergo Deus in monte Gabaon, non in locis omnibus horizontis, miraculo memorando, fulgorem eundem, quo Sol occiduus in monte illo, & locis adjacentibus, rutilabat. Sive illud satius fuerit credidisse, ratione Atmosphæaræ, & refractionum quæ in illa fiunt: solis occidui speciem, super horizontem apparuisse, postquam sol occidisset. Argumento eodem; quo Hollandi in nova Zembla, post noctem continuam duorum mensium & semissis, solem recuperavisse memorant, aliquot diebus maturius, quam merito illum expectarent. Quia nimirum Atmosphæra, solis speciem, ante solem ipsum, evexisset. Atque illis propterea, solis species aliquot diebus pro sole ipso illuxisset. Quot retulit & signate animadvertit Vir summus, PETRUS GASSENDUS, & fama super orbem Philosophicum notissimus, libro I. capite 19. Institutionis suæ Astronomica.

Scriptum est porro in Josue. *Et non festinavit Sol occumbere, spatio unius diei. Quod explicatur Ecclesiastici capite 46. Et una dies facta est quasi duo.* Spatium ergo unius diei, quod notavit Josue, non integrum, sed quasi integrum, intelligendum est. Evanuit scilicet paulatim fulgor Solaris ille, qui in monte Gabaon rutilabat: Et splendor Lunari similis, in valle Aja-

lon,

lon, Solari successit; donec inimicos suos omnes ultioni mactavissent Israëlita. Quo sensu capienda sunt Iosua illa. *Luna contra vallem Ajalon ne movearis.*

Additur loco eodem Iosua. *Non fuit antea, nec postea erit, tam longa dies.* Et vere. Dies enim illa una, facta est quasi duo. Brevis erit mora, neque non moræ pretium erit; si hoc loco narravero certamen magnum quod erat Mathematicus egregius, cum Theologo minorum profuecharum. Demonstrabat Mathematicus, dies dari plurium dierum, secundum Spharæ obliquitatem: imo sex mensium perpetuum, sub parallela degentibus. Excanduit ad hæc verba Theologus: impium clamitans, & lamina candente qua hæretici ustulantur, expiandum, asserere, potuisse dari majores dies, die illa quæ fuit in miraculo Iosua, quæque una facta fuit quasi duo. Præsertim, cum diserte scriptum esset, *Non fuit antea, nec erit postea tam longa dies.* Quo nihil expressius, nihil clarius apparebat. Manifestas autem mendacii teneremus, aiebat ille, Scripturas sacras (cogitatu nefas, & horrendum) si vera essent quæ demonstraret Mathematicus. Ac proinde optime cavisse Imperatores, qui Mathematicos cælo Christiano interdixissent. Nè sævi, parve Sacerdos; respondit Theologo Mathematicus. *Fallite incautum pietas tua.* Nam & verbum Dei verum est: & ratio Matheseos vera est. Verum est, neque fuisse antea, neque futuram postea tam longam diem, in regione Gabaonitide; qualis fuit præcipiente miraculum Iosue. Sed non extende miraculum illud, & longitudinem diei illam, extra Gabaonem, ad regiones alias. Verum enim est, neque illo verius dari potest in regionibus polaribus, longiores multo fuisse & futuras dies; die illa, qua jubente Iosue, Sol non festinavit occumbere subter Gabaonem, spatio unius diei, quæque una dies facta est tantum quasi duo. Dantur enim manifestissime sub polo habitantibus, dies, non quasi duarum dierum; sed revera, centum octuaginta duo dierum, & ultra. Quod argumentis ineluctabilibus evincebat Mathematicus. *Victus*
vero

vero frustra contendebat Theologus. Sed ut unde digressa est, illuc revertatur oratio; Ponendum reapse est miraculum Solis retenti à Iosue non in cœlo, sed in terra. Neque vero in terris omnibus: sed in regione sola Gabaonide. In qua, neque fuit antea, neque erit postea, tam longa dies. Ultra enim, citraque, nequiret illud asseri.

Non deerunt malignæ opinionis homines: qui vel me suspicione impleant, de miraculorum fide male sentientis; vel qui me lymphatum prædicent; meamque dicant integram audaciam; quod tam longe lateque à vulgata opinione recedam, fixum ratumque habentium, Solem, dicto Iosue, substituisse in cœlo; ut revera credunt retrorsum abiisse in morbo Ezechiæ. Obtestabunt scilicet conjecturis meis; atque illas tanquam male natas infamabunt; quæ nebulas verbis sacris spargere prætendant, ubi tam clare, & sine ambage loquuntur: Solem, edicente Iosue, *stetisse in medio cœli: nec non Isaia precante, reversum decem lineis.* Nimirum illi sunt, quibus religiosum & divinum in primis est, quicquid non creditur: Et quo magis incredibilia, hoc sanctiora apud illos reputantur miracula: tum (quod & ipsum monstrum est) quo magis superant fidem, hoc magis fidem illis adhibent. Fateor autem ingenue, me nomen non profiteri meum inter abnormes miraculorum assertores, & rationem omnem denormant. Rationalis sum, & rationi conveniens nihil à me alienum puto. Miracula illa Iosue & Isaia credo; Deumque in illis maxime veneror. Sed non illa credo, majora veris, & rationi congruis. Continui ergo illa intra limites suos. Et suspendat oro mentem suam Lector benevolus, in meditatione eorum quæ scripsi super his. Scripsi autem, ambitione procul: non ut vulgatos errores triumpharem, sed ut de illis amore veritatis inquirerem. Et iudicent de animadversionibus meis, quibus rationis & veri benigna vena erit.

Ad hunc modum scripsi super his. Scripsi autem, ambitione procul: non ut vulgatos errores triumpharem, sed ut de illis amore veritatis inquirerem. Et iudicent de animadversionibus meis, quibus rationis & veri benigna vena erit.

CAPUT VI.

Ubi sit miraculum de non attritis Iudeorum vestimentis in deserto : Et de calceamentis eorum vetustate non consumptis.

EJusdem notæ est, portentum, non miraculum ; quod intelligitur Deuteronomii capite 29. Ubi Moses miraculum, & beneficium Dei hoc, Judæis commemorat. *Adduxit vos, inquit, Dominus quadraginta annis per desertum. Non sunt attrita vestimenta vestra, nec calceamenta pedum vestrorum vetustate consumpta sunt.* Itur vulgo in hanc sententiam ; Vestimenta Israelitarum non ideo fuisse attrita in deserto : quia Deus virtutem incorruptam pannis indidisset, ut nunquam atterentur : nec non latentis incrementi facultatem ; ut quas primum induti fuissent vestes Israelitarum filii, crescentibus his, crescerent illæ. Quod de calceamentis eorum itidem dejerant : Nulla unquam vetustate fuisse consumpta : Atque adeo, ubi primum induxissent calceos infantibus ; crescentibus infantum pedibus, crevisse eorum calceos.

Hæc illi opinantur, quia non cogitant, vim miraculi hujus sitam fuisse, non in futilibus illis, & puerorum naniis : sed in mirabili providentia, qua Israelitas Deus adduxerat, quadraginta annis, per deserta omnium egena ; quibus tamen omnium copia tanta suppetiisset, ut nulla eis materia defuisset, qua vestibus & calceis induerentur. Non attritas fuisse eorum vestes, quia mutatorias habuissent quamplures ; nec calceamenta pedum suorum vetustate consumpta, quia vetera & laxa novis mutavissent. Mille illos pecudum greges pavisse in deserto : quorum lanis pannos texuissent, & vestimenta sarcissent : tum pellibus eorum, & coriis, calceamenta consuissent. Neque illis præterea, vel textores, vel sartores, vel coriarii, vel futores, defuissent.

Addidit Deus Israelitis eo loci. *Panem non comedistis. Vinum & siceram non bibistis in deserto, ut sciretis quia ego sum Dominus Deus vester.* Pluerat Israelitis

L

manna

manna de cœlo : fluxerat eis aqua de saxo : utrumque miraculo Dei, ut manna & aquam, vice panis, vini, & ficeræ, ederent & biberent. Miraculo etiam Dei factum fuerat ; ut & greges eorum invenissent, quo pascerentur, & biberent in deserto sterili & sicco. Nimirum, ut quibus esus & potus satias fuisset, vestium utique & calceorum copia redundavisset ; & nihil Deus illis, in solitudine arenosa & infertili, per quadraginta annos defieri passus esset.

Vim igitur totam miraculi hujus posuit Moses, ut ostenderet, nihil defuisse Judæis in deserto per quadraginta annos : Quod variis loquendi figuris, sed eodem semper significato, expressit. Explicavit apertius mentem suam Deuteronomii capite 2. *Novit Dominus iter tuum, quomodo transieris solitudinem hanc magnam, per quadraginta annos, habitans tecum Deus. Et nihil tibi defuit.* Quo intellectu accipe Deuteronomii ejusdem caput 8. *Vestimentum tuum quod operiebaris, nequaquam vetustate defecit : & pes tuus non est subvertitus. En quadragesimus annus est.* Potuit scilicet inveterascere vestimentum Israelitarum, sed non deficere vetustate : Deo non sinente, ut deficeret illis vestimentum novum, quod veteri substitueretur. Potuit itidem laxus eorum calceus hiare ; sed non pes eorum atteri ; quia corii illis abunde fuisset in deserto, ut neque laxo, neque pittaciis consuto calceo attererentur.

Simili modo intellige, quod de Judæis iisdem legitur, Isaia 48, *Non sitivisse in deserto.* Potuerunt siquidem Judæi sitire in deserto : sed aqua eis non defuit, qua sitim suam sedarent. Imo, quicquid sonent verba Isaia, sitiverint necesse est Judæi in deserto : alioqui non bibissent in deserto. Nullus enim nisi sitiens, aquam potat.

Flumine vicino stultus sitit.

Id est, sitim patitur. Eodem ergo sensu dixit Isaia, non sitivisse Judæos in deserto, quo dixerat Moses, vestimenta eorum non fuisse attrita, neque calceamenta vetustate consumpta : quia enim suppeditaverat eis Deus, & quo sitim explere, & quo vestes & cal-

calce
pot
rent
fum
hac
sent
nihil
opu
labe
vest
dem
tur,
vetu
finel
festi
tera
R
supp
quo
les c
nom
med
bant
Idu
ben
pop
spol
run
rum
Am
ses i
& sp
inve
ceo
Am
gem
nos
tatu
dem
pret

calceos mutare possent. Potuerat revera Deus, quibus pollet miraculis, præstare illa, neve esurirent, neve sitirent Judæi, neve attererentur eorum vestes, neve consumerentur vetustate eorum calcei in deserto. Atque hæc miracula opus fuissent, si & cibo & potu caruissent Judæi, si neque lanis & coriis abundavissent. Sed nihil horum illis deficebat. Neque adeo miracula illa opus erant. Imo defectum vestium & calceorum, quo laboravissent Judæi, manifesto arguisset miraculum, si vestium & calceorum penuria, & virtute miraculi, eadem semper induti fuissent vestes, quæ non attererentur, & eosdem semper gustavissent calceos, qui non vetustate consumerentur. Copiam è contra, qua superfluebant Judæi, vestium & calceorum, indicavit manifestissime, quod neque vestes, neq; eorum calcei inveteraverunt; quia utrosque creberrime mutaverunt.

Refer etiam ad providam illam curam Domini, qua suppetebant quæ necessaria erant Judæis in deserto; quod eos per regiones quandoque amœnas, & fertiles circumduxit: à quorum habitatoribus (*Deuteronomii 2. & alibi passim*) *cibos emebant pecunia, & comedebant: nec non aquam emptam hauriebant, & bibe- bant.* Quam nimirum gratiam habuerunt Israelitæ Idumæis, & Moabitis. Atque illo rerum usû prohibente eos Rege Sehon, percusserunt eum cum omni populo suo, cunctasque urbes ejus: *& prædam, & spolia urbium ceperunt.* Deuteronom. cap. 2. Deleverunt quin etiam, capite 3. Og, regem Basan. *Tuleruntque in illo tempore terram de manu duorum Regum Amorrhæorum, qui erant trans Iordanem.* Dixisset Moses ipse, *cis Iordanem:* quod nota. Atqui inter prædam & spolia duorum illorum Regum & vestes & calceos inventos, tum materiæ plus satis, qua vestes & calceos conficerent, quis dubitabit? Eadem conjice de Amalecitis, victis à Judæis, cap. 17. Exodi, ante legem latam in Sinai. Adjunge his: quod per plures annos circuiverunt Judæi montem Seir, Idumæis habitatum, à quibus cibos & aquam emerunt; quod dudum demonstravi: & à quorum urbibus, vestes & calceos pretio redimere potuerunt.

CAPUT VII.

Diluvium Noaicum non fuisse effusum super universum terrarum orbem, sed super terram Judæorum. Ut Judæos perderet, non ut omnes homines obrueret.

EXtremum hoc concedatur discussisse miraculum, de cataclysmo Noæ: qui terrarum plagas omnes, pluviis undique effusissimis, obruisse creditur: quemque Palæstinam & Judæorum terram tantum inundavisse, verisimilius multo existimaverim. Conjecturam præcipue movent causæ ipsæ diluvii illius: quas hic ab alto petam.

Demonstravi supra, Judæos formatos in Adamo, & filios Dei peculiariter habitos, separatos fuisse ab aliis gentibus, quas Deus in principio creaverat. Gentes vero illas, *Filios hominum*, codicibus sacris indigtatas, pluribus ostendi. Separaverat quin etiam Deus Judæos à gentibus, quo tempore illos collocaverat in terra sancta & sua, tanquam in horto concluso, cujus aditus non pateret gentibus: ad quas utique gentes nefas esset Judæis accedere: Judæos ergo veruerat Deus mixturam ullam facere cum gentibus. Maxime vero averfatus erat, filios suos matrimonio contaminari cum filiabus hominum. Contra Dei veritum, admiserant Judæi ad terram suam gentiles homines: *Qui cum cepissent multiplicari*, ait Genesis, *super terram* (intellige Palæstinam) *& filias procreavissent; videntes filii Dei, filias hominum, quod essent pulchre*: vel quod idem est: videntes filii Adam, qui deinceps Judæi dicti sunt, filias gentilium esse pulchras; *acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerant*. Concubitu porro illo prognati sunt Gigantes. Etenim cum vegetes & fortes Judæi, à recenti formatione, qua Deus optime habitos compegerat; *ingressi essent ad filias hominum*: ratione illa qua fortes creantur fortibus; & divinum humano commistum, heroas generat: creavere filii Dei, filiabus hominum commisti, Gigantes; id est, heroas, & viros fortes: quales explicantur loco eodem, per *potentes & viros fama seculo suo illustres*.

Iraturæ

Iratum vero Deum propter Judæorum nefas, pœnituit fecisse hominem, & terram perdesuisse qua Adamum formaverat: unde Judæi nati essent, lutulentum & corruptum hominum genus: *quorum cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum, omni tempore*, ait Genesis. *Omni tempore*; id est, à prima sui origine: tum in Adamo, primo eorum patre, qui Dei pactum transgressus erat: tum in se ipsis, qui fœdus utique divinum ruperant.

Delebo, adjecit Deus eo loci, *hominem quem creavi, à facie terræ: ab homine usque ad animantia: à reptili usque ad volucres cæli. Pœnitent enim me fecisse eos.* Adverte hic, terræ nomine, Palæstinam intelligi: more Hebræorum, qui nomine terræ simpliciter dictæ, Palæstinam intelligunt. Quale supra adnotavi, de tenebris in morte Domini factis. Hominem igitur quem creaverat, decernit Deus delere à facie terræ illius. Per *hominem quem creaverat*, intellige Judæos Adami filios: Adami inquam illius, quem Deus creaverat, id est formaverat. Idem enim est hoc loci creaverat, quod, formaverat. Per *animantia* vero gentiles etiam intellige, Judæis permistos, & peccati Judæorum causas: secundum illa quæ fufius supra enarrata sunt; ubi demonstrav, Judæos, *homines* simpliciter dici, qua gentilibus comparantur; gentiles è contra, Judæis hominibus collatos, *animantes* dictos, & *populum non populum* habitos, apud auctores sacros. Certe, neque homines tantum, Judæos & gentiles, delere decrevit Deus: sed, quæ ejus fuit ira qua excanduit, hominibus omnibus terræ illius delendis animantia revera ipsa omnia terræ ejusdem, à reptili usque ad volucre, addere voluit. Noë Judæo excepto, qui arcam mandato Dei texuit; qua salvus ab aquis evaderet.

Rupti ergo sunt omnes fontes abyssi magnæ, inquit Genesis; & cataractæ cæli apertæ sunt, & facta est pluvia super terram, quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. Factumque est diluvium super terram: & multiplicata sunt aquæ: & elevarunt Arcam in sublevis à terrâ: vehementer enim inundaverunt;

Et omnia repleverant in superficie terræ. Et aqua prevaluerunt nimis super terram. Opertique sunt omnes montes excelsi, sub universo cælo. Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes quos operuerat. Consumptaque est omnis caro, que morebatur super terram, volucrum, animantium, bestiarum, omniumque reptilium que reptant super terram. Universi homines, & cuncta in quibus spiraculum vitæ est in terra, mortua sunt. Et delevit omnem substantiam que erat super terram ab homine usque ad pecus, tam reptilia, quam volucres cæli; & deleta sunt de terra. Remansit autem solus Noë, & qui cum eo erant in Arca. Quæ omnia oratione prophetica, & dicendi genere entheo, exaggeravit Genesis; ut significaret, homines & bestias omnes terræ Judaicæ periisse diluvio illo, quo Palæstina tota immersa est. Quæque, si ad verba sola spectes, sonare videntur; Terras omnes, qua Sol utrumque respicit hemisphærium, cataclysmo illo fuisse involutas.

Neque vero me movet quod scriptum est; *Raptos fuisse omnes fontes Abyssis magnæ; & Cataractas cæli apertas.* Abyssus enim magna illa, mare ipsum Palæstinorum fuit; à quo fontes Palæstinæ omnes scaturiunt. Quos raptos hic nobis exhibuit Genesis; ut repræsentaret, Palæstinam totam in aquas liquefactam, extudavisse quicquid humorum habuisset in venis. At enimvero, qui mos est vim addere hyperbolice dictis & scriptis: sunt qui *Cataractas cæli apertas*, interpretentur Cælum ipsum aqueum, in terras undequaque effusum. Quæ sunt gerræ maximæ. Hæc enim luxuriante stylo scripta fuerunt; ut exprimerent vim pluvix, qua Judæorum terra diluvio illo inundata est. *Operti vero montes excelsi omnes, sub universo cælo*: intelligi debent de montibus Palæstinorum excelsis omnibus. Nec non *universum cælum* hoc loco dictum est, quod Palæstinis patuit. Tralatitium enim est, cælum suum regioni cuique assignari. Sensu eodem accipe caput Deuteronomii 2. ubi Deus metum incutiens populis omnibus terræ sanctæ, ad quam Israellem suum intromittebat, hortabatur illum his verbis.

bis. *Hodie incipiam mittere metum atque formidinem tuam in populos qui habitant sub omni cælo.* Omne cælum hoc loco intelligendum, quod imminebat terræ sanctæ. Neque enim terrorem Judaici nominis immittebat Deus tunc temporis in populos qui habitabant sub cælo, vel Sinenfi, vel Americano, vel Australi, vel Groenlandico.

Quodsi non ad verba sola, sed ad rem ipsam diligentius attendimus: Diluvium illud, Judæorum terræ, non toti Mundo, ingruisse, manifestum erit. Tum ex causis diluvii ipsius, quas dudum attigi, quasque peccata fuisse Judæorum ostendi. Tum ex Noë Judæo, & filius ejus, Judæorum reliquis. Tum denique ex loco ipso in quo Arca stetit, corrivatis aquis diluvii: *Super montes Armenia*, ait Genesis. Qui scilicet montes Armenia, qua Palæstinam respiciunt partem Syriæ constituunt, Palæstinæ conterminam.

At, certe diluvium illud peculiare Judæorum fuisse, intellexit Josephus, ubi contra Appionem libro 2. auctores omnes gentilitios recenset, qui Judæorum meminissent: inter quos Berosum laudat. *Berosus*, ait ille, *scripsit de Arca; in qua generis nostri Princeps servatus est.* Non dixit, *In qua generis humani Princeps servatus est:* sed *in qua generis nostri*, id est Judaici, *princeps servatus est.* Agitur enim eo loci de Judæis: quos suos, & *genus suum*, vocavit Josephus, Judæus ipse. Princeps, inquam, populi Judaici à diluvio: cum Josephus idem primam Judæorum stirpem traxerit ab Adamo, ante diluvium. Quibus Sole meridiano lucidus patet; generis Judaici reliquias tantum, Josepho auctore, servatas fuisse in Arca: Et genus itidem Judaicum reparatum fuisse à Noë: secundo, à restauratione cataclysmi, Judæorum princepe.

CAPUT VIII.

Probatum idem quod in superiori capite, per columbam à Noa emissam, & per aquarum naturalem decursum.

F Idem facit, diluvium hoc peculiare Judæorum fuisse, non universale gentium omnium; quod

scriptum est de Columba, quam Noë emisit, & vespere ad illum rediit: *Portans*, ait Genesis *ramum olive, virentibus foliis, in ore suo*. Nimirū ramus ille virentibus foliis, quem matre sua avulsū retulit Columba, non erat ex Oleis illis, quas diluvium obruerat, & per annū emensum limosa palude obduxerat: quarum idcirco folia, limo gravata, limi rubigine emarcuerant. Probabilius ergo erit dixisse: Columbam è montibus Armeniæ emissam, aquas diluvii omnes transvolavisse; & in campis superioris Asiæ elatioribus, legisse ex Olea quadam cataclysmi & limi pura, ramum illum virentibus foliis; quo virentem nec marcidā salutis spem Noë ostentaret.

Quod ut clarius percipiamus, retractemus animo, & recogitemus apud nos impetum illum, quo diluvii imbres, immensis aquarum agminibus, eruperint; & terram totam, per quadraginta dies, & quadraginta noctes, nec mora, nec requie, verberaverint. Reputemus, quot & quantas cœnosas aquas præcipitati montibus torrentes in valles devolverint. Tum vero diluvium ipsum, torrentibus illis concitatum, & cœnsatum, nil nisi aquam fuisse, limo, & cœno, delibutam. Quæ deinde cum per annum liquatur, quo montibus altioribus incubuit, & quindecim cubitis supra fuit; fax limi in fundum decidens, ramis arborum subsedit, foliisque hæsit super omnibus. Docemur nempe hoc quotidiano experimento; ubi torrentes turbidi, & superflui, ripas suas inundaverunt. Exsuctis enim postmodum aquis, cernimus & arundines, & arbores, quibus ripæ illæ consistæ sunt, limi pondere marginibus suis pessum pressas, & cœno immundissimo turpatas. Quale exemplar fuerat Olearum omnium diluvio Noacico immerfarum. Oleas quinetiam ipsas, per annum solidum, quo diluvium illas obruisse, legitur, nullo Sole eas vegetante, cœnosis aquis omnino corruptas, & interfectas, putruisse tandem credibile est.

Campos vero superioris Asiæ, montibus Armeniæ, quos diluvium operuerat, elatiores hoc pacto concipio. Quod terrarum omnium depressores illas puto, quæcunque ad oras maritimas jacent. Elatiores autem, quæ à mari longius abscedentes, altius itidem in superum

& convexum terræ globum assurgunt. Quod in oculos nostros incurrit, quoties videmus nominatos, & rapidos fluvios, per longissimos terrarum tractus in mare devolvi: ratione illa, qua de supero in declive terræ convexum deferuntur. Neque vero me pigebit, hoc loco retulisse, quæ mihi olim experientissimus geometra memorabat: Exploravisse se declivitatem qua fluvius Garumna ab agro Tholosano, per agrum Burdigalensem, in Oceanum influit: Et centum perticis emensis, perticam unam declivitatis ab illo multoties fuisse interceptam. Propter hanc scilicet terræ ad mare inclinationem, mihi persuadebam, *rapidum Garumnæ* insigari ab Ausonio, in Mosella:

Lenis Arar, Rhodanusque celer, rapidusque Garumna.
 Quod si tam prona non admittitur inclinatio, qua Geometra illa Garumnæ in Oceanum rapi voluerat: ponatur Danubius, famosissimus & rapidus fluvius, qui per sexcenta declivis terræ convexi milliaria, à fonte suo in Pontum Euxinum delabitur. Deturque explorata ejus declivitas, non centum, sed sexcentis perticis emensis, pertica una declivitatis intercepta: nec non sexcentis milliariibus emensis, milliariæ unum declivitatis interceptum. Qua ratione Danubii fons, Ponti Euxini ora, milliari uno excelsior deprehendatur. Constituaturn porro declivitas illa, nullis montibus interrupta, & nullis obicibus salebrosa, per æquor continuum deduci, quale cernitur in globo, vel ex metallo, vel ex ebore, apprime æquato, & expolito: ita ut nihil valeat aquas, per læve illud fluentes, morari. Fingatur demum, Ponti Euxini ora diluvio tanto immersa, ut profunda ejus aquæ vis, à terra in altum, milliari uno perpendiculariter excitetur. Quæ altitudo duplo superet altiorum montium altitudinem. His positis: ratione illa, qua, ut dixi, Danubii fons Ponti Euxini ora milliari uno excelsior datus est: compertum foret, diluvium illud, quod ab ora Euxina, in superum & levæ illud convexum assurgeret, fontem Danubii libaturum tantum, neque terras illas prætergressurum, quæ cis fontem illum posita, aquis intactæ, & sicco suo illibatæ perstarent.

Idem judicium esto de diluvio Noæ. De cuius aquis

facile colligeretur, quantum agri Asiatici emensæ essent, supra montes Armenios, si comperta foret altitudo montis Ararat, qui inter altiores numeratur; & in cuius vertice arca subsederat. Tum quos montes, quos gibbos & obices, convexus terræ illius Asiaticæ globus effusus desuper aquis objectavisset. Desuper; id est, quindecim cubitis, quibus aqua, secundum Genesim, altior fuerat super montes quos operuerat.

Facile certe mihi persuaderem, aquas diluvii Noacici, centum vel circiter milliariibus in superiorum Asiæ convexum fuisse evertas, hac ratione: quod globi illius convexitas salebrosa, & verrucosa, imo ad Taurinos tractus dorsis immanibus exurgens, cursus aquarum, ut credibile est, fregerit; & rupibus interjectis, ne longius & latius vagarentur, valide obstiterit.

Centum vero, vel circiter milliaria, emensam, & remensam die uno Columbam, ut virentem ramum oleæ rostro legeret & referret, hinc maxime conjicio, quod emissâ mane revenit vespere. Conjicio, inquam, longius avolavisse; tum ex pernicitate alarum, qua, innata celeritate, rapitur Columba: tum quod ducente & ferente Deo, quæsitum ierat pacis tesseram; qua Deus, in Noë, Judaicæ genti conciliabatur. At vero, non ita longe volatum destinavisset; si marcidum, & turpatum limo termitem, carpere illi satis fuisset: prostabant enim juxta arcam innumeri.

CAPUT IX.

Probatum idem, per historiam filiorum & nepotum Noë. Per Eusebium in Chronico. Particulares fuere cataclysmi. Egyptus nunquam diluvio obruta. Referuntur; Strabo, de Turdetanis Hispanis; Scaliger & Servius de Frojanis. Solinus de Inanis. Santhoniato, Lombal.

Qua ratione creditur, genus hominum omne diluvio Noacico fuisse immersum: convenienter etiam

etiam statuitur, genus hominum omne à filiis Noæ fuisse reparatum. Et si vere constaret ex historia Geneseos, terrarum omnium populos, à Noaci filiis, diluvio ex illo, fuisse propagatos: nihil causæ esset, quare victas non dederem manus opinantibus, terras omnes diluvio eodem fuisse obrutas. Legatur vero diligenter caput 10. Geneseos; unde reparatio illa hominum omnium ex filiis Noæ deducitur; nec non divisio terrarum omnium ab iisdem facta inducitur: Et luce clarius patebit, divisas & possessas fuisse post diluvium, à filiis Noæ; non terrarum omnium plagas omnes, sed regiones tantum terræ sanctæ, quales eo loci describuntur, vel revera regiones ipsæ terræ sanctæ, vel terræ illi conterminæ. Principium regni Nemrod; capite illo, Babylon fuit. Assur vero ædificavit Niniven. Nihil autem, præter Babylonem & Niniven, memoratur toto capite, aut divisum, aut possessum à filiis Noæ; vel ultra Euphratem, vel ultra fluvium Ægypti, vel ultra mare rubrum, vel ultra mare Palæstinorum: quos posui supra limites terræ sanctæ, quique illam undequaque concludunt.

Imo vero, prognatos legas capite illo ex filiis Cham, Philistæos, Hethæos, Jebusæos, Amorrhæos, Gergesæos, Hevæos, Sinæos, Aradios, Samaræos, & Amathæos: populos omnes terræ sanctæ. Quod perspicue apparet ex locis, & ex terræ ejusdem itineribus. Scriptum enim ibidem est. *Fastique sunt termini Chanaan (filii Cham) ventientibus a Sydone Gervaram, usque Gazam; donec ingrediaris Sodomam & Gomorrhham, & Adamam & Seboim, usque Lexa.* Quæ sunt vel urbes; vel regiones terræ sanctæ. Additur vero seriatim. *Post hæc disseminati sunt Chananei.* At de illis non dubitatur, quin fuerint notissimi & præcipui terræ electæ populi. Deinde hinc scriptum legas. *Hi sunt filii Cham, in cognationibus, & linguis, & generationibus, terrisque, & gentibus suis.* Quæ si incautius legas, i maginoforo te impleant; linguas, generationes, terras, & gentes illas, tertiam terrarum omnium partem complexas. Adverte autem nomina illa grandia; linguas, generationes, terras, & gentes,

filiorum Cham, intelligendas omnes, suas sibi regione terræ sanctæ, quales illo cap. 10. describuntur, divisas & concessas habitantes. Nota etiam obiter, linguas, locis omnibus hujus capituli, præpostero ordine scriptas. Erat enim tunc temporis *Terra labii unius & sermonum eorundem*, atque adeo linguæ ejusdem: ut scriptum est capite 11. & sequenti, Geneleos. Neque dum enim facta fuerat linguarum confusio, quæ sequitur capite eodem 11. in ædificatione turris Babel. Enumerantur filii Sem: qui pater fuit filiorum Heber. *Natique sunt Heber*, ait Genesis, *filii duo. Nomen uni Phaleg: eo quod in diebus ejus divisa fuerit terra. Et nomen fratris ejus lectan.* Terra autem divisa illa, terra sancta intelligenda est. Additur enim de fratribus illis. *Et facta est habitatio eorum, de Messar pergentibus, usque Sephar montem Orientalem.* Quod terræ sanctæ itinerarium merum est. Habetur pro coronide, capite eodem 10. *Haec familia Noæ, juxta populos, & nationes suas. Ab his divisa sunt gentes in terra, post diluvium.* Id est, ab his divisa sunt provinciae terræ sanctæ. Vel, ab his divisi sunt incolæ regionum terræ sanctæ. Terram enim simpliciter dictam, interpretantur Hebræi, terram suam. Quod supra, & plus una vice monui. Intelligatur vero hoc loci, totus terrarum orbis, per terram in diebus Phaleg divisam: Possibile vel factum, vel creditum erit; tantam suppetuisse hominum copiam, intra quintam generationem filiorum Noæ, (quintus enim numeratur Phaleg, à Sem, generis sui auctore) ut & Sinam, & Americam & terram Australem, & Groenlandiam, & quicquid inter illas undequaque interjacet, dividere & habitare potuerint? Restringendum ergo erit, hoc loci, terræ nomen, ad terram solam electam. Quæ, si res ipsa curiosius attenditur; ne vix quidem intra decimam generationem, justo habitatorum suorum numero, filiorum Noæ propagine, impleri, & dividi potis fuit.

Conjicitur autem, & incaute conjicitur; Terrarum omnium plagas omnes; à filiis Noæ fuisse divisas & habitatas; ex opinione, ut prædixi, illa, quæ omnium fere

fere animos prior occupavit; homines terrarum omnes diluvii aquis Noacici fuisse demersos. Tum etiam ex nominibus quæ gesserunt quidam ex filiis Noæ: quæque nomina, conjecturis alii minus invitis, plerique, invitis omnino, ad similitudinem nominum quorundam, quibus vel noti sunt hodierni populi, vel noti fuerunt antiqui, obtorto veluti collo inflexerunt: populosque illos omnes, à filiis Noæ, propter nomen suorum imaginem, imaginosis scilicet conjecturis oriundos statuerunt.

Ecce aliarum suspiciones. Scriptum ajunt, capite illo 10 Geneſeos; de filiis Japhet. *Ab his diſiſe ſunt Inſula gentium, in regionibus ſuis. unusquiſque ſecundum linguam ſuam, & familias ſuas, in nationibus ſuis.* Inſulas nempe illas gentium quidam interpretantur, ſparſas per æquor omne, tum Mediterraneum, tum Ægeum; tum quas Oceanus circumalluit, Britanniam, Hiberniam, Hebridas, Orcadas, Thulen ultimam; & quæ ſuperſunt, cognitæ vel incognitæ. Tanta ſcilicet hominum propagine luxuriaviſſe volunt filios Noæ, in diebus nepotum Japhet; ut non ſe capientibus, in continenti terrarum omni, habitatoribus; effuſi fuerint in Inſulas omnes, adjacentes, & ſemotatas, Inſulasque illas ipſas, trudentibus ſe coloniarum copiis, *in regionibus ſuis*, ut hoc loci ſcriptum eſt, diſiſerint, & habitaverint. Quod an fieri poterit, intra tertiam generationem filiorum Japhet, viderit cui peccatus ſapit. Sunt qui inſularum, eo loci, nomine, Terras omnes intelligant, quæ ſunt ultra Palæſtinum mare poſitæ: qualemque Europam ſpeciatim, inſulam nomine dictam volunt, Hebræis auctoribus. At ſi filios Japhet conjiciunt Europam transfretaviſſe, & in menſiſſimos terrarum tractus, quos iſta pars Mundi celeberrima vaſtiſſimo ambitu complectitur, ſibi diſiſiſſe, intra tertiam generationem filiorum Japhet, quod nota; recenſetur enim hic tertius tantum aſcendendo, à filiis illis ſuis Japhet: Imo ſi conjiciunt, filios illos tertiarum generationis Japhet, non ſolum Europam inſulam ſibi aſſignaviſſe; ſed etiam inſulas omnes alias, & gentium omnium diſiſiſſe; propter hoc

ipsum solum, quia Europa Hebræis insula nuncupata est; tum quia scriptum est hoc loci, *insulas gentium ab his filiis Japhet fuisse divisas, in regionibus suis, secundum linguas suas & familias suas, in nationibus suis*: quam amabo parum certam fidem struunt illi, super conjecturis adeo incertis. In primis autem super more loquendi Hebraico, qui tam variæ & multiplicitatis significationis, nec non insolens usque adeo est, ut nihil fere ubique nisi tropos loquatur.

At, si quæ fides conjecturis est, crediderim verifimilius multo; insulas gentium illas in regionibus suis, à filiis Japhet divisas, unoquoque, ut scriptum est, *secundum linguam suam, & familias suas, in nationibus suis*, Regiones ipsas fuisse terræ sanctæ, quas sibi filii Japhet, secundum gentes, linguas, & familias suas, in nationibus suis diviserunt. Quia enim eadem intelligenda sunt, eo loci, de filiis Japhet, quæ dicuntur infra de filiis Cham, & de quibus supra egimus. *Hæ sunt filii Cham, in cognationibus, & linguis, & generationibus, terrisque, & gentibus suis*. Filios siquidem Japhet opinandum est sedes suas in regionibus terræ sanctæ posuisse, quales pedem fixisse in terra eadem filios Cham, notum est. Etenim vero! si filii Cham reprobi, sortes suas acceperunt in terra sancta, quæ terra Domini erat: quid ni filios Japhet, partes suas in terra eadem Domini sortitos fuisse crederemus? quorum scilicet patrem electum, & sibi dilectum, Dominus habuisset. Funes certe filiorum Sem, ut & filiorum Cham, cecidisse in terra eadem, supra demonstratum est. Quare ergo soli filiorum Noæ, filii Japhet, exhæredes se fecissent terræ sanctæ & suæ? aut quo elogio exhæredes terra illa renunciati fuissent à fratribus suis? Attende autem semio ad verba illa de filiis Japhet. *Ab his divisa sunt insula gentium in regionibus suis*, idem significavisse hoc loci. Et regiones singulis gentibus habitatas, *insulas dictas*; quia conterminis gentibus circumfluuntur: qua ratione insulas domorum appellant, quæ vicis conterminis circumambiantur. Quid vero prohibuit insulas gentium concessisse,

cessisse, si concedimus insulas domorum jure optimo usurpatas?

Non levis causa est cur mihi persuadeam, diluvium Noaicum peculiare Judæorum fuisse. Eusebius in Chronico: ubi ad tempora nascentis Abrahami hæc ait. *In hujus Nini imperii quadragesimo tertio anno, apud Hebræos natus est Abrahamus. Apud Egyptios autem, decima sexta potestas erat, quam vocant Dynastiam. Quo tempore regnabant Thebæi, qui præfuerunt Egyptiis, annis 190. Atqui secundum Judæos Hellenistas, nondum erant exacti trecenti anni, à diluvio Noë, ad natum Abraham.* Quomodo ergo Noë, ut intra annos trecentos, nobilissimum sub Nino Assyriorum imperium, statutum fuerit, & stabilitum per quadraginta tres annos? Nini, inquam, cujus origo tam alte petita fuit; ut non solum ad fabulosa, sed & incognita recurrerit tempora. Nino autem antiquiores posuit Justinus, libro 1. regnatorem Ægypti Vexorem, & Scythiæ regem Tanaum. Qua ratione etiam ordinari & instaurari potis fuit per idem tempus Thebanorum regum perfectura illa in Ægyptios: quam tempore illo, nonaginta & centum annis invaluisse retulit hoc loco Eusebius? At, quod magis mirabere; credibile est, intra annos trecentos (tempus adeo breve) elapsas fuisse dynastias quindecim, & inchoatam decimam sextam apud reges Ægyptios: si reputamus, tres tantum numerari dynastias apud reges Francos, ab origine regni Francici, per ducentos, plus minus, supra mille annos? Notum porro est ex historia ipsa Genesios, quæ plurimum favet Eusebio, Abraham Ægyptum petiisse, sub Pharaonum dynastia: quæ vigeat item Josephi tempore Abrahami pronopis; quæque viguit quadringentis post Josephum annis; tempore Moïsi: cujus Pharao novus ignorabat Josephum, quem Pharao vetus tam bene noverat. Imo quæ Pharaonum dynastia, Cæsarum dynastiæ duratione æquiparanda, Salomonis claruit seculo: *Affinitate enim conjunctus est Pharaonis regi Ægypti Salomon; duxitque filiam ejus uxorem; Regum 1, capite 3.*

Particulares porro datos fuisse regionum cataclysmos, testatur Ogygæ diluuium, quod Bœotiam totam inundavit: nec non Deucalionea illuuium, quæ Thessaliam totam hausit; quamque plures alias, illasque particulares, præcessisse retulit Plato, ex Sacerdote Ægyptio, in Timæo. Cataclysinum quin etiam suum jactant Sinenses, suum Americani: utrumque vero, ex eorundem computo, à Noacici diluuii temporibus longe distantem. Quidni autem & suam particularem concedemus Palæstinæ illuuium?

Imo negant & pernegant Ægyptii, Palæstinorum ipsorum contermini, diluuium unquam ullo labefactam fuisse Ægyptum. Alluisse quidem Nilum, & fecundavisse quorundam terram suam: nusquam vero obruisse illam asseverant diluuium. Quod validissimis argumentis, & probatissimis historiarum suarum monumentis demonstrabat Sacerdos Ægyptius, supra laudatus, apud eundem Platonem, Timæo eodem.

Non erit incommodum, Platoni Strabonem atterere, libro 3 Geographiæ suæ; ubi hæc de Turdetanis Bæticæ Hispaniæ incolis. *Hi omnium, inquit, Hispanorum doctissimi judicantur: ut utunturque Grammatica, & antiquitatis monumenta habent conscripta: ac poemata, & metris inclusas leges, à sex millibus ut aiunt annorum.* Habuere ergo Turdetani leges suas, longe ante diluuii Noacici tempora; si Strabonis seculo, à sex annorum millibus habuere conscriptas. Quas scilicet diluuium illo intactas, intacti & ipsi, per totos sex mille annos ex ordine tenuerunt; illisque jugi observantia assueverunt.

Celebratam quinetiam refert Scaliger Olympiadem primam, anno mundi 3074. Traiæ vero excidium, quadringentis octo vel circiter annis fuisse ante primam Olympiadem. Atqui notavit Servius ad illud Virgilii de Troia;

Vrbs antiqua rust, multos dominata per annos. Antiqua, inquit, vel nobilis: vel quia duobus millibus octingentis annis regnavisse dicitur. Ponendum ergo erit regni Trojani principium ante ipsam mundi originem.

nem. Et si regnata fuit Troja, continua serie, per duo mille & octingentos annos; statim erit Phrygia, ut Bætica, diluvio Noacico intemerata. Eadem conjice de India, quam Liber pater primus ingressus est. *Ab hoc*, inquit Solinus capite 52. *usque ad Alexandrum Magnum, numerantur annorum sex milia quadringenti quinquaginta unus; additis & amplius tribus mensibus: habita per Reges computatione, qui centum quinquaginta tres tenuisse mediū ævum deprehenduntur.* Reponit hunc numerum apud Plinium, Plinii restitutor in Solino, mendorumque Averruncus Salmasius.

Semiramidem porro mille annis excidium Trojæ antecessisse, auctor est idem Scaliger, illamque intra seculum diluvii primum locavit. Sanchoniatonem vero tempore Semiramidis vixisse, idem voluit. Sanchoniatone autem vetustiore posuit Iombalem: nec non ab illo multa accepisse Sanchonitonem, retulit ex Porphyrio. Tum etiam Eusebius Sanchoniatonem eundem memorat in arcana quædam Ammonæorum volumina incidisse, quæ ex interioribus templorum penetralibus, ubi antea jacuerant, eduxerat. At qua ratione aptari illa potuerunt diluvii Noacici temporibus? Adjunge his: quod neque Sanchoniato, neque Sanchoniatone vetustior Iombal, numerantur inter filios Noæ. Et extra Arcam jacuerint & conservata fuerint, necesse sit, volumina Ammonæorum illa, in quæ Sanchoniatonem incidisse, testatus est Eusebius.

Huc demum refer quæ notavi supra enucleatius: incongruum omnino statutum fuisse tempus; quod numeratur ab Adamo, vel ad Abrahamum Chaldæum, vel ad Mosem Ægyptium; quodque sufficiens incogitanter putatum est, ad assequendas disciplinarum illarum notitias, quas Abrahamus & Mosès ad amissam calluerunt. Incongruum sed enim supra incongruum assignaretur spatium à diluvio Noacico, ad eosdem vel Abrahamum vel Mosem, si crassiore negligentia, comperens existimaretur, ad eandem disciplinas conquirendas,
Præ-

Præcipue vero Astrologiam, Theologiam, & Magiam Chaldæorum. Quas floruisse tempore Abrahami celebri indicio est, quod Vr. Chaldæorum quam habitabat Abrahamus, *Camarina* dicta fuit Eusebio. Camarina autem urbs eadem est quæ Astrologorum civitas. Et Camarini dicti sunt Chaldæi; iidem qui Astrologi & Magi. Chaldæorum enim nomen, gentis & artis fuit. De Camarinis porro Magis scriptum est Iob capite 41. *suscitare illos Leviathan*: qui Dæmon est. Leviathan autem terrestrem & aqueum dari constat: vel quod idem est, Dæmones dari terrestres & aqueos. A quibus scilicet derivatos subtilissime censuit doctissimus idemque linguæ Hebraicæ peritissimus, PHILIPPUS CODURCUS, Commentario super Iob, Spiritus illos quos vernacule appellamus *Luthons* vel *Luthins*. Theoremata vero Magiæ, nec non horrenda Deoque exosa carmina illa, quibus suscitabant Magi spiritus, nefas esset cogitavisse condita fuisse in Arca, ne diluvio immergerentur. At enim vero dixisse, inventam artem, vel de integro reparatam, à diluvio ad Abrahamum; impossibile esset probare, juxta cum mage impossibilibus.

CAPUT X.

De æterno ante æternum. De æterno ab æterno.

Alucinantur in dispensatione & assignatione rerum gestarum à diluvio Noacico, qui autumant, diluvium ipsum Noacicum universale fuisse gentium omnium. Longissime & illi falluntur in dispensatione & assignatione rerum gestarum à Mundo condito, qui Mundum conditum statuunt cum Adamo formato. Tum vero, qui Mundum nupere natum, mox etiam moriturum arguunt. Principium illi & finem rerum tam angustiis hinc atque hinc coarctavere temporum spatii, ut nullo modo ad cancellos illos quadrare possint, quæ de Mundo creato ab æterno, & de Mundo in æternum duraturo, leguntur, non dicam apud Historicos & Philosophos gentiles, sed apud Prophetas & Apostolos. At enim vero! spatii illius iniquis, quæ tempora illa duo æterna, præteritum & futu-

iturum, tam anguste & incommode amplexantur, quam bene convenit quod de Pallio brevi, sub quo luo jacebant, memorat Isaias, cap. 28. *Pallium breve, inquit, utrumque operire non potest.*

Scriptum est, quod profiteor, *Deum creavisse cælum & terram* IN PRINCIPIO. Illud certe audacter asseveraverim, nos non novisse Principium illud. Suus est, fateor, ergo determinatus numerus stellarum in firmamento. Suus est, fateor, ergo determinatus numerus calculorum arenæ in littoribus. Suus est, fateor, ergo determinatus numerus seculorum, quæ computantur ab illo principio usque ad nos. At enim, stellarum firmamenti omnium, calculorum arenæ omnium, summam conficere; non existimo talem unquam numerationem competiisse Arithmeticæ nostræ, vel humano computo. In numeris illis neque est numerus, neque refert illos numero comprehendere. Satis sit, Deum novisse nomen & numerum stellarum omnium quas creavit. *Ab omnipotente non sunt abscondita tempora*, ait Job. cap. 20.

Duas porro significationes Æternitatis comperio in lectione sacrorum codicum. Primam, qua Deus dicitur æternus, ante secula, & ante res omnes creatas. Alteram, qua æternitas designatur à seculis, & rerum creatarum principio. Significationes æternitatis hæc jugiter comprehenduntur loco illo Proverbiorum; quo introducitur Sapiencia loquens his verbis, *Deus possedit me ab initio viarum suarum, antequam quicquam faceret. Ordinatus sum, vel secundum alios, Principatum habui ab æterno, à capite, ab initiis terræ; sive, à creatione Mundi.*

Duplex ibi cernitur initium, sive principium. Unum, ante secula, ante terram creatam. Alterum à seculis, ab initiis terræ, sive à creatione mundi. Distinguitur primum à secundo: quod in primo dicitur Deus simpliciter possedisse Sapienciam: in secundo, ordinavisse sive inauguravisse illam, ut principatum obtineret super res omnes creatas. Utrumque ergo principium, æternum: sed antiquius primum secundo.

do. Primum principium, æternum per se: æternum ante æternum. Secundum principium; æternum a æterno: æternum respectu nostri; quatenus intellectus noster non potest assequi illius numerum.

Docuit nos illud clarissime Paulus Apostolus, capite ultimo epistolæ ad Romanos: tum capite 3 epistolæ ad Ephesios; nec non capite 1 epistolæ ad Colossenses: quando vocavit locis illis Euangelium, *Patris scientiam mysterii, quod tacitum & absconditum fuerat à seculis, & temporibus æternis.* Epistola vero prima ad Corinthios, cap. 2. definiverat illud, *Sapientiam Dei occultam, quam præserniavit Deus ante secula.* Secunda item ad Timotheum, cap. 1. *Gratia, quæ nobis data fuerat in Christo, ante tempora æterna.* Tum epistola ad Titum. *Spem vitæ æternæ, quam præserniavit Deus ante tempora æterna.* D. Petrus eadem referens, epistola sua catholica prima, capite 1. dixit. *Christum præcognitum fuisse ante jacta mundi fundamenta.* Quibus locis deprehenditur evidenter distinctio illa Æternitatum quam notavi. Primo, æternitatem dici, ante secula, & ante tempora æterna. Secundo, æternitatem dici, à seculis, & à temporibus æternis. Æternitatem illam quæ est ante æternitatem, ante secula, & ante tempora æterna; eandem esse quam vocavit D. Petrus, *ante jacta mundi fundamenta.* Ergo, idem esse æternum à jactis mundi fundamentis quod à temporibus æternis. Ergo, fundamenta mundi jacta fuisse à temporibus æternis, vel ab æternitate respectu nostri: vel à temporibus & seculis nobis incognitis: sive à principio illo cujus nulla nobis data determinata scientia. Æternitas vero hæc mundi non divina illa, sed divinæ illius imago, vel imitatio est: juxta Mercurii illud in Asclepio. *Deus æternus ait ille, mundum non natum intra se habuit. At quatenus mundus Dei imago est, æternitatis etiam imitator est.*

CAPUT XI.

De aeterno ultra aeternum. De aeterno usque in aeternum.

Regnum Messiae quae ratione aeternum.

Qua ratione dictus est Deus, aeternus ante aeternum; dictus idem est, aeternus post aeternum, & ultra aeternum. *Regnabit Dominus in aeternum, & ultra*; dicebat Moyses in Cantico. Quoties autem Scriptura sacra significare vult quid semper duraturum: non aeternitate illa qua Deus durat; sed aeternitate illa qua mundus permanet: exponere illud solet per aeternitatem Solis, & ordinem Lunae & stellarum sempiternum. Tale illud est de pacto aeterno, quo Deus Judaeos in populum suum sibi in aeternum elegerat, Jeremiae 31. *Hae dicit Dominus, qui dat Solem in lumine diei, & ordinem Luna & Stellarum in lumine noctis. Si defecerint leges illarum coram me; tunc & semen Israel deficiet, ut non sit gens coram me.* Fœdus autem illud cum Judaeis pactum, vocatur *fœdus sempiternum*. Genesios 17. Isaia 55. Jerem. 32. Ezechielis. 37. & aliis locis innumeris. Sempiternum, inquam, & aeternum; quod idem est. Sol ergo, & Luna, & stellæ, ponentur cum Israele, in sempiternum & aeternum. Aeternum vero illud accipere, non ultra aeternum; sed usque in aeternum. Quo sensu intelligendus est Ecclesiastes. *Terra autem in aeternum stat.*

Regnum Messiae in aeternum duraturum evincit Deus hoc argumento, Jeremiae 33. *Si irritum, inquit, potest fieri pactum meum cum die, & pactum meum cum nocte, ut non sit dies & nox in tempore suo; & pactum meum irritum esse poterit cum David sermo meo. Quod non verbis iisdem, sed intellectu eodem reposuerat Psalmus 72. Et permarebit cum Sole & Luna in generatione & generatione. Ubi nota, Solem & Lunam respondere diei & nocti Jeremiae. Explicatur Psalmi illud 72. in generatione & generatione: Psalmo 88. Semel juravi in sancto meo, si David mentiar. Semper ejus in aeternum manebit: & thronus ejus sicut Sol in conspectu meo; & sicut Luna perfecta in aeternum, testis in caelo fidelis. Ubi testis fidelis, idem est qui permanens*

manens & æternus. Palam illud idem elocutus est Pſalmus 10. *Dominus regnabit in æternum.* Juxta illud capitulum 6. Paralipomenon 1. *Firmabo solium ejusque in æternum.* Tum Danielis 6. *Regnum ejus non dissipabitur. Et potestas ejus usque in æternum.* Nempe illud fuit, quod scriptum est Evangelii Joannis cap. 12. *Christus manet in æternum.* Sed regnum Messia sempiternum & æternum futurum, exhibuit omnium expressissime Angelus, Virginem sanctam super Filio suo & Christo alloquens. *Et regni, inquit, ejus non erit finis.*

Atqui revera finis erit regno Messia. Docente nostro illud inconcussè D. Paulo, Corinthiorum 1, capite 15. *Deinde finis, inquit, cum tradiderit regnum Deo & Patri.* Tum paulo post: *Oportet autem illum regnare: donec ponat omnes inimicos sub pedibus ejus.* Cessabit igitur regnare Messias, cum posuerit Deus omnes inimicos sub pedibus ejus. *Æternitas ergo regni Messia, locis supra laudatis omnibus intelligi debet illa tantum, quæ secundo modo accepta, usque in æternum erit, neque ultra æternum durabit.* Cujus æterni, finis non erit, respectu nostri: sicut respectu eodem: principii æterni nullum itidem principium fuit.

Regnum illud Messia æternum, quale fuerit, & quale futurum sit, synopsis clara percipiemus ex capite Proverbiorum supra laudato, nec non ex loco hoc Corinthiorum D. Pauli. Hæc dicit Sapiencia patris, quæ Messias & Christus est, Proverbiorum 8. *Dominus possedit me ab initio viarum suarum, antequam quicquam faceret à principio. Nondum abyssi erant, & ego jam concepta eram: nec dum fontes aquarum eruperant: nec dum montes gravi mole constiterant. Ante colles ego parturiebam. Adhuc terram non fecerat, & flumina, & cardines orbis terre. Quæ de æternitate Christi ante æternitatem, intelligenda sunt. De æternitate inquam illa, quæ erat ante secula, ante tempora æterna, & ante jacta mundi fundamenta. Ab initio ordinata sum, ait ibidem eadem illa, sive, principatum habui, à capite, ab initiis terre. Quando præparabat caelos, aderam: quando certa lege & gyro vallabat abyſſos:*

abyssos: quando æthera firmabat sursum, & librabat fontes aquarum quando circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos: quando appendebat fundamenta terræ. Cum eo erant cuncta componens. Quæ de æternitate Christi, per quem omnia facta sunt, omnia itidem moderantis, & regnantis super omnia, intelligenda sunt. De æternitate inquam illa, quæ à seculis fuit, à temporibus æternis, & à jactis mundi fundamentis. Regnum ergo Messias inceptum à creatione mundi, à jactis mundi fundamentis, & à temporibus æternis. A principio illo fuit quod sine fine principio est. Desinet regnum idem sine illo æterno, qui sine fine erit: quo mundus qui principium habuit à seculis & temporibus æternis, in temporibus itidem æternis, & seculorum sine, haurietur. Deinde finis, ait D. Paulus, cum tradiderit regnum Deo & Patri. Fuit regnum Christi à seculo & æterno. Desinet idem in seculum & æternum. Facta fuere hæc propter per Christum secula. Hebræorum 1. Et Rex seculorum dictus est Christus, Timothei 1. capite 1. Imo & regnum Christi, Regnum omnium seculorum claruit; Psal. 144. Qua ratione vocavit D. Paulus Christum, Benedictum in secula super omnia. Regnabat Deus-pater ante secula, ante tempora æterna, antequam ordinavisset Sapienciam, & Principatum illi dedisset super omnia. Regnabit Deus-pater, idem post secula; postquam Sapiencia, quæ & Christus-filius est, regnum Patri tradiderit in fine seculorum. Regnabat Deus-pater ante æternum, & regnabit ultra æternum. Regnavit Deus-filius ab æterno, regnabit usque in æternum. Quo sensu accipe psalmi illud 90. *A seculo & usque in seculum tu es, Deus.* Nec non quæ David idem canebat Paralipomenon 4. cap. 16. *Benedictus Dominus Deus ab æterno usque in æternum.*

CAPUT XII.

*Æternum significari solet in sacris literis per durati-
onem Solis & Luna & Mundi. De Ero. De tempo-
ribus æternis. D. Paulus explicatu. Æternum inde-
terminatum est.*

Æternitatem legis & fœderis illius quo Deus Ju-
dæos in æternum sibi assumpserat; nec non
æternitatem pacti illius quod Deus cum Da-
vid seruo suo & Messia pepigerat; ut significaret Je-
remias, per res indubitatissimas, utique & notissimas,
expressit illam his verbis. *Si, inquit, defecerint
leges Solis, & Luna, & stellarum, coram Domino; tunc
& semen Israel deficiet coram eo.* Et rursus. *Si irritum
poterit fieri pactum Dei, cum die & nocte; Pactum Dei
irritum esse poterit cum David seruo ejus.* Utraque igitur
indubitata & immota constituuntur: æternitas
seminis Israel, & regni Messia: nec non æternitas So-
lis & Lunæ, stellarum, dierum & noctium. Atque
ut convenienter copulantur, convertuntur etiam con-
venienter hoc modo. Nunquam deficiet semen Israël
coram Deo: nunquam etiam deficient leges Solis &
Lunæ, & stellarum, coram eo. Impossibile est pa-
ctum Dei irritum unquam futurum quod pepigit cum
David seruo ejus; futurum nempe illum, & per-
maniturum usque in æternum: impossibile etiam est,
irritum unquam futurum pactum quod Deus pepigit
cum die & nocte, futuros nempe illos in æternum, &
perenniter usque duraturos. Impossibile illud legis
Dei unquam interituræ, nec non pacti ejus in irritum
unquam abituri, intellexit Dominus ipse capite 6.
Euangelii secundum Lucam, ubi ait, *Facilius esse cæ-
lum & terram præterire, quam legis unum apicem deci-
dere.* Legis, id est, fœderis quod Deus cum Israël &
Messia suo pepigit. Mundus autem totus per cælum
& terram hoc loco intelligitur. Impossibile autem
hoc, per illud æque impossibile demonstravit. Nun-
quam scilicet deciderit legis divinæ apex vel minimus:
neque unquam præteribit mundus. Eiusdem momen-
ti & illud est quod legitur Psalmo 72. *Permanebit
Messias*

Messias cum Sole & Luna in æternum. Quod ita convertere in promptu erit. Permanebunt etiam Sol & Luna cum Messia in æternum.

Scriptum est Geneseos 1. *Faciamus luminaria in firmamento caeli, & dividant diem & noctem, & sint in signa & tempora, & dies & annos.* Quod auctor Ecclesiastici retulit his verbis, capite 43. *Sol & Luna ostendant tempus & signant ævum.* Componuntur scilicet tempora, diebus & noctibus, mensibus, annis, & seculis; quæ Sol & Luna dividunt, dispensant, & mensuram eorum constituunt. Præcipue vero Sol, qui per excellentiam, seculorum genitos, & pater temporis, ab antiquis insignitus est. Qua de causa & sancti codices æternitatem seculi cum Sole metiuntur.

Vulgare est apud auctores sacros, numerari annorum hebdomadas, dari annorum menses, annorum annos & fasciculos. Cumulantur & apud eosdem creberrime seculorum secula, quæ innumeratas annorum myriadas amplectuntur, quibus ævum constat. Ævum, inquam, idem quod æviternum & æternum. Quem magnum annum, & annum mundi, vere vocaveris. Cujus tempora & secula innumerabilia putata sunt. Quod non mirabere, si reputaveris ex Scriptura ipsa sacra, diem dierum, annum annorum, seculum seculi, & secula seculorum omnia, à temporibus æternis manavisse, & in tempora usque æterna duratura. *Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui. Supputavi dies qui fuerunt à principio.* dicebat David, Psalmo 76. Cogitavit & supputavit dies illos, sed illorum computum assequi nequivit Propheta-*rex.* Nulla enim est priorum memoria. Ecclesiaste capite 1. Et vere. Memoria enim hominum finita & caduca, extendi nullo modo potest ad cognitionem priorum illorum, quæ infinito constant, & ab annis æternis derivantur.

Quasi vero D. Paulus, locis illis quos superiori capite laudavi; ubi dixit, mysterium Evangelium absconditum fuisse à seculis & temporibus æternis: ut rem retro longissime abstrusam significaret, voluisset

absconditam fuisse à mundo nato tantum cum Adamo. A quo, usque ad Apostolum, intercedebant anni plus minus quatuor mille. Fuisset hoc certe immittere quatuor guttas aquæ mare in medium, vel in ejus littus quatuor calculos arenæ: secundum illud quod scriptum est Ecclesiastici capite 18. *Qualis gutta aquæ maris, & sicut calculus arenæ; sic exigui anni mille in die ævi.* Voluit nimirum auctor Ecclesiastici eo loco, ut quæ proportio datur guttæ ad totum mare, nec non calculi arenæ ad totum littus; eadem esset mille annorum ad diem ævi; qui principium & finem rerum omnium creaturarum, æternis annorum voluminibus amplectitur. Ævum enim hoc loco sumitur, pro æternitate illa secundo modo accepta, quæ à temporibus æternis est, & perstabit usque in tempora æterna. Quæ scilicet tempora æterna componuntur sæculis, quæ sæcula computantur annis.

Neve putes, ævum hic intelligendum esse de æternitate illa prima & pura, quæ nullam annorum distinctionem admittit, nullam recipit compositionem; nullam utique comparisonem; cum æternitate hac secunda, seculari, & composita. Quamvis enim auctor Ecclesiastici sumpsisse hoc videatur ex Psalmo 39. ubi dicitur; Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesternæ quæ præterit: Notandum tamen est, Psalmistam eo loci voluisse, nullam constitui posse proportionem, sive comparisonem, inter mille annos & æternitatem Domini. Quos scilicet mille annos comparavit cum die quæ præterit, cum eo quod non est. Non entis enim ad ens nulla datur proportio. Sed hoc loco auctor Ecclesiastici posuit absolutam proportionem inter mille annos & diem ævi; cum gutta aquæ, & toto mari; cum calculo, & tota arena. Sunt enim homogenea, gutta aquæ & totum mare, calculus & tota arena, mille anni & dies ævi; quia annorum corpus & compositum homogeneum est. Comparantur quinetiam hæc invicem secundum illam habitudinem numeri & mensuræ quæ referuntur inter se. At nulla potest constitui propor-

tio inter mille annos & æternitatem Domini, quia sunt diversi generis. Heterogenea sunt, mille anni, & æternitas illa pura, quæ nullis annis constat, nullis seculis & temporibus componitur. Tum neque inter se comparari possunt, secundum suas habitudines & mensuras, quia nullas habent inter se.

Tot & tantis testimoniis sacris de principio rerum, & de Mundo creato à seculis & temporibus æternis, optime conveniunt quæ libro superiore ex Diodoro Siculo reposui. Antiquos tum Physiologos tum historicos statuisse Mundum æternum, nec non hominum genus affirmavisse ab æterno. Quod Diodorus idem, de Chaldæis loquens, ita explicavit. Mundi naturam sempiternam credidisse illos, quæ non certum principii sui ortum haberet. Non enim negavere illi principium Mundi, sed incertum & incognitum existimavere, juxta Ecclesiastæ illud, *Priorum non est memoria.*

Æternitas in illa, incerta, & indeterminata fuit. Quapropter & in Bibliis, æternum per sæpe indeterminatum est. Tale illud quod legitur Geneseos 6. *Non permanebit Spiritus meus in homine in æternum.* Æternum eo loci, longinquum indeterminate est. Quod ex sequentibus patet. *Eruntque dies ejus, centum & viginti annorum.* Fixit scilicet Deus in centum & viginti annis ætatem hominum, quæ antea longior multo & indeterminata fuerat. Intelligendum idem est de Servo illo, cui Dominus subula aurem perforaverat, Deuteronomii 10. *Serviet tibi usque in æternum.* Id est, indeterminate, & quam diu vivet. Innumeros ejusdem argumenti locos alius prætere.

Constet ergo, creationem Mundi quæ à seculis & temporibus æternis fuisse traditur, ab utriusque fœderis auctoribus nullo modo definiri potuisse ab Adamo formato, secundum utramque æternitatis significationem. Sive æternum à seculis & temporibus innumerabilibus petatur. Sive illud pro indefinito & indeterminato accipiatur. Compertum enim est, tempora non esse innumerabilia quæ à

nobis ad Adamum usque computantur. At neque indefinita & indeterminata in illo sunt. Desiniuntur enim & determinantur tempora in Adamo; noto seculorum computo. Differentia porro maxima est inter priora quæ fuerunt ab Adamo, & priora quæ fuerunt à principio rerum. Priorum horum nulla neque datur memoria neque notitia. Priorum ab Adamo, memoria & notitia certissima est.

CAPUT XIII.

De ætatibus animantium descriptis ab Hesiodo & Ausonio. Quæ ignorate historia primorum hominum. Ex Platone. Ex mutatione epocharum. Terrarum Aborigines ignorantur.

Sæpenumero miratus sum ætates animantium illas, quas Hesiodus recensuit. Ætatem justam hominum, annorum esse nonaginta sex. Cornicum, octingentorum sexaginta quatuor. Cervorum, trium millium quadringentorum quinquaginta sex. Corvorum, decem millium trecentorum sexaginta octo. Phœnicis, nonaginta trium millium, trecentorum & duodecim. Nympharum, nongentorum triginta trium millium centum & viginti. Ætates nempe illas versibus Græcis incluserat Hesiodus, ex traditione Hesiodo antiquiore multo, ut conjicere est, quam erat antiquus Hesiodus Ausonio; qui ex illo ætates eandem versibus latinis longo post tempore comprehendit. Fabulosa sed enim credidit Plinius, quæ de Phœnice & Nymphis scripsit Hesiodus. Esto, fabulosa fuerint. Sed & illa eadem ex fabulosa, id est retroantiquissima traditione hausisse Hesiodum evincunt. Traditione scilicet illa; quæ ætates cornicum, cervorum, & corvorum, de quibus non dubitavere antiqui, tam justis & definitis spatiis discluserat. Quasque non nisi pluribus, & multoties vel repetitis vel auditis experimentis, circumseribere potuerat. Neque vero tam ineptas nœnias versibus eximiis describere dignati essent; tum Hesiodus, senex doctissimus & elegantissimus; tum Ausonius, poeta venustissimus

flissimus & acutissimus; si putavisset uterque, rerum principium deducendum fuisse ab Adamo: à quo usque ad Hesiodum, neque dum elapsa erat Cervi unius ætas.

Has ætates, & hos fines, cohibere fata animantium voluere Vates illi. Cæteras vera ætates, Mundi puta, cæli, & syderum, novisse Deum Ævi arbitrum. Ævi, inquam, quod *secretum* eo loci vocavit Ausonius, utpote Deo solo notum. Seculorum scilicet æternorum quæ fuere à principio, notitia abscondita fuit hominibus, consilio Dei illo, quo non omnia posse & scire homines voluit. Quoque in primis, occasiones & dispensationes temporum ignorare illos, sapientiæ suæ conducibile putavit. Secundum illud Domini ipsius ad cælum jam jam ascensuri. *Non est vestrum ussisse tempora quæ Pater posuit in sua potestate.* Actorum capite 1.

Causas inscitæ illius referebant Ægyptii, auctore Platone, ad varia hominum exitia, quorum maxima igni & aqua fiebant, minora vero innumeris modis aliis. Eorum quæ circa terram & in cælo volverentur, emanare, dicebant illi, longorum temporum curriculo, commutationes quasdam atque evariationes. Unde vel regiones excelsiores nimio igni inflammatae consumerentur, vel depressiores nimia imbrium effusione immergerentur. Ægyptios autem conflagrationum & inundationum exortes esse, Nilo eos à conflagratione servante. Atque illam esse regionis suæ temperiem, ut nullus imber desuper effusus, vel illos unquam irrigaret, vel unquam irrigavisset. Neque illos alia unquam aqua perlui, quam illa quæ vel è Nilo superflueret, vel è terræ visceribus scaturiret. Proinde, cum neque incendio ingenti flagrarent, neque aqua nimia obruerentur; apud illos, licet alias pauciores, alias plures, semper tamen homines servarentur, neque eorum vastities tota esset. Quamobrem apud illos antiquissima rerum monumenta servari. Tumque sua & liarum nationum gesta, si quæ audivissent memoratu digna, diligenter in templis suis fuisse descripta & curiose recondita. Græcos

autem & certos populos, lue cœlitus immiffa, vel aqua vel igni confumptos, certis temporum curriculis, & literis & cognitione rerum orbatos, tanquam à primis rerum elementis repuerascere, neque fcire quid vel apud fe, vel apud exteros gestum fit, nisi per nebulam aut fabulam. Ab illo itaque principio quod notitiæ suæ principium est, caput rerum manaviffè putant; illudque transfere posteris unice fatagunt. Hactenus Plato.

Adde his longinquam ævi vetustatem, quæ omnia mutat & consumit: à cujus ingluvie neque se Ægypti vindicare poterunt. Quamvis enim plurima illi ostentarent rerum suarum & exterarum monumenta, à permultis retro annorum millibus conscripta: perierant tamen apud illos tempora Vulcani Dei, Regis sui; tum Solis filii ejus. Adjunge diluviis, incendiis, & helluoni ævo, crassam illam ignorantiam, quæ aliis atque aliis sæculis per totum terrarum orbem grassata; ignibus, aquis, & tempore ipso potentius, rerum anteaçarum memoriam deleverat, hauserat, & consumpserat. Huc etiam revoca malignas hominum mentes, & diras Regum quorundam libidines. Nabonassari puta Chaldæi, à quo usque ad mortem Alexandri, anni fuere quadringenti viginti quatuor. Ille omnium ante se Regum facta curaverat abolenda: ut à se novum principium rerum & regnantium duceretur. Unde & Nabonassari æra ducta est. Retulit autem Alvarez à Semedo Lusitanus in historia sua Sinensi, Regem quendam nomine *Tein*, jussisse edicto comburi Sinensium libros omnes, solis Medicorum libris exceptis. Imo & tantam calamitatem tam anxie procuraviffè per quadraginta annos quibus regnavit, ut & literas & literatos sui sæculi omnes penitus everterit. Quinimo illa fuit victorum Principum ambitio, quæ rationem temporum maxime interturbavit; cum mutaverunt epochas, temporum titulos nominibus suis notari voluerunt. Hinc noti illi indices: Alexandri, à morte ejus: Augusti, à clade Actiaca: & quæ Diocletiani Epochæ dicta est. Veteres vero Ægyptii renovabant annorum suorum intervalla,

valla, quoties à novis Regibus & victoribus legem accipiebant. Quod eos sæpius factitasse asserit Scaliger libro 3. de emendatione temporum.

Ut variis & multiplicibus ruinis oppressæ fuerunt terrarum plagæ omnes: successive tamen & alternis, quod statuendum est, neque uno omnes impete & tempore. Ut homines in his regionibus perditos, sarcire illis oportuit, qui in terris aliis generationis luxurie redundaverant. Ut variis fortunis & casibus hinc atque hinc disjectum fuit hominum genus, neque semper nativis suis solis stare potuerunt terrarum incolæ. Accidit hinc quod neque terrarum ulla suis se Aboriginibus veris jactare possit: id est: natis ex primis illis hominibus, qui à principio rerum & creationis germine, hac & illac undequaque, rodierant. Atque hinc fit quod nullam fidem adhibeam, vel Ægyptiis, vel Æthiopibus, vel Scythis, ubi se vel Aborigines, vel populorum antiquissimos gloriantur.

Christiani patres qui primis à Christo seculis vixerunt, quos & *Filios lucis* appellare fas est: ut neque prudentiores fuerunt filiis seculi in generationibus suis, ita neque illis in generationibus iisdem disquirendis sagaciores & perspicaciores fuerunt. Sapere illi scilicet quæ cœli erant & creationis secundæ: neglexere quæ terræ erant & creationis primæ. Atque ut lectioni sacrorum codicum mordicus adhæserunt, fabulas generationum gentilium, qui se Aborigines putabant, optime utique rejecerunt. Sed parte alia, negligenter nimis, pace illorum dixerim, in Adamo solo morati sunt; eumque primum hominum omnium parentem censuerunt, eo solo quod Adamum primum hominum legerunt apud Moysen.

Negligentia quæ primos occupavit, sequentes habuit Christianos Antistites, qui non alios noverunt quam Adamo genitos homines. Quin & hæreticos pronuciavere illos, qui Adamo genitis hominibus opposuerant antichthones, & adversipedes: non alio argumento quam quod ex alio quam Adamo

credendi essent oriundi. Vellem vero viverent D. Augustinus & Lactantius, qui Antipodas & vulgata de illis opinionem ludibriis infectati sunt. Miseresceret eos non dubio sui ipsius, si viderent vel audirent quæ de Americanis & Australibus, seculo hoc oculatiore, detecta & cognita fuerunt: tum & terras plures incognitas, hominibus plenas, ad quas nulla fama est Adami nepotes unquam permeavisse.

CAPIT XIV.

Falluntur qui origines omnium hominum deducunt à Noaci nepotibus. Refellitur Grotius de origine Gentium Americanarum.

OMnibus hic mos est qui origines Gentium exquirunt, deducere illas à diluvio ex Noaci nepotibus, qui fuere nepotes Adami. Illud autem studio tanto sollicitant Viri magni, (quos & maximi facio, & honore meo semper celebro) ut nihil interratum relinquant, quo origines suas omnes ex stipite illo exsculpant. Atque ut ex antiquis monumentis, vel ex traditione vetusta, vel ex nominis cuiusdam obsoleti, & intorti similitudine, vel ex aliqua alia conjectura, quosdam imaginantur, qui ad has vel illas terrarum partes appulisse creduntur, eosdem illicet conditores, genitores, & patres gentium illarum stantunt. Quasi vero Italus, verbi gratia, qui in Italiam aufugit, & nomen Provinciæ dedit, genitor & pater habitatorum omnium Italiæ fuerit: neque ante Italum homines suos terra illa habuerit. Quasi vero Franci, auctores & primi patres totius gentis Gallicæ putandi sint, neque ante Francos Galli fuerint, quia Franci Galliam occupaverunt; & nomen Provinciæ mutaverunt, Franciamque ex Gallia fecerunt. Quasi vero denique Peruani è Sinenfibus orti existimandi sint; quia fragmentum cimbulae, Sinenfium cimbis simile, in ripis Pervanorum repertum est. Qui talia conjiciunt, similes mihi videntur diobolari Medico illi, qui ægrotum quem curabat, comedisse asinum conjiciebat: nimirum, quia

quia clitellas asini subter lecto ægroti deprehenderat.

HUGO GROTIUS dissertationem ornaverat de origine gentium Americanarum, quæcebat à Norvagijs; qui abhinc annis circiter octingentis in Islandiam traducti fuerant; ab Islandia vero in Groenlandiam trajecerant: quosque ex Groenlandia per adjacentes terræ illi insulas ad Americam septentrionalem tranavisse conjectabat. Refutaverat conjecturam Grotii Latius. Vindicavit se à Latio Grotius: & quæ refutaverat Latius, redintegrare hoc (quod putavit) absurdum nisus est. *Quodsi*, inquit, *Americani Germanici non sunt*: (Germanici & Norvagici, perinde illi fuerunt) *jam à nulla gente orti erunt. Cui consequens est ut credantur; aut ab eterno fuisse, cum Aristotele; aut ex terris orti, ut de Spartanis fabula est; aut ex Oceano, ut voluit Homerus; aut aliquos ante Adamum fuisse conditos homines, ut nuper aliquis in Gallia somniavit. Si hæc credantur, pergit ille, magnum video periculum pietati.*

Legerat paulo ante Grotius Exercitiunculam de Præ-Adamitis, indigestam & palimpsesto relatum, quam ille, benevoli animi specie, per amicum interpretem à me petierat; quaque illum communicaveram, benigne & liberaliter, non ut me contumeliose traduceret. Neque vero meum est hostire, & sepultis manibus inclementer dicere. Ille suam secum habeat contumeliam, servetque sepulchro. Hoc satago, ne tanti viri imago, quæ graditur super terras, cum magna opinione multiplicis & reconditæ scientiæ, plures deludat qua pollet eloquii illecebra, & verisimilis phalera conjecturæ.

Argumentum tale instituerat Grotius. Appulere Norvagi ad Groenlandiam. Itur porro ex Groenlandia in Americam. Fuere igitur Norvagi, auctores & patres gentium Americanarum. Concedamus Grotio, rectam eum argumentandi rationem inivisse, & recte processisse quæcumque super illo præstrucito construxit. Certe, si propagaanda fuerat America ex semine hominum Groenlandico, quod forte

indidem Norvagicum : Probandum illi erat ex professo, & ante omnia, Norvagos, qui Groenlandiam primi tetigerunt, reperisse illam mutam & vacuum, & solos ventos desertis terræ illius frondibus adspiravisse: ut inde conclusionem hanc eliceret; primos hominum Norvagos Groenlandiam hominibus concessisse; qui deinde effusi per oras finitimas, plantaria hominum eadem per Americam disseminavisse crederentur. Atque hinc Americanos utique, & Groenlandos, à Norvavis revera oriundos. Probare inquam debuerat, Groenlandos ortum duxisse à Norvavis; priusquam conjicere institueret, Americanos à Groenlandis propagatos, originem eandem tenuisse Norvagicam.

Certum vero & comprobatum est; Norvagos, qui arenam Groenlandicam primo portiti sunt, in partibus ad Orientem sitis, desertis & asperis, quas Norvagi vocabant Ostrebug, ubi partes occidentis cultiores explorare voluerunt, quas illi Westrebug dicebant, invenisse illas armentis & quadrupedibus omnigenis fœtas; tum hominibus plagæ illius incolis refertas, quos *Schlegringos* nuncupabant, quique irruentes Norvagos finibus suis non sine clade repulerunt. Cujus rei vera & sincera exponitur narratio in Chronico Groenlandico Danice conscripto, quod penes illustrissimum GAUMINUM est, in omnibus linguis omniscium: quodque ipse apud Danos ipsos didici. Adventores igitur, non parentes Groenlandorum, fuisse Norvagi. Multo minus ergo Americanarum gentium conditores.

Phantasmata porro sunt grotii, ad ostentationem reconditæ literaturæ concinnata, quæ tenuit: multa reperiri apud Americanos vocabula cum Germanis congruentia: tum mores Americanorum quam plurimos Germanorum moribus, ut lactacti est, similes. Quod variis nempe exemplis ambitiose demonstravit, ut ostenderet, Americanos mores illos habuisse à Norvavis, qui eosdem primo à Germanis hauserant. Missam vero faciamus primordiale causam illam, quæ Germanos Norvavis, Norvagos Groen-

Groen-

Groenlandis, Groenlandos Americanis, & gentem genti, propagationis nexu insertare voluit Grotius. Res vera est, & toti Hafniæ Danorum metropoli notissima, quamque ipse in urbe eadem à Danis ipsis accepit: degisse Hafniæ Groenlandos barbaros à Danis captos, abhinc triginta plus minus annis: imo duos per spatium duodecim annorum tanquam Danos habitos; qui Danicam tamen linguam nulla unquam ratione ediscere potuerunt; quippe nullam profusum cum Norvagiis, neque vocabulorum, neque morum, haberent communitatem. Illa autem pluribus enarravi in relatione Groenlandica, quam Gallico sermone edidi. At, si nihil Groenlandis commune fuit cum Norvagiis, vel in sermone vel in moribus, alio certe quam per Groenlandiam transfretavisse Norvagos in Americam oportuit, ut vocabula & mores Germanorum Americanis inderent.

Quid vero haberet quod diceret Grotius, si viveret, & legeret in Chronico Groenlandico, Schlegringos Groenlandiam habitavisse antequam Norvagi ad illam adventarent? Qui genus, unde domo, conjiceret homines illos? Statueretne; vel ab æterno fuisse, vel ex Groenlandia ipsa ortas, vel ab Oceano in terram illam ejectos, vel ab alio quam Adamo conditos? *Sæ hæc crederentur*, ait ille, *magnum video periculum peccati*. Periculum autem magnum illud quod vidit, in hoc præcipue fuit; quod inde putavit eversum iri funditus peccati Adamici rationem: quia, non nisi ex traduce Adami potuisse in omnes homines pervadere & omnibus hominibus imputari peccatum illud, vulgatus est Theologorum omnium consensus.

Hoc ergo jam agendum mihi est, & probandum unice incumbit; non opus fuisse Adamo genitore, & Adami traduce, ad imputationem & participationem peccati Adamici: ratione eadem qua non opus utique fuit Christo genitore, & Christi traduce, ad imputationem & participationem gratiæ quæ in morte Christi est. In his autem totus erit liber sequens; cujus principium à fine hujus crit.

SYSTEMATIS
THEOLOGICI
LIBER QVINTVS.

CAPUT I.

Mori debuerunt homines, qui immortales evadere debuerunt. Moriuntur homines in Christo. Debuerunt prius peccare & condemnari in Adamo. Moriuntur homines in Christo spiritualiter, & ratione mysterii. De fictionibus & mysteriis juris. De mysteriis divinis; quæ fuerunt vel fictiones, vel parabole, vel similitudines mysticæ. Morimur spiritualiter ad similitudinem mortis Christi. Peccavimus spiritualiter ad similitudinem peccati Adamici.

Repetenda sunt quæ à principio Systematis hujus, & antecessum, posui. In novam formam vertendi erant homines, qui secunda creatione reficiendi erant. Quod non nisi prioris formæ deletionem, & primæ creationis extractionem confici potuit. Idem scilicet hominibus corruptis & mortalibus contingere debuerat, quod decrepito & capulari Pelix, quem Medea occidit & in frustra secuit, ut ejus senectutem juventutem mutaret. Mori debuerant corrupti & mortales homines; ut corruptionem incorruptionem, & mortem immortalitate rependerent. Sed atrox visa est Deo strages illa; qua homines omnes tanquam in mortuario pinfaret, ut illos denuo effingeret. Medicare maluit quos tundere noluit. Et mysterio perfecit, quod pistillo & duriori manu conficere, non sibi conveniens existimavit. Mori homines decrevit in morte unius hominis, qui pro illis piacularis foret. Neque vero in morte unius hominis, simpliciter hominis, sed

sed hominis Dei. Dei scilicet & Spiritus illius, qui ex Deo est incorrupto & immortalis, incorruptus & immortalis ipse. Quique ad similitudinem carnis corruptæ & mortalis fieret: ut per hanc similitudinem, corruptos & mortales homines, incorruptione & immortalitate donaret.

Decrevit Deus homines mori in morte hominis illius Dei, qui Christus est. Sed (quæ fuit ratio dispensationis divinæ & mysticæ, hominibus incognita) mortem hominum anteire debuit decretum mortis; quæ condemnatio mortis in illos esset. Condemnationem vero hominum præcessura erat condemnationis causa; quæ reatus ex peccato illorum fuit. Reos igitur fieri homines oportuit ex peccato suo; antequam peccati damnarentur, & capite ex peccati condemnatione plecterentur. Reatus autem illi est. Apostolo, *condemnatio peccati in carne*; hoc est peccati illius naturalis, quod nullam imputationem & nullum reatum, atque adeo nullam condemnationem contraxerat antè legem. *Peccatum enim in carne* idem est, quod peccatum carnale, materiale, & naturale.

Iustus est, & juridice agit Deus cum hominibus. Nihil autem contra Deum peccaverant homines, cum fervor ille pectoris qui homines rentat, naturæ imperfectæ corruptela, rapuerat eos in præcepta à perfecto creationis, ad imperfectum materiæ suæ. Nullus utique censei potuerat ratus à Deo iudice, nulla legitima decerni damnatio, nulla mors juridice infligi hominibus, ex deflexu illo solo, quo homines sui juris ante legem, & nullo mandato cohibiti, conversi fuerant à rectitudine creationis divinæ in pravam signenti sui. Quo igitur decreto mystico voluit Deus homines omnes mori in uno homine Deo: eodem, mysterii ratione, constituit omnes peccare, rios fieri, & ex lege condemnari in uno homine: homine autem non Deo, sed simpliciter homine. Mori omnes voluit Deus in Christo: peccavisse omnes in Adamo.

Obumbravit virtus altissimi, qui Deus est, virginem intactam, & natus est Christus, in quo omnes ho-

mines morerentur. Victima pura ex Virgine pura ; & genere sata Judaico. Nimirum, ut à Judæis, & Judæorum semine Christo, salus esset omnibus hominibus. Quæ fuit ratio Electionis mysticæ, apud Deum abscondita. Finxit Deus Adamum, Judæorum patrem, ex terra communi & immunda, corruptibilem & ipsum; cui daret legem suam : quam si violaret ille, omnes homines se in illo impiarent, rei in illo fierent, & ex lege in illo condemnarentur. Nimirum, ut à Judæis vicissim, & Judæorem patre Adamo, damnatio esset omnibus hominibus. Ceterum, neque nasci debuerant homines ex traduce Christi, ut in illo morerentur; neque itidem nasci necesse erat homines omnes ex Adami traduce, ut in illo peccarent. Totum illud mysterium, salutis & damnationis hominum, in Christo & Adamo, perfecit mysterium ipsum : Id est, spiritalis & divina ratio, quæ supra naturam fuit; quæque omnibus hominibus intellectu & mysterio, non natura, ingeneratur.

Facilius autem vim mysterii illius concipiet; quicumque intellexerit rationes fictionum juris, quæ juris fuere mysteria : quorum virtute, capite minuebantur homines, immutabantur & restituebantur eorum status : quibus itidem rata fiebant pacta illorum conventa ; & quorum formulis acquirebantur olim, imo etiam nunc acquiruntur, pleraque rerum dominia. Poterant certe hæc omnia fortiri suos effectus, & vim suam naturalem exerere, nudo pacto, & nudo consensu, nullis adhibitis fictionibus. Sed vim majorem & meliorem quasi indolem addidisse naturæ visi sunt legumlatores, qui legitima suæ artis rebus illis quæ naturaliter aguntur, inseruerunt. Qua ratione solent generosiores surculi inolescere, qui ramis agrestibus, & quos sponte sua creavit tellus, secundum aitem insiti sunt.

Qui degeneres creationis suæ perfectæ homines regnerare Deus instituit : noluit opus hoc perficere directo illo & naturali ordine ; quo pleræque res geruntur a quod homines : sed per sinuosos mysteriorum anfractus, per rationes, per applicationes, & spirita-

les

les quasi insinuationes, longe ei satius visum est rem illam totam absolvere. Mysteriorum illorum causas adorare liceat, si scrutari non licet. Vocaverim vero lumbens mysteria illa, vel *Fictiones sacras*, vel *Parabolas & similitudines*. Quales vocavit Apostolus loco illo capituli undecimi epistolæ ad Hebræos, ubi fingitur Isaacus, figura Christi, animam posuisse sub cultro patris sui: & post mortem illam parabolicam, sive assimilata morti Christi, fingitur idem resurrexisse ad similitudinem resurrectionis Christi. Ubi fingitur, inquam, Abrahamus immolavisse filium suum; & rursus accepisse illum, *ἐν παραβολῇ* sive in similitudine resurrectionis. Quod de industria, & mirum in modum subtiliter; notavit loco illo divinus Apostolus.

Mori homines in morte Christi ad parabolam & similitudinem mortis ejus, docuit nos D. Paulus capite 6. epistolæ ad Romanos. Quo loco disertè demonstravit, ingenerari hominibus per baptismum, non solum similitudinem mortis Christi; sed etiam inolescere iisdem, sacramento eodem, similitudinem resurrectionis ejus. *Εἰ γὰρ, αὐτὸς αὐτὸς ἔθανε ὑπὲρ ἡμῶν ἵνα ἡμᾶς ἑαυτοῦ ἑσώσῃ*. Atqui docuit nos Apostolus idem capite 5. ejusdem epistolæ, homines peccavisse, reos factos, & damnatos fuisse in Adamo, quicumque peccaverant ad similitudinem transgressionis ejus, *ἐν τῷ ὁμοιωματι τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ*. Eadem ergo parabola & similitudo, non nature propagatio, intelligenda est, in eo quod homines omnes peccaverunt in Adamo: quæ intelligitur parabola & similitudo, non nature propagatio, in eo quod homines omnes mortui sunt in Christo. Quod ut plenius intelligatur, agendum est plenius de peccato ipso Adami: quod *peccatum originis* vulgo dicitur.

CAPUT II.

De peccato originali. Est inhærens. Est imputatum. Quid sit imputare. Imputatur quod communione quadam junctum est cum eo cui imputatur. De communio- bus & conjunctionibus rerum, physicis, politicis & mysticis. Christus mysteriarum omnium finis. Refertur debuit Adamus ad Christum: non vice versa Christus ad Adamum. Imputari debuit Adamus hominibus, qua ratione Christus imputatur hominibus: Spirituali- ter & mystice.

QUæ super peccato originis præstruam, adsti- pulatores habebunt Theologos omnes ortho- doxos. Consideratur peccatum illud duplici- ter. Vel quatenus vitium est: vel quatenus reatus est. Quatenus vitium est, naturaliter inhæret ho- minibus. Quatenus reatus est, aliunde eisdem adve- nit; & ab Adamo in illos transit. Proprium illud hominum omnium: alienum & Adamicum hoc di- citur. Primum, materiale; secundum, formale pec- cati est. Peccatum materiale, proprium, & inhæ-rens; definier, *Morbus hæreditarius. sive labe, in qua homines omnes concipiuntur & nascuntur. Iuxta illud Pfaltis. In peccato concepit me mater mea. Pecca- tum formale, quod alienum & reatus est, Inobedi-entia Adami est, quatenus omnibus hominibus imputa- ra suit. Iuxta illud Apostoli. Per inobedientiam uni- us, peccatores constituti sunt multi. Materiale peccati, quod peccati lues & vitium est proprium & inhæ-rens; propagatione fit, ex materia & natura hominum corruptioni dedita. Formale peccati, quod peccati reatus est alienus & transiens; imputatione ortum habuit, ex transgressione legis quam Adamus violavit.*

Imputare alicui peccatum alterius, est, eundem eodem loco habere, ac si ipse peccatum illud com- misisset. In quo requiritur, ut personarum altera peccatum illud actualiter non commiserit. Alioqui jam non alienum peccatum, sed suum sibi imputa- retur. Imputatur porro peccatum personæ unius per- sonæ alteri, quæ illi communione quadam juncta est:

Ita

Ira ut habeat cum illa cuiusdam corporis & societatis rationem & similitudinem. Qualis enim fumus igni admotus concipit flammam, propter similitudinem & aptitudinem quam habet fumus ad flammam: tales etiam communiōe & conjunctione inter se res affectæ, suscipiendis imputationibus idoneæ sunt; propter similitudinem & aptitudinem quam illæ ad has habent.

Communiōes & conjunctiones rerum, propter suam similitudinem imputationibus habiles, triplices sunt. Physicæ, Politicæ, & Mysticæ. Imputatur filiis patrum suorum crimen; propter communiōem & similitudinem Physicam, qua filii patribus suis geniti, cum illis Physice & naturaliter conjuncti sunt, Censentur scilicet filii peccavisse in lumbis patrum suorum, ratione eodem qua Levi decimatus dicitur in lumbis Abrahami. Hebræorum 7. Nec non argumento eodem quo Judæi omnes dicti sunt apprehensi à Deo, in manu Abrahami patris eorum. Isaia 41. Imputationum, propter communiōem & similitudinem naturalem statutarum, leges extant, tum divinæ, tum humanæ. Divinæ sunt, quibus Deus *visitare dicitur iniquitates patrum in filios, in tertiam & quartam generationem.* Et secundum leges illas, *filiorum dentes obsupuisse dicuntur, quorum patres comedisent omphacem.* Humanæ leges sunt: quibus pœnæ in ipsos perduellium filios ex patrum suorum reatu decretæ sunt. Exempla vero, tum divina, tum humana prostant, flagitiorum patrum filiis suis adscriptorum. Luculentum inter divina illud est, septem filiorum Saul: quos respondente & jubente Deo, David piaculares tradidit in manus Gabaonitarum; qui illos crucifixerunt in monte, *coram Domino*, ait Samuel; quia Saul pater eorum fidem olim fefellerat Gabaonitis, & plures eorum crudeli exemplo trucidaverat. Legitur vero Alexander, velut ultor publicæ securitatis, Tyro expugnata, cruci affixisse Tyrios omnes prælio superstitēs, proavis & mancipiis illis editos, qui longo ante tempore populum omnem Tyri librum, cum dominis, immaniter, & conspiratione facta, interfecerant. Impu-

Imputavit Deus populo Judaico numerationem quam jussit David, & septuaginta eorum millia peste consumpsit, propter peccatum Regis sui: ratione illa communionis & conjunctionis Politicæ, qua Regnum totum res quædam unica & continens censetur; Animalis instar, cujus caput Rex est. Atque ut manu patrum homicidium, non imputatur soli manui, sed toti homini: sic in corpore politico, quod facit caput, quatenus caput, hoc toti corpori imputatur. *Jovis opus est*, inquit Hesiodus, *commune supplicium urbibus inferre, propter delicta Magistratum*. Ita propter violatum ab Agamemnone Sacerdotem Apollinis, totus fere Græcorum exercitus pestilentia exhaustus est. Et quicquid delirabant Reges, Achivi plecebantur. Neque solum quod facit civitatis caput, sed quod peccat corporis illius membrum aliud, populum omnem reatu obstringit. Quale de Achan legitur, qui de anathemate usurpaverat, & in cujus sacrilegio totus Israël peccavisse dicitur. Iosua 7. Nec non quod scriptum est Judicum 19. de concubina Levitæ, quam habitatores Gabaa de tribu Benjamin usque ad mortem moxerant. Quorumque flagitium toti Tribui ad rigorem adeo imputatum est; ut rota Tribus, propter illud nefas, extincta & deleta pene fuerit. Neque vero talem imputationis speciem ignoraverunt Ethnici. Testis Hesiodus. *Multoties*, inquit, *tota civitas ob malum virum punitur*. Tum Horatius. *Sæpe Diespiter, Neglectus, incesto addidit in-segrum*.

Imputationum quæ propter alienum peccatum ex communiione politica contrahuntur; aliæ sunt Juris gentium, Juris civilis aliæ. Imputatum fuit Iure gentium Judæis omnibus Sedecie Regis sui perjurium; propter quod victi & dedit, Babylonem captivi ducti sunt. Iure eodem gentium imputatur Reipublicæ aut Regno, quicquid Legati eorum transfegerunt: tum obsidibus, quicquid patratum ab eis qui eos dedere obsides. Imputatur Iure civili toti Populo, quicquid Syndicus egit pro populo: Mandatoribus, quicquid gessere Procuratores vel defensores eorum: Municipia

pio & c
gii p
bus im
fuis au
Sunt
nioner
tiones
homin
dinem
conjun
Deus i
ab (qu
illis pi
cietati
imput
tas M
ta fuit
fidele
similit
cunct
tem
nibus
dame
homi
Deus
comm
noxia
nia
cum
fuit r
que
illam
fuer
gress
C
tun
mus
cont
ut ei
refer

pio & collegio, quicquid Actores municipii & collegii pro illis advocaverunt. Pupillis porro & Minoribus imputatur, quicquid Tutoribus & Curatoribus, suis auctoribus, in illos iudicatum est.

Sunt & corpora Mystica, quæ propter communionem & similitudinem Mysticam, suas sibi imputationes alliciunt. Tale illud est corpus mysticum, quo homines omnes propter suam cum Christo similitudinem, quodam veluti ferrumine mystico cum illo conjunguntur. Non enim Angelum, sed hominem Deus induit, ut per omnia similis fieret hominibus, absque peccato. Ut compati posset hominibus, & pro illis piacularis foret; Ratione illa communionis & societatis Mysticæ, qua mors ejus omnibus hominibus imputari valuit. Talis & illa est communio & societas Mystica, propter quam fides Abrahami imputata fuit fidelibus omnibus. Et filii Abrahami dicti sunt fideles omnes; non filii naturæ, sed filii adoptionis & similitudinis Mysticæ, quæ naturam imitata est. Secundum eandem omnino communionem & societatem Mysticam, imputatum fuit peccatum Adami omnibus hominibus. Quamvis enim formatus fuerit Adamus ipsissimis Dei manibus, formatione præter alios homines peculiari & electa: compegerat tamen illum Deus, quod alias notavi, eodem huto, eadem terra communi, nec non eadem materia corruptioni obnoxia, qua ceteri homines subacti sunt. Et per omnia similis factus est Adamus omnibus hominibus cum peccato ipso. Imo, quatenus peccatum vitium fuit naturale inhaerens & proprium Adamo ipsi, utique & omnibus hominibus. Tum quatenus propter illam communionem & societatem peccati, idonei fuere homines suscipiendæ imputationi, ex transgressione Adamica.

Creditur vulgo; imputatum fuisse Christum mortuum hominibus, quia eisdem imputatus fuerat Adamus peccator. Frustra sunt qui illud putant. Imo è contra; imputatus fuit Adamus peccator hominibus, ut eisdem imputaretur Christus mortuus. Non enim referri debuit Christus ad Adamum; sed vice versa, referri

referri debuit Adamus ad Christum. Tendunt scilicet omnia ad finem suum propter quem sunt omnia. Mysteriorum vero omnium finis fuit Christus. Mysteria ergo omnia fuere propter Christum proprie, neque Christus proprie propter illa. Adamus certe typus fuit Christi, Christus vero Adami fuit prototypus. Typus autem refertur ad suum prototypum; non è contra, prototypus ad suum typum. Neque alia de causa peccatum Adami imputatum fuit hominibus, quam ut mors Christi quæ hominum peccata procuraret, & recreationem eorundem faceret, imputata illis foret. Prima ergo fuit in consilio Dei imputationis ratio in morte Christi. Secunda in peccato Adami. Scriptum hac propter legas Apocalypseos 13. *Christum agnum fuisse à Mundi constitutione occisum.* Imo & mysterium sanguinis ejus effusi *præcognitum* sue decretum fuisse *ante ipsam Mundi constitutionem.* 1 Petr. capite 1. Quod de Adamo nusquam reperias. Propter illud scilicet; quod Adamus referri debuit ad Christum tanquam ad principale Dei decretum & primum suum typum.

At quæ prima fuere in decreto & consilio Dei, non ideo fuere prima in ordine quo decretum & consilium Dei ad suum finem perductum est. Hinc adeo contigit quod peccatum Adami antecessit mortem Christi. Atque hinc etiam factum est, quod imputatio peccati Adamici causa putata fuerit imputationis mortis Christi: licet revera propter imputationem mortis Christi, imputatum fuerit peccatum Adami. Imo quod proprie, & reapse, per peccatum Adami straverit Deus viam ad fœdus gratiæ quæ in Christo est. Primigenia igitur imputationum illarum ratio in morte Christi fuit: cujus naturam sequi debuit secundaria peccati Adamici imputatio. Et qua ratione imputatus fuit Christus, non natura, sed puro puro Dei mysterio: simili prorsus argumento imputari debuit Adamus hominibus, non natura, sed pura pura divini illius mysterii dispensatione.

CAPUT III.

De duobus imputationum mysticarum primoribus, Adamo & Christo. Medius inter illos intercessit Abrahamus. Itur à peccato Adami, ad iustitiam Christi, per fidem Abrahami. Pœna inflictæ ex imputationibus mysticis, mystice & spiritualiter intelligendæ sunt. Nulla, neque Adamus ipse, mortuus est pro peccato Adami. Solus Christus pro peccato illo mortuus est. Intelliguntur homines omnes mortui in Christo, spiritualiter & mystice.

Typi fuere sibi invicem Christus & Adamus. Vel potius antitypi, & per dissimilitudinem similes. Similes, quatenus una eademque fuit imputationis ratio, Christi & Adami. Per dissimilitudinem, quatenus Christus imputatus fuit propter iustitiam. Adamus autem imputatus fuit propter peccatum. Iustitia vero & peccatum, dissimilia sunt; & diversa omnino abeunt.

Imputationum mysticarum primores fuere Christus & Adamus. Medius inter illos Abrahamus intercessit. Imputata fuit omnibus hominibus Adamæ noxa, ut imputaretur eidem noxæ illius expiatio, quæ fuit in morte Christi. Imputaretur inquam eis per fidem in Deum; quæ in Christo est: qualem habuit Abrahamus; quæque illi primum imputata fuit iustitiam. Non autem scriptum est propter ipsum Abrahamum tantum, reputatam ei fuisse fidem ad iustitiam. Sed & propter nos, ait Apostolus. Id est, propter homines omnes: *Quibus reputabitur credentibus in eum qui suscitavit Iesum Christum à mortuis; qui traditus est propter delicta hominum, & resurrexit propter justificationem eorundem.* Romanorum capite 4. Imputationis scilicet fidei illius origo & caput, Abrahamus fuit. Ratione illa qua Pater credentium vocatus est, loco eodem Rom. 4.

Mysterium ergo omne regenerationis & recreationis hominum; quæ hominum redemptio, sanctificatio, & salus est; tribus his imputationibus mysticis constituit. Imputatione peccati Adami, Imputatione

tione expiationis peccati illius in morte Christi. Et imputatione fidei Abrahami: quæ vel modus vel medium fuit, quo ireretur à peccato Adamico ad iustitiam & sanctificationem illam, quæ à morte Christi, & in resurrectione ejusdem, hominibus ingeneratur. Una igitur eademque constituta est imputationis series, à peccato Adami, ad mortem Christi, per fidem Abrahami. Et totum redemptionis humanæ mysterium perfectum est, in Adamo, Abrahamo, & Christo; tribus Judæorum cupitibus. Ratione eadem qua *salus à Judæis est*, gentibus omnibus: secundum promissum in Abrahamo sancitum, *Benedicendas in eo, & semine ejus, gentes terrarum omnes.*

Fuit Adamus pater Abrahami secundum carnem, & secundum imputationem peccati: fuit idem pater Christi secundum carnem, absque inquinacione carnis. Fuit Abrahamus pater Christi secundum sanguinem, absque vitio sanguinis: fuit idem pater Adami ipsius, secundum imputationem fidei. Fuit Christus pater Abrahami & Adami, secundum redemptionem & expiationem peccati illius, quod ab Adamo fluxit, & Abrahamo imputatum est. In hoc autem conveniunt tria illa imputationum mysticarum capita: Quod tres illi Judæi, patres fuere gentium omnium, non secundum carnem, sed secundum suam quisque imputationis mysticæ rationem. At gentiles revera filii sunt, tum Adami, tum Abrahami, tum Christi; non natura; sed sua in Judæis insitione & adoptione mystica; secundum quam Adamus & Abrahamus Judæi, imputati fuere gentilibus; ut eiisdem Judæus item imputaretur Christus.

Imputationes Mysticæ, imputationum physicarum & politicarum, species omnes participant. Communis est mysticis & physicis imputationibus naturalis corporum conjunctio; quæ propagationis traduce generatur in physicis imputationibus: creationis autem & formationis similitudine, in mystica imputatione concipitur. Ratione illa communionis & conjunctio- nis mysticæ; Adamus & Abrahamus patres nostri dicti sunt,

sunt, &
nim q
mines il
quo arg
fuere or
unus ho
sto. U
ejusdem
omnes,
reputar
minum
mo, Ab
catum.
quoad
Com
putatio
& Chr
vades,
rerent
gocio
nomin
Ada
buit in
salis;
Legat
verfita
humana
cepto
reatu
ceret.
li, ut
est, no
præse
gener
Ob
deris
fore,
ut qu
Mand
minil

sunt, & generari dicimur in Christo. Communes enim quædam massæ fuerunt hominum omnium, homines illi tres, qui totam speciem supposuerunt. At, quo argumento Adamus, Abrahamus, & Christus, fuere omnes homines; homines itidem omnes fuere unus homo in eisdem, Adamo, Abrahamo, & Christo. Unitate scilicet similitudinis, & participatione ejusdem naturæ. Sicut apud Philosophos, homines omnes, participatione ejusdem speciei, unus homo reputantur. Quin & apud Theologos ipsos tota hominum species deposita creditur in tribus illis, Adamo, Abrahamo, & Christo. In Adamo, quoad peccatum. In Abrahamo, quoad fidem. In Christo, quoad redemptionem.

Commune habent imputationes mysticæ cum imputationibus politicis; quod Adamus, Abrahamus, & Christus, principes fuere, syndici, sponsores, & vades, totius generis humani. Ut quicquid tres illi gererent; Adamus, in negotio legis; Abrahamus, in negotio fidei; Christus, in negotio redemptionis; id nomine omnium hominum ratum habendum foret.

Adamus certe, cujus hic sermo præcipuus est, habuit in negotio legis divinæ, rationem causæ universalis; qualem habent, vel Princeps pro populo, vel Legati pro regno & Republica, vel Syndici pro universitate. Et comparatus est Adamus totius generis humani caput, ea conditione; ut quamprimum à præcepto divino desleeteret, non ipse tantum peccati sui reatu obstringeretur; sed & reos homines omnes efficeret. Non enim fuit peccatum Adami, *actus personalis*, ut loquuntur Theologi; sed *representationis*. Hoc est, non fuit actus personæ unius; sed personæ alias representantis: quatenus sustinuit personam universi generis humani.

Obligaverat Deus homines omnes stipulatione foederis illius quod cum Adamo iniverat; tanquam sponso, procuratore, & defensore hominum omnium; ut quod ille peccaret, id nomine omnium peccaret. Mandatum vero habuerat Adamus à Deo, non ab hominibus: quo fretus tantum sibi sumeret, ut nesciis
etiam

etiam hominibus res hominum gereret. Rupit Adamus fœdus Dei. Et ratione pœnæ imputativæ quam Deus ex fœdifragio illo hominibus omnibus constituerat, rupisse fœdus idem illud homines omnes in Adamo putati sunt. Fuit Adamus, & in illo fuere omnes homines. Peccavit Adamus, & in illo peccavere omnes. Fuit Adamus communis hominum massa. Peccaverunt homines in massæ illius unione, *communiter*, ut Schola loquitur. Et qua imputacionis mysticæ forma Christus fuit Justitia nostra, eadem omnino imputationis ratione Adamus fuit Peccatum nostrum.

Notum est, pœnas ex imputationibus physicis & politicis, non ipsos tantum homines tenuisse: sed in res etiam tum animatas, tum inanimatas, ex peccatis hominum quadantenus pervasisse. Non ut rebus illis imputaretur quod homines patravissent, verum ut ex rerum illarum detrimento, quæ prodesse hominibus, gravius eis imputaretur quod ipsi deliquissent. Ita propter delicta hominum, extinctam legimus diluvio substantiam omnem quæ erat super terram, ab homine usque ad pecus, tam reptilia quam volucres cœli. Adde his propter Sodomitarum nefas, tum Sodomitas ipsos, tum ipsorum urbes incendio exustas. Quid dicam, propter Judæorum facinus, terram Judæorum ferream factam, cœlum in æs obriguisse, & occensos ignes qui consumerent omnem arborem, & viridem & aridam? Commune illud evalit cum imputatione mystica peccati Adamici. Maledicta enim fuit terra propter Adami contumaciam. Maledictus fuit Serpens, inter omnia animantia & bestias terræ: super peccus suum gradi jussus est, & terram comedere cunctis diebus vitæ suæ. Et quæ nulla communione naturali cum Adamo conjuncta erant, criminis illius condemnationem sustinuerunt.

Hoc interfuit inter pœnas inflictas ex imputationibus Physicis & politicis; & pœnas decretas ex imputatione mystica peccati Adamici: Quod pœnæ flæ, physicæ & reales fuerunt; secundum naturam imputationum suarum, realem & physicam. Hæ vero, mysticæ,

mystic
rital
Adam
ter me
neque
hilum
nium
quæ in
serpen
præter
cam.
serpen
ram co
ostend
in terr
didit
condem
prie &
Pœna
dore v
præter
enim
Et tar
lare.
premi
Ne
mum
addidi
nes, le
runt;
rio &
tuns A
tellect
myste
mors
mo tu
mortu
lium r
mori
illius.

myfticæ, & fpiritu intellectæ, ex imputatione fpiritali & myftica noxæ Adamicæ. Peccatum certe Adami nihil addit naturæ hominum peccatrici, præter merum reatum, qui myftice intelligi debuit. At neque pœnæ ex imputatione peccati illius fancitæ, hilum addiderunt corruptioni & forti naturali omnium hominum, præter condemnationem myfticam quæ intellectu fôlo concipi potuit. Pœna decreta in ferpentes, nihil addidit naturæ ferpentem reptili, præter condemnationem mere fpiritalem & myfticam. Sortito enim creationis & naturæ fuæ reptilis ferpentibus acciderat, gradi fuper pectus fuum & terram comedere cunctis diebus vitæ fuæ. Quod fupra oftendi, & repetere hoc loco expedit. Pœna decreta in terram; germinaturam spinas & tribulos; nihil addidit naturali terræ ingenio, præter purum putum condemnationis intellectum. Dicta enim eft terra proprie & naturaliter, spinarum & tribulorum mater. Pœna decreta in homines, efuros panem fuum in fudore vultus fui, nihil addidit naturali hominum fato, præter nudum condemnationis myfterium. *Homo enim nafcitur ad labores, & avis ad volatum.* Iob 5. Et tam naturale eft homini laborare, quam avi volare. Item reputa de ærumnis, quibus naturaliter premuntur mulieres cum pariunt.

Neque vero condemnatio mortis vibrata in Adamum, & in omnes homines in Adamo, quicquam addidit morti naturali, qua Adamus & homines omnes, lege creationis & formationis fuæ, mori debuerunt; præter condemnationem ipfam, quæ myfterio & fpiritu conftitit. Nimirum intellectus eft mortuus Adamus, ex condemnatione illa: nec non intellecti fuere homines omnes mortui in Adamo; myfterio, & ratione imputationis illius myfticæ, qua mors Chrifti adfcribi & applicari debuit, tum Adamo tum omnibus hominibus. Neque enim revera mortuus eft Adamus, neque ullus unquam mortalius mortuus revera eft: at neque ullus unquam mori revera debuit, ex decreto condemnationis illius. Unus fcilicet piacularis Chriftus debuit &

potuit illud, mori revera pro Adamo & pro omnibus hominibus: nec non morte sua condemnationem decretam in Adamum, & in homines omnes, reficere. Quin & Christus ille qui occisus est ante ipsam Mundi constitutionem; cuique Deus partes dederat seculi Adami expiandi; momento illo quò Adamus peccavit, suffectus est in locum Adam; nec non in locum hominum omnium, qui momento eodem in Adamo peccavisse putati sunt. Et poenam mortis suffinuit Christus idem pro Adamo, & pro omnibus hominibus, qui mori debnerant propter peccatum Adami. Quique à momento illo quo Adamus peccavit, intellecti sunt mortui; non revera & actualiter, neque enim potuerant, quia neque dum adhuc erant: sed virtute mysterii, & imputationis illius mysticæ; quæ à morte Christi ante ipsam mortem Christi, & in non natos homines, invaluit.

CAPUT IV.

Non potest concipi alieni delicti imputatio; nisi quadam juris fictione. Imputatum est peccatum Adami omnibus hominibus, ratione mere spiritali, non propagatione naturali. Confundunt naturam & reatum Theologi, quæ separatim considerari debuerunt in peccato originali. Natura prior est reatu. Reatus non corrumpit naturam: imo e contra, natura corrupta effecit reatum. Quod probatur exemplo Adami ipsius, quando peccavit.

Fundatissimæ veritatis est, de qua Theologos inter orthodoxos non ambigitur: Deum occulta quadam ratione, & mirabili mysterio, hominibus omnibus imputavisse quod unus homo peccavit. Quodque universa natura generis humani in uno homine exiit; non vere & proprie, sed mystice, & quadam veluti juris divini fictione, intelligendum esse. Quæ sunt verba non vulgaris Theologi. *Universa, inquit, generis humani natura, in Adamo tanquam in capite exiit. Atque adeo omnes nos, non quidem vere & proprie; non enim vere & proprie per id tempus existebamus; sed potentia tantum*

Et virtute; vel quadam quoque Juris fictione, per Adamicæ prævaricationis actum, Dei legem perpregimus, & testamentum ejus, ut loquitur Scriptura, dissipavimus. Et certe, si rem ipsam diligentius attendimus; nulla erit imputatio ex alieno delicto, sive illa sit physica, sive illa sit politica, sive illa sit mystica; seu quæcunque alia detur; quæ modo ullo alio quam fictione existat: quæve possit ullo alio modo quam fictione concipi. Quod de mysticis imputationibus in primis existimandum est: quæ minus, ut ita dicam, corporeæ, & spiritales magis sunt: atque adeo fictionibus magis habiles.

Imputationis mysticæ est quod ait Apostulus, Romanorum 2. *Præputium legem observantibus reputari in circumcissionem.* At, qua ratione potuerunt præputio obvoluti, in recutitos & circumcisos reputari; nisi fictione illa, qua quod revera & corpore non est, spiritu & mente cogitatur? Factum fuit peccatum Adami peccatum omnium hominum, imputatione; & fictione eadem mysterii, qua intellecti sunt homines omnes; quotquot fuerunt, quotquot sunt, & quotquot erunt, fructum ipsum interminatæ arboris, propriis manibus decerpisse, momento eodem quo Adamus illum rapuit; nec non voravisse eundem omnes, momento eodem quo Adamus illum glutiit: quaque itidem fictione peccatum illud quod imputatur omnibus hominibus, idem fuisse numero reputatum est cum peccato unius Adami: in quo fuisse homines omnes putati sunt, ut in illo peccavisse idem omnes & mortem eandem contraxisse putarentur. Neque vero fuere revera & actu in Adamo homines omnes, neque in illo peccavere omnes revera & actu; neque ex illo peccato mortem revera & actu contraxerunt: sed virtute mysterii, quod sæpius inculcavi, interpretative, & imputative, ut loquuntur Theologi: quod ex mera fictione fuit.

Atque ea cum ita sint indubitata & concusse credita; nihil video quod doctrinæ Christianæ incommodet, si dixerò, non opus fuisse Adamo patre

naturali, & genitore omnium hominum, ut imputaretur peccatum Adami omnibus hominibus. Nihil enim attinuit confundere hic mysticum cum physico: & imputationem mere spiritalem cum propagatione mere naturali. Distincta quippe sunt, reatus imputatus qui est ex Adamo, & pravitas naturalis, quæ est ex traduce, & propagatione generatur.

Confundunt duo illa Theologi, qui peccatum originis, quatenus imputatur, & quatenus naturaliter propagatur, ab uno fonte & ab uno Adamo derivari ajunt. Agnoscunt illi distinctam & realem differentiam quæ est inter mysticum & physicum, inter imputatum & naturaliter in hærens. Naturaliter item fieri negant quod damnati sint homines omnes unius Adami culpa. Agnoscunt aliquid aliud; aliam scilicet communicationem quæ fit imputatione, mysterio, & consilio Dei; quæter naturalem propagationis modum, unde peccatum in hæret hominibus. Neminem autem ad admirabile & inscrutabile Dei judicium relaturum, quod morbosus morbosum generet: illud enim non miraculo, sed natura & via ordinaria fieri non ignorant. Vocant quintiam illi peccatum Adami primum illud, quod imputatum fuit omnibus hominibus, defectionem, transgressionem, *παράπτωμα*, peccatum transiens, & actuale. Naturaliter verò inhærens peccatum hominibus, vocant ipsi corruptionem, luem, depravationem, peccatum ortum, permanens, internum, nativum, & habituale. Et quamvis duo peccata illa inter se distent quantum distat mysticum à physico, imputatum à naturaliter inhærente, externum & alienum ab interno & proprio, materiale & corporeum à formali & spiritali: quod toto cælo distare est: Unum tamen peccatum originis, ex duobus peccatis illis, constant Theologi: quod duabus partibus constare asserunt; imputatione, & reali communicatione corruptionis. Nimirum, ex duobus totis, duas partes unius constituunt. Imputationem porro primi peccati Adæ, & ingenitam corruptionem, ita indivulse sociatas ajunt; ut non plura peccata, sed unum

idem-

idemque peccatum efficiant, non plures reatus, sed unum eundemque reatum integrum: quem per propagationis traducem, ut loquuntur, ad universos homines pervenire statuunt.

At enimvero, probare in promptu erit ex Apostolo, Romanorum 5. Peccatum quod naturaliter inhæret, origine distitisse ab illo quod imputatum est. Atque adeo, non indivulse & semper sociata fuisse peccata duo illa, neque unum idemque fecisse peccatum originis. Ait Apostolus: *Usque ad legem peccatum erat in Mundo.* Si usque ad legem peccatum erat, erat & ante legem; nec non originem ante legem habuerat. Peccatum autem illud quod erat ante legem, non erat procul dubio peccatum imputatum: quia enim peccatum imputatum, non ante legem, sed à lege & post legem fuit: lex enim sola imputationem peccato inducere potuit. Atqui duo tantum hic considerantur peccata. Imputatum, & naturaliter inhærens. Ergo si peccatum imputatum, non erat ante legem: fuerit ante legem necesse est naturaliter inhærens illud, quod non imputabatur non existente lege. Et si rursus, quod imputatum est peccatum, à lege originem duxit: quod naturaliter inhæret, non dubio antiquius imputato fuit; quia ante legem erat. Lex autem ab Adamo fuit, & cum Adamo formato lata est. Peccatum ergo naturaliter inhærens antiquius Adamo fuit: & antiquius peccato imputato, quod ab Adamo originem traxit.

Atqui ut vero verissimo vincam, & ineluctabili argumento demonstrarem, peccatum quod naturaliter inhæret hominibus, ex vitio innato & corruptione ipsa hominum, antiquius fuisse peccato Adami, quod in Adamo omnibus hominibus imputatum fuit: enucleanda nobis est curiosius historia ipsa peccati Adamici. *Vidit mulier, ait Genesis, quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile. Et tulit de fructu illius, & comedit. Deditque viro suo, qui comedit.* Ubi vides manifesto, sensus Evæ & Adami fuisse corruptos, antequam comederet uterque, & peccaret. Deceptus fuit

Adamus pulchritudine fructus, suavitate odoris, tactus mollitudine, eloquii uxoris suæ illecebra, & gustus delicio; priusquam fructum glutiret, & peccaret. Corruperunt scilicet Adamum sensus Adami corrupti; innato illo corruptionis vitio, quod Adami sensibus inhærebat. Ut vidit, ut periit. Peccavit visu Adamus, antequam peccaret gustu. Vidit fructum: atque ut illi jecur erat cupiditatibus idoneum, concupivit illum. Concupiscentia ipsa peccatum fuit. Et secundum dictum Christi domini. Qui concupiverat Adamus, peccaverat antequam peccaret. Peccaverat concupiscentia: quæ vocatur corruptio, D. Petri secunda, capite 1. ubi nos fugere hortatur *concupiscentiæ corruptionem*. Tum D. Jacobus capite 1. suæ epistolæ. *Unusquisque, inquit, tentatur, à concupiscentiis suis abstractus & illectus. Deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum: peccatum autem cum consummatum fuerit, generat mortem*. Ubi nota progressionem peccati naturalis, à prima corruptione concupiscentiæ, usque ad peccatum ipsum solidum, & consummatam corruptionem, quæ generat mortem. Corruerat ergo Adamum concupiscentia ejus, antequam corrumperetur peccato illo, quod ex transgressione legis, non ex corruptione naturæ, imputatum est.

Qui peccatum Adami allegorice interpretantur: Serpentem dicunt fuisse sensum; foeminam, rationem; virum, intellectum. Exsurdavit scilicet fervida sensus persuasio rationem: & occæcavit depravata ratio intellectum. Peccavit ergo corruptus Adami sensus; & peccavit distorta ejus ratio, priusquam peccaret alienatus ejus intellectus. Hinc videre est quam præpostere rerum ordinem invertant, qui volunt, depravatam idcirco fuisse rationem Adami, & corruptos ideo ejus sensus, quia Adamus fructum vetitum manducaverat. Imo è contrario peccavit Adamus manducando fructum vetitum, quia corrupti prius fuerant sensus ejus, & quia depravata prius fuerat ejus ratio. Et bis peccavit Adamus, sensibus & ratione; antequam peccaret intellectu & voluntate, pec-

peccato illo unico, quod illi, & in illo hominibus omnibus imputatum est. Nota vero hic vim innatæ & inhærentis corruptionis in Adamo, antequam fructum libato ore attingeret. Cupiditas ejus neque Dei interdictum timuit, neque vitam illi interminatam veritus est. Imo, quæ fuit incensa & furiosa ejus natura; mortem ille ipsam vel acuta cruce sustinuisset, ut vel orexin vel libidinem suam explere posset.

Fateor, sociatas fuisse in Adamo, postquam legem Dei violavit, imputationem peccati illius quod Adamus patravit, & ingenitam Adamo ipsi corruptionem. Sed non semper sociatæ illæ fuerunt in Adamo. Non erat inita societas illa ante legem Dei, & antequam legem Dei violaret Adamus. Solum sine imputatione inhærebat Adamo ante legem ingenitum & innatum Adamo vitium. Naturalis corruptio illa peccatum illud fuit, de quo Apostolus: *quod erat ante legem: quod non imputabatur; quia peccatum non imputatur cum non est lex.* Et præcessit in Adamo ingenita naturæ corruptio, imputationem peccati illius, quam deinceps transgressio legis fecit. Non ergo mater fuit imputatio peccati, ingenitæ corruptionis: sed vice versa, ingenita corruptio mater fuit peccati illius, quod imputationem ipsam peccati genuit. Prius vero & antiquius esse debuit peccatum naturaliter inhærens, peccato quod imputatum est: ratione illa, qua prior & antiquior fuit natura imputatione & mysterio.

Quo argumento peccatum naturaliter inhærens non imputabatur ex lege, non existente lege: nullus itidem contrahebatur reatus legalis ex peccato illo. Idem enim est reatus, quæ imputatio. Neque adeo dici potuit, sociatæ indivulsæ sub lege, imputationem legalem, & innatam corruptionem, unum ex duabus reatum effecisse. Sociatæ quidem fuerunt sub lege, imputatio legalis peccati Adamici, & innata corruptio. Sed non ita propterea indivulsæ & individue sociatæ fuerunt; ut vel minimam fecerint mixturam & confusionem reatum. Nullus enim unquam extitit reatus alieni peccati ex innata corruptione.

Ex violata lege ab Adamo, prodiit imputatio legalis reatus Adamici, quæ pervasit in omnes alios homines. Ex innata corruptione prodiit peccatum naturaliter inhærens: non alienum, sed cuique homini suum sibi & naturale peccatum: quod non imputatur ex lege, & peccato Adami alieno; sed natura ipsa peccati inhærentis, & suo sibi innato vitio, hominibus naturaliter adscribitur. Nimirum, ut mortem quæ secundum naturam est, fubeant: neque immortalitatem quæ supra naturam est, consequantur.

CAPUT V.

Qui volunt, imputationem peccati Adamici derivatam fuisse ex traduce Adami, ex illo putant, quod autumant, Adamum genuisse omnes homines. Apostolus distinxit, nec sociavit peccatum naturaliter inhærens, cum eo quod imputatum est. Distinxit, nec sociavit mortem naturalem cum ea quæ ex condemnatione legis inflicta est. Mors ex peccato Adami, inceptit ab Adamo, desit in Mose & Christo. Peccatum naturale & mors naturalis fuerunt ante Adamum. Et erunt post Mosem & Christum, in finem usque seculorum.

Opinio ut solet ex opinione incidit. Qui opinantur, hominum originem fuisse ab Adamo; eo ipso quod non opinione, sed revera constat, originem imputationis peccati fuisse ab Adamo: opinantur etiam, innatam corruptionem, & imputationem peccati, adeo indivulse societas fuisse in uno illo homine; ut nullo alio pacto pervenire potuerit imputatio illa in omnes homines, quam propagationis vehiculo, cujus originem ducunt ab Adamo, qui primus peccavit. Et cujus peccati actum, ut loquuntur, dicunt, fuisse in omnibus hominibus imputative: qualitatem vero peccati ex illo actu inhærentem, realiter. Quod non enodare, sed innectere; non extricare, sed intricare fuit.

Opinio porro hæc, ab illa ut prædixi ducta est, qua omnium hominum origo ab Adamo fluxisse creditur. Opinio vero hæc de Adamo omnium hominum primo, ab illa derivata est, qua putatur Moses statuisse Adamum omnium hominum patrem, quia nullum expressim

pressum nomen hominis Adamico prius legitur apud Mosem. Quasi vero nihil extiterit in rerum natura, cuius expressum Moses non meminert. At, nullibi itidem dixit Moses, quod D. Paulus primus aperuit; Peccatum intravisse in Mundum per peccatum Adami; & mortem ex illo peccato, & in illo homine, pervasisse in omnes homines. Etsi nullibi hæc dixit, nullibi hæc eadem negavit Moses. Nullibi etiam dixit ille quod D. Paulus primus demonstravit: Peccatum fuisse in Mundo usque ad legem, vel ante legem; quod idem est. Legem inquam primordiale & primigeniam quam vocant melioris notæ Theologi; quæque hic intelligi debuit: utpote quam primam suarum legum omnium dederit Deus Adamo, & à qua fluxerit imputatio peccati. Sed neque illud etiam negavit Moses quod asseruit D. Paulus. Inducere igitur fatius fuerat, ex Propheta non negante, & Apostolo inueniente, primos homines extitisse ante Adamum.

Quemadmodum autem mens Apostoli nunquam illa fuit, statuisse omnium hominum originem ab Adamo: ita neque Apostolo venit unquam in mentem, indivulsa sociavisse naturaliter inhærens peccatum cum illo quod imputatum est. Et certe, luce meridiana clarius patet, nullam peccatorum illorum mixturam fecisse Apostolorum, loco illo Romanorum, ubi tractationem ex professo instituit peccati quod in Adamo imputatum est. At ille, *per unum hominem peccatum intravit in Mundum*. Illud autem, *per unum hominem*: explicat infra D. Paulus idem; non per hominis illius traducem, & propagationem naturalem; sed per ejus inobedientiam, quæ moralis & spiritalis est. *Per inobedientiam*, inquit, *unius hominis, peccatores constituti sunt multi*. Non ergo sociavit quod morale & spiritale est, cum eo quod naturaliter & materialiter propagatur.

Homo vero ille per quem peccatum intravit in Mundum, non dubio Adamus est: cuius peccatum, peccatum fuit totius Mundi. Peccatum, inquam, quod ex transgressione legis toti Mundo imputatum est. Subjecit Apostolus tenore eodem ratiocinii.

Usque ad legem enim peccatum erat in Mundo. Id est, usque ad hominem illum Adamum, peccatum erat in Mundo. Quo tempore igitur peccatum illud in legem intravit in Mundum per Adamam: peccatum aliud erat in Mundo, teste Apostolo, *Usque ad legem.* Vel ante legem & Adamum; quod idem fuit. Non peccatum quod imputatum est ex transgressione legis: sed peccatum quod naturaliter inhærebat, neque imputabatur cum lex non erat. Neque vero sociavit Apostolus peccatum quod erat ante legem, cum illo quod à lege originem habuit: & de quo dumtaxat capite hoc loqui instituerat.

Per unum hominem peccatum intravit in Mundum. *Et per peccatum Mors,* addidit Apostolus eo loci. Ubi adverte, Mortem de qua hic loquitur Apostolus, non naturalem intelligendam esse; quæ ex vitio innato & primæ creationis depravatione, nec non ex peccato radicitus inhærente præcordiis hominum inhæsit. Sed mortem spiritalem & mysticam hoc loco accipiendam, quæ sequuta est imputationem spiritalem & mysticam peccati Adamici.

Quod ut clarius percipias, revoca in animum quæ superius notavi. Neminem unquam mortalium morti deditum fuisse propter peccatum Adami, præter unum Christum: in quo ratione imputationis Mysticæ, putati sunt homines omnes mortui; qua ratione putati sunt omnes peccavisse in Adamo. Putati sunt, inquam, mortui in Christo, similitudine, parabola, & fictione eadem Mystica; qua putatus est Isaacus mactatus à patre suo, de quo supra ex capite I. I. ad Hebræos. Mystica igitur, fictitia, & parabolica, mors illa fuit de qua hic locutus est Apostolus: quæ peccatum Adami secuta est Mysticum, fictitium, & parabolicum. Quam scilicet mortem nullus unquam mortalium revera & actu subiit in Christo; sicut nullus unquam mortalium revera & actu peccavit in Adamo. Locutus est hoc loco Apostolus de peccato illo, non quod naturaliter inhæsit hominibus; sed de illo tantum quod imputatione mystica transit à peccato Adami in omnes homines.

Locu-

Locutus
non
affixa
Adam
morte
mors
catum
mines
signifi
te illa
inhære
expiat
transiit
Ver
oculos
mox
gnavi
fuit a
nec no
eorum
ad A
quam
illam o
stus s
& Mo
loffen
erat,
de me
creti i
tio me
omne
ex un
noru
nibus
ad M
pus,
oblig
monu
lus h
mi;

Locutus est itidem hoc loco Apostolus de morte illa, non quæ corruptioni innatæ hominum naturaliter affixa est; sed de illa tantum quæ naturam peccati Adamici secuta est: quæque imputatione Mystica à morte Christi transit in omnes homines. Et dicta est mors Christi, mors transiens; sicut dictum est peccatum Adami, peccatum transiens. *In omnes homines mors pertransiit*; ait Apostolus. Nimirum ut significaret, non sibi rem fuisse hoc loco cum morte illa, quæ ex corruptione hominum naturaliter & inhærenter eis obvenit: sed de illa tantum quæ in expiatione peccati Adamici à morte Christi in illos transit.

Verum enimvero, ut major lux hebetiores feriat oculos; attende curiosè ad illa quæ ibidem, & mox, sequuntur. *Regnavit mors ab Adamo*. Regnavit mors ab Adamo, quia peccatum imputatum fuit ab Adamo. Vides hic, peccati illius Mystici, nec non mortis illius Mysticæ, originem. Finem eorundem respice. *Regnavit mors ab Adamo usque ad Mosem*. Regnavit mors ab Adamo, & lege illa quam Adamus rupit: usque ad Mosem, & legem illam quæ à Mose viguit, usque ad Christum. Christus scilicet moriens legem omnem, & Adamicam & Mosaicam, extinxit. *Delens*, ait Apostolus Colossensium 2. *chirographum decreti quod adversus nos erat, quodque erat contrarium nobis: & ipsum tulit de medio, alligans illud cruci*. Chirographum decreti illud quod erat contrarium nobis, condemnatio mortis erat, decreta ex lege & chirographo illo in omnes homines ex peccato Adami. *Judicium enim ex uno in condemnationem*, ut scriptum est Romanorum 5. Condemnatio quippe illa imminebat omnibus hominibus, & regnabat eis, ab Adamo usque ad Mosem; nec non homines omnes per illud tempus, quodam velut chirographo & juris vinculo, obligabat & constringebat. Neque enim proprie, ut monui supra, mors regnavit hominibus; quia nullus hominum mortuus proprie est ex peccato Adami: sed proprie, condemnatio mortis dominata

eis est, ex chirographo decreti illo, quem Christus moriens delevit, sustulit, & cruci affixit.

Metas igitur cognitās, & tempora cognita, posuit Deus, Adamum & Mosē, peccato Adamico, & morti five contemnationi mortis; quæ decreta erat ex peccato illo. Sed nullas metas, nulla tempora posuit Deus idem, vel peccato quod naturaliter inhæret, vel morti quæ ex naturali vitio hominibus infixæ est. Peccatum naturaliter inhærens erat ante legem & Adamum, à creatione & principio illo rerum quod sine principio est. Mors naturalis regnavit post Mosē, five post mortem legalem, Adamicam & Mosaicam. Imo regnat, & regnabit mors eadem usque in finem sæculorum, quæ numerari non possunt. Mortem nimirum illam naturalem intellexit D. Paulus idem, Corinthiorum prima, capite 15. ubi de fine ultimo rerum agit. *Ultima autem inimica*, ait ille, *destruetur mors*. Quæ de morte contracta ex peccato Adami intelligi non possunt: destructa enim est mors illa in Mosē destructo. *Regnavit mors ab Adamo usque ad Mosē*. Intelligi ergo debent de morte naturali, cujus destructionem Deus distulit in finem ultimum rerum. *Ultima inimica destruetur mors*. Neque dum enim destructa est mors naturalis & inhærens illa, quæ sequitur naturam sui peccati naturalis & inhærentis. Vigent & vigeant indivulse sociata duo illa, peccatum naturale & mors naturalis, usque in finem seculorum: neque destruentur nisi in destructione ipsa Mundi.

Non ergo sociavit quæ non conjunctim tractavit Apostolus, quæque rerum ordo penitus diviserat: peccatum imputatum, & peccatum naturaliter inhærens: mortem regnantem ex peccato imputato, & mortem peccatum naturaliter inhærens consequentem. Tractatio illa spiritalis & mystica: hæc materialis & physica erat. Abstraxit Apostolus tractationem illam spiritalem & mysticam, ab hac materiali & physica: ut ostenderet, non opus fuisse Adami traduce materiali & physica, ad imputationem mere spiri-

spiritalem & mysticam peccati Adamici. Quod apertius patefecit capite eodem ad Romanos 5. ubi comparavit inobedientiam Adami cum obedientia Christi: & imputationem quæ abundavit ex delicto unius Adami, ad condemnationem mortis; cum imputatione gratiæ, quæ supereffusa est in dono, sive in oblatione, unius Christi ad justificationem vitæ. Quæ nullo modo materiale & physicum olent; sed florem spiritus, & mysterium merum redolent. Etenimvero, ut comparatio Adami & Christi absoluta sit: imputari debuit Adamus hominibus eadem prorsus ratione Mystica & spiritali, qua iisdem Christus imputatus est.

Profitentur Theologorum antesignani, D. Paulum proprie egisse, capite illo 5. ad Romanos, de reatu & imputatione peccati Adamici: & consideravisse peccatum, non quatenus fontem corruptionis humanæ; sed quatenus Adamum, & in illo homines omnes reatu eodem involvit. Non enim scripsisse Apostolum, homines fuisse corruptos in Adamo, sed in illo peccavisse. Peccavisse in Adamo, per imputationem; non ex illo, per propagationem. Peccavisse in Adamo virtualiter: non virtute seminis, sed virtute imputationis. Adamus autem constitutus est loco eodem, tanquam caput omnium hominum: non naturale, sed mysticum. Et apposite ad hanc rem Theologus egregius. *Ratione naturali, inquit, constare non potest; homines omnes, imo neque dum natos, peccavisse in Adamo: nisi Adamus supponatur, in esse morali, fuisse caput totius humanæ naturæ.* Locutus est propterea Apostolus capite eodem; non de peccatis illis in quibus Adamus naturaliter corruptus est, & in quibus homines omnes naturaliter corrumpuntur: sed de una offensa, de uno delicto, & de una tantum inobedientia, quæ reatum Adamo, & omnibus hominibus in Adamo meruit: quæque non actu, sed reatu, ab Adamo in omnes homines transit per imputationem. *Qua ratione; inquit Cardinalis Bellarminus, inobedientia illa potuit communicari hominibus.* Tum celeberrimus

Gamacheus Sorbonicus. *Concedimus, inquit, peccatum actuale Adami, quatenus actuale, non inesse hominibus, nisi imputative.*

Imputationem peccati illius actualis creavit lex, vel transgressio legis. Realem peccati habitualis in hærentiam genuit natura, quæ naturæ pravitas est. Natura autem, & lex, toto rerum ordine differunt. Naturam produxit creator Deus. Legem tulit re-creator, vel secundus creator Deus itidem. Et qua ratione natura non potuit reatum contrahere ex alieno delicto, qualem violata lex: ita neque reatus ex violata lege, & alieno delicto, potuit corrumpere naturam. Causa nimirum moralis, qualis fuit inobedientia Adami, non potuit producere corruptionem naturalem. Ergo multo minus imputatio inobedientiæ illius potuit producere corruptionem illam. Imputatio, inquam, quæ est effectus mere spiritualis causæ illius moralis: & mysticum ex morali ostium. Non ergo disjuncta illa, & quibus non bene convenit, sociavit Apostolus; naturam & legem; vitium ex natura, & reatum ex lege; in tractatione quam instruerat hoc capite, peccati illius quod in Adami transgressione omnibus hominibus imputatum est. Imo nullibi gentium, vel apud D. Paulum, vel apud aliquem alium auctorem sacrum & biblicum, legere vel inducere erit, naturalem Adami traducem fuisse conducibilem, ne dicam necessariam, ad imputationem peccati Adamici.

CAPUT VI.

Qua ratione peccatum Adami salutem, non perditionem hominum fecit. Non imputatur à Christo mortuo peccatum alienum hominibus, sed sua quisque peccata patitur.

Implicata est, salebrosa, & dumis aspera, quæstio illa quam vulgo agitant de peccato originis; ex hypothefi qua statuunt, homines omnes ab Adamo progenitos. Illam ego ex mea hypothefi, si Deus fuerit, tractabilem, explicatam, & planam adeo reddam; ut nulla deinceps hæreamus in salebra.

Sunt

Sunt qui invidiam Deo faciunt, ex prima hypothesi; feritatis & crudelitatis plenam esse rationem illam legis suæ; qua quod patratum est peccatum ab Adamo; insciis; imo neque dum natis imputetur hominibus. Tum, quod pœnæ tam crudeles, ex peccato illo inflictæ fuerint; ut tota hominum natura, malorum & pestium hydriis pullulaverit. Nullos enim vero legibus humanis alieni criminis successores constitutos. *Parentum opprobria ne tuant libri*, edicebat Plato. Quin & atrox Senatui Romano, & perniciosum visum est exemplum; tollere filios Cassii, Cassio perduelli sublato: quique morem hunc instaurare aggressi sunt populi, visi sunt rem dignam hominum invidia, & Deorum indignatione fecisse. Sed & illud truculenti genus omne superare videtur: quod post vitam ærumnosam & cruciatibus infamem, præcipitati in stagna ardentia homines, propter idem illud peccatum Adami, jecur suum redivivum vermibus redivivis tundendam præbeant: ibique inter fletus & stridores dentium, mortem immortalem, in æternum & ultra, exigere credantur.

Quibus incommodis ut breviter & perspicue respondeam ex mea hypothesi; atque ut obstruatur omne os inclementer de Deo loquens; Demonstratum supra abunde est; imputationem peccati Adami nihil addidisse naturæ hominum corruptioni deditæ, præter imputationem ipsam, quæ mere mystica est, quæque spiritu solo concipitur. Nihil ergo novi portavit hominibus imputatio illa, quoad naturam. Expendendum est quale detrimentum ex illa homines ceperint, quoad mysterium. Statuendum vero in primis est, Paulum Apostolum, ubi dixit capite 10 ad Romanos: *Christum finem esse legis*: intellexisse Christum finem esse mysteriorum omnium, & quæ lege præcipiebantur, & quæ Prophetarum scriptis continebantur, qua significatione Lex, pro Bibliis sacris, ut plerumque solet, accipitur. *Sine modo*, aiebat Dominus Joanni, recusanti illum baptizare; *Sic enim decet nos implere omnem justitiam*. Justitia,

ria, eo loci, Myſterium eſt. Implevit enim Chriſtus myſteria omnia; quæ perfecit, & ad finem ſuum perduxit. Vocatur porro myſterium, *Juſtitia*, quoniam myſterium omne à Deo inſtitutum; juſtitiam operatur. Neque enim myſterium nomen inane eſt, nudaque appellatio & fictio, ſine re & ſpecie. Imo rem omnium maximam conficit; qua juſtitiam, ſalutem, & immortalitatem hominum parit. Illud autem plenius ſuo loco diſcutietur.

Præcipuus vero finis fuit Chriſtus myſterii illius; quo peccatum Adami imputatum eſt hominibus: nimirum, ut eiſdem juſtitia Chriſti quæ mors Chriſti eſt imputaretur. Advertendum quinimo eſt, Chriſtum *Jeſum* eſſe; id eſt, Salvatorem: cui opponitur *Apollyon*, & perditor hominum *Anti-Chriſtus*. Venit Jeſus ut ſalvos faceret homines, non ut illos perderet. At, quo argumento inſtitutus eſt Jeſus finis ad ſalutem hominum: inſtituta fuere media quæ ad finem illum perducunt, ad ſalutem eorundem. Imputatio ergo peccati Adamici quæ nos duxit ad finem illum; ſalutem hominum, non perditionem fecit. Benignitatis igitur & miſericordiæ plena fuit, non feritatis & crudelitatis, ratio illa divinæ legis; qua hominibus vel inſciis, imo neque dum natis, noxa Adami imputata eſt. Imputatum etenim fuit Adami peccatum hominibus inſciis, ut illis etiam inſciis acquireret juſtitia Chriſti: quæ ſalus eſt Domini. Peccatum autem juſtitiam parit; miraculo eodem quo tenebræ lucem exeruiſſe leguntur; & mors vitam ſuſcitare creditur.

Falluntur vero magnopere qui autumant, mortem æternam conſequutam eſſe condemnationem illam mortis quæ decreta fuerat ex peccato Adamico. Demonſtratum enim eſſe plus ſatis arbitror, ex D. Paulo ad Romanos, quem ad hanc rem laudavi ſuperiori capite: condemnationem illam mortis non æternam fuiſſe, ſed finibus certis circumſcriptam. Natum eſſe cum Adamo, periſſe cum Moſe. *Regnavit mors ab Adamo uſque ad Moſem*: ait Apoſtolus, Sequuta eſt ſcilicet mors illa fatum peccati, & qui illam

illam
tum A
peccat
mors
peccat
legale
diu le
gnavit
debnit
indefi
tos te
traque
illa co
bus.

Qu
lege
ge rel
ait A
tis; c
hoc m
ſim e
exhib

Co
corru
teria
que a
ctos,
potni
lis &
lem &
mort
mine
ruptio
eſt:
bonu
bomi
vero
ſunt.
non
centa

illam generat, patris sui. Regnare inceperat peccatum Adamicum à transgressione legis: quod idcirco peccatum legale nuncupo. Regnare itidem cœperat mors Adamica, à transgressione legis ejusdem quæ peccatum Adami fecerat: quamque idcirco mortem legalem nuncupo. Vixit peccatum legale, quam diu lex vixit: & lege extincta, extinctum est. Regnavit mors legalis illa, quamdiu regnavit lex: debuit & illa mori lege mortua. Æternum porro indefinitum est. Habuit autem mors legalis definitos terminos, Adamum & Mosem: quos ultra citraque nequivit consistere. Non ergo potuit mors illa conferre quam non habuit æternitatem hominibus.

Quid ergo? Peccabimus, quoniam non sumus sub lege? tum quoniam nulla condemnatio mortis ex lege restat, quæ peccandi libidinem cœrceat? Absit, ait Apostolus. Atque ut objectioni illi plene fiat satisfactis; operæ precium facturum me existimo, si totum hoc mysterium ordine detexero: & quæ de illo sparsim enarravi, collectim & contuitu uno pererranda exhibuero.

Comprobat auctoritas sacra, & naturalis ratio; corruptibile & mortale esse, quodcumque ex materia corruptibili & mortali creatum est. Hominesque adeo ex materia corruptibili & mortali compactos, corruptibiles & mortales fuisse creatos: neque potuisse, vi & virtute creationis illius suæ corruptibilis & mortalis, transcendere ad Deum incorruptibilem & immortalem, ut & ipsi incorruptibiles & immortales evaderent. Deus scilicet incorruptus: homines autem *de carne sua*, quæ materia sua est, *corruptionem metunt*. Galatarum 6. Deus immortalis est: *mors est quam sapit caro*. Romanorum 8. Deus bonum ipsum est: *bonum autem non habitat in carne hominum; malum è contra illi adjacet*. Rom. 7. Qui vero in carne sunt homines, Deo placere non possunt. Caro siquidem inimica Deo est. Legi divinæ non subjicitur: neque enim potest. Tum quæ sexcenta ejus generis leguntur apud auctores sacros.

Qui-

Quibus appareat, emendandum fuisse vitium carnis, materie, & creationis primæ hominum; & in novas creaturas transformandos homines, ut ex malis boni fierent, ex corruptibilibus incorruptibiles, ex mortalibus immortales; & regnum Dei possidere possent, *quod caro & sanguis*, quæ corruptio mera est, *possidere nequeunt*. Corinthiorum I. capite 15.

Mori debnerant homines qui transformandi & de novo creandi erant; quod supra demonstratum est. Mori quinetiam decreverat Deus illos, in morte Christi sui, qui humanum corpus informaret; & morte sua succidanea homines in novas formas & in novas creaturas mutaret. Quod non nisi mysterio fieri potuit: cujus scilicet virtute & spiritu, censerentur mortui in Christo, quos sanguis Christi imbueret. Atque ut infectores purpurarii, quas vestes murice aut cocco saturare instituunt, glasto illas prius maculant, macerant, & subigunt; ut idoneam sedem concilient colori rutilo, qui in substratum sibi glastum inditur. Oportuit homines imputatione prius peccati, Adamici, tanquam glasto, & prima cortina, maculari, macerari, & subigi; ut sanguinem Christi saturatus eombiberent, & de secunda cortina splendidius ruberent. Imputatio ergo peccati Adamici, præparatio fuit ad suscipiendam justitiam, quæ à sanguine Christi emanavit: qua præparatione sitientes homines justitiam illam avidius rapèrent, interiorumque reconderent.

Ac veluti color purpureus, suffectis glasto lanis additus, glasti maculam haurit, & glastum ipsum extinguit: Simili argumento, sanguis Christi suffecto imputatione peccato Adami inditus, imputationem peccati hausit, & peccatum ipsum Adami extinxit: ita ut morte Christi nulla detur peccati illius imputatio. *Peccatum erat ante legem, sed non imputabatur non existente lege*. Romanorum 5. *Virtus enim peccati lex*. Corinthiorum prima, capite 15. Vim scilicet & virtutem addidit peccato lex, quæ peccatum duplicavit: & ex peccato simpliciter, dicto, peccatum fecit ex lege imputatum. Sustulit imputationem

tionem
sustulit.

Mem
cujus ca
tem, re
ad mor
cujus c
fuit. Ap
quod à
tem: ex
caput il
quod ar
tuo pec
illo hom
gale est
illud qu
naturali
que nar

Resti
accepere
non im
legem
ante leg
à Chris
sua qu
Euang
liorum

mortu
sed pro
de se ip
ipso: no
cato A
propriu
reporta
pite 5.
Roman
sibi, n
Deus à
adscrib
non in

tionem illam ex lege Christus idem qui legem ipsam sustulit.

Memorat Apocalypsis bestiam multorum capitum; cujus caput unum vulneratum fuerat quasi ad mortem, reliquis capitibus superstitibus: sed plaga ejus ad mortem curata est. Peccatum bestia fuit biceps; cujus caput unum ante legem erat, alterum à lege fuit. Amputavit Christus moriens caput illud peccati quod à lege fuit; neque sanata est plaga ejus ad mortem: excisum enim est penitus, & avulsim collo suo caput illud. Superest à morte Christi caput alterum quod ante legem erat. Extinctum est in Christo mortuo peccatum illud, quod violata lege, Adamo & in illo hominibus omnibus imputatum est: quodque legale esse ajo. Superest à Christo mortuo peccatum illud quod non imputabatur non existente lege; quod naturaliter ante legem inhærebat hominibus: quodque naturale nuncupo.

Restituit ergo Christus homines in quem locum acceperat illos Adamus. In locum scilicet peccati non imputati ex lege. Et evaserunt homines, post legem extinctam in Christo, illud ipsum quod erant ante legem latam in Adamo. Non enim imputatur à Christo mortuo peccatum alienum hominibus: sed sua quisque peccata patitur. Non dicitur ultra sub Evangelio; *Patres comederunt amphaces, & dentes filiorum obstupuerunt: sed unusquisque in iniquitate sua moritur.* Jerem. 31. Non propter peccatum Adami, sed propter sua quisque peccata interit. *Unusquisque de se ipso rationem reddit Deo.* Romanorum 14. *De se ipso:* non de Adamo. De suo sibi peccato: non de peccato Adami alieno. Quod nota curiose. *Unusquisque proprium onus portat.* Galatarum 6. *Et unusquisque reportat quæ in corpore suo facit.* Corinthiorum 2. capite 5. *Judicat Deus sub Evangelio occulta hominum.* Romanorum 2. *Occulta:* id est, propria, intima, sua sibi, neque imputata aliena peccata. Non imputat Deus à Christo mortuo peccata facta in legem: sed adscribit sua sibi peccata naturalia hominibus, quæ non in lege, sed in carne sunt; quæque natura carnis

corruptæ corruptionem metunt : quæ mortem sapiunt : in quibus bonum non habitat : sed è contrario malum adjacet : quæque non ratione legis, sed ratione naturæ ipsius corruptæ, & mortalis, regnum Dei incorruptibile & æternum possidere nequeunt. Crucifixus est cum Christo vetus Adam, & vetus homo legalis noster : Sed vivit adhuc in nobis vetus ille homo naturalis, vere noster, qui non in morte Christi extinctus est : Sed qui virtute resurrectionis ejus extinguetur olim, cum nos plena sanctificatione Deus induerit : quæ resurrectio, & recreatio nostra perfecta & plena futura est. Quo tempore & novissima inimica destruetur mors. Mors inquam naturalis, peccati naturalis opsonium ; quæ peccato naturali vigente, viget in hominibus ; quæque peccato eodem extincto, extinguitur & ipsa necesse est.

At vero interea, satagamus perpetuo pietatis exercitio, & indefessa sanctificationis nostræ cultura, ut extinguitur vetus illud peccatum quod carni nostræ adheret : & reveletur justitia Christi in nobis, *ex fide in fidem* ; ut scriptum est Romanorum 1. id est, ex sanctificatione in sanctificationem. Sanctificatio enim, vera & solida fides est in concreto, quam intellexit hoc loco Apostolus : non futilis & inanis illa, quam ventilant quidam in abstracto. Nolumus ergo peccare : non quod lege Adamica, aut pœna mortis ex lege Adami sancita, amplius teneamur, ex quo Christus mortuus est : sed quod veritate & rei ipsius natura, interclusus nobis est aditus ad vitam æternam, ad regnum, ad conspectum & gloriam Dei ; si materiæ & carni nostræ indulgemus, & peccatum nobis innatum non extinguimus.

Nihil igitur feri & immanis, quoad legem Dei ; nihil quoad sanctitatem hominum, male conciliati & dissoni oboriatur animo ; ex imputatione peccati legalis & Adamici, nec non ex morte legali & Adamica, quæ peccatum illud legale consequuta est : si totum hoc negotium, ex mea hypothesi, Mystice institutum accipiat ; ut idoneum solum cordibus hominum sterneret, suscipiendæ justitiæ Christi : quæ ipsissima sancti-

sanctific
summa
ratione
quod fer
rentu, su

Quare
quam
mi in
gale
quib
gulam
idem

A
c
p
docent,
tione e
cumful
lo non
que ta
vero si
& pest
mi, ut
omnes
tia pro
tiorum
put &
febru
morti
Imo,
dienti
pecca
tam l
Quar
feros
ciatus
lus u

sanctificatio & salus hominum est; tum denique summa eorundem felicitas. Statuuntur siquidem ratione mysterii, ad salutem hominum comparati; quod feritatis in Deo, & crudelitatis invidioso obtentu, subruui videbatur.

CAPUT VII.

Quare Adamus qui tanquam caput peccavit, non tanquam caput pœnas dedit peccati sui. Peccatum Adami inobedientia fuit. Peccatum naturale, & legale, duplex fuit repagulum objectum hominibus, quibus Paradiso interdiceretur. Solvit legale repagulum Christus moriens. Solvet naturale Christus idem resurgens, & nos plene sanctificans.

A Nimadvertere rigidius solent Quæsitores in criminum auctores, quam in eorundem, vel participes, vel confcios. Quod nos jura omnia docent, naturalia, gentium, & civilia. Neque probatione eget, quia probatione ipsa, adeo multa & circumfusa est, obniviliatur. Jus illud in Adamo solo non obtinuit: qui tanquam caput peccavit, neque tanquam caput pœnas dedit peccati sui. Enimvero si peccata & flagitia omnia, si quicquid febrium & pestium est; si mors ipsa æterna, ex peccato Adami, ut creditur, intravit in mundum, & pervasit in omnes homines: cur non ad omnia peccata & flagitia projectissimus fuit Adamus; peccatorum & flagitiorum omnium, propter peccatum illud suum, caput & causa? Cur non malorum omnium, pestium & febrium cohortibus impetitus est? Cur non denique morti æternæ, mortis illius auctor, devotus est? Imo, quare Adamus; si transgressionem & inobedientiam ejus excoipimus; nullis aliis criminibus & peccatis claruit? Quare athleticè valuit? Quare vitam longævam duxit ad triginta & nongentos annos? Quare nullus Theologorum relegavit illum ad inferos? ut inter damnatorum & reproborum cruciatus, morte æterna plecteretur? Sin parte alia nullus unquam mortalium, vel particeps vel confcius
revera

revera fuit peccati Adamici : imo si puriores fuere homines omnes peccati illius , quam sunt sceleris puri infantes ; utpote qui neque dum nati erant quando Adamus peccavit ; Quid causæ fuit , quare evaderent homines ex peccato illo , vel nequiores , vel morbosiores , vel damnatiores Adamo ipso ? Constat enim , innumeros homines , peccatis & sceleribus Adamo ipso nominatiores ex peccato Adami creditos , tum male habitos , vita brevi & ægra affectos , ad Tartara demum extremo rerum judicio adigendos , ut ibi mortem immortalem transigant.

Tenebras illas clarorem merum reddam ex mea hypothesi : si consideramus peccantem Adamum ; vel adversus legem , quod peccatum legale fuit ; vel ex vitio naturæ suæ corruptioni obnoxia , quod peccatum naturale est. Si consideramus Adamum peccantem peccato legali , vel adversus legem , quod idem est ; concipiemus indidem illum , non respectu tantum habito ad se ipsum , sed respectu etiam habito ad omnes homines , & ad totum genus humanum quod repræsentabat : cujus repræsentationis vi & virtute , imputationem peccati illius , sibi , & toti generi humano meruit. Quemadmodum enim Legatus , qui deditionem totius populi , civitatis suæ nomine , ad victorem Principem facit : non se ipsum tantum , sed homines omnes totius civitatis quos Legatus repræsentat , deditionis lege obstringit : Sic Adamus nomine illo quo totum genus humanum repræsentabat ; non se ipsum tantum , sed homines omnes lege decreta in peccatum suum obstrinxit ; nec non eosdem , atque se ipsum , imputationis peccati illius reddidit participes. Ac veluti in negotio deditionis quam facit Legatus civitatis suæ nomine , omnes ex æquo deditionis leges subeunt , tam Legatus , quam homines civitatis suæ omnes : pari omnino ratione , in negotio peccati Adamici , totum ex æquo genus humanum imputationem peccati illius subiit ; tam Adamus , quam homines omnes. Tum quo argumento deditio illa non recipit magis & minus , ut Schola loquitur ; neque censetur ex deditionibus illis omnibus

alter

alter altero minus aut magis deditus : simili prorsus ratiocinio , imputatio peccati Adamici , neque magis neque minus recepit : neque enim censerī potuit peccatum Adamicum , uni quam alteri omnium hominum , quotquot sunt , quotquot fuerunt , & quotquot erunt , magis aut minus imputatum . Et de illo peccato vere & apposite usurpari valuit Lucani illud :
 — *Quos inquinat, aequat.* Imo & Adamus & homines omnes , quotquot sunt , quotquot fuerunt , & quotquot erunt ; pœnas ex æquo dederunt peccati illius . Omnes enim ex æquo condemnationem mortis decretam in peccatum illud sustinuerunt : nec non putati sunt homines illi omnes ex æquo mortui ; morte illa legali , spiritali , & Mystica ; quæ peccatum illud legale , spiritale , & Mysticum , consequuta est .

Jam vero , si consideramus Adamum peccantem , ex vitio naturæ suæ corruptioni deditæ , quod peccatum naturale est : tunc concipiemus illum respectu tantum habito ad se ipsum , non ad ceteros homines . Atque illo respectu , quo plus sibi ipsi peccavisset Adamus peccato illo naturali ; plus etiã pœnæ & mali naturalis sibi ipsi intrivisset : atque adeo in mortem acerbiorē incidisset . Et enim vero quoniam peccatum naturale magis & minus recipit , secundum magis aut minus corruptam naturam : nec non magis & minus recipiunt pœnæ omnes naturales , & mala omnia naturalia , quæ peccatum illud naturale consequuntur . Qua vero ratione Adamus , præ ceteris hominibus , natura minus corrupta præditus fuit : nempe illud formationis suæ prærogativa , quam à Deo ipso habuit : minus etiã & ceteris hominibus peccavit peccato naturali . Atque adeo peccati illius suis minores dedit pœnas , & minora mala passus est , quam ceteri homines passī sunt : imo & quam propter idem illud peccatum etiã nunc patiuntur .

Castigemus examen hoc in æquatissima rectæ rationis trutina : ut extra omnem controversiam appareat , tum peccata hominum omnia , tum malorum omnium pestes quæ homines male mulcantium , mortem eorum æternam quæ illos vita æterna interdicat ,

ex

ex suo illo vitio quod sibi ipsis naturaliter inhæret, non ex alieno Adami delicto, dimanavisse. Unde amabo sitis illa sanguinis, qua homo homini fera est, & qua homo hominem trucidat? nonne ex bile atra qua jecur hominis tumet? Unde incesta illa, & contra leges nuptiæ? unde & inverso usu concubitus? unde nefanda Venere illa quibus homines ardent bestias? Nonne ex perversa & corrupta libidine, quæ perversa & corrupta naturæ impetigo est? Unde & furta? ex innata rapiendi prurigne. *Vnde bella & lites in vobis?* aiebat D. Jacobus capite 4. suæ epistolæ: *Nonne hinc, ex concupiscentiis vestris?* Tum vero & hinc maxime constat, vitia illa naturæ & materiæ ipsi hominum addicta, & penitus affixa: quod cum eadem sit materies hominum quæ bestiarum; communia itidem vitia illa sint hominibus & bestiis. Hinc nimirum est quod homicidas, truces, & crudeles homines; vocare soleamus, tigres, ursos, leones: libidinosos, hircos: obtrectatores, canes: furum manus, milvinas & aquilinas ungulas: ventri deditos; porcos, &c. Nisi forte putamus, imputatum & bestiis peccatum Adami, talia & ipsis vitia ingeneravisse. Quod vere esset peponem pro corde gerere.

Unde porro vapide se habent homines? unde liene tanquam zona cincti sunt? unde illos urget morbus regius? unde illis oculi herbei? hira dolent? radices cordis pereunt? unde illis febres continuæ, intervallatæ, & periodicæ? unde & multiplices arthritidis species? tum vel arena vel glarea calculi, quæ stranguriam parit? unde & innumeræ malorum facies, quibus tentantur humana corpora? nonne ex praviss humanorum corporum affectionibus? Quæ scilicet mala in ægris, tum intenduntur, tum remittuntur; ut in eisdem, vel intenduntur, vel remittuntur pravæ illorum affectiones. At certe, varietates peccatorum & valetudinum, quæ homines vel malos vel morbosos faciunt: peccatorum itidem & valetudinum intentiones & remissiones plane indicant, vitia illa omnia deduci ex natura & materia ipsa hominum; quæ ut varie affecta est, variis itidem modis, tum
magis

magis & minus, vel corrumpitur vel agitur. Neque vero peccatum legale Adami tale quid unquam effecere valuit. Vnicum enim fuit, non varium: tum neque intentius & remissius homines invasit: Omnes enim ex æquo, ut prædixi, reos fecit. Ac proinde omnes ex æquo vel malos vel morbosos effecisset, imo & omnes eodem genere peccati & mortis affectos; si quod peccant & februnt homines, ex peccato illo uno & unius generis, causam & originem traxisset.

Objicitur. Adamum, quando legem transgressus est, peccavisse naturaliter. Naturaliter enim concupivisse fructum vetitum, & naturaliter manducavisse illum. Naturale ergo, inquit, peccatum Adami fuit, non legale tantum. Atque adeo, neque sola imputatione spiritali & Mystica; sed & ratione naturæ & traducis ipsius ab Adamo deductæ, pervasit in omnes homines. Respondeo. Non propterea peccavisse Adamum, quod naturaliter concupivisset fructum, & naturaliter comedisset illum. Sed quod contra vetitum appetivisset, & contra legem glutivisset. Peccatum Adami vocavit Apostolus *Inobedientiam*: moralem, non naturalem: vel quatenus formale, non materiale, peccati illius fuit. Formale, inquam, morale, & mysticum, quod unice Adamo & omnibus hominibus imputatum est, propter quod unice mortem sibi & omnibus hominibus meruit. Naturale & materiale peccati illius, peccatum proprie non erat. Nul- lum enim peccatum erat per se & naturaliter, concupivisse & manducavisse fructum, *qui erat pulcher oculus, & bonus ad vescendum*. ut de illo testatur Moses. Peccati illius virtus in sola transgressione & inobedientia Adami constitit: quæ peccati ejusdem morale & formale fuit.

Peccatum porro idem illud dupliciter Adamo imputatum fuit: quatenus legem Dei animo & voluntate corrupta transgressus est; vel quatenus eandem corpore & manducatione ipsa infregit. Quatenus legem Dei animo & voluntate corrupta violavit Adamus, quod morale & spiritale peccati ejus fuit; incidit in

condemnationem decretam ex lege Dei, & morte mortuus est: morte inquam morali & spiritali, quam pro Adamo reapse & corpore passus est Christus. Quatenus corpore transgressus est Adamus, corpore illicet Paradiso eiectus est: *ne forte, ait Genesis, manum suam mitteret, & sumeret de ligno vita, & viveret in aeternum.*

Utrumque omnibus hominibus accidit ex transgressione Adami; mori, & Paradiso ejici: sed utrumque, significatione, parabola, & similitudine. Mortui sunt homines omnes ex peccato Adami, morte eadem spiritali, & mystica, qua Adamus mortuus est: Eiecti sunt omnes Paradiso, non actualiter & corpore, ut Adamus eiectus est, sed significante mysterio. Interdicebat scilicet homines omnes Paradiso Dei, & vita aeterna quae apud Deum est, sua sibi natura corruptioni & morti obnoxia. Interclusit bis aditum ad eundem Paradisum & ad eandem vitam aeternam, lex data Adamo, quae *virtutem addidit peccato*, ut loquitur epistola ad Corinthios secunda: quaeque peccatum effecit *peccans non est in eo periculum*, ut loquitur epistola ad Romanos. Atque adeo duplici repagulo occlusa erat via hominibus ad Paradisum, & ad vitam aeternam: naturae humanae vitio, & rigore divinae legis; quae stricta fuit, quaeque strictam aciem euntibus ad Paradisum obtulit. Natura ipsa hominum corruptioni & morti dedita, primum fuit & materiale repagulum; suum sibi innatum impedimentum, quod interclusit aditum hominibus ad immortalitatem. Violata lex ab Adamo, secundum fuit & spiritale repagulum; non innatum, sed alienum impedimentum, quod eisdem occlusit Paradisum: quodque non natura, neque Adami traduce; sed imputatione, spiritu, & fictione mera divini mysterii omnibus hominibus objectum est; ut ratione eadem vita aeterna abdicarentur. Sustulit Christus moriens secundum repagulum spiritale & mysticum, ex transverso ab Adamo oppositum. Superest primum naturale & materiale, à Christo resurgente & sanctificante amoven-

vendum. Paradiso autem eiectioni sunt, & vita æterna interdicti, mortales & mortui ex peccato Adami homines; mystice & parabolice: ut beneficio mortis & resurrectionis Christi, pateret eisdem aditus ad Paradisum eundem; & vita æterna fruenterentur; non mystice & parabolice, sed vere & reapse, quibus datum foret electis.

CAPUT VIII.

Omnes homines peccaverunt ad similitudinem peccati Adamici. Infantes peccaverunt ad eandem similitudinem.

Scripsit Apostolus, Adamum fuisse typum Christi. Fuit ergo Christus Adami prototypus. At ratione similitudinis Adamicæ cum Christo prototypo suo: quo argumento Christus reficiens quos Adamus perdiderat, non fuit ultimus omnium hominum, ut præteritos tantum homines gratia & iustitia sua comprehenderet: ita neque fieri debuit Adamus primus hominum omnium, ut futuros tantum homines imputatione peccati sui involveret. Tum quo prototypo mors Christi imputata fuit hominibus omnibus, & Christi coætaneis, & natis ante Christum à temporibus æternis, & illis qui post Christum nati sunt, nec non in finem usque seculorum post illa nascentur: eodem typo, vel eadem similitudine prototypi, peccatum Adami imputatum fuit hominibus omnibus; & Adami coætaneis, & natis ante Adamum à temporibus æternis, & illis qui post Adamum nati sunt, nec non in finem usque seculorum nascentur: damnandosque pariter temporum homines omnium, unum Adami peccatum præstitit.

Nempe illud ipsum fuit quod verbis conceptissimis voluit Apostolus, loco eodem capituli, ad Romanos; ubi dixit: Mortem regnavisse ab Adamo usque ad Moysen: In eos etiam qui non peccaverant ad similitudinem transgressionis Adami, Εἰς τοὺς μὴ ἀμάρτησαντες.

in eos qui non peccaverant. Quæ de hominibus natis ante Adamum procul dubio intelligenda sunt. Peccaverant scilicet ante Adamum nati homines. Peccaverunt post illum nati. Non peccaverant ad similitudinem transgressionis Adami ante Adamum nati homines. Peccaverunt ad similitudinem transgressionis ejus post Adamum geniti.

Quæ ut ordine aperiam; Notandum est, neminem unquam mortalium peccavisse actu quod Adamus peccavit: sed actu imputatum fuisse omnibus. Nullus siquidem, ut prædixi, manducavit actu fructum scientiæ boni & mali: quem secundum vulgatam opinionem, neque ullus vidit mortalium, neque vidisse unquam potuit: sublata enim est arbor ipsa e conspectu hominum, ex quo Adamus Paradiso submotus est. At si nullus peccare potuit actu quod Adamus peccavit; & si omnes peccaverunt quod Adamus peccavit: superest ut peccaverint omnes ad similitudinem illius peccati; per imputationem scilicet peccati ejusdem. Convenit sane Theologos inter orthodoxos, quod supra notatum est: Imputare alicui peccatum alterius; esse, eundem eodem loco habere ac si ipse peccatum illud commississet. In quo requiritur, ut personarum altera peccatum illud actualiter non commiserit: alioqui jam non alienum peccatum, sed suum sibi imputaretur. Imputatum autem fuisse alienum peccatum Adami hominibus omnibus, pro comperto est. Statuendum ergo utique est, homines omnes eodem loco fuisse habitos ac si ipsi peccatum illud patravissent: non actualiter; alioqui jam non alienum peccatum Adami, sed suum sibi hominibus imputatum fuisset. Restat igitur, ut patrauerint homines omnes peccatum Adami, ad similitudinem, si non actu. Et enimvero: quoniam nihil est in rerum natura; quod non sit vel actus, quæ est veritas rei; vel similitudo, quæ est imago veritatis. Nulla porro legitima imputatio ex alieno delicto creari potuit, quam fictione illa qua is qui loco habetur peccantis, versus putatur in imaginem & similitudinem peccantis; nec non peccavisse

cavisse ad similitudinem, quod peccator ipse peccavit actu. Nimirum, ut propter similitudinem transgressionis, similes pœnæ infligantur personam ac similitudinem peccatoris induto; quæ peccatori ipsi constituantur.

Hoc autem enixe voluit Apostolus accidisse omnibus hominibus: & idem peccavisse quod Adamus peccavit; & eandem pœnam mortis passos, quam Adamus passus est propter idem peccatum suum. *Per unum*, inquit, *hominem peccatum intravit in mundum; & per peccatum mors*. Voluit, inquam, homines omnes versos fuisse in imaginem & similitudinem Adami, ut peccavisse censerentur omnes ad similitudinem transgressionis Adamicæ: & similis mors regnaret eisdem, quæ Adamo regnaverat, propter similitudinem transgressionis ejus. Atque ut nullos homines pœnæ illius mortis subduceret Apostolus, hæc addidit. *Mortem regnavisse ab Adamo, etiam in eos qui non peccaverant ad similitudinem transgressionis Adami*. Notum siquidem erat, peccatum Adami pervasisse in homines omnes qui ab Adamo formato nati essent, & post illa nascerentur: nec non mortem regnavisse ab illo in eosdem posteros. Verum ut homines omnes peccato Adami comprehenderet: homines inquam omnes; quorum radices tantum vergebant ab Adamo ad præterita & antecedentia Adamum secula; quantum illorum rami tendebant ab eodem ad futura & Adamum subsequencia tempora; voluit Apostolus peccatum Adami æque imputatum fuisse ab Adamo præteritis & futuris hominibus: nec non mortem regnavisse ab eodem in eosdem præteritos & futuros. Mirandum certe, sed non sine exemplo, mysterium. Ecce enim Abrahami fides imputata est mysterio eodem fidelibus omnibus, & natis ante Abrahamum à temporibus æternis; & qui post Abrahamum nati sunt & nascentur in tempora usque æterna: quo intellectu Abrahamus pater credentium dicitur est, præteritorum & futurorum omnium. Adde his quæ de imputatione mortis Christi dudum enarravi. Mortem scilicet

Christi non solum imputatam fuisse post Christum natishominibus; sed retro imputatam pervasisse in retro etiam ante Christum creatos & genitos.

Atque ut hac ita fieri decuit, hac utique ita fieri potuisse, ratio ipsa imputationis mysticæ suadet. Spiritu scilicet & ratione mera intellectus; secundum quam imputatio mystica homines invadere suevit. Quale enim fulgur de nimbo coruscans, quæ supra & quæ infra sunt lumine uno percurrit; talis imputatio ex peccato Adami erumpens, vibrata est una mysterii & spiritus fulgetra in omnes homines: & in illos qui supra Adamum nati erant; & in eos qui infra Adamum nati sunt & nascentur. Eadem certe spiritus & mysterii ratio, quæ nos docet, mortem pervasisse ex peccato Adami in homines neque dum natos infra Adamum longissime: docebit nos, eandem mortem regnare potuisse ex eodem peccato in illos homines qui nati erant supra Adamum longissime. Par nimirum causa est, in mysterio imputationis, præteriti, quæ futuri temporis. Neque novum miraculum quærendum est, ut imputetur peccatum ante Adamum creatis hominibus; si creditur imputatum fuisse neque dum post Adamum genitis.

Pererremus autem, quantum animo valebimus, homines à principio usque ad finem rerum omnes. Et tandem fatendum erit, nullos alios potuisse peccare ad dissimilitudinem transgressionis Adami, præter illos qui ante Adamum nati & creati erant. Constat enim, homines omnes post Adamum genitos, & natos natorum, & qui nascentur ab illis; peccavisse ad similitudinem transgressionis Adami. At si posteri Adami omnes peccaverunt ad similitudinem transgressionis ejus: quod amabo genus hominum potuit non peccavisse ad similitudinem transgressionis illius? Certe, illorum sic necesse est qui ante Adamum creati erant. Nimirum quos & ante Adamum, quia ante legem, peccavisse, manifesto voluit Apostolus, Romanorum 5. Tum quibus suum peccatum ante legem & Adamum non imputabatur: quia peccatum

tum non imputatur non existente lege. Atque adeo, qui neque peccaverant, neque peccavisse potuerant ad similitudinem peccati Adamici. Ad differentiam posterorum Adami omnium, qui post legem, quia post Adamum, peccaverunt: quibus utique peccatum Adami imputatum est; quia peccatum imputari cœpit ab lege & Adamo. Atque adeo, qui soli peccare potuerunt ad hanc veram transgressionis Adamicæ similitudinem; de qua hic agitur, & quam solam non dubie intellexit hoc loco Apostolus.

Ignoscant Viri summi qui D. Apostolum interpretati sunt, si dixerō; non sibi constare quæ ad hunc locum attulerunt de infantibus: quos idcirco noluerunt peccavisse ad similitudinem transgressionis Adami, quia, inquiunt, non peccaverunt actu quemadmodum Adamus peccavit. Imo si peccavissent actu, non peccavissent ad similitudinem: quoniam actus, veritas ipsa, non similitudo rei est. Atque eo ipso quod non actu peccaverunt infantes, quæ Adamus actu transgressus est; peccaverint necesse est ad similitudinem transgressionis ejus. Ceterum viros fefellit celeberrimos mixtura illa quam fecerunt peccatorum Adami naturalium, quæ Adamo inhaferunt, cum peccato legalis, quod ab Adamo transit in omnes homines. Voluerunt siquidem illi, infantes non peccavisse ad similitudinem transgressionis Adami, quia non actu peccaverunt quod Adamus actu peccavit. Verbi gratia: quia non occiderunt actu, quemadmodum Adamus actu, vel occidit, vel occidere potuit: quia non mœchati sunt actu, quemadmodum Adamus actu, vel mœchatus est, vel mœchari potuit: quia non furati sunt actu, quemadmodum Adamus actu, vel furatus est, vel furari potuit: & sic de ceteris peccatis Adami naturalibus. Atqui non agebatur hoc loco de similitudine peccatorum Adami omnium, sed de similitudine inobedientiæ Adami unicæ, quod serio notandum est. In quam inobedientiam nullus neque adultorum neque infantium incidere actus potuit. Non dixit Apo-

stolus: qui non peccaverant ad similitudinem peccatorum Adami. Imo illud dumtaxat: qui non peccaverant ad similitudinem transgressionis Adami. Agebatur siquidem hic; non de peccatis Adami omnibus, & quæ sibi soli naturaliter peccavit Adamus: sed de una Adami transgressione, quæ imputatione transit in omnes homines. Omnes, inquam, infantes & adultos: quatenus omnes indistincte hominis nomine & specie veniunt: & quatenus omnes infantes & adulti, nec non omnium ætatum omnes, peccaverunt spiritu & mysterio, non natura & materia, ad similitudinem transgressionis illius Adamicæ. Quamvis enim similitudo intercedat hominibus omnibus peccatorum suorum naturalium, cum peccatis Adami naturalibus: non illam tamen similitudinem naturalem & materialem intellexit hoc loco Apostolus: quippe, quæ communionem habere potuit cum bestiis ipsis; ad quarum similitudinem peccant homines omnes naturaliter & materialiter, propter eandem naturam & materiæ communionem. Illam tantum similitudinem spiritalem & mysticam tetigit D. Paulus, quæ hominibus solis competiit. Hominibus inquam illis qui communionem itidem habent spiritalem & mysticam cum Christo: ad cuius participationem nefas esset dixisse venire etiam bestias.

CAPUT IX.

Qua ratione retro acta fuerit imputatio peccati Adamicæ in antecessores Adami. Mysterio scilicet ad salutem antecessorum eorundem comparato. Qua ratione poterint salvi fieri antecessores Adami illi.

Verum inquirunt. Qui potuit imputatio transgressionis Adamicæ in antecessores Adami retro agi? Qui potuit itidem mors regnare in antecessores Adami, iisdem vita cassis? Neque vero mirum videbitur, imputationem peccati Adamicæ retro actam fuisse in antecessores Adami omnes mortuos & sepultos; reputantibus quæ supra & plus
fatis

fatis inculcavi: imputationem fidei Abrahamica, Theologorum ipsorum consensu, retro actam fuisse in antecessores Abrahami quantumvis mortuos: Christum autem imputatum fuisse tum suis tum Abrahami antecessoribus, mortuis utique & sepultis.

At certe mortem regnavisse in eosdem mortuos; & mortem ex imputatione peccati Adamici fuisse in ipsos mortuos, prodigio simile, vel prodigium merum videbitur; fixum ratumque habentibus, nullam aliam mortem potuisse obvenire hominibus, præter illam quæ in eos pervasit ex semine Adami; quod, ut ajunt, mortale evasit, & mortem peperit ex quo Adamus peccavit. Hoc enim posiro, impossibile est, sibi fingere, mortem ex peccato & semine Adami, pervasisse in homines illos qui Adamum antecesserunt: quia factu & conceptu impossibile est, Adamum suos unquam genuisse antecedentes. Verum enimvero; si mortem illam quæ ex peccato Adami pervasit in homines omnes, mysticam & spiritalem intelligimus; quæ neque naturaliter, neque ex semine Adami, sed mystice & spiritualiter ab Adamo effusa & refluxa est in homines omnes; nihil illo dilutius erit negotio. Etenim qua ratione concipimus, mortem invasisse Adamum, & in illo futuros omnes homines, momento illo quo peccavit; quidni concipiemus, mortem eandem potuisse invadere præteritos & futuros? Et si quid est quod de præteritis dici videatur impossibile; quidni eodem impossibilis gradu venient futuri & non nati homines cum præteritis & mortuis? Imo potior in hoc mysterio debuit haberi ratio præteritorum mortuorum, quam futurorum non natorum. Quia mortui qui non sunt, esse tamen aliquomodo putantur, qua fuerunt certissime, præ futuris & non natis, qui nunquam fuerunt, neque adeo certum est an unquam futuri sint.

Apostolus discrete nos docuit, regnum mortis evanuisse ab interitu legis Mosaicæ, vel à Christo; quod idem est. Nemo tamen est qui dubitet, mortem regnavisse in omnes iidem homines qui à Christo usq; ad

nos geniti sunt, & in illos qui à nobis usque ad finem seculorum progignentur. Quæstio est à quo tempore regnaverit mors in illos homines qui à Christo mortuo nati sunt, & nascentur. Certe non à Christo mortuo, ut dictum est: Christus enim moriens vitam & regnum morti abstulit. A tempore ergo illo quo regnum mortis viguit. Ab Adamo scilicet, & à tempore illo quo propter violatam legem mori meruit Adamus, & mori meruerunt homines omnes in Adamo: quique eleganter Cassiodoro dicti sunt; *Mortem contraxisse antequam vita principia reperissent*. Regnavit ergo mors ab Adamo, in futuros & nondum natos homines. Quod an aliter fieri potuerit quam ratione mystica, & pura pura operatione intellectus, consulat quisque bonam suam mentem. Quid porro vetuit eadem statuisset de præteritis quæ de futuris hominibus? Mortem scilicet mystice regnavisse in illos, atque in hos mystice concedimus.

Ratione itidem mystica, vel quod idem est, parabolica, & fictione ipsa juris; plus causæ erit, quare regnaverit mors præteritis mortuis, quam futuris non natis: si revocamus in animum quod usu fit apud animadverfores scelerum, quibus non novum est mortem infligere mortuis: qui jubent cadavera nocentium stare iudicio; ut secundum pœnas legum morte illa civili afficiantur, quam morte naturali prævertent. Quæ vero lex adeo crudelis tale quid statuit de futuris hominibus? & quæ non natos homines condemnatione mortis persequuta est? Cogitemus ergo, mortem spiritalem & mysticam regnavisse ex peccato Adami in præteritos homines Adami antecessores; eodem modo quo jus civile finxit, morte naturali mortuos potuisse & morte civili insuper condemnari.

Age vero, insurget aliquis. Moriuntur ut meriti sunt, morte civili & sententia Iudicis; nocentes illi mortui propter violatas leges civiles. Sed quid de Deo tam male meruerunt mortui illi ante Adamum homines, qui nullam legem Dei violaverant, quia
nul-

nulla eis data erat? Et quæ tam barbara religio mor-
 rem hunc permisit, ut & mortuos reatu obstringeret,
 ut & mortuos denuo necaret, ut in illos faviret inno-
 centes; & mortem legalem ex lege quam non trans-
 gressi erant, morti illorum naturali adderet? Absit au-
 tem ut quicquam vel injusti vel trulententi, de Deo,
 & de lege Dei, concipiamus. Absit ut tale unquam ne-
 fas in animum nostrum inducamus; Deum legibus &
 mysteriis suis quicquam statuisse de hominibus, in
 hominum perniciem: quod & supra referavimus.
 Quicquid decrevit Deus hominibus, in salutem homi-
 num decretum est. Et si quid fuit alias minus illis be-
 ne vertere videretur, converteret Deus olim idem
 illud in melius. Consultum igitur exquisitumque fuit
 hominibus illis qui Adamum antecesserunt, mori ex
 transgressione & peccato Adami, ut resurgant olim
 ex mortuis secundum spiritum sanctificationis quæ
 est in Christo. Salvi fuerunt quia perierunt. Et da-
 mnnum putatum fuisset mysterii, nisi qui resurgere po-
 tuissent, periisset. Perfici vero in illis utrumque po-
 tuir, & mori in Adamo & resurgere in Christo, mu-
 tuis & reciprocis imputationibus Adami & Christi,
 mystice & spiritualiter intellectis: si concipimus dam-
 nationem mortis ex peccato Adami eadem ratione in
 illos retro actam, qua intelligimus absolutionem de
 condemnatione illa ex satisfactione & morte Chri-
 sti, mystice etiam & spiritualiter retro estulam in eos-
 dem.

Imo obijciunt. Qui potes erunt unquam antecesso-
 res Adami illi, sanctificari & resurgere ad vitam æter-
 nam in Christo, si vita æterna quæ salus hominum est,
 nullis conceditur nisi illis qui noverunt Deum pa-
 trem, & crediderunt in Christum filium quem misit
 Deus pater? At quomodo potuerunt vel nosse Deum
 patrem, vel credere in Christum filium, antecessores
 Adami illi; quibus nihil unquam de Patre, neque de
 Filio dictum est? Cognitio enim, & fides, ex auditu
 sunt. Ad hæc ut respondeam pro re & loco, sciendum
 est: homines bonos omnes, Adamum antecedentes,

potuisse præsumere salutem suam, spe & confidentia eadem qua patres Judæos omnes, ab Adamo ad Christum justos reputatos, salutem eandem concepisse credimus. Nam neque patres Judæi illi, Deum patrem ut Patrem cognoverunt, neque in Christum filium crediderunt: asserente Apostolo, Rom. capite ultimo: *Mysterium Dei patris & Dei filii tacitum fuisse & absconditum à seculis æternis, usque ad sua tempora.* Tacitum ergo; absconditum & incognitum Patribus illis sanctis Judæis, inter Adamum & Christum interjectis. Quod si quis laudet Christum ipsum profitentem; Abrahamum & Isaiam haurisse oculis sui peccatoris diem adventus Christi, illicque arrisisse; Respondebo, vidisse illos diem Christi adventantis, sed umbris & figuris involutum: qualis

Qui videt, aut vidisse putat per nubila Lunam.
 Arrisisse illos Christo, sed incognito: quales infantes arriident matribus suis: quasque risu cognoscere dicuntur, poëtice magis quam vere: instinctus enim est potior in infantibus, quam cognitio.

Scriptum est porro Ephesiorum capite primo, Deum elegisse gentiles in adoptionem suorum sibi filiorum *ante creationem mundi.* Deus autem non sinat ut credamus, Electionem illam adeo otiosam & inutilem fuisse, à creatione illa mundi quam ante formationem Adami à temporibus æternis supponimus; usque ad Jesum Christum; ut nullus homo è gentilibus electus & vocatus fuerit ad participationem salutis quæ in Christo est, per totum illud tempus quod intercessit à mundi cunabulis usque ad tumulum Christi. Gentilis erat Melchisedech; neque enim ex generatione Judaica; quod signate notavit epistola ad Hebræos, capite 7. versu 6. *Et erat Sacerdos Dei summi.* Ergo & Electus. Imo vas electionis electissimæ: qui decimas accepit ab Abraham: & cujus sacerdotio æterno comparatum est æternum Christi sacerdotium. Creditur gentilis Job: vir simplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo; servus Dei, atque adeo Electus: cuique, Deo ipso perhibente, similis non erat

in

in terra. Gentilis erat Cornelius centurio ex legione Italica: vir pius & timens Deum cum tota domo sua, & sedulam navans operam bonis operibus. Taceo profelytos quam plurimos. Tum gentiles & illos, quos Achillis nostri Chiron, MOTHANUS VAYERIUS, longo ordine enumerat in elegantissimo juxta & doctissimo Tractatu, quem Gallice conscripsit, & inscripsit, *De la vertu des Payens*. Viros, inquam, probos, spectatos, & sapientes illos taceo: quos omnes longe ante adventum Christi, non à fide abhorruisse, imo potius fidei consentaneum est credidisse. Electos à Domino, & vocatos fuisse ad Dominum. At quæ ratio est Electorum illorum gentilium qui fuerunt ab Adamo ad Christum; eandem statuo de electis illis gentilibus, quos tulit prior ætas, à mundo creato usque ad Adamum formatum.

Hac propter vero gentiles illos omnes, ante & post Adamum genitos, viros frugi, mansuetos, & bonæ indolis, Christi electos crediderim; quia ex servitiis & mancipiis Christi fuisse illos existimaverim. *Si quis enim spiritum Christi habuit, is fuit Christi*: ex Apostolo Romanorum 8. Spiritum autem Christi habuisse illos autumo, qui tactos & animatos fuisse conjicio spiritu illo Christi, qui secretis cogitationibus salutem & vitam æternam apud illos operabatur. Inerat gentilibus illis spiritus Christi, sicut inest infantibus sua anima qua sentiunt; & quam sentiunt infantes, sed quam non agnoscunt. Inerat illis spiritus Christi, sicut inest ratio infantibus; quæ potentia in eis est, non actus. Vocatus idcirco Spiritus ille. *Potentia Dei ad salutem*, epistola ad Romanos capite 1. Inerat illis spiritus Christi, sicut inest grano frumenti virtus illa quæ potentia vegetativa est. *Germinat enim & increscit granum illud terra commissum, dum nescit agricola qui seminavit illud*: quod notatum est Euangelio D. Marci, capite 4. Comparatus hac de causa spiritus Christi, quod regnum Dei est, grano illi frumenti. Germinat enim & increscit spiritus ille in Electis; dum nesciunt illum qui illum intra se habent Electi. Datus erat

erat spiritus Christi gentilibus illis electis ; nescientibus , oscitantibus , & dormientibus : atque illis optime conveniebat Psalmi illud 127. *Cum dederis dilectis suis somnum ; Ecce , hereditas Domini. Hereditas inquam Domini ; quæ & regnum Dei , & spiritus Christi , & vitæ æterna est. Inerat illis spiritus Christi , sed erat absconditus & incognitus , neque se eis confitebatur. Sentiebant & colebant Spiritum illum : sentiebant quem nesciebant ; colebant quem ignorabant. Aras illi sacrabant quas Deo incognito nuncupabant , & quem Deum incognitum , Iesum Christum D. Paulus ipse nominatim interpretatus est Atheniensibus. Absconditus erat in illis Spiritus Christi. Quapropter & ipsi Electi in abscondito ; quales vocavit D. Paulus Iudæos in abscondito ; Romanorum 3. *Conclusi erant in eam fidem qua revelanda eis erat. Quod D. Paulus idem asseruit de Iudæis illis sanctis , qui degerunt sub lege , ab Adamo ad Christum : nec non accommodari potuit gentilibus illis iustis , qui degerunt sub natura , ante legem & Adamum. Erant gentiles illi sicut oves errantes qua nesciebant quo Pastore ducerentur : sed qua , secundum D. Petrum Epistola sua 2. capite 2. potuerunt converti ad Pastorem animarum suarum. Absconditi erant cognitione & professione sua : atque eatenus cogniti , quatenus potuerunt cognosci ex eorum operibus : quæ veræ & solida fuit Electionis suæ probatio. Edicente illud Domino ipso. *Ex operibus eorum cognoscetis illos.***

Plura de his dicam si Deusnaverit ; ubi agam ex professio de vocatione gentilium , quæ à reiectione Iudæorum invaluit. Ordinar autem partem secundam hujus Systematis à reiectione ipsa Iudæorum : Quia enim satis dixi de electione tum Iudæorum , tum gentilium in Iudæis electorum. Neque de illis faciam longius.

F I N I S.

SYNA-

S Y N A G O G I S
J U D Æ O R U M
U N I V E R S I S ,

Quotquot sunt per totum Terrarum orbem sparsa.

NATIO sancta & electa! filii Adam, qui fuit filius Dei: atque adeo & ipsi filii Dei. Salutem vestram vobis precatur, nescio quis: atque utinam ex Vobis unus!

Magna sunt quæ de vobis dixi in Tractatu hoc; ubi egi de Electione vestra. Multo majora sunt quæ de vobis dicam in sequenti; ubi agam de Restauratione vestra. Quam futuram esse certo scio. Et, si quid Deus agit secretis cogitationibus apud nos, quam brevi futuram spero & confido.

Eripiet Deus caligantem nubem illam, quæ nostros & vestros, Christianorum & Judæorum oculos hebetat. Videbitis Judæi secundum Prophetam vestrum, J E S U M eundem nostrum quem Patres vestri transfixerunt, venientem vobis & nobis in nubibus. Et nos vicissim Christiani, videbimus, secundum Apostolum nostrum, R E D E M P T O R E M vestrum, venientem ex Sion; pecca-

ta vestra & nostra delentem. Edixit enim aperte D. Paulus, cap. 11. ad Romanos. **TOTUS ISRAEL** *salvabitur: sicut scriptum est; VENIET REDEMPTOR EX SION, qui delebit iniquitates Jacob.* At, qui delebit iniquitates vestras, delebit & nostras. Ergo: si edicante D. Paulo, **VENIET REDEMPTOR VESTER:** nondum venit, sed venturus. Venit certe gentilibus, gentilium redemptor **JESUS** noster. Sed qui venit gentilibus, gentilium Salvator **JESUS** in carne: veniet idem **CHRISTUS**, id est **MESSIAS**, in spiritu; Salvator Judæorum. *Genitus est JESUS qui dicitur CHRISTUS;* ut scriptum est in Evangelio D. Matthæi cap. 1. Id est: genitus est gentilium **JESUS**, qui dicitur Judæorum **CHRISTUS**.

Mysterium **JESU** domini nostri, qui venit gentilibus in carne, vobis Judæis incognitum fuit: absconditum Patribus vestris; imo & tacitum toti mundo, à creatione mundi. Quod scripsit D. Paulus Rom. cap. ultimo: ubi vocavit Evangelium: *Patefactionem mysterii, quod tacitum & absconditum fuerat à seculis & temporibus æternis.* Vos sperabatis in eum qui restitutus erat regnum Israël. At **JESUS** in carne evertet regnum Israël; ut in locum Israël substitueret gentilem. Mysterio vobis & seculis ipsis incognito. Quocirca, neque credidistis in **JESUM**,

neque potuistis credere in illum. Quod notavit
Euangelium D. Joannis, cap. 12. Quia dixe-
rat *Isaias*; *Excacavit oculos eorum, & induravit*
cor eorum: ne viderent oculis, & ne intelligerent
corde: & convertantur, & sanem eos. Con-
versionem & sanitatem vestram distulerat
Deus in aliud tempus. Obduravisse autem
dicitur Dominus corda vestra, quando non
illa spiritu suo emollivit, & inflexit ad cog-
nitionem mysterii illius: *Quod est virtus & po-*
tentia Dei, ad salutem cuius credenti. Virtus
vero & potentia illa, tota ex Deo erat, non
ex hominibus: neque adeo ex vobis, quate-
nus homines eratis, non dii.

Nempe illud fuit, quod **JESUS** ipse,
quo momento crucifigebatur à patribus ves-
tris, & adprime sciens, illos nescire eum, &
peccare ignorantia, hæc animitus pro illis &
pro vobis oravit Deum. *Pater! ignosce illis:*
nesciunt enim quid faciunt. Quin & **JESUS**
idem ille à vobis crucifixus, se vobis de cælo
exeret. Et qui regnum vestrum evertit, cum
venit in carne: regnum ille idem vestrum vo-
bis restituet, cum veniet in spiritu.

Stabitis attoniti ad tantum miraculum Sed
nolite commoveri. Auctius & melius vobis
erit, quam Patribus vestris; qui fratrem suum
Josephum quem vendiderant, non noverant:
à quo tamen & victum, & vitam accipiebant.
Accedet ultro ad vos **JESUS** ille, qui
CHRISTUS & MESSIAS vester
est;

est; dicetque vobis, quæ dicebat Ioseph fratribus suis. *Misit me Deus ante Vos in vivificationem; & ad ponendum vobis residuum. Et nunc vos non misistis me huc. Sed Deus posuit me patrem Pharaoni; id est, gentili. Et dominum omni domui gentilitiæ. Et dominatorem in omni terra gentilitiæ. Pergetille. Felix culpa fuit patris primi vestri Adami, quæ me meruit redemptorem. Felicior culpa fuit patrum vestrorum; quæ me morte mea, vestri & totius generis humani redemptorem fecit. Oportuit ut per crucem meam, quæ vestra itidem fuit, intrarem in gloriam meam, quæ vestra itidem erit.*

Neque vero illud tantum restituet vobis regnum vestrum Deus, per Spiritum JESU & CHRISTI sui, MESSIÆ vestri; Sed etiam exorietur (si non exortus est) vestris ex ossibus & fratribus, ultor & REX vester: qui virtute Dei, & Spiritu CHRISTI fretus; gentes vobis inimicas conteret. Vosque in manu forti & brachio extento, patriæ vestræ & Terræ sanctæ restituet: *ut illam, INÆTERNUM CONFIDENTER, ET SOLI, habitetis.* Quod vobis authentice promissum fuit. Quod expressim notavi in hac parte mei Systematis. Quodque expressius demonstrandum mihi erit in sequenti.

Gestiunt mihi præcordia; quoties recorder REGEM illum vestrum: *Pulchrum præ filiis hominum.* Sed pulchrum, qua virtus pulchra

chra est. Et qua Samson vester, qui Hercules gentilium fuit, pulcher erat.

Satus Hercule pulchro

Pulcher Aventinus.

Micat animus quoties animo recolo invictissimum Principem, & Regum primogenitum; ensen femori suo aptantem; fulmineum stringentem; hostibus vestris & suis fervide instantem; tingentem crura in sanguine; bibentem de torrente; triumphantem; & in montem Sion ascendentem; ibique Trophæa coram Domino de gentibus devictis erigentem.

Salit mihi cor, & nescio, quod insolitum gaudium pertentat tacitum meum pectus; quoties imago subit futuri illius reditus vestri: quo exciti omnes ex omnibus terrarum omnium partibus, in quas dispersi estis, confluetis ad dulcem illam patriam vestram possidendam, pro qua tam diu est quod imo de pectore suspiria ducitis: ad Jerusalem illam vestram instaurandam, de qua tam præclara & tam gloriosa dicta sunt: & ad Templum illud vestrum restituendum, in quo erit requies Domini, & requies vestra. Totus exulto, quoties reputo semitas omnes undique ferentes in reditu illo vestro;

— Plenisque viis sic agmen abundans:

Vt æstuosi cum flat Austri spiritus

Indignata suis cohiberi flumina ripis,

Vaga per agros murmurant licentia.

Quæ

Quæ sunt Psalmi 126, ex paraphrasi Georgii Buchananani, omnium exquisitissima.

Sed ad cœlos ipsos meditatione evehor; quoties in animum induco meum, reditum illum vestrum, & restaurationem illam vestram, PLENITUDINEM fore gentium. Et vocationem nostram, inchoatam in IESU quando venit in carne, perficiendam & cumulandam in CHRISTO & MESSIA vestro, quando veniet in spiritu. Et quo tempore, secundum Prophetam vestrum, Spiritus ille qui ex Deo est, PLENE effundetur super omnem carnem. Quo tempore, inquam, laudabunt Dominum omnes gentes cum populo ejus. Imo, quo tempore Cœli enarrabunt gloriam Dei: Terra hymnos concinet: Montes subsilient: Colles clamabunt: Silvæ motabunt arborum suarum cacumina: Mare gaudio æstuabit: Fluvii manibus plaudent: & natura universa læta erit de revelatione FILIORUM DEI; quæ vestra futura est. Ad cujus scilicet revelationis expectationem, Naturam eandem nobis exhibuit D. Paulus, *anhelantem, enitentem & parturientem*, cap. 8. epistolæ ad Romanos.

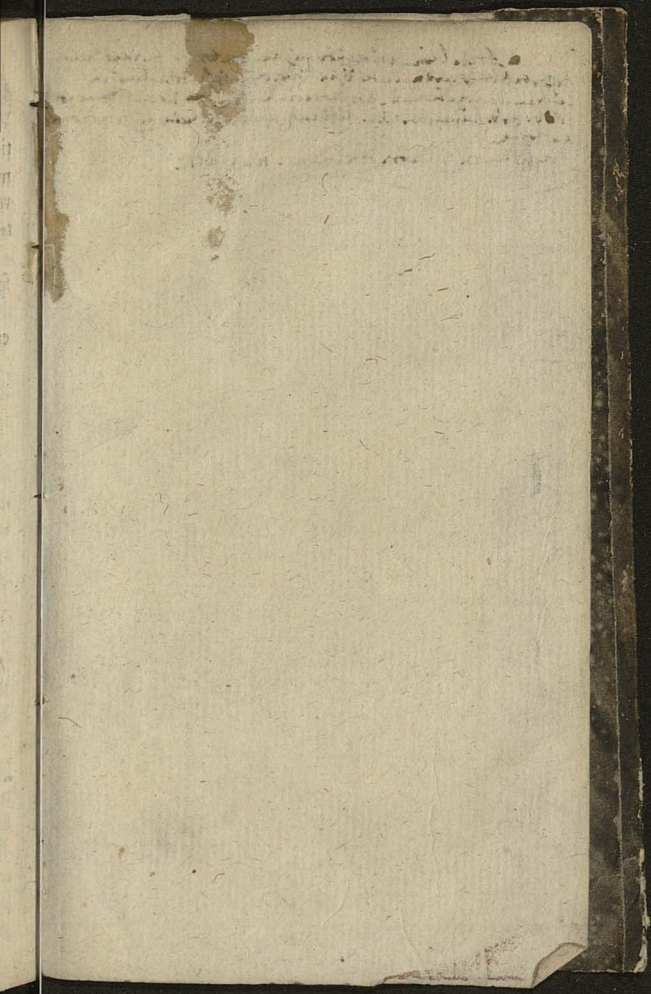
Sed quid ego hæc raptim commemoro? Quæ per latum & effusum orationis campum explananda sunt. Et super quibus singulatim enarrandis hærendum nobis particulatim est. Quod nimirum faciam in altera parte hujus Systematis: si Deus idem, qui velle illud mihi dedit,

dedit, perficere dedit. Hoc mihi certe cum
Vobis commune est : quod vitam duco erra-
ticam ; quæque parum convenit cum otio
meditantis & scribentis. At , si vivo vitam
vestram ; moriar morte vestra : & *Moriar mor-
te Iustorum* ; quæ vestra est.

Vos autem sospitet Deus. Vivite felices in
spe vestra : quæ fortitudo vestra est.

Durate ! & Vosmet rebus servate se-
cundis.

Valent. Fridelium in mento quidam in bono faciat suis
dissertationis: post autem dicitur in hunc. cum ipse Fridelius in
causis apologeticis ad Jas. Moravian. in hunc. dicitur. Hunc
1606. dicitur. Julij. p. 339. dicitur. se esse hunc dissertationis
auctorem.

conf. Plucii. Fructu. Arizon. - p. 1517.

1115
1116
1117

